

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava Republike Hrvatske

**OPERATIVNI PROGRAM
RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA**

Europski socijalni fond

2007. - 2013.

rujan 2013.

Sadržaj

1	KONTEKST	7
1.1	Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji.....	7
1.2	Makroekonomski kontekst	8
1.2.1	Gospodarski rast.....	8
1.2.2	Inflacija i tečajna stopa	10
1.2.3	Inozemna izravna ulaganja	11
1.2.4	Regionalni i lokalni nerazmjer	11
1.2.5	Demografija	12
1.2.6	Kretanje (ne)zaposlenosti	13
1.3	Procjena srednjoročnih potreba i ciljeva – socioekonomska analiza.....	13
1.3.1	Sektor zapošljavanja	13
1.3.2	Socijalna zaštita, dohoci i socijalna uključenost u Hrvatskoj.....	19
1.3.3	Obrazovanje, osposobljavanje i razvoj vještina u Hrvatskoj	24
1.3.4	Promicanje socijalnog dijaloga u Hrvatskoj	36
1.3.5	Organizacije civilnog društva u Hrvatskoj	37
1.3.6	SWOT analiza.....	43
2	NACIONALNI STRATEŠKI OKVIR I SMJERNICE POLITIKE EU-A	49
2.1	Strateški okvir za razvoj (SOR) 2006. - 2013.	49
2.2	Nacionalni strateški referentni okvir (NSRO)	50
2.3	Ekonomski program Republike Hrvatske za 2013.....	50
2.4	Okvir nacionalne politike.....	51
2.4.1	Zapošljavanje.....	51
2.4.2	Siromaštvo i socijalno uključivanje	53
2.4.3	Vještine, obrazovanje i osposobljavanje.....	58
2.4.4	Civilno društvo i socijalni dijalog	63
2.5	Smjernice politike EU-a	65
2.5.1	Strateški okvir Europske unije.....	65
2.5.2	Zajednička procjena prioriteta politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP).....	67
2.5.3	Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (JIM)	68
2.6	Postupak izrade Operativnog programa	71
2.6.1	Koordinacija i savjetovanje	71
2.6.2	Ex-ante evaluacija	71
2.7	Horizontalna pitanja	75
2.7.1	Ravnopravnost spolova i sprečavanje diskriminacije.....	75
2.7.2	Održivi razvoj i zaštita okoliša	76
2.7.3	Partnerstvo s civilnim društvom	77
2.7.4	Dobro upravljanje	77
2.7.5	Pokazatelji (Dodatak XXIII)	77
2.8	Komplementarnost s drugim oblicima pomoći	78
2.8.1	Prethodna i predviđena pomoć Europske unije	78
3	STRATEŠKI PRIORITETI	80
3.1	Doprinos OP-a ciljevima Nacionalnog strateškog referentnog okvira	80
3.1.1	Zapošljavanje.....	81
3.1.2	Socijalno uključivanje	82
3.1.3	Obrazovanje, osposobljavanje i razvoj vještina	83
3.1.4	Socijalni dijalog i organizacije civilnog društva	86
3.1.5	Administrativna sposobnost	88

3.2	Prioritetne osi.....	89
3.2.1	Koncentracija pomoći - prioritetne osi.....	89
3.3	Komplementarnost s Operativnim programom za regionalnu konkurentnost	110
3.4	Komplementarnost s ostalim OP-ovima	112
3.4.1	MFI-ovi i drugi međunarodni donatori.....	113
4	FINANCIJSKE TABLICE	116
4.1	Godišnje obveze	116
4.2	Ukupna predviđena sredstva	117
5	PROVEDBENE ODREDBE	118
5.1	Strukture upravljanja i kontrole.....	118
5.1.1	Tijela i institucije	118
5.1.2	Različiti oblici dodjele pomoći.....	126
5.2	Nadzor i evaluacija	126
5.2.1	Sustavi nadzora.....	126
5.2.2	Informacijski sustav upravljanja (MIS).....	127
5.2.3	Odabir aktivnosti.....	128
5.2.4	Sustavi evaluacije.....	128
5.3	Informiranje i promidžba	129
5.3.1	Uvod	129
5.3.2	Upravljanje i provedba	129
	PRILOG 1 – SASTAV SKUPINE ZA IZRADU OP RLJP ESF-A	130
	PRILOG 2 – KATEGORIZACIJA TROŠKOVA I "LISABONSKO IZDVAJANJE"	132
	PRILOG 3 – ČLANOVI NADZORNOG ODBORA OP RLJP ESF-A	134
	PRILOG 4 – PRETHODNA PRETPRISTUPNA POMOĆ	135

Popis skraćenica

APIU	Agencija za promicanje izvoza i ulaganja
APS	Anketa o potrošnji kućanstava
APTR	Aktivne politike tržišta rada
ARS	Anketa o radnoj snazi
ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
ASOO/OFUPEU	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih/Odjel za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije
AZOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
BDP	Bruto domaći proizvod
CU	Cjeloživotno učenje
DEU	Delegacija Europske unije
DNA	Dužnosnik nadležan za akreditaciju
DZS	Državni zavod za statistiku
EP	Europsko partnerstvo
ESF	Europski socijalni fond
ESZ	Europska strategija zapošljavanja
ETF	Europska zaklada za stručnu izobrazbu
EU	Europska unija
EU-SILC	Istraživanje EU-a o prihodima i uvjetima života
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HNB	Hrvatska narodna banka
HNOS	Hrvatski nacionalni obrazovni standard
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZ /OFUPEU	Hrvatski zavod za zapošljavanje/Odjel za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

IPA	Instrument pretpristupne pomoći
ISCED	Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja, eng. <i>International Standard Classification of Education</i>
JAP	Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja
JIM	Memorandum o zajedničkom uključivanju Republike Hrvatske
KT	Koordinacijsko tijelo
LPZ	Lokalna partnerstva za zapošljavanje
MB	Ministarstvo branitelja
MF	Ministarstvo financija
MOR	Međunarodna organizacija rada
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MRS	Međuresorna radna skupina
MSPM	Ministarstvo socijalne politike i mladih
MSU	Mentori za socijalno uključivanje
MT	Ministarstvo turizma
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
NARS	Nacionalna anketa o radnoj snazi
NDO	Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje
NF	Nacionalni fond
NIPAK	Nacionalni koordinator programa IPA
NO	Nadzorni odbor
NPPR	Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti
NPPZ	Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja
NZRCD	Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (eng : <i>Organisation for Economic</i>

OECD	<i>Cooperation and Development</i>
OO	Obrazovanje odraslih
OP	Operativni program
OP RK	Operativni program za regionalnu konkurentnost
OP RLJP	Operativni program za razvoj ljudskih potencijala
OS	Okvirni sporazum
OS	Operativna struktura
PEP	Pretpristupni ekonomski program
PO	Prioritetna os
PP	Pristupno partnerstvo
PPSOO	Projekt poboljšanja u sektoru odgoja i obrazovanja
PS	Prekogranična suradnja
PT	Provedbeno tijelo
RLJP	Razvoj ljudskih potencijala
RVTR	Regionalna vijeća za tržište rada
SF	Strukturni fondovi
SOO	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje
SOR	Strateški okvir za razvoj
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SSZ	Strateške smjernice Zajednice
TR	Tijelo za reviziju
TU	Tijelo za ugovaranje
UT	Upravljačko tijelo
UZUVRH	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
VETIS	Informacijski sustav za upravljanje strukovnim obrazovanjem
ZZO	Zakon o zaštiti okoliša

1 KONTEKST

1.1 Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji

S obzirom na sveukupni postupak izrade ovog operativnog programa od velike je važnosti istaknuti kontekst i vanjske čimbenike koji utječu na njega.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), koji je potpisan u listopadu 2001., a na snazi je od veljače 2005., uređuje odnose između Hrvatske i EU-a. SSP osigurava zakonodavni okvir za politički dijalog, regionalnu suradnju, gospodarske veze i korištenje financijske pomoći Zajednice. U travnju 2014., Vijeće Europske unije usvojilo je Europsko partnerstvo (EP) za Hrvatsku. Nakon pozitivnog mišljenja Komisije o hrvatskom zahtjevu za članstvo u travnju 2004. i odluke Europskog vijeća u korist hrvatske kandidature u lipnju 2004., pristupni pregovori službeno su započeli 3. listopada 2005.

U veljači 2006., kao dopuna odluci o EP-u, usvojeno je **Pristupno partnerstvo (PP)**, koje je odražavalo novi status Hrvatske kao kandidata za članstvo u EU-u. Većina prioriteta koji su određeni u PP-u se odnose na jačanje institucija koje služe kao potpora hrvatskom prihvaćanju pravne stečevine EU-a, no u područjima vezanima uz gospodarsku i društvenu koheziju, financijska pomoć se sve više dodjeljuje aktivnostima u okviru „predstrukturnih fondova“ koje su namijenjene izgradnji kapaciteta učenjem kroz djelovanje.

S obzirom na razvoj ljudskih potencijala, PP je kao kratkoročni prioritet odredio kontinuirano usklađivanje relevantnog zakonodavstva s pravnom stečevinom i jačanje s njim povezanih sustava administracije, provedbe i koordinacije. Kao srednjoročni prioritet, PP je odredio daljnji rad u ovim područjima:

- potpora za izgradnju kapaciteta socijalnih partnera;
- razvoj i provedba sveobuhvatne strategije zapošljavanja;
- razvoj i provedba nacionalne strategije socijalnog uključivanja;
- pojačani naponi prema stvaranju suvremenog sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

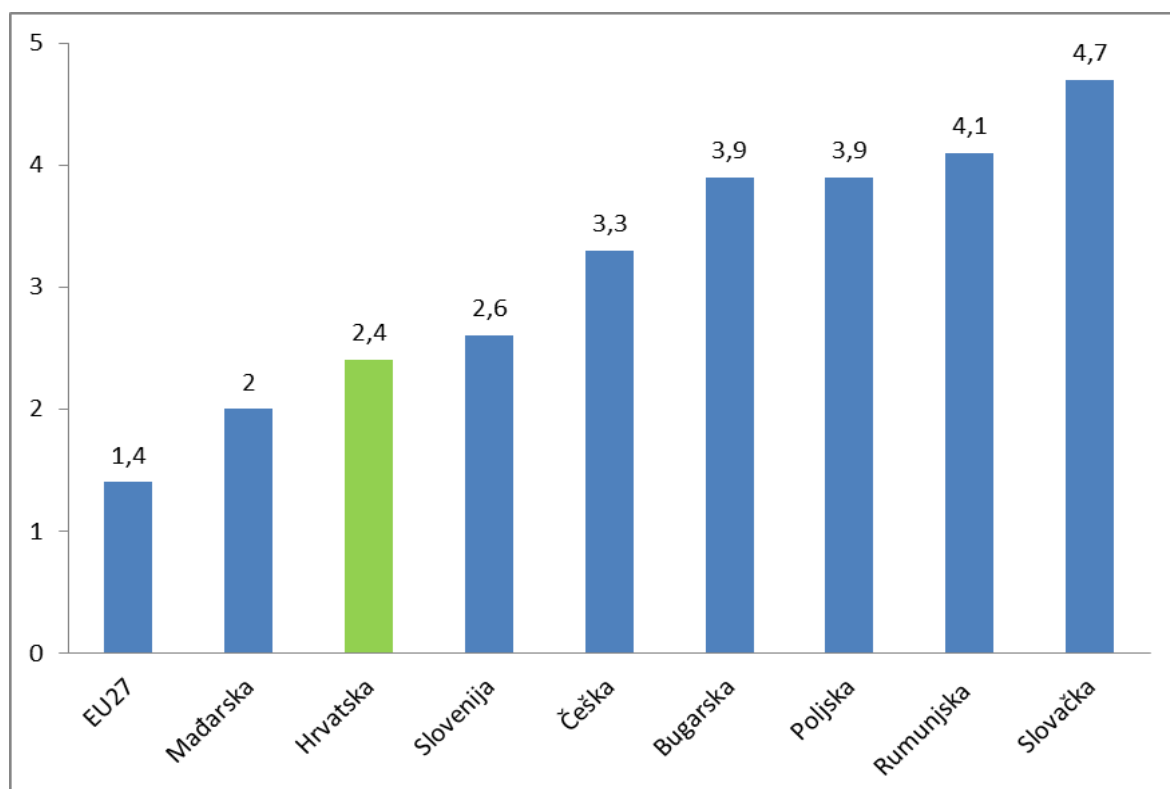
Nakon zatvaranja preostalih poglavlja, **pristupni pregovori** s Hrvatskom zaključeni su na Pristupnoj konferenciji na ministarskoj razini 30. lipnja 2011. Predviđeni rok za pristupanje Hrvatske EU-u, koji je dogovoren između država članica i uključen u Sporazum o pridruživanju, bio je 1. srpnja 2013.

EU je davao smjernice hrvatskim nadležnim tijelima o prioritetnim reformama unutar **PP-a**, a tijela SSP-a su poticala i pratila napredak. Na temelju PP-a, Hrvatska je u veljači 2011. usvojila nacionalni program za usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije.

1.2 Makroekonomski kontekst

1.2.1 Gospodarski rast

Hrvatsko gospodarstvo se smatra malim, sa 4,3 milijuna stanovnika i bruto domaćim proizvodom koji, prema trenutnim cijenama, iznosi 45 milijardi eura¹. U razdoblju od 2000. - 2008. zabilježen je relativno stabilan rast BDP-a popraćen niskom stopom inflacije; prosječna stopa rasta realnog BDP-a iznosila je 4,2%. Međutim, nakon stope rasta od 5,1% u 2007. godini i 2,4% u 2008. godini, realni BDP je pao za 6,9% u 2009. godini, što je posljedica gospodarske krize. Slabljenje gospodarskih aktivnosti je bilo značajno, a oporavak poprilično spor; u 2010. i 2011. godini stopa rasta realnog BDP-a iznosila je -1,4% i 0,0%.² Stoga je prosječna stopa rasta u razdoblju od 2001. - 2011. iznosila 2,4%, što je relativno nisko u usporedbi s drugim odabranim državama članicama.

Slika 1: Stopa rasta realnog BDP-a u odabranim državama (prosječni iznosi od 2001. - 2011.); izvor Eurostat

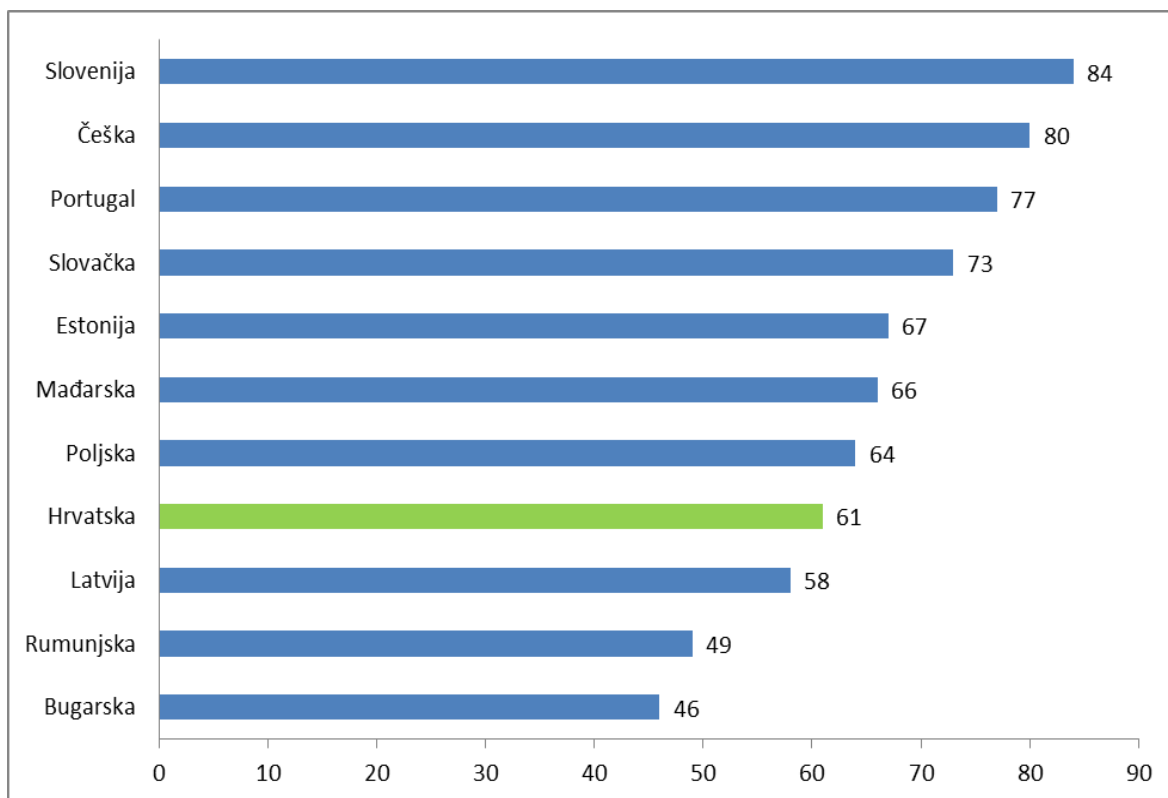
Struktura bruto dodane vrijednosti (BDV) po sektorima pokazala je da se hrvatsko gospodarstvo mijenja u smjeru prosječne strukture razvijenih zemalja³. U razdoblju od 2000. - 2011. zabilježen je pad udjela primarnog i sekundarnog sektora u ukupnom BDV-u; primarni sektor bilježi pad sa 6,48% na 5,15%, a sekundarni sektor s 29,20% na 26,46% ukupnog BDV-a u 2011. U istom razdoblju tercijarni sektor bilježi porast sa 34,26 % na 38,53 %, a kvartarni sektor ne bilježi značajnije promjene te fluktuiira unutar vrijednosti od 29% ukupnog BDV-a.

¹ Osnovni makroekonomski pokazatelji su prikazani u Prilogu 1, Tablica 1.

² Preliminarni podaci za 2010. i 2011.

³ Struktura svakog sektora zajedno s njegovim udjelom u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti prikazana je u Prilogu 1., Tablica 2. i Tablica 3.

Posljednjih je godina rast proizvodnje bio potaknut porastom domaće potražnje, posebice porastom ulaganja i osobne potrošnje. U razdoblju između 2000. i 2008. godine, prosječna stopa rasta ulaganja u fiksni kapital iznosila je 8,7% te je time dosegla udio u bruto investiciji u fiksni kapital od 8,7% u 2008. godini. Međutim, od 2009. zabilježen je značajan pad ulaganja u fiksni kapital; -14,2% (2009.), -15,0% (2010.) i -7,2 % (2011.), time odražavajući obrazac kontrakcije gospodarske aktivnosti. Stabilan gospodarski rast praćen neprestanim razdobljem krize doveo je do smanjenja dohodovnog jaza u odnosu na EU-27.

Slika 2: BDP po stanovniku prema kupovnoj moći, u odabranim zemljama (2011.), EU-27=100; izvor: Eurostat

Trgovinski deficit hrvatskog gospodarstva (prosječni deficit tekućeg računa platne bilance u razdoblju 2001. - 2011. iznosio je 5,0% BDP-a) odražava njegovu putanju rasta i ovisnost domaćih gospodarskih aktivnosti o uvozu. Glavne kategorije uvoza su kapital, intermedijarni proizvodi i energija, koji su također glavni uzročnici rasta deficita. Doprinos neto izvoza gospodarskom rastu tijekom zadnjih nekoliko godina bio je uglavnom negativan zbog velike ovisnosti hrvatskog gospodarstva o uvozu. Doprinos ukupnog izvoza pao je sa 1,7% u 2008. godini na -16,2% u 2009. godini, ali se ponovno povećao na 2,0% u 2011. godini. Doprinos ukupnog uvoza također je pao sa 4,0% u 2008. godini na -21,4% u 2009. godini, a zatim ponovo porastao na 1,2% u 2011. Unatoč snažnom rastu izvoza usluga, suficit zabilježen u bilanci usluga nije bio dovoljno visok da bi značajnije smanjio trgovinski deficit. Robni je izvoz u 2011. godini iznosio 9,6 milijardi eura dok je robni uvoz iznosio 16,3 milijardi eura (zabilježen je godišnji porast uvoza i izvoza od 7,6 %). S druge strane, usprkos određenom ubrzanju izvoza i rasta u posljednjim godinama prije početka svjetske krize, poteškoće izvoznog sektora u ostvarivanju snažnijeg širenja na strana tržišta i dalje su prisutne. Razlozi su povezani s konkurentnošću izvoznog sektora, njegovom sposobnošću inovacije, ali i s činjenicom da je priljev *greenfield* inozemnih izravnih ulaganja bio vrlo nizak.

Rezultat toga je neprestana razlika između ulaganja i štednje koja je dovela do visokog deficita tekućeg računa i povećanja inozemnog duga. U razdoblju između 2000. i 2007. godine, prosječni deficit tekućeg računa iznosio je 5,1% BDP-a. Na kraju 2008. godine, deficit tekućeg računa dosegnuo je svoju najvišu točku te je iznosio 9,2% BDP-a, a na kraju 2009. godine pao je na 5,1% BDP-a. U sljedeće dvije godine se stabilizirao te je iznosio -1,1% (2010.) i -1,0% (2011.). Stoga je bruto inozemni dug rastao; na kraju 2008. godine dosegnuo je 40,6 milijardi eura, a na kraju 2011. godine 45,7 milijardi eura, čineći tako 101,8% BDP-a. Kako bi se spriječila pretjerana kreditna aktivnost, koju uglavnom financiraju poslovne banke posuđivanjem novca u inozemstvu te koja je povećala inozemni dug, Hrvatska narodna banka je poduzela brojne mjere kako bi smanjila dodatno inozemno posuđivanje od strane banaka.

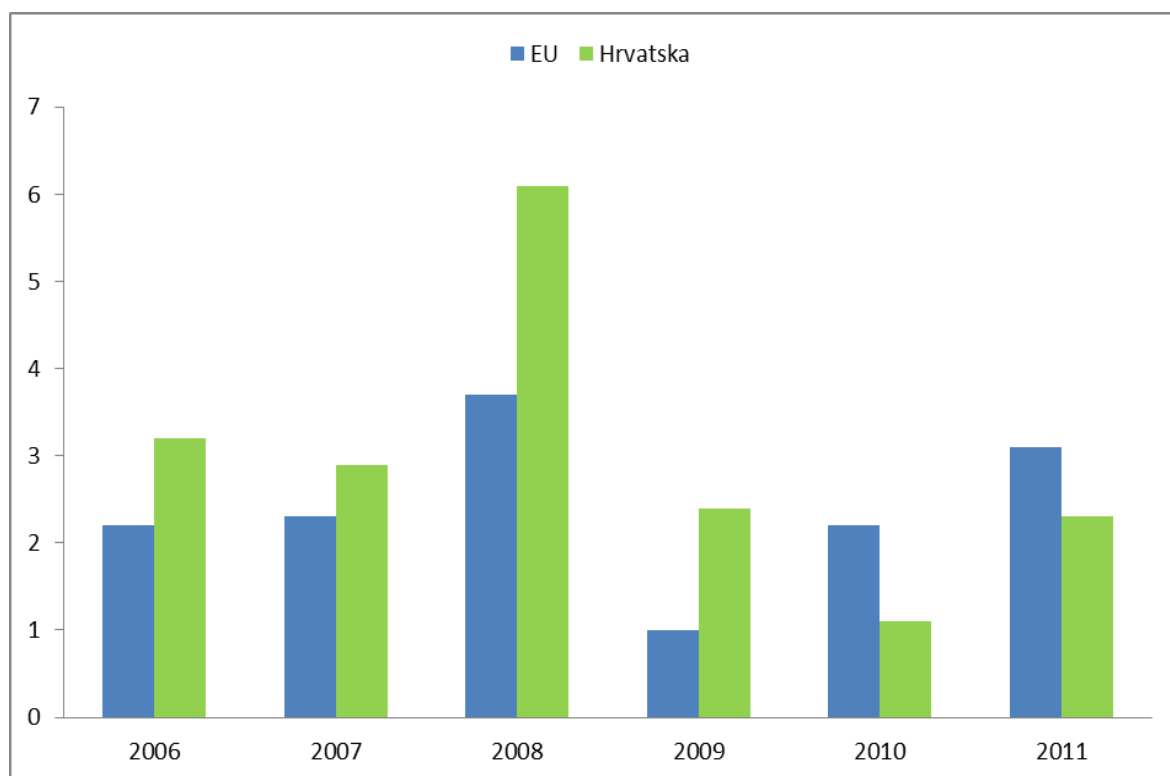
Međutim, daljnja fiskalna konsolidacija smatra se najvažnijim sredstvom podrške u procesu rješavanja vanjske neuravnoteženosti. Od 2004. godine fiskalna politika je podvrgnuta trajnom postupku fiskalne konsolidacije, što je omogućilo smanjenje bilance konsolidirane opće države s -4,1% BDP-a u 2002. na -1,4% u 2008. godini.⁴ U 2009. godini zabilježen je novi pad u iznosu od -4,1% BDP-a koji je uzrokovan negativnim učincima krize, što se nastavilo i u proteklom razdoblju da bi 2011. godine pad iznosio -5,1% BDP-a.

1.2.2 Inflacija i tečajna stopa

Inflacija je u Hrvatskoj, mjerena indeksom potrošačkih cijena u razdoblju 2000. - 2007., bila umjerena, uglavnom zbog aprecijacije tečaja kune prema euru, sporog povećanja nominalne plaće, blagog rasta produktivnosti rada i intenzivne konkurencije u trgovini na malo. Stalni rast cijena prehrambenih proizvoda i energije na svjetskom tržištu uzrokovao je u 2008. godini veliki porast indeksa potrošačkih cijena u iznosu od 6,1%. Međutim, u sljedećem razdoblju (2009. - 2011.) indeks potrošačkih cijena se smanjio te je iznosio 2,4% u 2009., 1,1% u 2010. i 2,3% u 2011. godini.

Hrvatska slijedi režim kontrolirane fluktuacije tečaja. Hrvatska narodna banka održava stabilnu tečajnu stopu izravnim deviznim intervencijama i regulacijom likvidnosti bankarskog sustava. Relativno snažan priljev inozemnog kapitala i rast učinkovitosti uvjetovani su postupnom realnom aprecijacijom tečaja. U razdoblju 2001. - 2011. godine prosječni tečaj kune prema euru je fluktuirao između 7,22 i 7,56.

⁴ Prema metodologiji ESA 95

Slika 3: Inflacija u Hrvatskoj (IPC) i EU (HIPC) (2006. - 2011.); izvor: Eurostat, DZS

1.2.3 Inozemna izravna ulaganja

Inozemna izravna ulaganja (IIU) se smatraju glavnim izvorom inozemnog financiranja i tim se ulaganjima financira veliki dio deficita tekućeg računa. Sveukupni priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj, u razdoblju 2000. - 2011. godine, dosegao je 22,3 milijarde eura ili 5,033 eura po stanovniku. Tijekom 2008. godine, Hrvatska je primila inozemna izravna ulaganja u vrijednosti od 4,2 milijarde eura, što je bio najveći godišnji priljev u zadnjih 15 godina. Kriza je donijela pad u 2009. i 2010., kada je godišnji priljev inozemnih izravnih ulaganja iznosio 2,4 milijarde eura, odnosno 0,3 milijarde eura. U 2011. godini priljev je ponovo porastao te je iznosio 1,1 milijardu eura. U Hrvatskoj su inozemne ulagače na ulaganja uvelike poticale strateške investicije tijekom postupka privatizacije, a nisu ih privlačili niski troškovi rada. Za razliku od novih država članica, u Hrvatskoj se priljevi inozemnih izravnih ulaganja uglavnom odnose na ulaganja u postojeće objekte radi njihove revitalizacije i ponovne uporabe.

Više od 56% sveukupnog iznosa priljeva inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju 2000. - 2011. bilo je postignuto u sektorima financijskog posredovanja, veleprodaje i komisijske trgovine te poslovanja nekretninama. Prepoznata je potreba za poboljšanjem poslovne i investicijske klime, kao i potreba za strukturalnim reformama, što će povećati konkurentnost sveukupnog gospodarstva.

1.2.4 Regionalni i lokalni nerazmjer

U Hrvatskoj je proaktivna regionalna politika utemeljena na konvergenciji, konkurentnosti i suradnji iznimno važna zbog velikih i dugotrajnih unutrašnjih razlika u razvijenosti. Hrvatske županije nisu jednako razvijene, što je uzrokovano čimbenicima kao što su njihov položaj, geografski uvjeti, povijesni

dogadaji, uključujući i nedavne ratne štete, cestovna i/ili plovna povezanost s drugim regijama ili zemljama, lokalni uvjeti, prirodni resursi i različite tradicije.

Ovaj neuravnoteženi razvoj moguće je promatrati na dvije razine:

- s obzirom na prosječnu europsku razinu;
- međuregionalnu dimenziju – različitost između regija na razini NUTS 2, na razini županija (NUTS 3) i na lokalnoj razini.

U odnosu na prosječnu europsku razinu, hrvatski BDP po stanovniku⁵ u 2010. godini bio je 10.200 eura, što je znatno niže nego u EU-27 gdje je prosječni BDP po stanovniku 24.500 eura. Prema standardima kupovne moći (SKM) vezanim uz BDP po stanovniku (u usporedbi s EU-27=100), u 2009. godini Kontinentalna Hrvatska pokazuje veće brojke (63%) nego Jadranska Hrvatska (60%), dok je cijela zemlja na 62%⁶ (Prilog 2, Tablica 18). Glede **međuregionalne dimenzije**, usporedba **regija na razini NUTS 2** prikazana je u sljedećoj tablici.

TABLICA 1: Generalna usporedba regija na razini NUTS 2

Pokazatelj	Kontinentalna Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Hrvatska
Područje u km ²	31.889	24.705	56.594
Stanovništvo (2011.) ⁷	2.872.954	1.411.935	4.284.889
BDP po stanovniku u eurima u PP-i prema SKM-u (2009) ³	14.900	14.100	14.600
Stopa nezaposlenosti (2011.)	17,35%	16,39%	17,04 %

Izvor: CBS, CES, EUROSTAT

Iako nema znatne neujednačenosti na razini NUTS 2, značajne razlike su prisutne na razini pojedinačnih županija (NUTS 3).

1.2.5 Demografija

Što se tiče stope rasta stanovništva, Hrvatska je, kao i mnoge druge europske zemlje, suočena s poprilično problematičnim demografskim profilom koji se mijenja. Procjene pokazuju da je stopa starenja stanovništva u Hrvatskoj među najbržima u Europi. U posljednjih nekoliko desetljeća, Hrvatska je također bila suočena s ozbiljnim problemom pada nataliteta i demografskim starenjem stanovništva, dok se ukupni broj stanovnika Hrvatske neprestano smanjuje. Državni zavod za statistiku predviđa daljnji pad broja stanovnika u Hrvatskoj za 700.000 (-16%) do 2050. Udio starijih osoba (≥64 godine starosti) u ukupnoj populaciji bi se mogao povećati sa 17% u 2005. na 27% u 2050.

Istovremeno, udio mladog stanovništva (15-24 godine starosti) bi mogao pasti s 13% na 10%. Broj radno sposobnog stanovništva (15-64 godine starosti) bi mogao pasti za 780.000. Sukladno tome, da bi se pokrili povećani troškovi socijalnog osiguranja, potrebno je značajno povećanje stope zaposlenosti.

⁵ EUROSTAT, 2009.

⁶ EUROSTAT, 2012.

⁷ Popis stanovništva, kućanstava i stanova, 2011.

1.2.6 Kretanje (ne)zaposlenosti

Hrvatska prolazi kroz proces restrukturiranja čije su karakteristike promjene u potražnji radne snage unutar sektora, privatizacija, reforma javnog sektora i gospodarsko prilagođavanje, što će sve vjerojatno utjecati na veliki broj radnika. Osim toga, nova gospodarska kriza pogoršava već postojeće probleme na području tržišta rada, kao što su nizak i opadajući udio radne snage, visoka stopa nezaposlenosti, otpuštanje radne snage i veliki neformalni sektor, manjak kvalificiranog ljudskog kapitala i nepodudarnost vještina s potrebama tržišta rada.

Stanje na tržištu rada se nastavlja pogoršavati. Stopa nezaposlenosti je bila visoka u 2012. godini te je iznosila 18%, a trend povećanja broja nezaposlenih se nastavio i u 2013. godini. Prema najnovijim podacima za siječanj 2013., stopa registrirane nezaposlenosti u Hrvatskoj iznosila je 21,9% (izvor: Hrvatski zavod za statistiku, DZS). Prema posljednjim podacima za veljaču 2013., tada je bilo 375.400 registriranih nezaposlenih osoba od kojih su 42,1% (158.165) bile dugotrajno nezaposlene osobe (izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje). Postignut je samo ograničeni napredak u smanjenju strukturnih slabosti tržišta rada u Hrvatskoj, koje se još uvijek odražavaju u niskoj stopi zapošljavanja i niskom udjelu zaposlenih te u visokim stopama dugotrajne nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih.

Problemi dugotrajne nezaposlenosti i nezaposlenosti mladih poprilično su izraženi. Najizgledniji razlozi za dugotrajnu nezaposlenost su neadekvatna obrazovna podloga i vještine, koje ne odgovaraju potrebama tržišta rada, manjak radnog iskustva i manjak motivacije nakon dugotrajne odsutnosti s radnog mjesta, kao i niska profesionalna pokretljivost i nespремnost na sudjelovanje u programima obuke i prekvalifikacije. Poslodavci često smatraju da su dugotrajno nezaposlene osobe nezapošljive, budući da nemaju vještine koje od njih zahtjeva brzo promjenjivo tržište rada.

Dugotrajna nezaposlenost prevladava među manje obrazovanim i starijim nezaposlenim osobama, dok je nezaposlenost mladih povezana s manjkom početnog radnog iskustva, kao što smo objasnili u prethodnom odjeljku. Daljnje smanjenje sveukupne stope nezaposlenosti i rješavanje tih pojedinih problema, ključni su prioriteti za sljedeće razdoblje.

Što se tiče dugotrajno nezaposlenih, najrizičnija skupina su mlade osobe bez radnog iskustva. Zbog činjenice da mnogi poslodavci radije zapošljavaju radnike s iskustvom i dokazanom sposobnošću, mlade osobe trebaju posebnu pozornost i pomoć za ulazak na tržište rada. Prema podacima iz veljače 2013. tada je bilo 62.282 nezaposlenih osoba bez radnog iskustva, od kojih je 35.571 sa srednjom stručnom spremom (57,1%), a 11.295 (18,1%) nezaposlenih su bile visoko obrazovane osobe bez radnog iskustva.

1.3 Procjena srednjoročnih potreba i ciljeva – socioekonomska analiza

1.3.1 Sektor zapošljavanja

Tržište rada pokazuje ozbiljne sektorske slabosti, niske stope aktivnosti i zaposlenosti, visoku stopu nezaposlenosti i nepovoljan demografski trend, što može narušiti gospodarski oporavak i rast u budućnosti. U šestogodišnjem razdoblju od 2007. do 2012. godine broj radno sposobnih stanovnika (15+) povećao se za 4,92%, s 3,66 milijuna na 3,836 milijuna ljudi.

To povećanje bi se trebalo promatrati s obzirom na brzo starenje stanovništva i ne toliko održivi rast broja radno aktivnih stanovnika. U 2012. godini, radna snaga se sastojala od 1,78 milijuna osoba, od čega je 1.522.000 osoba bilo zaposleno, a 258.000 nezaposleno. Broj radno neaktivnih osoba u 2012. godini je bio 2.056.000, što je povećanje od 10,3% u odnosu na 2007. godinu. Prema spolnoj raspodjeli,

u 2012. godini 2.032.000 (53%) radno sposobnih stanovnika su bile žene. Žene su također činile 821.000 (46,2%) radno aktivnih stanovnika.

Dominantna dobna skupina radne snage u 2012. godini bila je ona između 25-49 godina starosti, s 968.000 osoba ili 53,35% ukupne radne snage (1.747.000 ljudi). Međutim, sveukupni broj ove dobne skupine se smanjio za 11,5% u odnosu na razdoblje između 2007.-2012. godine. Značajno starenje radne snage potaknulo je dodatnu zabrinutost. Udio dobne skupine od 15-49 godina starosti pao je sa 71,6% na 63,7%, a udio dobne skupine od 50-64 godine starosti povećao se s 25,8% na 32,8 % u razdoblju od 2007. do 2012. godine.

Prema podacima DZS-a, **stopa aktivnosti** radne snage se smanjila s 48,8% u 2007. godini na 46,4% u 2012. godini. Primijećen je porast stope aktivnosti starijeg radno sposobnog stanovništva. Primjerice, u razdoblju od 2007. do 2012. godine stopa aktivnosti dobne skupine od 25-49 godina starosti smanjila se s 84,9% na 83,7%. Istovremeno, stopa aktivnosti dobne skupine od 50-64 godine starosti povećala se s 52,1% na 53,3%. Porast stope aktivnosti starijeg radno aktivnog stanovništva uglavnom je posljedica reforme mirovinskog sustava, koja uključuje postupno povećanje minimalne dobne granice za odlazak u mirovinu. Donedavno je najčešći plan za rješavanje problema nezaposlenosti bila prijevremena mirovina. Ta činjenica vidljiva je i iz Eurostatovih podataka o trajanju radnog vijeka. U 2011. godini se za osobu koja je tada imala 15 godina u Hrvatskoj očekivalo da će biti radno aktivna 31,1 godinu, dok je vrijednost istog pokazatelja za EU-27 iznosila 34,7. Stoga, ne samo da su brojke tržišta rada bile ispod željene razine, nego se time stvorio i neodrživi pritisak na mirovinski sustav i javno financiranje. Prema Eurostatovim podacima za 2012. godinu, stopa aktivnosti (15-64) u Hrvatskoj bila je 60,5%, a u EU-27 bila je znatno viša, 71,8% (EU-27 se kreće od 63,1% u Malti do 80,3% u Švedskoj).

U 2012. godini bilo je 1,52 milijuna **zaposlenih** osoba, od čega su 818.000 bili muškarci, a 704.000 žene. Najzastupljenija dobna skupina zaposlenih je ona od 25-49 godina starosti, koja čini 56,53% (830.000 ljudi) sveukupnog broja zaposlenih osoba. Međutim, ista dobna skupina se smanjila za 18,71%, dok se dobna skupina od 50-64 godine starosti povećala za 18,65% u razdoblju od 2007.-2012. godine, što odražava brzo starenje radne snage u Hrvatskoj.

Stopa zaposlenosti dobne skupine od 15-64 godine starosti iznosila je 52,5% u 2012. godini, što predstavlja značajno smanjenje u odnosu na 58,8% u 2007. godini. Prema Eurostatovim podacima za 2012. godinu stopa nezaposlenosti u dobnoj skupini od 20-64 godine starosti u Hrvatskoj iznosila je 55,3%, dok je u EU-27 iznosila 68,5%. Tendencija smanjenja te vrijednosti pojavila se za vrijeme gospodarske krize u 2009. godini, nakon čega se stopa zaposlenosti u Hrvatskoj smanjuje svake iduće godine. Čak i u najboljim godinama, Hrvatska je imala stope zaposlenosti niže za 7 do 8 postotnih bodova u usporedbi s EU-27. U 2012. godini razlika se povećala na -13 postotnih bodova. Također, postoje značajne razlike u stopama zaposlenosti između muškaraca i žena. U 2012. godini stopa zaposlenosti za muškarce (15-64) iznosila je 56,9%, a za žene (15-64) 48,2%.

U 2012. godini, stopa zaposlenosti za osobe od 50-64 godine starosti iznosila je 48,1%, sa značajnom razlikom između muškaraca (55,4%) i žena (41,6%). Prema Eurostatovim podacima, u istoj godini stopa zaposlenosti dobne skupine od 55-64 godine starosti bila je 36,7%, što je ispod prosječne stope EU-27 koja iznosi 48,9%. Međutim, brojke u Hrvatskoj su se postupno povećavale u posljednjem desetljeću, s 24,8% u 2002. godini na 38,5% u 2009. godini, što je bila najbolja dotadašnja vrijednost te stope. Najnoviji pad zaposlenosti može se pak objasniti sveukupnom gospodarskom krizom.

Od sveukupnog broja zaposlenih osoba, 78,18% su osobe s plaćenim zaposlenjem, 18,46% su samozaposlene osobe, a 3,35% su neplaćeni obiteljski radnici. Najveći udio zaposlenih osoba radi u uslužnom sektoru (60%), 25,7% njih radi u industrijskom sektoru, a 14,3% u poljoprivrednom.

Struktura zaposlenih osoba s obzirom na stupanj obrazovanja za 2012. godinu je: 14,7% osoba s nezavršenom ili završenom osnovnom školom, 61,5% sa srednjom stručnom spremom i 23,8% s visokoškolskim obrazovanjem. S druge strane, struktura nezaposlenih osoba ostala je ista, ali s manjim udjelom visoko obrazovanih: 15,4% osoba s nezavršenom ili završenom osnovnom školom, 69,2% sa srednjom stručnom spremom i 15,4% visokoobrazovanih osoba.

Produktivnost rada po zaposlenoj osobi u Hrvatskoj se postojano povećava od 2000. godine, sa 62,2% na 74,1% (2011.), u usporedbi s prosjekom EU-27. Od početka gospodarske krize u 2008. godini, razina produktivnosti rada stagnira.

Stopa nezaposlenosti je, prema podacima **Međunarodne organizacije rada**, počela rasti u 2009. godini, s 9,1% na 14,5% u 2012. godini, zbog gospodarskog pada u tom razdoblju. Stopa registrirane nezaposlenosti mijenjala se sukladno tome. Ta stopa se povećala s 13,2% u 2009. godini na 18,2% u 2012. godini (*Izvor: DZS, Istraživanje radne snage, prvo izdanje 9.2.7/3. 2013. i 9.2.8. 2012.*).

Prema podacima Eurostata, u 2012. godini stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj iznosila je 15,9%, a u EU-27 10,5%. Države članice Europske unije imaju široki raspon te stope, od 4,3% u Austriji do 25% u Španjolskoj.

Dugotrajna nezaposlenost (duže od 12 mjeseci) slijedila je opći smjer smanjenja/povećanja nezaposlenosti. Od 2002. godine stopa dugotrajne nezaposlenosti postupno se smanjivala s 9% na 5,1% u 2009. godini. Od 2010. godine nadalje ovaj trend je obrnut. U 2012. godini stopa dugotrajne nezaposlenosti bila je 10,3%, veća nego u bilo kojoj drugoj državi članici Europske unije (DČ) osim u Grčkoj i Španjolskoj te dvostruko veća od stope EU-27 (4,6%). **Stopa nezaposlenosti mladih** (15-24) u 2012. godini iznosila je 43%, što je mnogo više od prosjeka EU-27 koji iznosi 22,8%. **Stopa nezaposlenosti žena** u 2012. godini iznosila je 15,6%, što je znatno više nego u većini država članica EU te više od prosjeka EU-27 koji je iznosio 10,5%.

Nadalje, u Hrvatskoj postoji značajni regionalni nerazmjer stope nezaposlenosti. Prema HZZ-u, najniža stopa registrirane nezaposlenosti u 2012. godini zabilježena je u Gradu Zagrebu (8,8%) dok je najviša stopa zabilježena u Virovitičko-podravskoj županiji. U četiri županije stopa nezaposlenosti bila je iznad 30%, a u samo dvije ispod 10%.

Nezaposlena osoba može, osim u određenim slučajevima, primati naknadu za vrijeme nezaposlenosti. Koliko dugo osoba može primati tu naknadu ovisi o duljini trajanja prethodnog zaposlenja. Udio primatelja naknade za vrijeme nezaposlenosti u ukupnom nezaposlenom stanovništvu mijenja se svaki mjesec, ali je na kraju 2012. iznosio 23,8%. Maksimalan iznos mjesečne naknade za vrijeme nezaposlenosti je ograničen. U skladu sa Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti⁸, naknade za vrijeme nezaposlenosti za vrijeme prvih 90 dana iznose 70%, a za preostali vremenski period 35% od osnovice određene Zakonom. Zakon također propisuje da maksimalan iznos naknada za vrijeme nezaposlenosti ne smije biti viši od 70% u prvih 90 dana registrirane nezaposlenosti, dok za preostali vremenski period ne smije biti viši od 35% prosječne plaće u Hrvatskoj u prethodnoj godini, u skladu s najnovijim statističkim podacima. Nadalje, Zakon propisuje da minimalan iznos naknada za vrijeme nezaposlenosti ne smije biti manji od 50% minimalne plaće

⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 12/2013).

koja je umanjena za iznos doprinosa za obvezna osiguranja određenih posebnim propisima, osim u slučajevima kada je iznos naknada za vrijeme nezaposlenosti određen u skladu s postotkom vremena provedenim na poslu.

Minimalna plaća u Hrvatskoj u razdoblju od 1. lipnja 2012. do 31. svibnja 2013. iznosila je 2.814,00 kuna (NN 60/2012., približno 375 eura).

Najavljeno je povećanje minimalne plaće od 1. lipnja 2013., koja će tada iznositi 2.984,00 kuna (približno 400 eura). Prosječna neto plaća u 2012. godini je iznosila 5.478,00 kn (približno 730 eura).

Fleksibilni oblici zapošljavanja u pravilu uključuju poslove s nepunim radnim vremenom i privremeni rad. Udio privremeno zaposlenih osoba u ukupnom broju zaposlenih je u posljednjih nekoliko godina bio više ili manje konstantan. U 2012. godini taj udio je u Hrvatskoj bio 12,8% dok je u EU-27 bio 13,7%. Udio zaposlenika s nepunim radnim vremenom u ukupnom broju zaposlenih stanovnika dosegno je svoj vrhunac u 2005. godini te je iznosio 10,1%. U međuvremenu se smanjio te je iznosio 8,4% u 2012. godini. EU-27 ima znatno veći udio zaposlenika s nepunim radnim vremenom, 20% u 2012. godini, što pokazuje viši stupanj fleksibilnosti njihovog tržišta rada.

Udio **sive ekonomije** u cjelokupnom hrvatskom gospodarstvu poprilično je visok u usporedbi s drugim državama Europske unije (u 2010., najniži je bio u Austriji, gdje je iznosio 8,2%, dok je prosječni udio za države Europske unije bio 19%, a u Hrvatskoj je iznosio 29,8% BDP-a). Iako neprijavljeni rad predstavlja složeni fenomen koji je pod utjecajem širokog raspona gospodarskih, društvenih, institucionalnih i kulturnih čimbenika, takav rad općenito narušava gospodarski rast te proračunsku i društvenu politiku.

Uspješna provedba politika kojima je cilj pretvoriti neslužbene u službene oblike zapošljavanja pridonijet će ostvarivanju glavnih ciljeva obnovljene Lisabonske strategije za rast i zapošljavanje. U tom pogledu, Hrvatska treba razviti strategiju za suzbijanje neprijavljenog rada i provoditi politike i mjere za ostvarivanje spomenutih ciljeva. Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (MRMS) odgovorno je za tržište rada i politiku zapošljavanja te prema tome i za osmišljavanje strategije i potrebnih izmjena i dopuna postojećeg Zakona o radu. Uz to, odgovornost Ministarstva poduzetništva i obrta (MINPO) je stvaranje zakonodavnog okvira za borbu protiv sive ekonomije i priprema potrebnih izmjena i dopuna Zakona o zabrani i sprječavanju neregistrirane djelatnosti, koji je usvojen u svibnju 2011.

Većina fleksibilnih oblika rada dio su neslužbenog gospodarstva. Najčešća praksa u neslužbenom gospodarstvu je isplata plaće u dva dijela: najniža propisana plaća prijavljuje se kao oporezivi dohodak na koji se plaćaju doprinosi dok se ostatak plaće daje "na ruke". Zbog toga je broj zaposlenih u neslužbenom gospodarstvu relativno nizak, dok su neslužbeni financijski tijekovi visoki. Postojanje neslužbenog sektora bitno je pitanje u razvoju politike. Potrebno se pobrinuti da politike tržišta rada ne povećaju mogućnost zamke nezaposlenosti za one koji su registrirani kao nezaposleni i istovremeno rade u neslužbenom sektoru, putem povećanja uvjetne nadnice za ulazak u službeni sektor rada.

Udio nezaposlenih znatno se razlikuje među županijama. Prema Statističkim podacima iz 2011. godine koje je objavio DZS, najniža stopa nezaposlenosti bila je u Gradu Zagrebu (8,4%), zatim u Istarskoj županiji (10,7%) te u Primorsko-goranskoj županiji (14,8%). U 2010. godini, ukupno osam županija imalo je stopu nezaposlenosti nižu od državnog prosjeka (18,2%), dok je 13 županija imalo stopu nezaposlenosti znatno višu od državnog prosjeka. Najviše stope nezaposlenosti zabilježene su u Vukovarsko-srijemskoj (31,8%), Sisačko-moslavačkoj (30,8%) te u Virovitičko-podravskoj županiji (30,4%). Nadalje, u Hrvatskoj su prisutne regionalne razlike koje su djelomično dio povijesnog naslijeđa, a djelomično posljedica proteklih ratnih zbivanja. Regije, županije i jedinice lokalne

samouprave značajno se razlikuju prema raznim pokazateljima, kao što su BDP po stanovniku, stope nezaposlenosti, demografska struktura, struktura obrazovnih kvalifikacija stanovnika, itd.

Omjer između BDP-a po stanovniku najbogatijih i najsiromašnijih županija porastao je s 3,1 u 2007. godini na 3,3 u 2008. godini, dok je omjer između neto dohodaka po stanovniku tih županija ostao isti, 1,8. Razlike između jedinica lokalne samouprave bile su znatno veće nego razlike između županija i regija.

Što se tiče zapošljavanja i aktivnih **obrta**, oni su smješteni u nekoliko županija koje imaju najbolje makroekonomske pokazatelje, tako da je 54,8% aktivnih obrta registrirano u pet županija: Grad Zagreb (17,05%), Splitsko-dalmatinska (11,75%), Primorsko-goranska (9,80%), Istarska (9,29%) i Zagrebačka (6,96%). Osobe zaposlene u aktivnim obrtima smještene su u nekoliko županija, tako da je skoro pola djelatnika (49,75%) obrta zaposleno u pet županija: Grad Zagreb (15,46%), Splitsko-dalmatinska (11,94%), Istarska (7,71%), Zagrebačka (7,52%), Primorsko-goranska (7,12%).

Institucionalni okvir

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) ključni je instrument u izgradnji učinkovitog i djelotvornog institucionalnog uređenja na tržištu rada. Stoga, mora razvijati strateški i organizacijski kapacitet kojim bi odgovorio na izazove brzog društveno-gospodarskog restrukturiranja i starenja stanovništva. Temeljen na projektima već provedenima uz pomoć sredstava pretprijetnih fondova, najvažniji strateški prioritet na području zapošljavanja i dalje je jačanje i modernizacija HZZ-a i njegovog osoblja da bi mogli pružati široki raspon usluga nezaposlenima, tražiteljima posla te poslodavcima, ne samo na nacionalnoj razini nego i na razini EU-a. Glavni je izazov danas priprema za odgovornosti koje slijede nakon pristupanja Europskoj uniji. U kontekstu Europske unije, HZZ ima presudnu ulogu u osiguravanju slobodnog kretanja hrvatskih radnika i kvaliteta rada HZZ-a imat će značajan utjecaj na mogućnosti građana da koriste to pravo.

HZZ se sastoji od Središnje službe, te mreže od 22 područne službe i 96 ispostava. Upravno vijeće HZZ-a sastoji se od predstavnika sindikata, poslodavaca i Vlade. HZZ pruža usluge posredovanja i odabira nezaposlenima i poslodavcima te profesionalno usmjeravanje nezaposlenima, budućim studentima i vježbenicima. Također, upravlja novčanom naknadom za nezaposlene i provodi aktivne mjere politike zapošljavanja. I konačno, priprema statistička izvješća na temelju podataka iz svoje evidencije, te analitička izvješća o različitim pitanjima u vezi tržišta rada.

Zaposlenici HZZ-a prema radnim mjestima podijeljeni su na sljedeći način:

- pročelnici područnih službi;
- savjetnici - za tražitelje posla;
- savjetnici - za poslodavce;
- referenti.

Pojedinačni savjetnici odgovorni su za određene sektore gospodarske djelatnosti, za sva poduzeća u tom sektoru i zanimanja unutar njih.

HZZ nadalje pruža informacije i usluge savjetovanja nezaposlenima na način da savjetnici za zaposlenje uspostavljaju individualne profesionalne planove za nezaposlene osobe, s ciljem aktivnog traženja posla i poboljšavanja njihove zapošljivosti. Provodi se procjena osposobljenosti zaposlenika, koja u slučaju većih prepreka u zapošljavanju može uključivati i primjenu dodatnih profesionalnih postupaka za uspostavu njihove stručnosti. Kroz grupno informiranje, korisnici dobiju informacije o mogućnostima

zapošljavanja u određenim strukama, o obrazovnim programima, te financijskoj potpori i uslugama koje pružaju druge obrazovne institucije ili institucije za zapošljavanje.

U svim područnim službama HZZ-a zaposleni su specijalizirani savjetnici za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Procjena radne sposobnosti nezaposlene osobe s invaliditetom, uključujući psihološku i medicinsku procjenu, provodi se u suradnji sa savjetnicima za profesionalno usmjeravanje.

Nezaposlenim osobama s invaliditetom ponuđeno je sudjelovanje u raznim oblicima aktivnosti, koje su posebno prilagođene njihovim poteškoćama, s ciljem poticanja aktivnog pristupa traženju posla i stjecanja društvene i psihološke potpore. U 2013. godini, HZZ je nastavio sudjelovati u izradi novog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, kao i u izradi jedinstvene liste oštećenja, jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti i jedinstvenog stručnog tijela. Novi Zakon definirat će uspostavu jedinstvenog stručnog tijela, kako bi se potaknulo zapošljavanje osoba s invaliditetom poboljšanjem kvotnog sustava zapošljavanja te njegovim proširenjem na realni sektor, zatim razvojem alternativnih mjera u obliku stipendija i pripravništva za osobe s invaliditetom i njihove fleksibilne oblike zapošljavanja, te razvojem regionalnih i okružnih centara stručne rehabilitacije usredotočenih na potencijale i osnaživanje osoba s invaliditetom te poslodavaca.

Nadalje, za 2013. godinu se planira uspostava **Nacionalnog foruma za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje**, kao mehanizma za okupljanje bitnih dionika s ciljem učinkovitijeg razvoja politika, mjera i aktivnosti, te bolje koordiniranosti pružanja usluga. Forum će biti odgovoran za izradu prijedloga Zakona o profesionalnom usmjeravanju kao i za izradu nacionalne strategije za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje (CPU) u Hrvatskoj za razdoblje između 2014. i 2020. godine. Taj plan bi trebao povezivati ulogu CPU-a sa sustavima za potporu gospodarskog rasta (npr. strategije razvoja vještina) i/ili smanjiti troškove (npr. smanjenje broja osoba koje su odustale od školovanja, osposobljavanja i zapošljavanja).

U 2010. godini, hrvatska Vlada usvojila je Uredbu o praćenju, analizi i predviđanju potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima, koja je potrebna za planiranje i pružanje usluga cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (CPU). HZZ izrađuje analize i prognoze relativne potražnje za pojedinim kvalifikacijama (profesijama) te **preporuke za obrazovnu upisnu politiku** na razini regionalnih tržišta rada. Te preporuke su zatim upućene obrazovnim ustanovama, lokalnim i regionalnim dionicima, sektorskim vijećima i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS).

Prema Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (HKO), MRMS ima ulogu partnera, zajedno s MZOS-om i MRRFEU-om, u koordinaciji, provedbi i razvoju HKO-a, kao i obvezu izrade i upravljanja **Registrom standarda zanimanja**. HZZ je jedan od partnera, kao i član Vijeća za SOO i sektorskih vijeća, Nacionalne koordinacije sustava E4E obrazovanja za poduzetništvo, itd.

U 2013. godini, HZZ planira reorganizirati i decentralizirati ustrojstvo i poslovne procese da bi se osigurao bolji pristup uslugama. Razina usluga ovisit će o veličini službe (mala, srednja i velika). Uvest će se novi postupci u radu s klijentima (za tražitelje posla i poslodavce). HZZ će ponovno definirati poslovne procese savjetnika i usmjeriti ih na dva načina: jedna vrsta savjetnika intenzivnije će raditi s poslodavcima i bit će usmjerena na zadovoljenje njihovih potreba za radnom snagom; a druga vrsta savjetnika radit će s tražiteljima posla, pripremajući ih raznim programima za tržište rada.

Glavna svrha tih promjena je poboljšanje poslovnih procesa koji će osigurati pomoć na individualnoj razini. Klijenti će se podijeliti u skupine prema vrsti i razini pomoći koju trebaju pri traženju i usklađivanju njihovih interesa i kompetencija sa zahtjevima poslova na tržištu rada.

Potrebno je osigurati više pomoći i usluga klijentima koji trebaju više potpore. HZZ će također definirati odgovarajuće usluge za zapošljive tražitelje posla.

Cilj reorganizacije je smanjenje opterećenja savjetnika - neki od njih su odgovorni za 750 ili više tražitelja posla. No, osim za tražitelje posla oni su također odgovorni za poslodavce.

Reorganizacijom će se postići veća učinkovitost, koja je usredotočena na povećanje broja slobodnih radnih mjesta, suradnju s nevladinim sektorom, posebno u izradi programa za skupine u nepovoljnom položaju te na suradnju s korisnicima projekata EU-a da bi se stvorili novi projekti prilagođeni potrebama tražitelja posla. Također, reorganizacija će poboljšati suradnju s institucijama obrazovanja i osposobljavanja koje izvode programe posebno prilagođene klijentima te koji su u skladu s potrebama tržišta.

Inspektori rada Državnog inspektorata nadziru provedbu zakona i uredbi koje uređuju odnos između poslodavaca i radnika. Ovo se naročito odnosi na primjenu propisa vezanih uz obveze poslodavaca prema radnicima unutar određenog vremena nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, radno vrijeme, plaće, zapošljavanje i rad maloljetnika, žena, trudnica, novih majki, osoba s invaliditetom, stranaca i drugih, uvjete rada, sigurnost i zdravlje radnika, volontera, studenata i drugih, uključujući zaposlene osobe, posebno maloljetnike, žene i osobe s invaliditetom, i također na nadzor provedbe zakona i propisa koji uređuju radne odnose između radnika i poslodavaca, ali i na inspekciju i druga administrativna područja.

Neprijavljeni rad se pojavljuje u mnogim oblicima, ali je svim tim oblicima zajednička činjenica da takav rad nije plaćen u skladu s važećim zakonodavstvom, što u konačnici može dovesti do kolapsa poreznog i mirovinskog sustava. S druge strane, to ugrožava ljudska prava osoba koje "su prisiljene" (uglavnom zbog financijskih i egzistencijalnih razloga) na rad pod ovakvim uvjetima.

Neki od mehanizama koje koristi Državni inspektorat u borbi protiv neprijavljenog rada odnose se naročito na kažnjavanje počinitelja prekršaja i disciplinarne mjere kojima se uvodi privremena zabrana aktivnosti, što ima učinak na generalno i specifično sprječavanje. Još jedan problem je i manjak koordinacije i razmjene informacija između tijela nadležnih za provedbu zakona i propisa koji se tiču neprijavljenog rada i drugih relevantnih institucija. Problem neprijavljenog rada trebalo bi rješavati u okviru aktivnosti IPA komponente I "Pomoć u tranziciji i jačanje institucija", uglavnom kroz partnerske projekte koji trebaju početi 2014. godine.

1.3.2 Socijalna zaštita, dohoci i socijalna uključenost u Hrvatskoj

Prema podacima iz 2011. godine, Ginijev koeficijent iznosio je 0,31, što je jednako prosjeku EU-27. Samo je 10 država članica Europske unije imalo Ginijev koeficijent viši od onoga u Hrvatskoj.

U posljednjih nekoliko godina došlo je do blagog pada nejednakosti dohotka i siromaštva. Stopa rizika od siromaštva⁹ iznosila je 16,3% u 2006. godini, a u 2008. godini bila je jednaka stopi iz 2007. godine, t.j. iznosila je 17,4%, a zatim se povećala na 18% u 2009. godini, 20,6% u 2010. godini te na 21,1% u 2011. godini. Stopa rizika od siromaštva, prema dobi i spolu, bila je u 2011. godini najviša za osobe od i više od 65 godina te je iznosila 27,3%. Stopa rizika od siromaštva, prema najčešćem statusu aktivnosti bila je najviša za nezaposlene osobe, te je iznosila 42,5%, zatim za gospodarski neaktivne osobe, 33,9%, te za umirovljene osobe, 2,22%. Relativni jaz rizika od siromaštva povećao se s 21,9% u 2007. godini

⁹ <http://www.dzs.hr/>, prvo izdanje, broj 14.1.2.

na 24,9% u 2008. godini, zatim se malo smanjio na 23,8% u 2009. godini, povećao na 28,6% u 2010. godini te smanjio na 27,4% u 2011. godini.

Pokazatelji nejednakosti i siromaštva između 2003. i 2009. godine dobiveni su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava (APK), dok su za 2010. i 2011. izračunati iz Statistike o prihodima i uvjetima života (eng. *Statistics on Income and Living Conditions, SILC*).

S obzirom na metodološke razlike između podataka dobivenih iz ova dva izvora, pokazatelji za 2010. i 2011. ne mogu se izravno usporediti s pokazateljima za prethodne godine, ali se u potpunosti mogu usporediti s podacima za zemlje Europske unije.

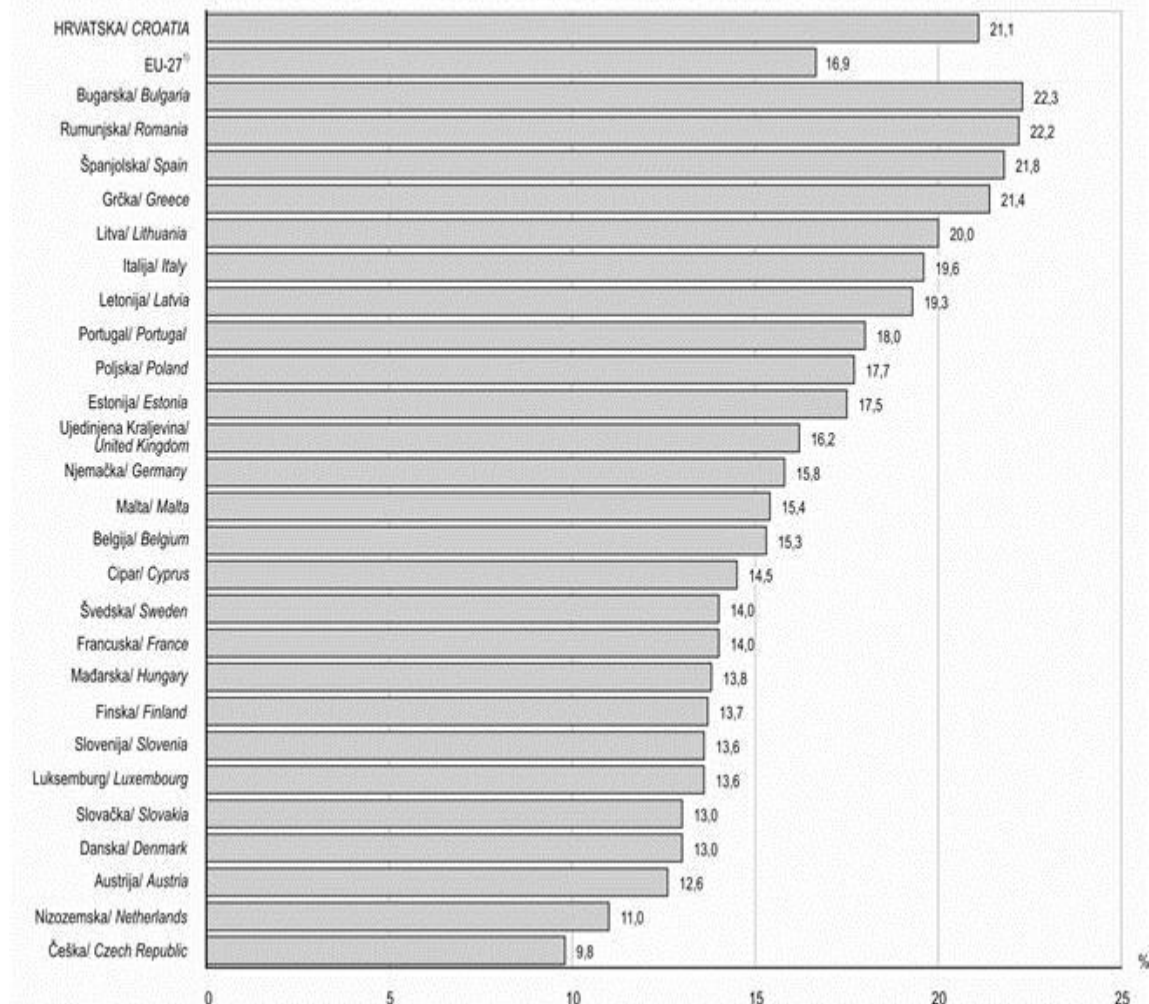
TABLICA 4: Pokazatelji siromaštva, usporedba između država članica EU-a i Republike Hrvatske, 2011.

	<i>Stopa rizika od siromaštva, %</i>	<i>Stopa rizika od siromaštva, prije socijalnih transfera, %</i>	<i>Stopa rizika od siromaštva, bez mirovina i socijalnih transfera, %</i>	<i>Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, %</i>
EU-27	16,9 (s)	26,1 (s)	44,0 (s)	24,2 (s)
Austrija	12,6	24,9	43,6	16,9
Belgija	15,3	27,8	42,0	21,0
Bugarska	22,3	27,1	41,5	49,1
Cipar	14,5	23,3	33,3	23,5
Češka	9,8	18,0	37,8	15,3
Danska	13,0	28,4	40,4	18,9
Estonija	17,5	24,9	41,1	23,1
Finska	13,7	27,4	41,3	17,9
Francuska	14,0	24,7	44,2	19,3
Grčka	21,4	24,8	44,9	31,0
Irska	:	:	:	:
Italija	19,6	24,4	44,9	28,2
Latvija	19,3	27,3	45,7	40,1
Litva	20,0	31,8	49,4	33,4
Luksemburg	13,6	27,2	43,8	16,8
Mađarska	13,8	28,9	51,8	31,0
Malta	15,4	22,9	36,9	21,4
Nizozemska	11,0	20,9	36,9	15,7
Njemačka	15,8	25,1	44,6	19,9
Poljska	17,7	24,1	43,4	27,2
Portugal	18,0	25,4	42,5	24,4
Rumunjska	22,2	29,1	49,8	40,3
Slovenija	13,6	24,2	40,2	19,3
Slovačka	13,0	19,5	38,3	20,6
Španjolska	21,8	29,8	44,8	27,0
Švedska	14,0	27,9	42,4	16,1
Ujedinjena Kraljevina	16,2	30,5	43,4	22,7
HRVATSKA	21,1	30,7	46,7	32,7

TABLICA 5: Stopa rizika od siromaštva, usporedba između zemalja EU-a i Republike Hrvatske, 2011.

Izvor: Eurostat – Dohodak, socijalna uključenost i životni uvjeti

G-3. STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA, USPOREDBA IZMEĐU ZEMALJA EU-a I REPUBLIKE HRVATSKE U 2011.
AT-RISK-OF-POVERTY RATE, COMPARISON OF EU COUNTRIES AND REPUBLIC OF CROATIA, 2011

Podaci o Irskoj nisu dostupni

Izvor: Hrvatski zavod za statistiku

Budući da su programi socijalne zaštite i dalje štitili većinu neaktivnih osoba od dramatičnog porasta siromaštva (sredstva izdvojena za socijalna prava nisu smanjena za osobe na koje nisu izravno utjecali nepovoljni razvoji tržišta rada), rizik od siromaštva se u velikoj mjeri povećao među radno aktivnim stanovništvom. Očekuje se porast siromaštva djece (posebno u kućanstvima s dvoje i više djece) zbog činjenice da bi se sve češće moglo dogoditi da roditelji izgube posao te zbog rastućih troškova obrazovanja. Osim toga, skupina koja je poprilično socijalno ugrožena, te koja ima visoke stope siromaštva, su starije osobe bez mirovina (između 12% i 13% u Hrvatskoj). Međutim, postoje aktivnosti kojima se želi pronaći dugoročno rješenje za ovu skupinu ljudi, poput nekog oblika socijalne mirovine, kojom bi se smanjio rizik od siromaštva starije populacije. Uvođenje pomoći za osobe s nedostatnim prihodima planira se odgoditi za 2013. godinu, u skladu sa Strategijom razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. Kvintilni omjer (S80/S20) je u 2011. godini bio 5,4 (pao je u odnosu na 2010. godinu, kada je bio 5,5). Stopa rizika od siromaštva počela je rasti na početku gospodarske krize (18% u 2009. godini u usporedbi sa 17,4% u 2008. godini) i od tada raste - u 2010. godini, stopa

rizika od siromaštva bila je 20,6%, a u 2011. iznosila je 21,1%, što je znatno više od prosječnog iznosa te stope u EU-27 (16,9%) (Grčka, Španjolska, Bugarska i Rumunjska imale su višu stopu rizika od siromaštva nego Hrvatska).

Relativni jaz rizika od siromaštva iznosio je u 2011. godini 27,4%. U 2011. godini nije bilo značajnih promjena profila siromaštva. Ipak, u 2009. godini je stopa relativnog siromaštva među djecom i mladima rasla (uz najstariju dobnu skupinu, i djeca do 15 godina starosti imala su stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka). U 2011. godini stopa rizika od siromaštva za djecu od 0 do 17 godina starosti (21,5%), mlade od 18 do 24 godine starosti (21,8%) te osobe preko 65 godina starosti (27,3%) bila je iznad prosjeka. U odnosu na prosjek, stopa rizika od siromaštva za starije osobe pala je u 2011. godini u usporedbi s 2010. U razdoblju između 2006. i 2009. godine, razlika između stope rizika od siromaštva za muškarce i za žene je rasla. U 2011. godini razlika je iznosila 2,1 postotni bod, što je više nego u 2010. godini, kada je iznosila 1,6 postotnih bodova. Najveća je razlika između stopa rizika od siromaštva za muškarce i žene u najstarijoj dobnoj skupini (65+). Ta je razlika nastavila rasti od 2006. godine (4,4 postotna boda) do 2009. godine (12,8 postotnih bodova), no smanjila se u 2010. godini, kada je stopa rizika od siromaštva za starije žene bila za 8 postotnih bodova veća od one za muškarce, da bi ponovno porasla u 2011. godini, kada je razlika iznosila 9,8 postotnih bodova.

Prema podacima iz 2011. godine, samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji te obitelji s dvjema odraslim osobama i troje ili više djece imaju stopu rizika od siromaštva koja je iznad prosjeka. Baš kao i u prethodnim godinama, samci imaju najveći rizik od siromaštva (njihova stopa rizika od siromaštva iznosi 44,0%), posebice samačka kućanstva sa starijim članovima kućanstva (u takvim kućanstvima, svaka druga osoba ima rizik od siromaštva). Samohrani roditelji s jednim ili više uzdržavane djece imaju stopu rizika od siromaštva koja je za oko 50% (ili 21,6 postotnih bodova) viša od nacionalnog prosjeka. Kućanstva s dvjema odraslim osobama te troje ili više djece također imaju višu stopu rizika od siromaštva (25,0%), što je posljedica nepovoljnog utjecaja gospodarske krize na dohodak i mogućnosti zapošljavanja. Stope rizika od siromaštva za kućanstva s dvjema odraslim osobama te jednim ili dvoje djece i za druga kućanstva s uzdržavanom djecom većinom su ispod ili na razini nacionalnog prosjeka. Potrebno je istaknuti da je stopa rizika od siromaštva za nezaposlene osobe (42,5%), posebice za nezaposlene muškarce (46,2%) izrazito visoka.

Od svih dobnih skupina, dvije su imale stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka u 2009. godini, a to su najstarija dobna skupina (65+), djeca (0-17) i mladi (18-24), dok je u 2008. i 2010. godini, samo jedna dobna skupina imala stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka (najstarija dobna skupina). Razlika između stopa rizika od siromaštva za muškarce i za žene u 2011. godini bila je najveća u najstarijoj dobnoj skupini. Nadalje, u 2011. godini, u usporedbi s 2009. i 2010. godinom, najviše stope rizika od siromaštva imale su, prema najčešćem statusu aktivnosti, nezaposlene osobe (stopa je porasla s 37,4% u 2009. godini na 44,7% u 2010. godini te se malo smanjila na 42,5% u 2011. godini), dok su prema vrsti kućanstva i dobi, u kategoriji kućanstava bez uzdržavane djece, najvišu stopu rizika od siromaštva imala kućanstva s jednim članom, osobito kućanstva s osobama koje imaju 65 ili više godina, te je ta stopa u 2008. godini iznosila 47,8%, u 2009. godini 50,9%, u 2010. godini 50,2% i u 2011. godini 46,6%. U 2011. godini su, u kategoriji kućanstava s uzdržavanom djecom, najviše stope rizika od siromaštva zabilježene u kućanstvima samohranih roditelja, sa smanjenjem stope sa 40,4% u 2008. godini na 24,5% u 2009. godini, te s povećanjem na 34,6% u 2010. godini i na 42,7% u 2011. godini, dok je u kućanstvima s dvoje odraslih i troje ili više djece stopa iznosila 33,1% u 2010. godini, a u kućanstvima s dvoje odraslih i troje ili više uzdržavane djece stopa je rasla od 18,9% u 2008. do 33,1% u 2010. godini te se spustila na 25% u 2011. godini. Stopa rizika od siromaštva samačkih kućanstava u razdoblju između 2008. i 2010. godine porasla je za 5 postotnih

bodova, a stopa starijih samačkih kućanstava za 2,4 postotna boda. Stope rizika od siromaštva drugih kućanstava s uzdržavanom djecom su ispod nacionalnog prosjeka, osim za kućanstva s dvjema odraslim osobama i troje ili više uzdržavane djece te za kućanstva s dvjema odraslim osobama i jednim uzdržavanim djetetom. Stopa rizika od siromaštva za umirovljenike još je uvijek iznad nacionalnog prosjeka.

Prema preliminarnim podacima, ukupni društveni troškovi u Hrvatskoj su za 2011. godinu iznosili 20,3% BDP-a, što znači da su bili nešto niži nego u 2010. godini kada su iznosili 20,8% BDP-a. Ovi troškovi bili su značajno niži nego u EU-27 (29,4% BDP-a u 2010., 29,5% u 2011.).

Zbog demografskih promjena i promjena u obiteljskim strukturama u obliku stalnog rasta udjela starijeg stanovništva, slabljenja tradicionalnih obitelji te porasta broja jednoroditeljskih obitelji i ostalih ugroženih vrsta obitelji, uloga socijalnih službi postaje sve značajnija ne samo radi osnaživanja socijalno ugroženih skupina koje su lišene mogućnosti socijalne uključenosti i ulaska na tržište rada, nego i radi usklađivanja posla i obiteljskog života. Socijalna skrb i socijalna služba u Hrvatskoj još uvijek nisu dovoljno razvijene, potražnja za određenim uslugama premašuje ponudu i postoje velike razlike između vladinih i nevladinih pružatelja usluga.

U 2011. godini, bilo je 318.962 odraslih korisnika usluga socijalne skrbi, što je za 1,2% manje nego u 2010. Udio ženskih korisnika bio je 51%. Devet posto korisnika bilo je iz dobne skupine od 18 do 21 godine starosti, 26% iz dobne skupine od 22 do 39 godina starosti, 34% iz dobne skupine od 40 do 65 godina starosti, 23% iz dobne skupine od 66 do 80 godina starosti te 8% iz dobne skupine preko 80 godina starosti. Prema broju korisnika, najveći je postotak zabilježen u kategoriji osoba s tjelesnim oštećenjima ili intelektualnim teškoćama (26,5%), zatim u kategoriji punoljetnih osoba raznih potreba socijalne skrbi (24,4%), osoba koje nemaju dovoljno sredstava za život (23,2%), osoba koje ne zarađuju dovoljno (1,4%), osoba s poremećajima u ponašanju (5,4%) te osoba s psiho-socijalnim invaliditetom ili osoba ovisnih o drogama ili alkoholu (5,1%). Tijekom 2011. godine, neka od prava na socijalnu skrb, usluga ili mjera koristile su se prosječno 1,7 puta po odraslom korisniku. Čini se kako je kriza uzrokovala promjene u učestalosti i profilu siromaštva. Analiza i simulacije Svjetske banke pokazuju da se profil siromaštva mijenja i da je rizik od apsolutnog siromaštva postao veći za djecu, osobito za onu koja dolaze iz obitelji u kojima je jedan roditelj mlađi od 30 godina ili niskokvalificiran, koja žive u kućanstvima samohranih roditelja, velikim obiteljima, ili u obiteljima gdje su svi članovi nezaposleni; općenito za osobe mlađe od 30 godina te za stanovnike radne dobi. U 2012. godini bilo je 396.393 odraslih korisnika usluga socijalne skrbi, što je za 24,27% više nego u 2011. godini. Udio ženskih korisnika bio je 51,94% (Mjesečno izvješće MSPM-a, prosinac 2012.). Županije koje imaju socijalne službe u okviru zajednice s rezultatima ispod očekivanih su one županije koje imaju indeks razvijenosti ispod 75% hrvatskog prosjeka, a to su: Ličko-senjska, Požeško - slavonska, Brodsko - posavska, Šibensko - kninska, Virovitičko - podravska, Koprivničko - križevačka, Vukovarsko - srijemska, Bjelovarsko - bilogorska, Karlovačka i Sisačko - moslavačka, isključujući Osječko - baranjsku županiju.

Nema dovoljno posebno prilagođenih institucionaliziranih usluga koje bi mogle pomoći teže zapošljivim osobama unutar socijalno ugroženih skupina u pristupanju tržištu rada. Osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposlene osobe (one koje su u registar nezaposlenih upisane duže od jedne godine), mladi s niskom razinom obrazovanja (sa završenom osnovnom školom), Romi i druge nacionalne manjine kojima prijeti socijalna isključenost, suočavaju se s različitim preprekama pri traženju posla, kao i pri ulasku na tržište rada.

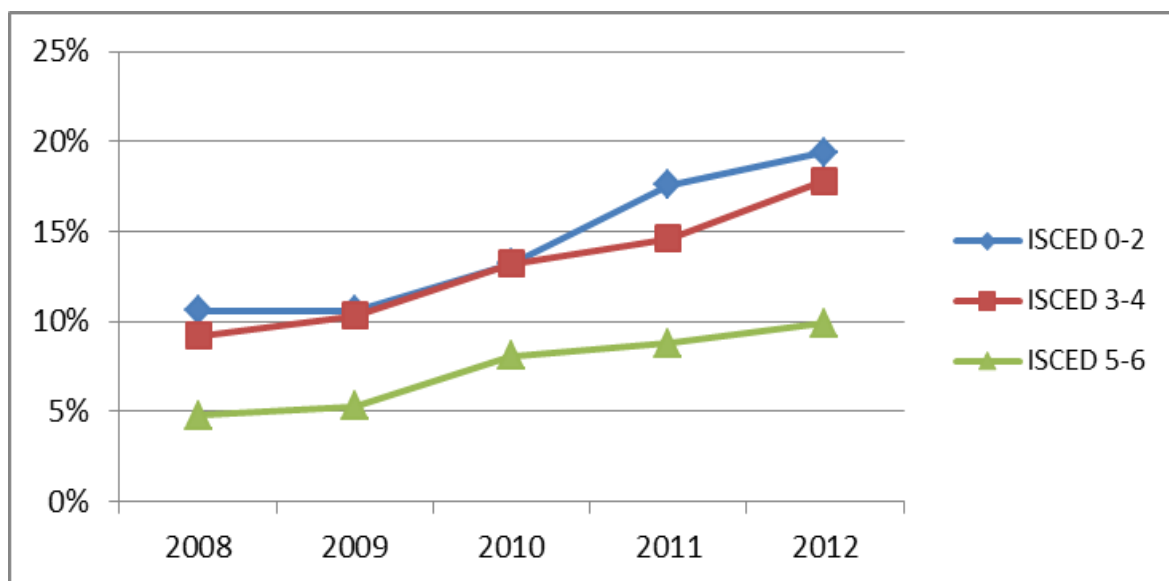
S obzirom na identificirane probleme i prepreke, potrebno je osigurati jednake mogućnosti zapošljavanja za socijalno ugrožene skupine na otvorenom tržištu rada. U 2006. godini, Hrvatska je uvela uslugu osobnih asistenata za osobe s teškim oblikom i visokim stupnjem invaliditeta, koja je razvijena i pružena kroz Nacionalni program u suradnji s organizacijama civilnog društva osoba s invaliditetom, s ciljem zadovoljavanja njihovih potreba u obavljanju svakodnevnih aktivnosti u zajednici. Broj korisnika povećao se sa 78 u 2006. godini na 631 u 2013. godini.

Veliki dio ove usluge pruža se teže zapošljivim nezaposlenim osobama. Pružanje ove usluge sprečava institucionalizaciju njenih korisnika i omogućava postizanje ravnoteže između poslovnog i obiteljskog života, te pruža ljudima s teškim oblikom i visokim stupnjem invaliditeta i njihovim obiteljima mogućnost da samostalno upravljaju svojim životima. Stvarni broj od 631 korisnika pokriva oko 10% stvarnih potreba za tom uslugom. U skladu s procjenom Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) i kriterijem definiranim odredbama ove usluge, ova usluga trebala bi se pružati znatno većem broju korisnika (npr., prema podacima HZJZ-a, u sustavu socijalne skrbi ima 63.897 osoba s invaliditetom s potvrđenim Barthelovim indeksom između 0 i 60, koji ulaze u skupinu osoba s najtežim oblikom i stupnjem invaliditeta), koji će tražiti pružanje usluge.

Prema posljednjem izvješću o provedbi mjera Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (eng. *Joint Inclusion Memorandum, JIM*), očito je da su u ovim kriznim vremenima, mladi postali posebno rizična skupina i neophodno je stvoriti širi prostor za uključivanje mladih u društveni, gospodarski i politički život. Ministarstvo socijalne politike i mladih (MSPM), osnovano kao takvo u 2011., dat će prednost onim politikama koje će mladima omogućiti kvalitetnije obrazovanje, da lakše počnu s radom i samostalnim životom i da imaju odgovorniju ulogu u njihovim zajednicama, kako na lokalnoj tako i na državnoj razini.

1.3.3 Obrazovanje, osposobljavanje i razvoj vještina u Hrvatskoj

Do sada nije provedena nikakva sveobuhvatna analiza kojom bi se sustavno proučilo u kojoj mjeri obrazovni sektor odgovara potrebama tržišta rada; iako su u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja učinjeni neki pokušaji kroz razvoj profila sektora. Međutim, postoji neusklađenost između obrazovanja i potreba tržišta rada. Stupanj obrazovanja hrvatskog stanovništva radno sposobne dobi je ispod standarda EU-a. U 2012. godini, 27,8% zaposlenih i 19,4% nezaposlenih stanovnika radno sposobne dobi imalo je **osnovnoškolsko** ili niže **obrazovanje** (ISCED 0-2). Osobe sa srednjoškolskom i poslije-srednjoškolskom kvalifikacijom (ISCED 3 i 4) činile su 53,4% zaposlenog i 17,8% nezaposlenog stanovništva. Ukupni udio neaktivnog stanovništva (od 15 do 64 godine) bio je 39,5%, od kojeg je u 2012. godini, 35,6% stanovnika sudjelovalo u obrazovanju i osposobljavanju. Poput većine zemalja članica EU-a, i u Hrvatskoj je viša razina obrazovanja povezana s nižom stopom nezaposlenosti. Međutim, u Hrvatskoj (kao što je prikazano u sljedećem grafikonu) se stopa nezaposlenosti značajno povećala za stanovnike radno sposobne dobi, s predtercijarnom i tercijarnom razinom obrazovanja.

Slika 4: Stopa nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja (od 15 do 64 godine)¹⁰

Hrvatska je u dobrom položaju što se tiče broja osoba koji rano odustaju od obrazovanja. Prema Eurostatovim podacima, stopa ranog odustajanja od obrazovanja (osobe od 18 do 24 godine starosti s osnovnim obrazovanjem (viši razredi) ili još nižom razinom obrazovanja koje nisu u daljnjem obrazovanju niti osposobljavanju) iznosila je 4,1% u 2011. godini - što je manje od prosjeka EU-27. Ovaj pokazatelj može se činiti preniskim, međutim, on je rezultat nekoliko politika koje su se provodile u obrazovnom sektoru u Hrvatskoj u posljednjih 10 godina. U 2011. godini, bilo je 32.359 učenika koji su završili 4-godišnju srednju školu, od kojih je njih 29.545 ispunilo uvjete za upis na visoka učilišta. Ako se uzmu u obzir neutralni učinci migracije i ostali demografski učinci, 91,3% učenika završilo je srednjoškolsko obrazovanje.

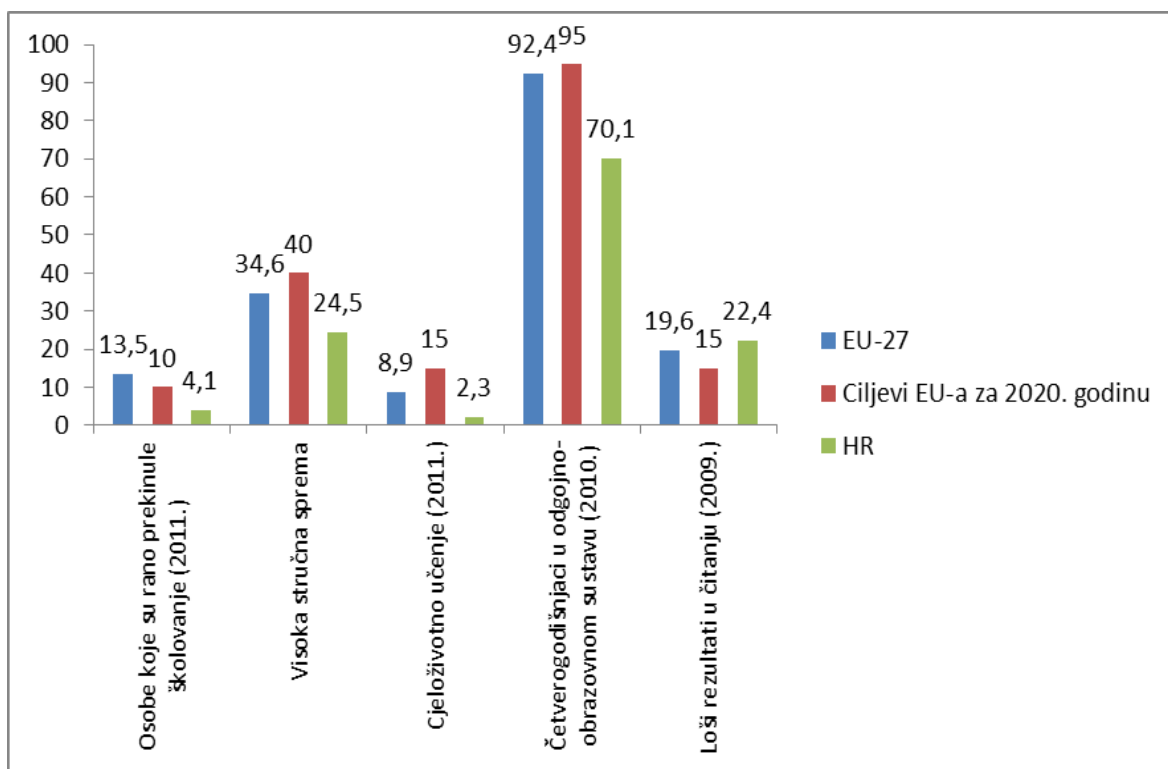
Slika 5: Osobe koje odustaju od obrazovanja (% osoba od 18 do 24 godine starosti koje nisu završile srednju školu)

¹⁰ Izvor: Eurostat, 2012.

Općenito, Hrvatska ima relativno visoku stopu osoba sa završenom srednjoškolskom razinom, nisku stopu visokoobrazovanih te radnu snagu s relativno niskom razinom vještina. Također, čini se da postoji velika neusklađenost između obrazovnih sadržaja i zahtjeva tržišta rada, te vrlo slabo sudjelovanje u obrazovanju i osposobljavanju odraslih. Međutim, potrebno je prikupiti pouzdanije podatke o raspoloživosti vještina kao i potrebama za pojedinim vještinama.

Što se tiče niskog postotka visokoobrazovanih stanovnika u Hrvatskoj, potrebno je jačanje socijalne uključenosti skupina u nepovoljnom položaju i osoba s invaliditetom kako bi i tim skupinama bio olakšan pristup visokom obrazovanju.

Ranjive skupine susreću se s raznim poteškoćama, uglavnom zato što su slabije obrazovane, nemaju odgovarajuće osnovne vještine ni radno iskustvo te zato što žive u lošim društveno-gospodarskim uvjetima. Vrlo često su dugotrajno nezaposlene osobe podložne socijalnoj isključenosti i potpunoj isključenosti iz tržišta rada. Često, osobe s invaliditetom, osobe s posebnim potrebama, mladi bez prethodnog radnog iskustva, starije nezaposlene osobe (posebno žene), članovi romske zajednice, bivši ovisnici, bivši prekršitelji i osuđenici, beskućnici, psihički bolesne osobe i ratni veterani, kao i radnici migranti i migranti povratnici postanu dugotrajno nezaposlene osobe. Stoga su za njih posebno važne uključenost u razne aktivnosti, kao i mjere usmjerene ka povećanju njihovog znanja, vještina i zapošljivosti.

Slika 6: Mjerila i pokazatelji EU-a (ciljevi EU-a za 2020. godinu); izvor: Eurostat

Opće obrazovanje

Predškolski odgoj smatra se ključnom značajkom obrazovnog sustava; njegova važnost je u tome što se smatra temeljem djetetovog daljnjeg razvoja i obrazovanja. Predškolski programi u Hrvatskoj uključuju redovite, posebne i alternative programe kao i programe za djecu predškolske dobi s teškoćama u razvoju, darovitu djecu te djecu pripadnike nacionalnih manjina. Djeca s teškoćama u razvoju mogu se uključiti u bilo koji program predškolskog odgoja. Osim toga, postoje i posebne odgojno-obrazovne

ustanove za djecu s teškoćama u razvoju. Predškolski odgoj započinju u dobi od šest mjeseci starosti djeteta te traju do početka osnovnoškolskog obrazovanja. Program predškole obavezan je za svu djecu.

Sveukupni udio predškolske djece (od 6 mjeseci do početka obaveznog obrazovanja) upisane u redovite programe iznosi 61% te i dalje nije zadovoljavajući. Procijenjeno je da trajanje programa predškole nije dovoljno za stjecanje kompetencija potrebnih za nastavak obrazovanja; stoga, neophodno je povećati broj djece upisanih u cjelodnevne programe predškolskog odgoja. Međutim, trenutni standardi u vrtićima nejednaki su na razini cijele Hrvatske. Svako dijete trebalo bi imati bolji početak života kako bi se postavili temelji za uspješno cjeloživotno učenje, socijalnu integraciju, osobni razvoj i zapošljivost u kasnijem životu.

Stoga su potrebna neprestana ulaganja i trud da bi se ojačali materijalni i ljudski resursi, s ciljem povećanja broja djece u programima predškolskog odgoja, koji su neophodni za pružanje ključnih kompetencija potrebnih za cjeloživotno učenje i koji u konačnici pridonose i zapošljivosti kasnije u životu.

Osnovnoškolsko obrazovanje traje osam godina i u pravilu je obavezno za svu djecu između šest/sedam i petnaest godina (iznimno, za djecu s teškoćama u razvoju može trajati i do 21. godine). Svrha osnovnoškolskog obrazovanja je dati mogućnost učenicima da steknu ključne kompetencije koje ih pripremaju za život u suvremenom svijetu i usmjeravaju cjeloživotnom učenju.

Cjelokupna mreža škola i njihovi profili trebaju stručnu potporu i reviziju kroz mnogo bolje upravljanje na središnjoj razini, makroregionalnoj razini ili na razini više županija. Mnogo malih, nekoordiniranih škola s neučinkovitom administracijom čiji se zadaci preklapaju, pridonosi nedjelotvornom iskorištavanju raspoloživih sredstava. Stoga je jedna od intervencija u sklopu strateškog plana, koja će se poduzeti u sljedećem razdoblju, optimizacija kapaciteta osnovnih škola u skladu s Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja.

Nakon osnovnoškolskog obrazovanja, **srednjoškolsko obrazovanje** omogućuje svima, pod jednakim uvjetima i u skladu s mogućnostima svake osobe, da steknu znanje i vještine potrebne za rad ili nastavak obrazovanja.

Srednjoškolsko obrazovanje uključuje gimnazije, s gimnazijskim programom (postoji 96 gimnazija u kojima se izvodi samo gimnazijski program i 81 u kojima je gimnazijski program dio različitih drugih programa), umjetničke škole te strukovne škole. Gimnazijski program nije se mijenjao od 1995. godine, stoga ga je potrebno modernizirati u skladu s reformama na svim razinama sustava. Gimnaziju pohađa 29% svih učenika srednjoškolskog obrazovanja.

Jedna od karakteristika osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja je centralizirani kurikulum usmjeren na nastavne predmete. Rezultat toga je slaba međusobna horizontalna i vertikalna povezanost nastavnih predmeta, nedovoljna integracija obrazovnih sadržaja, nedovoljna vertikalna i horizontalna mobilnost na srednjoškolskoj razini, nedovoljna vertikalna mobilnost iz strukovnih škola, kao i slaba horizontalna mobilnost unutar strukovnih škola, tj. na srednjoškolskoj razini.

Sudjelovanje Hrvatske u međunarodnom istraživanju *PISA* u 2006. i 2009. godini dokaz je u kojoj su mjeri učenici stekli znanje i vještine u čitanju, matematici i prirodnim znanostima, koje se smatraju

ključnima za potpuno sudjelovanje u društvu. Hrvatska je postignula najbolje rezultate na zapadnom Balkanu, iako su rezultati znatno ispod prosjeka zemalja članica OECD-a i EU.¹¹

Nastavnicima je potrebna potpora u razvoju ključnih kompetencija koje su mladima potrebne za cjeloživotno učenje (tijekom njihovog početnog obrazovanja i osposobljavanja), s time da je među važnijim oblicima potpore kvaliteta nastavnih materijala, koji su ključni u primjeni pedagoških metoda usmjerenih na razvoj ključnih kompetencija.

Kroz **strukovno obrazovanje i osposobljavanje** razvijaju se opće kompetencije koje su potrebne za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje, ali i stručne kompetencije potrebne za uspješan ulazak na tržište rada, profesionalni razvoj i konkurentnost pojedinci cjelokupnog gospodarstva.

Nadalje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje ima funkciju jačanja socijalne uključenosti, budući da može služiti kao rješenje onima koji su u opasnosti od isključenosti iz tržišta rada te na taj način i od isključenosti iz društva. Kao takvo, strukovno obrazovanje i osposobljavanje mora biti usklađeno s potrebama suvremenog, konkurentnog i fleksibilnog tržišta rada, biti spremno na brze promjene i podupirati individualni uspjeh na dinamičnom tržištu rada. Time se također nameće potreba za različitim pristupima učenju, različitim metodama i postupcima u procesu podučavanja i novim kompetencijama nastavnika.

Ostvaren je značajan napredak u razvoju osiguranja kvalitete u SOO-u, posebice razvojem “E-kvalitete”, alata za samoprocjenu kojim se Hrvatska pridružila drugim europskim državama u provedbi načela predstavljenih u Europskom referentnom okviru za osiguranje kvalitete (eng. *European Quality Assurance Reference Framework*, EQARF). Također je razvijen i Priručnik za samoprocjenu, koji opisuje standardni postupak za izvođenje samoprocjene u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, kao dio sustava za osiguranje kvalitete. Nadalje, s ciljem daljnjeg poboljšanja strukovnog sustava, razvijeno je nekoliko alata, kao što su *Metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma*, koja daje analitičku osnovu za usklađivanje potreba tržišta rada s ponudom sustava osposobljavanja te *profil sektora*, koji povezuje makroekonomske pokazatelje s podacima dobivenim istraživanjem kompetencija potrebnih poslodavcima, time omogućujući planiranje razvoja obrazovnog sustava i obrazovnih politika utemeljenih na dokazima i potrebama.

Kao posljedica primjene spomenutih alata, na početku školske godine 2013./2014., eksperimentalno će se provoditi 25 novih programa strukovnog obrazovanja koji obuhvaćaju standard zanimanja, standard kvalifikacije i strukovni kurikulum razvijen u skladu s novom *Metodologijom*. Ovi strukovni kurikulumi provoditi će se u više od 70% strukovnih škola koje ispunjavaju zahtjeve za provedbu novih kurikuluma. Podaci za školsku godinu 2011./2012., pokazuju da učenici strukovnih škola čine 67% (122.380) ukupnog broja učenika srednjih škola (182.650). Postoji više od 200 programa strukovnog obrazovanja i većina učenika upisana je u četverogodišnje tehničke ili slične programe. Nadalje, dok je broj učenika koji upisuju tehničke ili slične program relativno stabilan posljednjih godina, broj učenika koji upisuju trogodišnje industrijske ili obrtničke programe u stalnom je opadanju.¹²

Unatoč brojnim naporima, usklađenost sustava obrazovanja s potrebama tržišta rada i dalje je nedostatna, što se također odražava visokim stupnjem nezaposlenosti ljudi s različitim razinama obrazovanja. (*vidi brojke predstavljene u gornjem dijagramu - stopa nezaposlenosti prema razini obrazovanja (od 15 do 64 godine)*).

¹¹ <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46619703.pdf>

¹² Državni zavod za statistiku (2012.). Srednje škole, kraj školske godine 2010./2011. i početak školske godine 2011./2012. Dostupno na internetskoj stranici www.dzs.hr.

Stoga je potreban neprestani trud kako bi se povećala kvaliteta strukovnih vještina, što je također jedno od ključnih područja za borbu protiv nezaposlenosti mladih. Neophodne su pametne strategije da bi se zaposlili, zadržali i razvili visokokvalitetni nastavnici, poboljšanjem početnog obrazovanja nastavnika kao i stručnim usavršavanjem tijekom cijele karijere. Nastavnici trebaju razviti snažnu predanost neprekidnom stručnom usavršavanju, budući da su reforme pristupa podučavanju i učenju potrebne na svim razinama, a posebno u svim programima strukovnog obrazovanja.

Obrazovanje odraslih jedan je od ključnih čimbenika, koji doprinosi gospodarskom rastu, smanjenju nezaposlenosti, socijalnoj uključenosti i mobilnosti tržišta rada. Ono unapređuje stručnost odraslih osoba, što ih čini konkurentnijima na tržištu rada. Preduvjet za poboljšanje stručnosti odraslih polaznika je razvoj sustava obrazovanja odraslih koji pruža "fleksigurnost", od kojeg i odrasli polaznici i poslodavci imaju koristi.

Udio odraslih osoba koje sudjeluju u cjeloživotnom obrazovanju je među najnižima u Europskoj uniji te iznosi 2,3%. Postoje različiti razlozi zašto ljudi ne sudjeluju u aktivnostima učenja - nedovoljna informiranost, činjenica da prilike za učenje nisu dostupne na poslu ili u lokalnim zajednicama, niska kvaliteta postojećih obrazovnih ponuda lokalne zajednice, troškovi, ili jednostavno nedostatak motivacije. Što se tiče problema pokrivenosti različitih geografskih područja, veliki jaz postoji u nerazvijenijim i ruralnim područjima kao i na većini hrvatskih otoka. Poduzeća uglavnom MSP-i, ne promiču učenje aktivno zbog manjka sredstava, nepridavanju važnosti ili zbog drugih razloga. Stoga, da bi se povećao broj odraslih polaznika u programima za obrazovanje odraslih, nadležna tijela i institucije bi trebale neprekidno raditi na podizanju svijesti o važnosti cjeloživotnog učenja i dobrobitima koje ono donosi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Pri tome, izazov nadležnim institucijama u Republici Hrvatskoj je povećanje sveukupnog obujma sudjelovanja u cjeloživotnom učenju/obrazovanju odraslih kao i rješavanje problema neravnoteže u sudjelovanju kako bi se postigla pravednija slika, motiviranjem, ohrabriranjem, omogućivanjem i podupiranjem odraslih da sudjeluju u svim oblicima učenja - formalnim, neformalnim i informalnim, osobito onih osoba za koje je najmanje vjerojatno da će sudjelovati.

Iako se razina obrazovanja odraslih u Hrvatskoj povećava od 2000. godine, i dalje postoji veliki udio osoba od 15 do 64 godine starosti (24,3% stanovništva) koji uglavnom imaju samo srednjoškolsku razinu obrazovanja. Uz to, svi dokazi upućuju na potrebu za visokokvalificiranom radnom snagom kako bi se ostvario cilj Europske unije da postane dinamičnije, konkurentnije gospodarstvo utemeljeno na znanju.

Visoko obrazovanje. Prema podacima Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) u Hrvatskoj postoje 122 visoka učilišta: 10 sveučilišta, 15 veleučilišta i 30 visokih škola. Uz to, postoji 67 fakulteta i akademija koje su dio sveučilišta, ali imaju odvojeni i nezavisni pravni status. Većina visokih učilišta je u javnom vlasništvu, ali 3 fakulteta, 2 veleučilišta i 27 visokih škola su privatni.

Tijekom akademske godine 2011./2012., 36.448 studenata diplomiralo je na hrvatskim visokim učilištima. U zimskom semestru akademske godine 2011./2012., bilo je 152.857 studenata upisanih na preddiplomske i diplomske studije. Također, 1.762 studenata bilo je upisano na polijetdiplomske specijalističke studije.¹³ Prema Eurostatovim podacima, u 2011. godini je postotak visokoobrazovanih osoba od 25 do 64 godine starosti iznosio 18,1. Na temelju Ekonomskog programa Republike Hrvatske iz 2013. godine, planira se povećanje udjela visokoobrazovanog stanovništva između 30 i 34 godine starosti sa sadašnjih 25% na 35% do 2020. godine.

¹³ Izvor: Državni zavod za statistiku

Prikupljanje podataka i analiza kapaciteta u hrvatskom visokom obrazovanju, do sada nisu bili dovoljno razvijeni na razini ustanova i na nacionalnoj razini.

Postoji visok stupanj inertnosti u određivanju upisnih kvota za programe s višim stopama zapošljivosti, posebno s obzirom na udio studenata financiranih javnim sredstvima. Upisne kvote ne prate promjene u zahtjevima tržišta rada, već su uglavnom rezultat strategija maksimalizacije prihoda koje provode sveučilišna vijeća. Najviše upisne kvote trenutno imaju društveni i humanistički fakulteti, čime se stvara nerazmjer u visokoobrazovanom segmentu radne snage na hrvatskom tržištu rada. Većina (približno 56%) studenata u 2009. godini diplomirala je u društvenim i humanističkim znanostima (DHZ). Prema Eurostatovim podacima, u Hrvatskoj ima za 2% više osoba koje su diplomirale u području znanosti, matematike, računarstva, inženjerstva, proizvodnje i građevine od prosjeka EU-27, i postotak osoba koje su završile programe u tim područjima u Hrvatskoj je porastao za 4% između 2003. i 2009. godine.

Stoga zakonodavni okvir mora postaviti novu politiku za upisne kvote. Razlike u udjelu upisanih osoba i osoba koje završe fakultet pokazuju da se pozornost mora posvetiti stopama završetka fakulteta u različitim područjima. Tako je posebni prioritet u razvoju visokog obrazovanja povećanje broja osoba koje su završile neki od fakulteta s tehničkog, biomedicinskog, biotehničkog ili znanstvenog područja (eng. *Science, Technology, Engineering and Mathematics*, STEM), ali također u području informacija i komunikacija te interdisciplinarnih studija povezanih s ovim područjima, zbog čega se moraju provoditi dodatne mjere s ciljem privlačenja studenata za upisivanjem programa u ovim područjima obrazovanja. Povećanjem broja studenata u tehničkim područjima i inženjerstvu te programima usredotočenima na kreativnost, inovacije i poduzetništvo, Hrvatska bi mogla iskoristiti gospodarske i društvene dobrobiti tzv. "pametnog rasta", određenog Lisabonskim smjernicama i strategijom "Europa 2020".

Uz to, Strateški plan MZOS-a za razdoblje 2013. - 2015. određuje razvoj Nacionalnog informacijskog sustava za visoko obrazovanje i znanost kao jedan od ciljeva kojim bi se osigurala dostupnost relevantnih statističkih podataka za osiguranje kvalitete i postupke akreditacije, i uz koji bi usvajanje javnih politika u cjelokupnom sustavu visokog obrazovanja bilo temeljeno na relevantnim empirijskim pokazateljima.

No, također su nužne i daljnje reforme da bi se hrvatski sustav visokog obrazovanja uskladio s načelima HKO-a i potrebama tržišta rada i tako u potpunosti proveo HKO. Te reforme odnose se prije svega na razvoj standarda zanimanja temeljenih na analizi potreba tržišta rada te na razvoj standarda kvalifikacija temeljenih na odgovarajućim standardima zanimanja. Nakon pozitivno vrednovanja sektorskog vijeća, standardi zanimanja i standardi kvalifikacija ući će u Registar HKO-a. Bit će dostupni široj javnosti i postaviti će temelje za razvoj studijskih programa temeljenih na ishodima učenja i pravilnom korištenju ECTS-a, osiguravajući istovremenu njihovu kvalitetu i značaj za tržište rada ili daljnje obrazovanje. Također je potrebno osigurati sredstva za razvoj ključnih kompetencija, koje nisu samo temelj za cjeloživotno učenje nego su presudne za omogućavanje prohodnosti i napredovanja u obrazovanju.

Standard kvalifikacije koji je dijelom usmjeren na ključne kompetencije olakšao bi prijelaz iz strukovnog u visoko obrazovanje. Naposljetku, potrebni su i dodatni naponi kako bi se povećala internacionalizacija i mobilnost visokog obrazovanja. S ciljem povećanja dolazne i odlazne mobilnosti te privlačenja većeg broja međunarodnih studenata, visokoobrazovne ustanove u Hrvatskoj moraju proširiti svoju ponudu kolegija na stranim jezicima kao i povećati broj združenih studija.

Inkluzivno obrazovanje

Stupanj obrazovanja osoba s invaliditetom u Hrvatskoj je poprilično nizak i te osobe često nemaju ni osnovne vještine. Zbog toga su takve osobe često spriječene sudjelovati na tržištu rada, što dovodi do

niskog socio-ekonomskog statusa kao i socijalne isključenosti tih osoba. Kako bi se to spriječilo i pružile bolje mogućnosti osobama s invaliditetom, važno je ustrajati na njihovoj integraciji u redovni obrazovni sustav te im ponuditi potrebnu podršku. S ciljem omogućavanja jednakih mogućnosti, jako su važne posebno prilagođene mjere, koje povezuju obrazovanje, psihološko osnaživanje, osposobljavanje za životne vještine (donošenje odluka, suočavanje s teškim situacijama, samoosnaživanje), kao i individualnu potporu kada im je potrebna. Stoga je jednako važno promicati usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika kako bi im se pružila znanja kojima će moći odgovoriti na različite potrebe osoba s invaliditetom te ujedno osigurati visokokvalitetno obrazovanje za takve osobe.

Istraživanje i razvoj i tržište rada

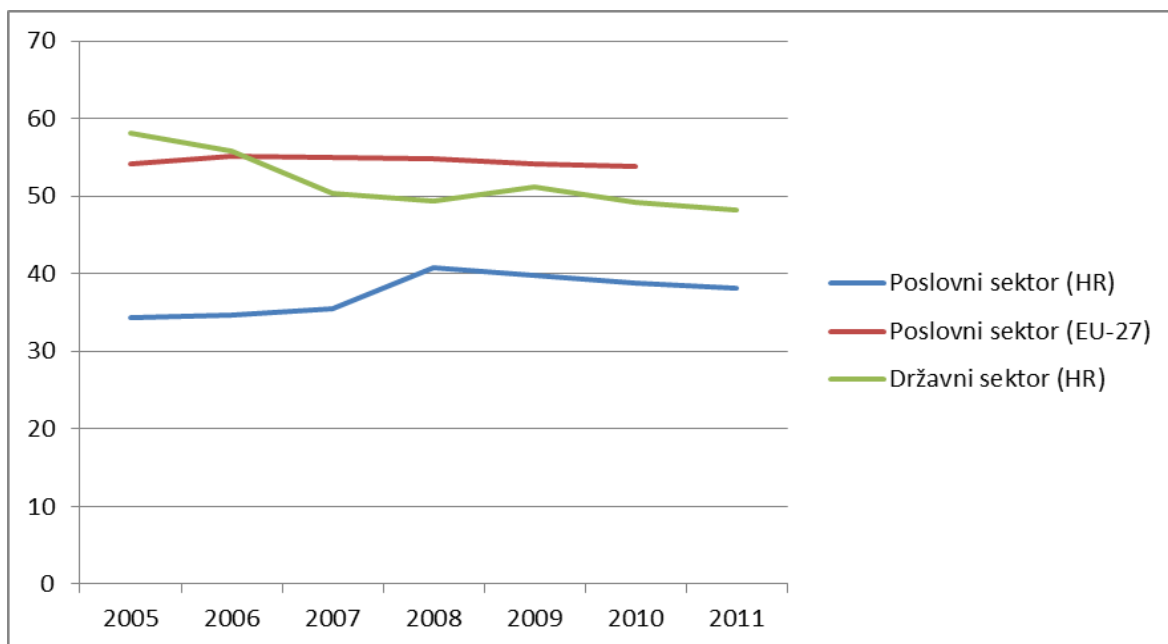
Da bi se pružio pregled stanja sektora znanosti i tehnologije u Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina, potrebno je podatke staviti u odnos s drugim važnim čimbenicima, kao što su prosjek EU-27 i podaci hrvatske referentne grupe (BG+PL+RO+HR+TR).¹⁴ Izvješće Erawatcha ističe nekoliko ključnih strukturnih izazova sustava: (I) nedostatak strateškog, dosljednog i integriranog okvira politike, (II) poslovno okruženje koje ne podržava inovacija, (III) niska tehnološka sposobnost poduzeća teniska izdavanja za istraživanje i razvoj, (IV) neprikladna provedba istraživanja i mehanizam transfera tehnologija, (V) slab regionalni sustav inovacija. Zbog gospodarske krize i nedostatka strukturnih reformi, ulaganja u istraživanje i razvoj značajno su se smanjila u posljednjih nekoliko godina.

TABLICA 6: Izdaci za istraživanje i razvoj (svi sektori) u % BDP-a

Pokazatelj	Godina	Hrvatska	EU-27
<i>Izdaci za istraživanje i razvoj (svi sektori) % BDP-a</i>	2011.	0,75	2,03
	2010.	0,75	2,01
	2009.	0,85	2,02
	2008.	0,90	1,92
	2007.	0,80	1,85
	2006.	0,75	1,85
	2005.	0,87	1,82

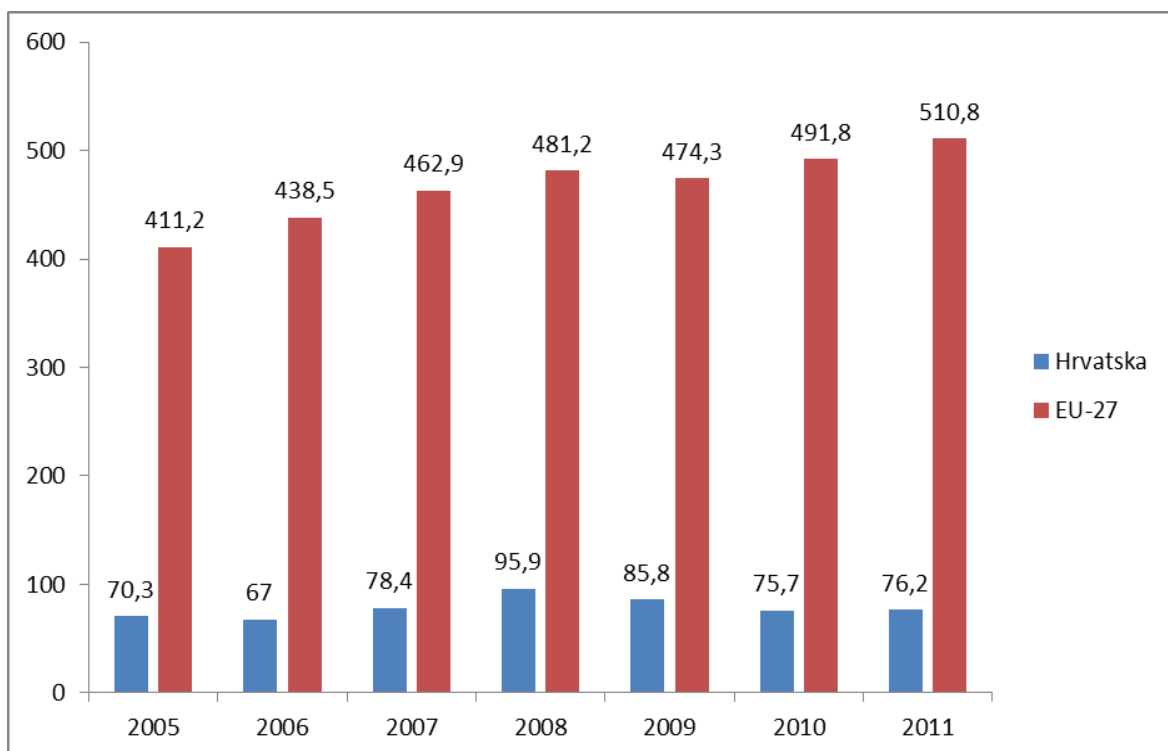
U Hrvatskoj su izdaci poslovnog sektora niži nego javni izdaci, dok je na razini EU-27 trend obrnut.

¹⁴ Referentna grupa: Bugarska, Poljska, Rumunjska, Turska i Hrvatska.

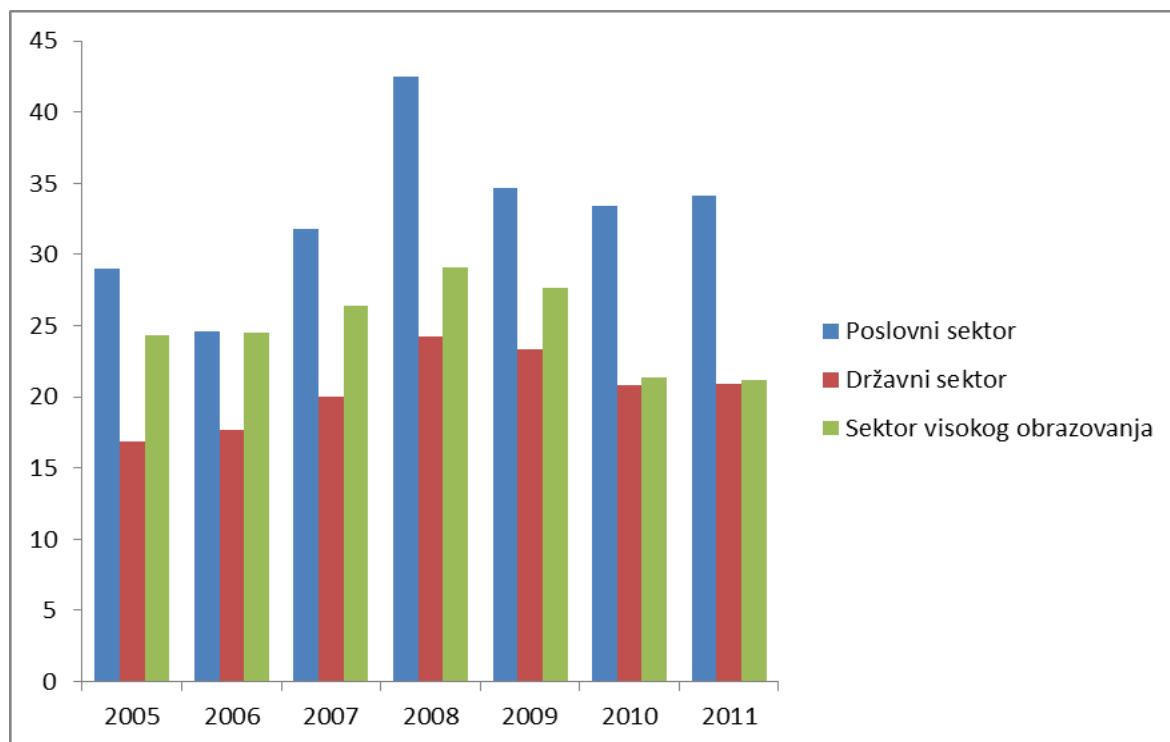
Slika 7: Bruto izdaci za istraživanje i razvoj (eng. Gross Expenditure on Research and Development, GERD) prema izvoru sredstava; izvor: Eurostat

Struktura bruto izdataka za istraživanje i razvoj po sektorima daje nam detaljnije informacije o trendovima u Hrvatskoj od 2008. godine.

Slika 8: Ukupni bruto izdaci za istraživanje i razvoj (GERD), svi sektori, euro po stanovniku

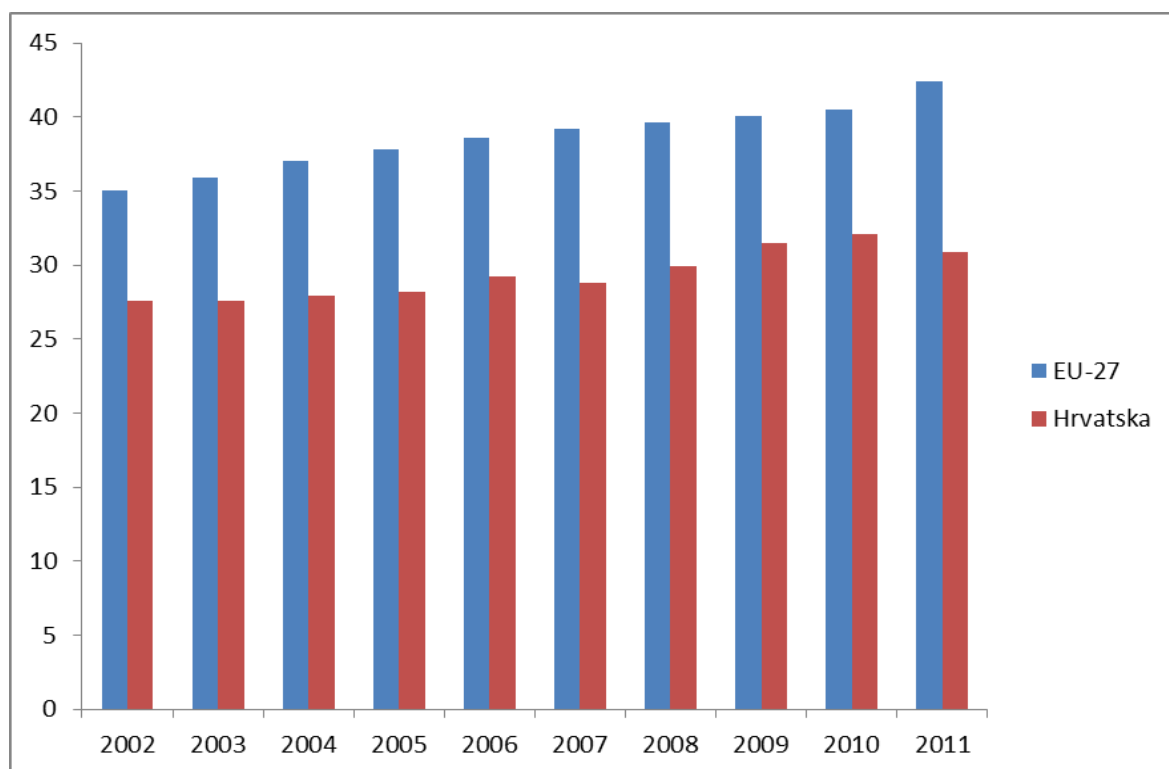
Slika 8 pokazuje da su poduzetnici, kao i Vlada i institucije visokog obrazovanja smanjile razinu izdataka za istraživanje i razvoj.

Slika 9: Ukupni izdaci za istraživanje i razvoj u Hrvatskoj, po sektorima, euro po stanovniku

Iako se istraživanje i razvoj te sektor inovacija značajno razvijaju u posljednjih 15 godina, Hrvatska i dalje zaostaje za europskim i međunarodnim konkurentima. Ulaganje u istraživanje i razvoj je uvelike pitanje ulaganja u ljudske resurse.

Konkretno, ulaganje u obrazovanje trebalo bi dovesti do velikog broja visokoobrazovanih osoba te bi se tako osigurala primjerena razina znanja i inovacija u širem gospodarstvu i jamčio dovoljan broj kvalificiranog osoblja za istraživanje i razvoj. Uzimajući u obzir jedan od temeljnih pokazatelja kao što je postotak ljudskih resursa u znanstvenoj i tehnologijskoj politici (eng. *Science & Technology, S&T*) kao udjela radne snage, Hrvatska pomalo zaostaje za EU-27.

Slika 10: Ljudski resursi u znanosti i tehnologiji kao udio ukupne radne snage

Dok u Europskoj uniji udio onih koji rade u istraživanju i razvoju iznosi 1,53% ukupnog aktivnog stanovništva, taj udio je u Hrvatskoj samo 0,94% (2009.).¹⁵ Hrvatska je također među zemljama u kojima je broj istraživača zaposlenih u javnom sektoru veći od broja zaposlenih u privatnom sektoru za istraživanje i razvoj, što je u suprotnosti s tim omjerom u većini država Europske unije.

Znanstvena zajednica se u Hrvatskoj sastoji od oko 2.700 istraživača na milijun stanovnika, što iznosi 58% prosjeka EU-27. U skladu s nacionalnim trendovima, oko 80% istraživača je u javnom sektoru, dok poslovni sektor zapošljava samo 19% istraživača.¹⁶

Hrvatska ima golemi potencijal za globalnu konkurentnost, što pokazuje i broj mladih ljudi sa srednjoškolskom razinom obrazovanja koji iznosi 95%. Iako je prosjek Europske unije niži za srednje obrazovanje (79%), EU ima više stope visokoobrazovanih stanovnika između 30 i 34 godine starosti.

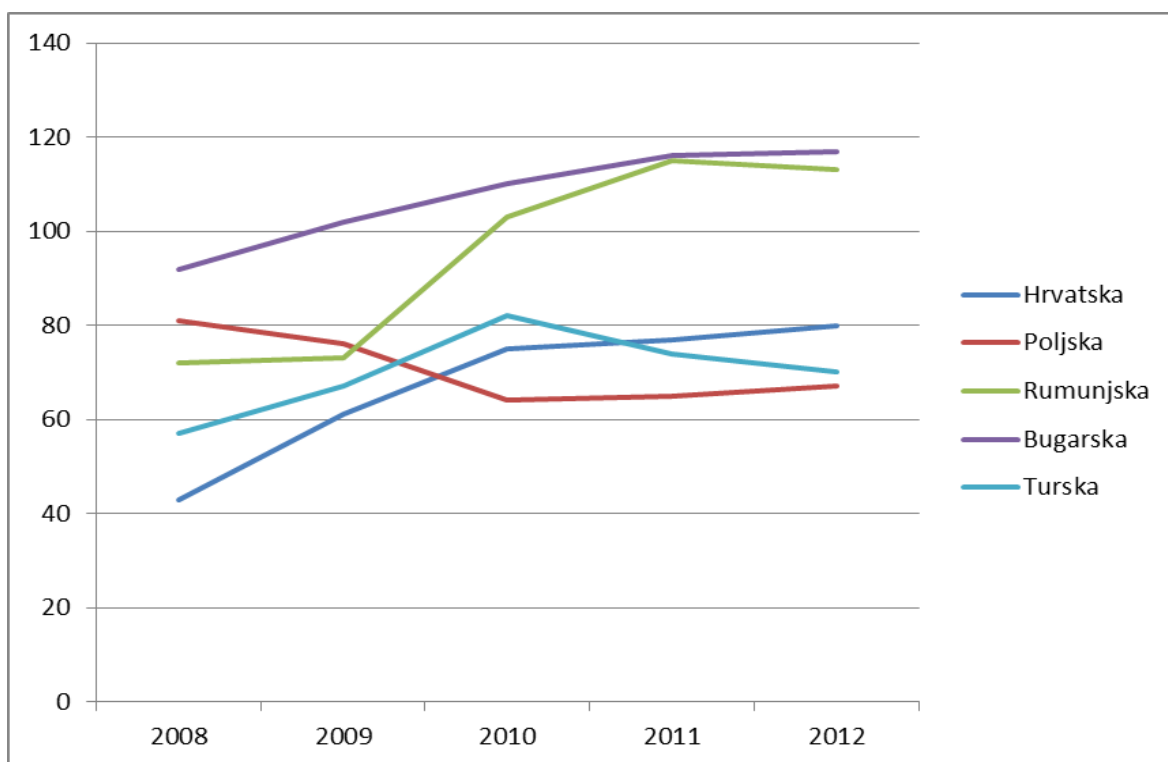
Stoga je neophodno staviti naglasak na pomlađivanje dijela stanovništva koji se bavi istraživanjem na području prirodnih i tehničkih znanosti, što je ključni generator inovacije. Iako Hrvatska ulaže napore da osigura veći broj osoba s doktoratima na području prirodnih i tehničkih znanosti kroz *Program za mlade istraživače*, koji potiče karijere mladih istraživača i znanstvenih novaka (doktorski i polijedoktorski studij), postoji potreba za dodatnim mehanizmima potpore: u razdoblju između 2004. i 2010. godine, u javnom istraživačkom sektoru otvoreno je 977 novih radnih mjesta za mlade istraživače na području prirodnih i tehničkih znanosti, dok je od 2003. godine njih 482 steklo doktorat (u području prirodnih, tehničkih i biotehničkih znanosti), što očito nije dovoljno da bi se relevantni pokazatelji značajno povećali.

¹⁵ Eurostat, ožujak 2013.: ukupan broj zaposlenih u istraživanju i razvoju, kao % aktivnog stanovništva

¹⁶ Izvješće Erawatch-a: Hrvatska; str.7, 2011.

Nadalje, jedan od glavnih izazova za Hrvatsku je omogućiti postojanje alata potpore koji će poticati razvoj karijere mladih hrvatskih znanstvenika i stručnjaka, da bi tako bilo dovoljno istraživača i visokoobrazovanih osoba koji čine dio radne snage.

Udio zaposlenih u znanosti i tehnologiji (eng. *Human Resources in Science and Technology, HRST*) u ukupnoj radnoj snazi u Hrvatskoj iznosi skromnih 30,9% (2011.), u usporedbi s udjelom za EU-27 koji iznosi 42,3%.¹⁷ Kako bi ulaganja u istraživanje i razvoj bila više usmjerena prema tržištu, potrebno je uspostaviti bolje veze između ustanova visokog obrazovanja, ustanova za istraživanje te industrije.

Slika 11: Suradnja između sveučilišta i industrije u istraživanju i razvoju, svjetski poredak

Stoga je jako važno stvoriti mogućnosti za povećanje mobilnosti stručnjaka i znanstvenika između hrvatskog visokog školstva, inovativnih poduzeća i međunarodnih istraživačkih ustanova, da bi se tako ojačala dugoročna suradnja između sektora, poticala međunarodna suradnja i povećala konkurentnost hrvatskog istraživanja i razvoja.

Naposljetku, neophodno je usmjeriti dostupna sredstva na osiguravanje pristupa najrelevantnijim izvorima znanja, kako bi se osigurala konkurentnost istraživanja koja se provode, posebno s obzirom na predstojeće pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i potpunu integraciju u Europski istraživački prostor (eng. European Research Area ERA), zbog čega je potrebno povećati sveukupnu razinu istraživačke aktivnosti. Primjerice, broj objavljenih radova hrvatskih istraživača u 2010. godini iznosio je skromnih 10.014.

Stoga su omogućavanje pristupa informacijama o najnovijim znanstvenim dostignućima - što je preduvjet za bilo kakav istraživački rad - zajedno sa sveukupnim povećanjem sredstava namijenjenih domaćem sustavu istraživanja i razvoja, neophodni za stvaranje podloge za poboljšanje sveukupne učinkovitosti istraživanja.

¹⁷ Eurostat

1.3.4 Promicanje socijalnog dijaloga u Hrvatskoj

U Hrvatskoj, razna tijela, poput **Gospodarsko-socijalnog vijeća (GSV)** koje je s radom započelo u siječnju 1994. godine, promiču socijalni dijalog. Gospodarsko-socijalno vijeće sastoji se, u jednakom opsegu, od predstavnika Vlade, udruga sindikata i udruga poslodavaca. Članovi GSV-a su predstavnici **pet saveza sindikata** (Savez samostalnih sindikata Hrvatske (SSSH), Nezavisni hrvatski sindikati (NHS), Hrvatska udruga sindikata (HUS), Hrvatska udruga radničkih sindikata (URSH)), dok su predstavnici poslodavaca izabrani iz **jedne nacionalne udruge poslodavaca** (Hrvatska udruga poslodavaca (HUP)). Komisije GSV-a bave se sljedećim pitanjima: politika plaća, porezni sustav i državni proračun, socijalna politika, zapošljavanje, obrazovanje i koordinacija s tržištem rada, kolektivno pregovaranje, gospodarski razvoj i privatizacija, zakonodavstvo, primjena propisa i provedba zakonske zaštite; međunarodni odnosi i priprema pristupanja Hrvatske EU i alternativno rješavanje radnih sporova.

Vlada je u rujnu 2001. godine osnovala **Ured za socijalno partnerstvo**, koji pruža potporu socijalnom dijalogu u Hrvatskoj te se bavi organizacijskim, stručnim, administrativnim, tehničkim i drugim uslugama za potrebe nacionalnog GSV-a i njegovih stalnih i privremenih tijela. Nova Vlada pridružila je ovaj Ured MRMS-u početkom 2012. godine.

Druga državna tijela gdje su uključeni socijalni partneri su sljedeća:

- **Nacionalno vijeće za zaštitu na radu** - tripartitno tijelo osnovano prema zakonu o zaštiti na radu;
- **Nacionalno vijeće za konkurentnost;**
- **Zajednički savjetodavni odbor Europske unije i Republike Hrvatske;**
- **Upravna vijeća** Zavoda za zdravstveno osiguranje, Zavoda za mirovinsko osiguranje, Zavoda za zapošljavanje, zdravstvenog osiguranja, zaštite na radu, itd.

Uz to postoji još jedna skupina zainteresiranih organizacija neizravno uključenih u proces, a to je Hrvatska udruga za mirenje, neovisna NVO, kojoj je cilj općenito promicanje mirenja i jačanje centara za medijaciju i mirenje u radnim sporovima, pod pokroviteljstvom Ureda za socijalno partnerstvo. Članovi udruge su ovlaštene miritelji u trgovačkim i radnim sporovima, a rade i na pripremi nacrtu Kodeksa miritelja.

Socijalni dijalog u Hrvatskoj ima ozbiljnih nedostataka, kao što su: manjak dovoljno razvijenog bipartitnog dijaloga, slabi socijalni dijalozi na razini sektora, manjak kapaciteta socijalnih partnera i fragmentacija sindikata. Međutim, ostvaren je napredak s obzirom na socijalni dijalog na razini sektora, gdje određene organizacije socijalnih partnera naglašavaju važnost jačanja ljudskih resursa obrazovanjem i osposobljavanjem za bipartitni socijalni dijalog te apsorpcijom sredstava iz fondova. U prosincu 2011. godine u Hrvatskoj je uspostavljeno prvo bipartitno socijalno vijeće u Hrvatskoj za sektor cestovnog prometa. Od tada su potpisana još tri bipartitna ugovora: za željeznički promet (30. svibnja 2012.), za turizam (26. rujna 2012.) i za građevinsku industriju (08. listopada 2012.).

Na početku 2012. godine, MRMS je osnovao tripartitnu radnu skupinu, i nakon poduže rasprave o kriterijima za određivanje reprezentativnosti socijalnih partnera u srpnju 2012. godine, Hrvatski sabor je usvojio Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje (NN 82/12).

Iako su Hrvatska udruga sindikata i Hrvatska udruga poslodavaca uspostavile suradnju sa svojim partnerima u državama članicama Europske unije te s regionalnim organizacijama, kapacitet socijalnih

partnera za sudjelovanje u europskom socijalnom dijalogu i dalje je upitan. To je očito i s obzirom na sudjelovanje u europskom socijalnom dijalogu na razini sektora. Svi socijalni partneri su ili članovi svojih partnerskih organizacija Europske unije ili su razvili neki oblik suradnje sa svojim partnerima u državama članicama Europske unije i/ili unutar regije. Međutim, čini se kako su potrebne daljnje pripreme da bi se njihove organizacije pripremile na potpuno uključivanje i sudjelovanje u procesu europskog socijalnog dijaloga.

Socijalni partneri tvrde da njihov sveukupni utjecaj na definiranje politika nije zadovoljavajući. Općenito, socijalni partneri smatraju da je uspostavljena razina nacionalnog tripartitnog socijalnog dijaloga ohrabrujuća, ali nisu toliko zadovoljni s bipartitnim sektorskim dijalogom. Svi se slažu da kvaliteta dijaloga ovisi o stvarnoj volji za suradnjom i istinskoj predanosti ostvarivanju zajedničkih ciljeva. Uloga socijalnih partnera i njihovog utjecaja na donošenje odluka povećala se tijekom pregovora s Europskom unijom i pristupnog postupka. Proces proširenja donio je novo razumijevanje socijalnog dijaloga kao sredstva za participativno upravljanje.

1.3.5 Organizacije civilnog društva u Hrvatskoj

Organizacije civilnog društva (OCD-ovi) imaju sve važniju ulogu u hrvatskom društvu. Tijekom posljednja dva desetljeća, organizacije civilnog društva prepoznate su kao vrijedni partneri državi i privatnom sektoru, koji vrše brojne aktivnosti od javnog interesa u raznim područjima te doprinose izgradnji socijalne države i stvaranju jednakih prilika za sve.

Prema podacima iz 2012. godine, zabilježeno je 47.182 registriranih udruga, 190 registriranih zaklada, 12 fondova, 133 udruge stranih državljana, preko 600 privatnih institucija i više od 500 udruga sindikata i poslodavaca, zajedno s 52 vjerske zajednice i 2.028 pravnih osoba Katoličke crkve i 528 pravnih osoba Pravoslavne crkve. Iako je broj udruga u stalnom porastu, omjer sudjelovanja građana, mjeren članstvima u organizacijama i razinom volontiranja, smatra se najslabijim aspektom civilnog društva u Hrvatskoj. Izvješće o indeksu civilnog društva za Hrvatsku iz 2010. godine¹⁸ pokazuje da je samo 17% građana učlanjeno u neke od organizacija civilnog društva, dok u prosjeku manje od 7% njih volontira.

Izvori financiranja i zapošljavanje u organizacijama civilnog društva u Hrvatskoj

Organizacije civilnog društva u Hrvatskoj financirane su iz raznih izvora: državnog proračuna, proračuna jedinica regionalne i lokalne samouprave, fondova EU-a, financijskih sredstava osiguranih na temelju bilateralne i međunarodne suradnje, članarina, prihoda od poduzetničkih aktivnosti i različitih privatnih financijskih sredstava. Većina financijskih sredstava još je uvijek usmjerena prema podržavanju inicijativa i organizacija u područjima kulture i sporta.

	2008.	2009.	2010.	2011.
EUR	86.450.149	72.250.608	67.172.020	81.146.146

TABLICA 7: Ukupni iznosi dodijeljenih financijskih sredstava iz državnog proračuna i lutrijskih fondova za projekte i programe organizacija civilnog društva. Izvor: Ured Vlade RH za suradnju s organizacijama civilnog društva, Godišnji izvještaj o financiranju projekata i programa organizacija civilnog društva u 2011. (usvojila Vlada RH u srpnju 2011., dostupno na <http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/IZVJE%C5%A0%C4%86E%202011.pdf>).

¹⁸ Civicus indeks civilnog društva u Hrvatskoj – Sažetak političkih mjera, siječanj 2011., www.civicus.org

Godine 2011., ukupan broj zaposlenih u organizacijama civilnog društva iznosio je 19.610, što je činilo 1,73% svih zaposlenih osoba u Hrvatskoj. Međutim, podaci dostupni u istraživanju "Procjena stanja razvoja organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj u 2011. godini" koje je provela Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva¹⁹, pokazuju da 50% organizacija civilnog društva nema zaposlenika, dok je prosjek 5 zaposlenih po organizaciji. U samo 4,8% organizacija zaposleno je više od 10 osoba. Sudjelovanje mladih osoba u vođenju organizacija veoma je slabo: gotovo polovicu organizacija vode osobe iznad 50 godina starosti.

Zbog nedostatnih kapaciteta, nedovoljne obaviještenosti i geografske udaljenosti od glavnih tijela za donošenje odluka, postoji znatna nejednakost mogućnosti javnog zagovaranja i pružanja socijalnih usluga između nacionalnih i regionalnih ili lokalnih organizacija civilnog društva. Stoga postoji potreba da se aktivnosti organizacija civilnog društva, kao pružatelja inovativnih socijalnih usluga i neovisnih zagovornika društvene povezanosti, tolerancije i vladavine prava, prošire na sve hrvatske regije.

Istraživanje civilnog društva²⁰ pokazuje da su stabilni ljudski resursi ključni problem koji ograničava održivi razvoj organizacija civilnog društva, uključujući i one koje su već dobro razvijene.

Godina	Broj zaposlenih u neprofitnim organizacijama	% ukupnog broja zaposlenih
2008.	17.291	1,11%
2009.	18.228	1,21%
2010.	18.667	1,31%
2011.	19.610	1,73%

TABLICA 8: Broj zaposlenih u neprofitnim organizacijama. Izvor: Registar neprofitnih organizacija koji vodi Ministarstvo financija²¹

Tijekom posljednjeg desetljeća došlo je do povećanja financijskih sredstava namijenjenih organizacijama civilnog društva i dostupnih preko raznih javnih izvora, čija se transparentnost i učinkovitost neprestano povećava. Međutim, "iako postoje dobri izgledi za usmjereno financiranje zastupanja u Hrvatskoj iz fondova EU-a, tijekom pretpripravnog perioda ti su fondovi bili dostupni ponajprije visoko profesionaliziranim organizacijama civilnog društva s odgovarajućim organizacijskim i ljudskim resursima za strogo provođenje postupka prijave i poštivanje formata prijedloga projekata."²² Nadalje, dok su međunarodni donatorski programi pružali dovoljnu potporu i unapređenje upravljačkih vještina primateljima potpore, olakšavanje praktične primjene ovih vještina nije bilo dovoljno naglašeno.²³ Ovo ograničenje uklonjeno je odredbama Ljubljanske deklaracije, koja je pozvala EU i vlade na izgradnju dugoročne strategije za potporu organizacijama civilnog društva i usmjeravanje k

¹⁹ Hrvatska verzija izvješća o istraživanju dostupna je na

http://civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/vijesti_i_priopcenja/priopcenja/2012/Procjena.pdf.

²⁰ Civicus indeks civilnog društva u Hrvatskoj – Sažetak političkih mjera, siječanj 2011., www.civicus.org

²¹ Ovi podaci dostavljeni su na zahtjev Uredu za udruge Vlade RH i odnose se samo na neprofitne organizacije koje su obvezne podnijeti godišnje financijsko izvješće Ministarstvu financija. Neprofitne organizacije koje su ostvarile godišnji prihod manji od 100.000 HRK (približno 13.500 EUR) tijekom tri posljednje uzastopne godine i čija je vrijednost imovine u posljednje tri uzastopne godine bila manja od 100.000 HRK nisu obvezne voditi dvojno knjigovodstvo ili slati financijska izvješća Ministarstvu financija. Neprofitne organizacije koje su osnovane nakon 1. siječnja 2009. obvezne su voditi dvojno knjigovodstvo i slati financijska izvješća Ministarstvu financija u razdoblju od tri godine nakon njihova osnutka, neovisno o razini svojih prihoda ili vrijednosti imovine.

²² Ibid., str. 22.

²³ Ibid., str. 41.

izgradnji kapaciteta kao platformi za organizacije civilnog društva, "koja im omogućava bolji pristup resursima države i EU-a."²⁴

Stoga se općenito mora pružiti dodatna potpora izgradnji kapaciteta organizacija civilnog društva, posebice onih organizacija koje predstavljaju pružatelje socijalnih usluga, s obzirom na rastuća očekivanja države da one preuzmu određene dužnosti državnih službi, ali i zbog povećavanja potreba korisnika socijalnih usluga. Malim organizacijama za razvoj civilnog društva u okviru zajednice treba se pružiti prilika da dobiju javna sredstva kako bi se provela odgovarajuća rješenja za lokalne probleme.

Potporna sposobnosti zagovaranja organizacija civilnog društva i motivacijski programi za socijalno isključene skupine

Iako je došlo do povećanja u financiranju koje je dostupno organizacijama civilnog društva iz raznih izvora, organizacije koje su aktivne u zagovaranju javnih politika tradicionalno su bile ograničene samo na određen opseg potpore iz hrvatskih javnih izvora te su ih financirale uglavnom međunarodne donatorske zajednice, koje su imale važnu ulogu u osiguravanju da organizacije civilnog društva koje su orijentirane na reformu i zagovaranje te politički neovisne mogu opstati i napredovati.

Međunarodno financiranje imalo je presudnu ulogu u osiguravanju prikladnosti raznih organizacija civilnog društva orijentiranim na zagovaranje, aktivnima u područjima kao što su demokratizacija, ljudska prava, izgradnja mira, mladi i razvoj zajednice itd. Najčešći izvori financiranja organizacija civilnog društva su lokalna/regionalna tijela te državna tijela. Većina organizacija je u 2010. ostvarila prihod između 10.000 i 100.000 HRK. U 2010. samo 10% organizacija civilnog društva oslonilo se na jedan način financiranja. Oko 45% organizacija imale su četiri ili više izvora financiranja, a većina sredstava temeljena je na projektima.

Ovo ograničenje uklonjeno je odredbama Ljubljanske deklaracije, koja je pozvala EU i vlade na izgradnju dugoročne strategije za potporu organizacijama civilnog društva i usmjeravanje k izgradnji kapaciteta kao platformi za organizacije civilnog društva, "koja im omogućava bolji pristup resursima države i EU-a." Potpora organizacijama civilnog društva orijentiranim na zagovaranje pridonijet će dugoročnoj održivosti hrvatskih organizacija civilnog društva orijentiranim na zagovaranje i stoga osigurava da se izbjegne takva situacija u slučaju kada pojedina područja javnih reformi "ostaju stalno u fokusu interesa, dok neka ostaju bez ikakve potpore."

Potporna organizacijama civilnog društva orijentiranim na zagovaranje u kontekstu razvoja ljudskih resursa aktivira potencijal nevladinog sektora kao promotora zapošljivosti općenito te posebice onih koji su udaljeni od tržišta rada: osoba s invaliditetom, starijih osoba, slabije obrazovanih osoba, migranata, mladih, nezaposlenih, siromašnih i ostalih. Zagovaranje pristupa zapošljavanju i uključivanje svakog u tržište rada istodobno promiče socijalnu uključenost skupina u nepovoljnom položaju i ranjivih skupina te jačanje društvenog dijaloga u smislu stvaranja okoline podrške koji omogućava organizacijama civilnog društva da utječu na politike tijela javnih vlasti te na javno mišljenje općenito. Ovaj vid potpore predstavlja promicanje izgradnje analitičkog kapaciteta organizacija civilnog društva, kao i motivacijski element pružanja programa za socijalno ugrožene skupine te na taj način doprinosi sustavnom uključivanju tih grupa u tržište rada (zajedno s intervencijama OP RLJP-a).

Potporna organizacijama civilnog društva aktivnima na području volontiranja

²⁴ Ljubljanska deklaracija o razvoju civilnog dijaloga i partnerstva između civilnog društva, nacionalnih vlada i institucija Europske unije u "Prema održivom civilnom društvu diljem Europe", Vladinog Ureda za udruge, Hrvatska, i Europska služba za građansku akciju, ECAS, 2009., str. 14.

Općenito gledajući, kada se govori o financiranju iz državnog, regionalnog ili lokalnog proračuna, potpora za razvoj volontiranja koju pružaju jedinice lokalne i regionalne samouprave još uvijek nije dovoljno istaknuta. Međutim, došlo je do određenog napretka tijekom posljednjih nekoliko godina – od travnja 2008. resorno ministarstvo (Ministarstvo branitelja i od 2012. Ministarstvo socijalne politike i mladih) redovno objavljuje javne natječaje za sufinanciranje regionalnih volonterskih centara – do sada su u Hrvatskoj osnovana četiri takva centra – čija je svrha promicanje i razvoj volonterskih aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, provođenje edukacije na području volonterskog menadžmenta, povezivanje potencijalnih volontera s prilikama za volontiranje, pružanje informacija i vođenje promotivnih kampanja, pisanje i objavljivanje publikacija vezanih uz volonterski menadžment, provođenje istraživanja u području volontiranja i organiziranje volonterskih akcija u zajednicama. Nadalje, četiri volonterska centra osnovala su neformalnu Mrežu volonterskih centara s ciljem jačanja njihove međusobne suradnje.

Međutim, unatoč tim razvojem, pitanje strukturirane i stalne potpore volontiranju i dalje ostaje jedan od važnijih izazova u Hrvatskoj i stoga bi mu se trebala posvetiti posebna pozornost i kroz financiranje iz fondova EU-a, posebice kada se uzme u obzir njegova spomenuta rastuća uloga katalizatora zapošljivosti tražitelja posla te, posljedično, njihovog većeg sudjelovanja na tržištu rada.

Strukture potpore organizacijama civilnog društva na regionalnoj razini

Unatoč čvrstom institucionalnom, pravnom i financijskom okviru za razvoj civilnog društva u Republici Hrvatskoj, još uvijek postoji značajna nejednakost u smislu razvoja organizacija civilnog društva diljem hrvatskih regija i lokalnih zajednica. Ovo stanje posljedica je općeg neujednačenog razvoja različitih hrvatskih regija, manjka kapaciteta mnogih jedinica lokalne i regionalne samouprave za razvoj strateške suradnje s organizacijama civilnog društva te nedostatnih kapaciteta organizacija za potpuno iskorištavanje postojećih mogućnosti financiranja i razvoja. Nadalje, postoji nerazmjerno visok broj organizacija civilnog društva smještenih unutar četiri glavna regionalna urbana središta (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), a to dodatno doprinosi nerazmjernosti u razvoju organizacija civilnog društva na regionalnoj razini. Iako je razina (socio-)ekonomskog razvoja pojedinih regija u određenoj mjeri u korelaciji s razvojem organizacija civilnog društva, on također veoma ovisi o volji tijela lokalne i regionalne samouprave da prepoznaju koristi stvaranja partnerstava s organizacijama civilnog društva i njihova uključivanja u procese kreiranja politika na lokalnoj i regionalnoj razini. U Hrvatskoj trenutno ne postoji pravni ili institucionalni mehanizam koji bi omogućavao okvir za sustavno uključivanje organizacija civilnog društva u razne aspekte lokalnog i regionalnog razvoja.

Kako bi se riješili spomenuti problemi, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva već pruža stalnu financijsku potporu pet regionalnih mreža koje djeluju kao regionalne strukture potpore organizacijama civilnog društva. Međutim, potrebno je proširiti opseg usluga postojećih struktura, kao i uspostaviti dodatne strukture na lokalnoj razini kako bi se domet takvih posebnih struktura proširio na najveći mogući broj organizacija civilnog društva diljem Hrvatske.

Potpore razvoju malih organizacija civilnog društva u okviru zajednice

Male organizacije civilnog društva u okviru zajednice mogu se definirati kao neovisne neprofitne organizacije osnovane unutar lokalne zajednice. One imaju posebnu ulogu u procesu olakšavanja razvoja lokalne zajednice i izgradnje otvorenog civilnog društva u zemlji, a iskustvo je pokazalo da je održivost projektnih rezultata mnogo veća kada su koncepcija projekta i dizajn osmišljeni na lokalnoj

razini. Aktivnosti malih organizacija civilnog društva "imaju potencijal generiranja i mobilizacije raznih vrsta društvenog kapitala, uklanjanja podjela u zajednicama i osnaživanja pojedinaca."²⁵

Iako te organizacije u okviru zajednice pružaju razne usluge namijenjene razvoju zajednice i mogu se koristiti kao kanali za usmjeravanje informacija i ostalih resursa potrebnih za poboljšanje životnih uvjeta u njoj, one su zbog određenih temeljnih nedostataka ograničene u pružanju raznovrsnijih usluga svojim zajednicama. Razvoj sposobnosti vođenja i umrežavanje s lokalnim i vanjskim organizacijama mogu predstavljati održive strategije koje će omogućiti razvoj organizacija civilnog društva, unapređenje standarda kvalitete isporuke njihovih usluga te iskorištavanje dostupnih mogućnosti za razvoj zajednica u kojima su smještene.

Najveći broj organizacija civilnog društva u Hrvatskoj (56%) koristi manje iznose financijske potpore (manji iznosi financirani iz lokalnih javnih sredstava). U ispitivanju koje je u Hrvatskoj provela Europska služba za građansku akciju (eng. European Citizens Action Service, ECAS), na temelju odgovora 96 organizacija civilnog društva koje su se odazvale ispitivanju, gotovo sve organizacije civilnog društva (96,3%) vjeruju da bi male i lokalne organizacije trebale imati jednak pristup fondovima EU-a, a jednak broj organizacija vjeruje da bi trebala postojati mogućnost za *sub-granting* (dodjela financijske potpore od strane nositelja projekata).

Unatoč čvrstom institucionalnom, pravnom i financijskom okviru za razvoj civilnog društva u Republici Hrvatskoj, još uvijek postoji značajna nejednakost u smislu razvoja organizacija civilnog društva diljem hrvatskih regija i lokalnih zajednica. Ovo stanje posljedica je općeg neujednačenog razvoja različitih hrvatskih regija, manjka kapaciteta mnogih jedinica lokalne i regionalne samouprave za razvoj strateške suradnje s organizacijama civilnog društva te nedostatnih kapaciteta organizacija za potpuno iskorištavanje postojećih mogućnosti financiranja i razvoja. Nadalje, postoji nerazmjerno visok broj organizacija civilnog društva smještenih unutar četiri glavna regionalna urbana središta (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), a to dodatno doprinosi nerazmjernosti u razvoju organizacija civilnog društva na regionalnoj razini.

Potpore sposobnosti organizacija civilnog društva u pružanju usluga socijalnih službi

Usluge socijalnih službi uključuju sve usluge (a) koje se smatraju iznimno važnima za društvo u cjelini i (b) u kojima ključnu ulogu ima interakcija između pružatelja i korisnika usluga²⁶ (one uključuju skrb o djeci, usluge skrbi za starije, usluge za skupine kojima prijeti socijalna isključenost, ali i zdravlje, obrazovanje, profesionalnu integraciju i usluge u kulturi). Organizacije civilnog društva pružaju mnoštvo socijalnih usluga namijenjenih skupinama u nepovoljnom položaju.

Organizacije civilnog društva imaju važnu ulogu u olakšavanju integracije postojećih usluga socijalnih službi – važna svrha te integracije je poboljšanje pristupa socijalnim pravima, smanjenje socijalne isključenosti ugroženih skupina i doprinos općem cilju jačanja društvene povezanosti. Civilno društvo može značajno doprinijeti rješavanju posebnih društvenih, ekonomskih i političkih problema i promicanju općeg dobra te može utjecati na kreiranje javnih politika putem suradnje s tijelima državne i lokalne samouprave putem mobilizacije ljudskih resursa potrebnih za ostvarivanje utjecaja na politike. U razvoju integriranih usluga, ključan je čimbenik usuglašavanje problema kao što su spol, etnička pripadnost, dob, onesposobljenost i siromaštvo.

²⁵ Thompson L., 2007., "Improving small scale grant funding for local voluntary and community organisations"

²⁶ Prema: Europsko vijeće (2007.), "Integrirane socijalne usluge u Europi", Izdavaštvo Europskog vijeća.

Uzimajući u obzir važnost decentralizacije i deinstitucionalizacije onih javnih usluga koje država teško osigurava zbog nedostatka ljudskih resursa i nejednakog regionalnog razvoja, potporu pružanju usluga socijalnih službi od strane organizacija civilnog društva u Hrvatskoj namijenjenih ugroženim skupinama (usluge socijalne skrbi, jednake mogućnosti, programi prevencije, podrške zapošljavanju, osnaživanje skupina kojima prijete socijalna isključenost) pružile su u prošlosti razne državne institucije: Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo branitelja, uredi Vlade RH (Ured za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te Ured za suzbijanje zlouporabe droga), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva. Od 2002. Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske uveo je novost u prijašnji Program dodjele financijskih sredstava organizacijama civilnoga društva tako što je pružio mogućnost financiranja višegodišnjih programa udruga koje djeluju na području socijalne skrbi, zdravstvene zaštite i neformalnog obrazovanja. Na taj je način financiran ukupno 131 program u razdoblju od tri godine, pri čemu se pružanje dijela javnih usluga na području socijalne skrbi, zdravstvene zaštite i obrazovanja prvi put sustavno ugovorilo s organizacijama civilnog društva.

1.3.6 SWOT analiza

Snage (unutarnje/postojeće)	Slabosti (unutarnje/postojeće)
<p><i>Zapošljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Institucionalno znanje o provedbi aktivnih politika tržišta rada • Nema značajnih negativnih učinaka novčanih naknada za nezaposlene ili poreza • Informatička infrastruktura za informacije o tržištu rada umjesto HZZ-a • Regulirani zakonodavni okvir zbog Zakona o obrtu • Obrtništvo ulaže vlastita sredstva u obrazovanje, a programi obrazovanja osnivaju se i provode u suradnji s industrijom • Strogi uvjeti za dobivanje dopuštenja za praktični dio naukovanja • Inicijative i poticaji za razvoj inovativnih industrija i usluga • Politika promoviranja poslovnog okruženja i usmjerenosti na izvoz malih i srednjih poduzeća te povećanje udjela malih poduzeća u BDP-u 	<p><i>Zapošljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak daljnjih ulaganja u aktivnu politiku tržišnog rada • Starenje radne snage • Niska razina sudjelovanja radne snage i niska razina zaposlenosti, posebice među mladima, ženama i marginaliziranim skupinama • Značajne regionalne razlike i niska regionalna pokretljivost radne snage • Neslužbeno gospodarstvo potiče pojavu nesigurnih i fleksibilnih oblika zapošljavanja • Obrazovni sustav nije u skladu s potrebama tržišta rada • Niska razina produktivnosti po zaposlenoj osobi u usporedbi s 27 članica Europske unije • Nizak udio inovativnih tvrtki i niska razina uključenosti u sektorima visokog rasta • Malim i srednjim poduzećima nedostaje sredstava za tehnološki napredak • Slaba prilagođenost hrvatskog gospodarstva globaliziranim poslovnim praksama (tj. akreditacija i certifikacija)
Prilike (vanjske/buduće)	Prijetnje (vanjske/buduće)
<p><i>Zapošljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inicijativa "Garancija za mlade" • Daljnje gospodarske reforme mogle bi dugoročno povećati potražnju za radnom snagom • Jačanje poduzetništva i daljnji razvoj malih i srednjih poduzeća u 	<p><i>Zapošljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavak restrukturiranja u sektoru industrije mogao bi kratkoročno smanjiti zaposlenost • Radna snaga mogla bi se pokazati otpornom na odgovarajuće unapređenje vještina

<p>sektorima s visokom dodanom vrijednosti mogli bi doprinijeti stvaranju radnih mjesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reforma SOO-a mogla bi omogućiti hrvatskoj radnoj snazi da usvoji nove i konkurentnije tehnologije/prakse • Slobodno kretanje radnika unutar zajedničkog tržišta EU-a • Više mogućnosti za studentske stipendije i pristup daljnjem obrazovanju unutar tržišta EU-a te potražnja za uslugama dobre kvalitete • Povoljni izvori financiranja i programi državne potpore 	<ul style="list-style-type: none"> • Gubitak ljudskog kapitala zbog povećane emigracije • Slaba mogućnost za razvoj politika, provedbu, nadzor i procjenu • Nestabilnost najvećih izvoznih tržišta zbog krize • Razvijene zemlje su i dalje konkurentnije od Hrvatske
---	---

Snage (unutarnje/postojeće)	Slabosti (unutarnje/postojeće)
<p><i>Obrazovanje i osposobljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stopa ranog odustajanja od obrazovanja je ispod prosjeka 27 zemalja članica EU-a • Hrvatski kvalifikacijski okvir je razvijen i u procesu provedbe • Širok politički konsenzus o zajedničkim europskim ciljevima u obrazovanju i osposobljavanju • Dostatno financiranje i stručnost koju međunarodni donatori, uglavnom EU, nude sektoru obrazovanja i osposobljavanja • Započeo je niz reformi cjelokupnog obrazovnog sustava s ciljem stvaranja i razvoja društva znanja • Osnovane su nove institucije i tijela za pružanje stručne i neovisne potpore učinkovitim funkcioniranju obrazovnog sustava • Državna matura je razvijena i uspješno provedena • Razvijene su informacijske baze za prikupljanje podataka u obrazovanju (VETIS, e-Matica) • Razvijen je sustav E-kvaliteta, pomoćni alat za samoprocjenu u SOO-u 	<p><i>Obrazovanje i osposobljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Neusklađenost između formalnog obrazovnog sustava i potreba tržišta rada • Nedovoljno razvijeno prikupljanje podataka, kao i metodologija za analizu podataka i politika utemeljenih na dokazima • Nedovoljan broj djece koji sudjeluje u programima predškolskog odgoja • Rezultati učenika (PISA 2009) u čitanju, matematici i prirodoslovlju ispod su prosjeka zemalja EU-a • Relativno visoka stopa odustajanja od visokoškolskog obrazovanja • Nedostatno razvijen model izvanrednog studiranja i podrške izvanrednim studentima • Niska razina decentraliziranog financiranja obrazovanja i upravljanja na predtercijarnoj razini obrazovanja • Nejednako razvijena obrazovna infrastruktura diljem Hrvatske

	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalne različitosti u pružanju obrazovanja na svim razinama • Nedovoljno razvijen sustav stručnog usavršavanja i motivacije nastavnika i ravnatelja škola • Nedostatno sudjelovanje odgojno- obrazovnih djelatnika u kontinuiranom stručnom usavršavanju Nedostatna povezanost odgojno-obrazovnih institucija i poslodavaca na svim razinama obrazovanja • Nedovoljno sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju Nedovoljno razvijen sustavi podrške za obrazovanje i osposobljavanje osoba s posebnim potrebama i skupinama u nepovoljnom položaju • Slaba povezanost i mobilnost unutar znanstvenog, istraživačkog i poslovnog sektora, zajedno s postojećim nedostatkom poticanja znanstvenika da surađuju s industrijom • Stalan odljev istraživačkog osoblja • Nedostatak profesionalnih prilika za mlade istraživače i znanstvene novake
Prilike (vanjske/buduće)	Prijetnje (vanjske/buduće)
<p><i>Obrazovanje i osposobljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspješna provedba Hrvatskog kvalifikacijskog okvira • Uspostavljena su nova partnerstva nužna za razvoj obrazovnog sustava, kao i za razvoj gospodarstva i razine obrazovanja stanovništva • Povećana svijest u akademskoj zajednici o potrebi za promjenom u upravljanju i strukturi visokih učilišta • Razvijeni su standardizirani obrasci i metodologija za standarde zanimanja/kvalifikacije te planiranje i razvoj kurikuluma u skladu s potrebama tržišta rada • Stvaranje mehanizama za priznavanje kompetencija stečenih u Hrvatskoj i EU-u 	<p><i>Obrazovanje i osposobljavanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatna uključenost jedinica lokalne i regionalne uprave i samouprave u planiranju i provedbi aktivnosti za razvoj obrazovanja • Pravni i strateški okvir koji je u pripremi ne temelji se na podacima i relevantnom i stručnom mišljenju dionika • Fluktuacija radne snage u obrazovanju (posebice u području znanosti i matematičkim predmetima) uslijed otvaranja europskog tržišta rada ulaskom Hrvatske u EU • Niska razina integracije sveučilišta • Studentske službe na visokoškolskim institucijama često su neučinkovite i nedovoljno razvijene

<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnosti sudjelovanja odgojno-obrazovnih djelatnika u Programu za cjeloživotno učenje • Dostupnost dodatnog financiranja iz sredstava EU-a za ulaganje u obrazovni sustav u cjelini 	
--	--

Snage (unutarnje/postojeće)	Slabosti (unutarnje/postojeće)
<p><i>Socijalno uključivanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dohodovne nejednakosti općenito blizu razina zemalja EU-a • Solidarnost obiteljskih i socijalnih mreža još uvijek je jaka 	<p><i>Socijalno uključivanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska participacija radne snage i kao posljedica toga niska stopa zaposlenosti starijih osoba, žena i marginaliziranih skupina • Porast stope rizika od siromaštva, posebice među nezaposlenima, umirovljenima i starijim osobama koje ne primaju mirovinu • Siromaštvo prevladava u područjima pogođenim ratom i među romskom manjinom • Socijalne naknade (za nezaposlenost i socijalna pomoć) preniske su i postoji mala sigurnost prihoda • Nedovoljna suradnja između institucija rada i socijalne skrbi • Nedovoljan broj socijalnih službi u zajednici kao jamstva socijalnog uključivanja • Regionalne različitosti u raspoređivanju socijalnih službi u zajednici
Prilike (vanjske/buduće)	Prijetnje (vanjske/buduće)
<p><i>Socijalno uključivanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivne mjere tržišta rada (npr. ponovno osposobljavanje) mogle bi povećati zapošljivost skupina u nepovoljnom položaju • Sve veća aktivnost civilnog sektora, posebice na regionalnoj razini, mogla 	<p><i>Socijalno uključivanje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Starenje stanovništva stavlja pritisak na sustav socijalnog osiguranja. • Poduzimanje neodgovarajućih mjera za borbu protiv

<p>bi utjecati na jačanje socijalne uključenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usredotočenost na politike koje jačaju socijalnu uključenost tijekom procesa pridruživanja EU-u • Tekući proces strukturalnih reformi u sektoru socijalne skrbi usmjeren prema deinstitucionalizaciji, decentralizaciji, sprečavanju institucionalizacije i reintegraciji korisnika u zajednice. 	<p>nezaposlenosti mladih</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sposobnost za razvoj politika, provedbu, nadzor i procjenu ostaje slaba
--	--

Snage (unutarnje/postojeće)	Slabosti (unutarnje/postojeće)
<p><i>Razvoj civilnog društva i socijalni dijalog</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Većina organizacija središnjih socijalnih partnera članice su relevantnih međunarodnih i europskih organizacija (Međunarodna konfederacija sindikata (MKS), Europska konfederacija sindikata (EKS), globalni sindikat <i>UNI</i>, Europska federacija sindikata zaposlenih u javnim službama (eng. <i>European Federation of Public Service Employees Unions</i>, <i>EUROFEDOP</i>), <i>Business Europe</i> (konfederacija europskih poslova koja objedinjuje nacionalne poslovne konfederacije), Konfederacija udruga malih i srednjih poduzeća (<i>CEA-PME</i>), itd). • Povoljna institucionalna i pravna okolina za razvoj civilnog i socijalnog dijaloga, s primjerima dobre prakse u suradnji između organizacija civilnog društva i javnih tijela na lokalnoj razini • Velik broj utjecajnih organizacija civilnog društva u području zagovaranja javnih politika • Postojanje infrastrukture za suradnju između organizacija civilnog društva aktivnima u području volontiranja na regionalnoj i lokalnoj razini • Blizina malih organizacija civilnog društva lokalnim zajednicama, koje su uspješno smještene za pružanje posebno prilagođenih rješenja za lokalne probleme • Dostupnost programa višegodišnjeg financiranja organizacija civilnog društva iz javnih izvora, što doprinosi održivosti organizacija 	<p><i>Razvoj civilnog društva i socijalni dijalog</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljni kapaciteti organizacija socijalnih partnera dovode do neučinkovitog sudjelovanja u odlučivanju oko politika/zakona • Nedovoljna razina kompetencije manjih socijalnih partnera • Fragmentacija i manjak koordinacije među sindikatima • Nedovoljni analitički kapaciteti organizacija civilnog društva aktivnih u području zagovaranja javnih politika • Ograničeno upravljanje projektom i ograničen administracijski kapacitet malih organizacija civilnog društva koje djeluju u ugroženim, manje razvijenim područjima te se suočavaju s brojnim izazovima koji ograničavaju njihove mogućnosti i pristup sredstvima potrebnim za sufinanciranje velikih projekata • Nedovoljan broj kvalitetnih i održivih volonterskih programa i niska razina javne svijesti o koristima volontiranja za društveni i gospodarski razvoj • Nedovoljni ljudski potencijali pružatelja socijalnih usluga organizacija civilnog društva da pruže profesionalne socijalne usluge • Nedovoljno razvijena infrastruktura za održivi razvoj organizacija civilnog društva na lokalnoj razini

Prilike (vanjske/buduće)	Prijetnje (vanjske/buduće)
<p><i>Razvoj civilnog društva i socijalni dijalog</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost za usvajanje najboljih praksi kroz suradnju sa sličnim organizacijama u EU-u može ojačati učinak socijalnih partnera na kreiranje politika • Privlačenje novih članova organizacija socijalnih partnera (sindikata i poslodavaca) • Daljnja integracija sindikata • Promicanje i potpora programima za cjeloživotno učenje • Dobra sposobnost apsorpcije sredstava EU-a • Europsko umrežavanje nudi jedinstvene mogućnosti za izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva na svim razinama • Napredak u provedbi kodeksa o sudjelovanju javnosti u kreiranju politika koji je donijela Vlada RH • Razvoj lokalne filantropije i programa društvenih inovacija na razini zajednice • Proces decentralizacije i deinstitucionalizacije isporuke socijalnih službi zahtijeva od države da proširi pružanje socijalnih usluga nedržavnim agencijama • Ljudi su zainteresirani za volontiranje više nego što postoji dostupnih volonterskih mjesta 	<p><i>Razvoj civilnog društva i socijalni dijalog</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Daljnje smanjenje financijskih sredstava iz sindikalnih članarina zbog recesije • Slaba sposobnost apsorpcije dostupnih sredstava mogla bi smanjiti dodjelu sredstava u budućnosti • Konkurencija između sindikalnih organizacija mogla bi oslabiti njihova pregovaračka stajališta • Daljnja radikalizacija i polarizacija mogle bi dovesti socijalni dijalog na mrtvu točku • Zakonodavni okvir koji bi mogao smanjiti učinak socijalnih partnera na proces donošenja odluka • Nedovoljne pripreme za apsorpciju sredstava iz Europskog socijalnog fonda (ESF-a) • Ograničeni resursi za pružanje sredstava za održivo financiranje organizacija civilnog društva na lokalnoj razini • Male organizacije civilnog društva u okviru zajednice suočavaju se s ograničenim financijskim sredstvima za sufinanciranje • Slaba spremnost državnih institucija za daljnji razvoj društvenog ugovaranja i suradnje s organizacijama civilnog društva u procesu kreiranja politika

2 Nacionalni strateški okvir i smjernice politike EU-a

2.1 Strateški okvir za razvoj (SOR) 2006. - 2013.

U kolovozu 2006., Vlada RH je usvojila **Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. (SOR)** kao dokument koji definira nacionalne ciljeve razvoja. One politike SOR-a koje su najznačajnije za komponente III i IV IPA programa uključuju uspostavljanje snažnog poduzetničkog sektora kao najvažnijeg pokretača gospodarstva, koji je poduprt fleksibilnim i socijalno uključivim tržištem rada koje je sposobno odgovoriti na zahtjeve gospodarstva te učinkovitim obrazovnim sustavom sposobnim za osiguravanje radne snage primjerene potrebama tržišta rada. Poglavlje SOR-a *Ljudi i znanje* započinje napomenom da konkurentnost i gospodarski rast ne postižu svoj društveni cilj ako ne uspiju osigurati veći broj kvalitetnih radnih mjesta.

Istovremeno, karakteristike tržišta rada, struktura i kvaliteta radne snage te kvaliteta socijalnog dijaloga utječu na razinu konkurentnosti i gospodarski rast. Nakon opisa karakteristika tržišta rada u Hrvatskoj, SOR nastavlja s utvrđivanjem sljedećih ciljeva u vezi s poglavljem *Ljudi i znanje*:

- jačanje aktivne uloge institucija tržišta rada u usklađivanju ponude i potražnje za radnom snagom;
- smanjenje dugotrajne nezaposlenosti i promoviranje cjeloživotnog učenja;
- modernizacija strukovnog obrazovanja u skladu s gospodarskim potrebama;
- produljenje trajanja obveznog obrazovanja;
- povećanje udjela visokoobrazovanih u ukupnoj populaciji;
- povećanje izdvajanja za obrazovanje, ali i učinkovitosti trošenja raspoloživih sredstava;
- poticanje sudjelovanja privatnog sektora u financiranju kako redovitog obrazovanja tako i usavršavanja uz rad.

Nadalje, s obzirom na *socijalnu koheziju i socijalnu pravdu*, SOR naglašava činjenicu da društva u kojima spremnost na "toleranciju" ima prednost pred "samoisticanjem pod svaku cijenu" postižu veći stupanj socijalne kohezije i društvene učinkovitosti, što je temeljna sastavnica društva utemeljenog na znanju. Također se naglašava načelo društvene odgovornosti privatnih poduzeća usmjerenjem aktivne politike zapošljavanja na dugotrajno nezaposlene osobe, uključujući osjetljive skupine kojima prijeti nezaposlenost. SOR utvrđuje sljedeće ciljeve s obzirom na socijalnu koheziju i socijalnu pravdu:

- povećanje udjela 10 posto najsiromašnijih u ukupnoj raspodjeli dohotka i smanjenje postotka stanovnika ugroženih siromaštvom; povećanje učinkovitosti sustava socijalnih transfera;
- promicanje socijalnog dijaloga, sporazumno rješavanje sporova, jednakost pred zakonom i pravosuđem i zaštita načela nevinosti do suprotnoga dokaza;
- posvećivanje posebne pažnje zaštiti djetinjstva i razvoju djece;
- promicanje svih oblika kreativnih aktivnosti koji su važan čimbenik socijalne kohezije;
- promicanje politike socijalne odgovornosti korporacija.

U kontekstu ovog Operativnog programa i područja politike na koje se odnosi, Strateški okvir za razvoj pruža ključno strateško usmjerenje na nacionalnoj razini. Posebice naglašava potrebu za povećanjem stope zaposlenosti.

To će zahtijevati intenziviranje aktivnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje uključujući, posebice, razvoj mjera za promicanje aktivne politike zapošljavanja. U strateškom pogledu HZZ mora povećati svoju sposobnost za praćenje kretanja na tržištu rada i predviđanje potreba, uključujući izgradnju proaktivnije komunikacije s poslodavcima i drugim partnerskim institucijama kao što je Agencija za strukovno obrazovanje.

2.2 Nacionalni strateški referentni okvir (NSRO)

NSRO je ključan strateški dokument i referentna točka za korištenje strukturnih fondova i Kohezijskog fonda nakon stupanja Hrvatske u članstvo EU-a. Utvrđuje prioritete koji će se financirati iz zajedničkih nacionalnih sredstava i sredstava EU-a u skladu sa sveobuhvatnim nacionalnim ciljevima i smjernicama te ciljevima i smjernicama EU-a. Opći cilj NSRO-a jest podržati konvergenciju Hrvatske s ostalim zemljama članicama EU-a ubrzanjem gospodarskog rasta i poticanjem zapošljavanja.

NSRO je u skladu sa širim opsegom svih navedenih strateških dokumenata, kao i s JIM-om, JAP-om, Okvirom za usklađenost strategija 2007. - 2013., Pretpristupnim europskim programom, Smjernicama ekonomske i fiskalne politike te Strategijom Vladinih programa za razdoblje 2010. - 2012.

Dok se trenutno provode politike temeljene na navedenom okviru, odgovori na probleme utvrđene u NSRO-u usredotočeni su na privlačenje i zadržavanje većeg broja ljudi ulažući u ljudski kapital. U skladu s određenim prioritetnim osima ovog OP-a, sveukupni cilj NSRO-a ostvarit će se kroz koordinirane akcije, konkretne rezultate na razini tržišta rada u ovom i u budućim razdobljima te se posebice treba osigurati socijalno uključivanje siromašnijih članova društva i ojačati ulogu civilnog društva u doprinošenju razvoja partnerstava, rasta i stvaranja radnih mjesta, kroz poboljšanja u obrazovanju i osposobljavanju te širenju, održivosti i kvaliteti zapošljavanja i poduzetništva.

Opći cilj OP RLJP jest poboljšanje učinkovitosti tržišta rada, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalnog uključivanja te se podudara s četvrtim tematskim prioritetom NSRO-a. Ovaj OP djelomično objedinjuje treći tematski prioritet NSRO-a, veću konkurentnost malih i srednjih poduzeća te potporu gospodarstvu temeljenom na znanju.

2.3 Ekonomski program Republike Hrvatske za 2013.

Ekonomska politika EU-a orijentirana je prema postizanju ciljeva strategije Europa 2020, primjerice: pametan, održiv i uključiv razvoj koji se prati putem pet glavnih ciljeva. Kako bi nacionalne gospodarske politike slijedile jednake glavne ciljeve, uveden je Europski semestar kao instrument za koordiniranje gospodarskih politika zemalja članica s gospodarskom politikom EU-a. Dokumenti koje su izradile zemlje članice u sklopu Europskog semestra glavni su alat koji se koristi na nacionalnoj razini za usmjeravanje aktivnosti prema postizanju glavnih ciljeva navedene strategije.

Republika Hrvatska prvi puta sudjeluje u Europskom semestru i njezino je sudjelovanje prilagođeno konkretnoj situaciji u Hrvatskoj. Sadržaj Ekonomskog programa utvrđen je u dokumentu *Smjernice o sadržaju i obliku Ekonomskog programa Republike Hrvatske 2013.*, koji je pripremila Europska komisija. Sadržaj i struktura Ekonomskog programa slični su Pretpristupnom ekonomskom programu (PEP), a Ekonomski program sadrži elemente Nacionalnog programa reformi i Programa konvergencije koji će se izraditi kada Hrvatska postane zemlja članica sljedeće godine te će na taj način u potpunosti sudjelovati u sljedećem Europskom semestru.

Sudjelovanje uključuje pripremu Ekonomskog programa Republike Hrvatske koji usklađuje ključne prioritete gospodarske politike utvrđene na razini EU-a s nacionalnim proračunskim i strateškim

dokumentima. Ekonomski program sastoji se od Nacionalnog razvojnog plana (NRP) i Programa konvergencije. NRP je strateški dokument koji utvrđuje aktivnosti povezane s provedbom ključnih strukturalnih reformi zemalja članica EU-a tijekom trogodišnjeg razdoblja (tekuća godina i planovi za sljedeće dvije godine). NRP je dokument koji učinkovito organizira kohezijske i gospodarske politike.

U programskom razdoblju 2014. - 2020. utvrđenom u strategiji "Europa 2020", NRP mora biti usklađen s programskim dokumentima vezanim uz Kohezijsku politiku EU-a (Partnerski sporazum/Operativni programi), navodeći koje će se od predviđenih reformi sufinancirati iz fondova EU-a i u kojem iznosu. Na taj način NRP postaje temeljem za pregovore s Europskom komisijom o sadržaju i opsegu programskih dokumenata za Kohezijsku politiku.

Ekonomski program Republike Hrvatske podijeljen je na tri glavna dijela. Prvi dio "Okvir i ciljevi ekonomske politike" sadrži informacije vezane uz kontekst i proces pripreme i usvajanja Ekonomskog programa, okvir ekonomske politike i srednjoročne ciljeve, kao i povezanost utvrđenih reformi sa sadržajem Godišnjeg pregleda rasta. Drugi dio odnosi se na "Makroekonomski okvir i fiskalnu politiku", dok se treći dio "Strukturne reforme" odnosi na budući NRP i sadrži informacije o preprekama rastu i reformskim mjerama.

2.4 Okvir nacionalne politike

2.4.1 Zapošljavanje

Poticanje zapošljavanja temelji se na **Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu (NPPZ)**, koji je u skladu s odredbama **Zajedničke procjene prioriteta politike zapošljavanja (JAP)** i sa smjernicama Europske strategije zapošljavanja.

Mjere **NPPZ-a** namijenjene su promicanju zapošljavanja i socijalne uključenosti kroz razne oblike osposobljavanja, s ciljem povećanja zapošljivosti te unapređivanja vještina i prilagodljivosti nezaposlenih i onih kojima prijeti nezaposlenost, čime se povećava i njihovo uključivanje u tržište rada. Uz osposobljavanje, NPPZ također utvrđuje mjere koje su usmjerene na promicanje poduzetništva, povoljnije poslovno okruženje i modernizaciju sustava socijalne sigurnosti. Aktivne mjere tržišta rada posebno su usmjerene na promicanje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih, nezaposlenih mladih, novih sudionika na tržištu rada i nezaposlenih žena.

Kako bi se doprinijelo održivosti politika regionalnog razvoja i olakšalo utvrđivanje novih i održivijih radnih mjesta, aktivne mjere tržišta rada usmjerene su na promicanje načela pokretljivosti i rješavanje posebnih problema koji su svojstveni pojedinačnim regijama.

Kada se radi o institucijama koje su odgovorne za rješavanje nezaposlenosti i provedbu Vladinih politika, uveden je "**Strateški plan HZZ-a za razdoblje 2008. - 2011.**" kako bi HZZ postao učinkovitiji u reagiranju na zahtjeve dinamičnog tržišta rada i istovremeno ojačao svoju uspješnost u posredovanju te poboljšao učinkovitost praćenja obrazovnih rezultata, ponude radne snage i zahtjeva za razvojem.

Poduzetništvo i obrtništvo

U okviru politika koje su usmjerene na rješavanje nezaposlenosti, posebno je naglašeno područje jačanja malih i srednjih poduzeća te obrtničkog sektora, osnivanjem novih poduzeća, ali i poticanjem nezaposlenih osoba da postanu poduzetnici.

Stoga je hrvatska vlada prepoznala i definirala sektor malih i srednjih poduzeća kao ključnog pokretača hrvatskog gospodarstva u borbi protiv nezaposlenosti. Primjerice, u dijelu Vladina programa

“Regionalni razvoj i korištenje fondova Europske unije” jedan od ciljeva jest usklađivati projekte politika regionalnog razvoja kroz promicanje malih i srednjih poduzeća, socijalnog poduzetništva, inovacija, istraživanja i razvoja, regionalnih mreža i novog zapošljavanja koje uključuje aktivne mjere zapošljavanja, obrazovanja i osposobljavanja te cjeloživotnog učenja.

Nadalje, *Strategija učenja za poduzetništvo 2010. - 2014.* pruža posebnu pažnju sljedećim vrijednostima: znanje, pravda, transparentnost, društveno odgovorno poduzetništvo, društvo koje cijeni poduzetništvo i socijalna skrb. Poduzetnička stručnost jedan je od glavnih preduvjeta za uspješnu održivost poduzeća i rast na konkurentnom tržištu. Stoga se opći razvoj stručnosti zahtijeva od svakog pojedinca, kao i visoka razina vještina, primjerice, neizbježni rezultati u podizanju sveukupnog poduzetničkog kapaciteta kao nove kvalitete u svakom segmentu društva i preduvjeta za podizanje opće razine konkurentnosti.

Jedan od prioriteta dokumenta predstavlja područje poticanja "Rada i radništva" i financiranje cjeloživotnog učenja s ciljem osposobljavanja radnika za prilagodbu potrebama tržišta, tehnološkom razvoju, kao i jačanje njihovih stručnosti. Mjerom se želi povećati viša stopa sudjelovanja zaposlenika u cjeloživotnom učenju, koje će biti jedna od ključnih inicijativa u nacionalnom strateškom i kontekstu politike EU-a u nadolazećim godinama.

U području “Politika za mlade” utvrđeno je da bolje obrazovanje i jednostavniji ulazak u svijet znanja uključuju provedbu cjelovitog obrazovnog sustava koji će u konačnici pružiti visoki stupanj kvalitete, dostupno i cjeloživotno obrazovanje za mlade, spajanje obrazovanja s gospodarskom strategijom i radnim mjestima. Aktivna politika za cjeloživotno obrazovanje, programi osposobljavanja i ponovna obuka bit će potpora mladim profesionalcima koji traže zaposlenje ili bolju priliku na tržištu rada.

Nezaposlenost mladih i povezane nacionalne inicijative i inicijative EU-a

Jedan od glavnih uzroka visoke stope nezaposlenosti mladih je neusklađenost programa formalnog obrazovanja s potrebama tržišta rada. Postoji ozbiljna neusklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada za određenim obrazovnim profilima i profilima vještina u mnogim sektorima.

Vještine mlade radne snage stečene tijekom formalnog obrazovanja često su neadekvatne i nisu potrebne na tržištu rada, što smanjuje njihove izgleda za pronalaskom primjerenog radnog mjesta i povećava rizik dugotrajne nezaposlenosti i socijalne isključenosti. Mladi se suočavaju s još jednom ozbiljnom preprekom na njihovom putu prema zaposlenju. Podaci o odljevu iz broja registriranih nezaposlenih pokazuju da mlade osobe bez prethodnog radnog iskustva imaju poteškoće u pronalaženju zaposlenja. Međutim, mladi s početnim radnim iskustvom mnogo lakše pronađu posao. Početno radno iskustvo iznimno je važno za mlade s osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem. Stoga su promjene radnog mjesta svakako najčešći izvor dinamike tržišta rada, s ograničenjima za mlade bez prethodnog radnog iskustva. Glavni su razlozi visoka očekivanja poslodavaca vezana uz potrebno radno iskustvo i stručnosti (tj. meke vještine) koje se neće moći steći tijekom formalnog obrazovanja. Početak zaposlenja usko je povezan s razinom obrazovanja budućeg djelatnika. Mladi s visokoškolskim obrazovanjem ranije će pronaći posao nego mladi s osnovnoškolskim ili srednjoškolskim obrazovanjem.

Potrebna je daljnja potpora stvaranju većih mogućnosti zapošljavanja za nezaposlene mlade osobe, novih međuinstitucionalnih modela te međusektorskih poslovnih procesa za rad s mladima.

Nadalje, potrebno je osvrnuti se na nove metode rada s raznim ciljnim skupinama, uključujući mlade, koje se također trebaju riješiti na lokalnoj razini, s ciljem poboljšanja područja izvan dosega nacionalne politike. Kreirane su posebne mjere rješavanja problema mladih kroz APTR, kao dio produženog

Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu. U 2012. i 2013., HZZ implementira kompenzacijske mjere pod zajedničkim nazivom “**Mladi i kreativni**”. Posebno važna mjera je stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa (dostupno pod istim uvjetima za sve, bez ograničenja vezanih uz starosnu dob i ukupan broj godina osiguranja, zbog novih doprinosa za zdravstveno osiguranje i osiguranje osoba koje su koristile državnu potporu). Jedino ograničenje jest da trajanje rada na funkciji za koju se osoba osposobljava nije dulje od jedne godine. Nakon osposobljavanja, osoba će biti u mogućnosti koristiti ostale mjere potpore APTR-a. U tom smislu, kreirane su dodatne mjere NPPR-a za potporu mladima koje traže svoje prvo zaposlenje, potpora i mjere koje bi mogle olakšati ulazak na tržište rada, a koje su posebno usmjerene na prve korake u osposobljavanju i u traženju zaposlenja, ranu i personaliziranu potporu i dodatno osposobljavanje za olakšavanje jednostavnog ulaska na tržište rada.

Spomenute mjere postat će iznimno važne u narednom razdoblju, kada će se usvojiti inicijative Europske komisije o garanciji za mlade te će se posljedično morati uskladiti s nacionalnim politikama.

2.4.2 Siromaštvo i socijalno uključivanje

Promoviranje socijalnog uključivanja u Hrvatskoj temelji se na Nacionalnom provedbenom planu za socijalno uključivanje 2011. - 2012. (NPPSU)²⁷ koji pruža pregled mjera i dionika predviđenih za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti u skladu s JIM-ovim²⁸ strateškim prioritetima i ciljnim skupinama. Do sada su bila pripremljena tri NPPSU-a, NPPSU 2007. - 2008., NPPSU 2009. - 2010. i NPPSU 2011. - 2012. Posljednji NPPSU za 2011. - 2012. predstavlja niz aktivnosti prethodnih nacionalnih planova provedbe, ali i uzima u obzir prilagođavanje u kontekstu financijske i gospodarske krize s kojom se Hrvatska suočava. Glavni prioriteti su povećanje razine zapošljivosti i stvaranje boljih uvjeta za zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih i ostalih skupina u nepovoljnom položaju, kao i proširenje mreže socijalnih službi, razvoj socijalnih službi u okviru zajednice te poboljšanje pristupu socijalnim službama.

Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske²⁹ također ističe da se stabilnost i napredak mogu postići isključivo kroz uravnotežene politike s ciljem razvoja, između ostalog, učinkovitog sustava socijalne skrbi, sustava posebnih mjera usmjerenih na socijalno ugrožene skupine i uravnoteženog regionalnog razvoja. Sektor za socijalnu skrb sektor je koji pruža mrežu socijalne zaštite s ciljem pružanja pomoći, usluga i brige za bolje uključivanje u društvo socijalno ugroženih skupina i pojedinaca koji ne mogu zadovoljiti svoje dnevne životne potrebe sami ili uz pomoć članova svojih obitelji zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, društvenih i ostalih okolnosti. Ugrožene skupine su skupine ljudi koje su uvelike smatrane skupinama kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost te su u osnovi definirane dvama strateškim dokumentima - JIM-om i JAP-om.³⁰ Smatra se da su ove skupine u nepovoljnom položaju ili su marginalizirane u uspjehu sa socijalnim službama ili/i u pristupu tržištu rada. U skladu s JIM-ovim prioritetima, među skupinama koje se suočavaju s povećanim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti, posebna se pažnja treba posvetiti osobama s niskim prihodima (nezaposlenima, starijima bez mirovina, jednoroditeljskim obiteljima, obiteljima s više od dvoje djece, samohranim majkama i

²⁷ Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje (NPPSU) 2011. - 2012. dostupan je na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/medunarodna_suradnja/jim_zajednicki_memorandum_o_socijalnom_ukljucivanju_rh/joint_memorandum_on_social_inclusion_of_the_republic_of_croatia.

²⁸ Memorandum o zajedničkom uključivanju Republike Hrvatske (JIM, Joint Inclusion Memorandum) dostupan je na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/medunarodna_suradnja/jim_zajednicki_memorandum_o_socijalnom_ukljucivanju_rh/joint_memorandum_on_social_inclusion_of_the_republic_of_croatia.

²⁹ Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske dostupna je na http://narodne.novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html

³⁰ JAP, dostupan na: <http://www.ljudskipotencijali.hr/korisni-dokumenti.html?download=94>

starijim ženama), prognanicima, izbjeglicama, povratnicima, ugroženim nacionalnim manjinama (posebno članovima romske zajednice), osobama s invaliditetom i ostalim skupinama koje nisu toliko brojne, ali se suočavaju s izazovima krajnjeg siromaštva (beskućnicima, bivšim ovisnicima).

Sektor za socijalnu skrb usredotočen je na provedbu strukturalnih reformi, koje su usklađene s ciljevima EU-a i normama pojedinih država članica, budući da je Hrvatska potvrdila razmatranje implementacije zajedničkih ciljeva EU-a u svoje nacionalne politike s obzirom na iskorjenjivanje siromaštva i socijalnu uključenost. Opća načela ovih reformi utvrđena su u Strategiji Vladinih programa za razdoblje 2010. - 2012. unutar općeg cilja "Jačanje socijalne pravednosti", uključujući nekoliko posebnih ciljeva. Nastavak provedbe strateških ciljeva definiranih u ovoj strategiji osiguran je kroz Strategije Vladinih programa za 2011. - 2013³¹, 2012. - 2014. i 2013 - 2015³².

Proces reforme traje od Projekta razvoja sustava socijalne skrbi (Svjetska banka, 2005. - 2009.), a kako bi se modernizirao neophodno je integrirati rezultate svih komponenata koje su nastale u području poboljšanja socijalnih službi, uključujući razvoj metodologije socijalnog planiranja u županijama i kvalitetnih normi socijalnih službi, informacijski sustav upravljanja i društvenu infrastrukturu, s ciljem kvalitativne i institucionalne reforme. Strateški pristup procesima reforme ojačan je kroz Strategiju reforme socijalnih naknada 2007. - 2008. koja osigurava učinkovitu potporu za najugroženije skupine. Kao zajednički dokument raznih relevantnih sektora, strategija je bila usvojena s ciljem povećanja učinkovitosti društvenog prijenosnog sustava i smanjenja rizika od siromaštva za nezaposlene. Ovaj dokument osigurao je bolju koordinaciju i razmjenu informacija između različitih dijelova/korisnika sustava socijalne zaštite s glavnim ciljevima smanjenja ukupnog broja socijalnih naknada, poboljšanja usmjeravanja potencijalnih korisnika, bržeg i poboljšanog pristupa sustavu socijalne skrbi, ali i tržištu rada, kao i sjedinjavanja socijalnih naknada.

U vrijeme krize u Hrvatskoj, mjere socijalne politike općenito su bile usmjerene na raspodjelu opterećenja izazvanih gospodarskom krizom, zaštitu najugroženijih skupina i uklanjanja neopravdanih povlastica u određenim društvenim sustavima.

Aktivnosti socijalnog planiranja su u tijeku, s glavnim ciljem povećanja kapaciteta kvalitete usluga, analizom i odlukama o prioritetima unutar određene zajednice, kao i prilagođavanjem usluga da budu više orijentirane prema klijentima. U skladu s metodologijom i smjernicama koje su već bile razvijene, društveni planovi do sada su razvijeni u deset županija (Vukovarsko-srijemska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Zadarska županija, Zagrebačka županija, Virovitičko-podravska županija, Koprivničko-križevačka županija, Ličko-senjska županija, Sisačko-moslavačka županija, Šibensko-kninska županija i Karlovačka županija). Socijalno planiranje u drugim županijama je u tijeku i dalje će se razvijati. Na temelju JIM-a i na Strategije Vladinih programa za razdoblje 2010. - 2012., u 2010. su usvojeni Standardi kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi³³ i uvedeni u sustav socijalne skrbi, ističući usmjerenost na potrebe korisnika, predstavljajući početnu točku za mjerenje kvalitete socijalnih službi te na taj način omogućavajući precizno i transparentno ocjenjivanje svakog pojedinačnog davatelja usluga.

Novi informacijski sustav upravljanja bio je uveden unutar Projekta razvoja sustava socijalne skrbi s ciljem pružanja potpore umrežavanju institucija socijalne skrbi, uspostave baze podataka o korisnicima,

³¹ Strategija Vladinih programa za razdoblje 2011. - 2013. dostupna je na http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Strategija_Vladinih_programa_za_razdoblje_2011.-2013..pdf.

³² Strategija Vladinih programa za 2012. - 2014. i 2013. - 2015. dostupna je na <http://www.mfin.hr/hr/stratesko-planiranje>.

³³ Standardi kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi dostupni su na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/standardi_kvalitete_socijalnih_usluga.

pravima i pružateljima usluga socijalne skrbi i pomoći, kao i sustava razmjene podataka s ostalim relevantnim institucijama. Očekuje se da će se aktivnosti provoditi postupno, kao što je definirano u Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi 2012. - 2016.³⁴ Osim toga, novi informacijski sustav upravljanja pruža potporu provedbi novog organizacijskog modela i standarda kvalitete u centrima za socijalnu skrb (CZSS) i ustanovama socijalne skrbi. Novi organizacijski model i provedba standarda kvalitete u CZSS-ovima i ustanovama socijalne skrbi zahtijevaju dodatne prilagodbe vezane uz odgovarajuću uredsku opremu i dodatnu IT opremu te nadogradnju financijskog i računalnog sustava upravljanja s ciljem postizanja potpune provedbe novog organizacijskog modela i standarda kvalitete.

Strateški ciljevi za razvoj sustava socijalne skrbi ostaju usmjereni prema deinstitutionalizaciji, posebno s obzirom na usluge za djecu i osobe s invaliditetom te jačanju uloge civilnog društva i lokalne uprave u pružanju ovih usluga. Osim toga, postoje razne operativne smjernice koje osiguravaju provedbu kroz cjeloživotno učenje, praćenje i obrazovanje pružatelja usluga.

Svi će strateški prioriteti staviti naglasak na smanjenje regionalnih nerazmjera u pristupu uslugama, uspostavljanje bolje jednakosti institucionaliziranih i deinstitutionaliziranih usluga socijalne skrbi, razvoj usluga koje će olakšati pristup tržištu rada marginaliziranim i skupinama u nepovoljnom položaju te razvoj pristupa uvođenja politike ravnopravnosti spolova u uslugama.

Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. naglašava da je glavni izazov gospodarske politike u nadolazećem razdoblju unapređenje održivog gospodarskog rasta nakon pet godina recesije. S obzirom na sektor za socijalnu skrb, očekuje se bolje usmjeravanje socijalnih transfera na najranjiviji dio društva. Mjere koje pridonose reformama sektora socijalne skrbi su deinstitutionalizacija (uključujući sprečavanje institucionalizacije, deinstitutionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi i ostalih pravnih osoba u području socijalne skrbi, kao i širenje mreže preventivnih i održivih socijalnih službi u okviru zajednice) te poboljšanje sustava socijalnih naknada. Kako bi se postigli ovi ciljevi, u planu je razvitak operativnog plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i ostalih pravnih osoba do kraja 2013. te korigiranje postojećih i novih razvojnih društvenih planova na županijskoj razini kako bi se utvrdila stvarna potreba za socijalnim službama u svakoj županiji. Osim toga, u planu je korigiranje i poboljšavanje sustava pružatelja financijskih usluga socijalnih službi s ciljem povećanja kvalitete usluga, kao i primjena istih pravila za sve. Također, u planu je nastavak jačanja sposobnosti stručnih radnika u sustavu socijalne skrbi.

Reforme koji bi trebale doprinijeti postizanju ciljeva strategije "Europa 2020". u području siromaštva i socijalne uključenosti (smanjivanje broja siromašnih za 20 milijuna) su: osiguranje socijalne naknade osobama s invaliditetom, razvoj sustava skrbi za branitelje i članove njihovih obitelji, razvoj modela stanova za iznajmljivanje te poboljšanje kvalitete života mladih.

S ciljem potpore provedbi strukturalnih reformi u sektoru socijalne skrbi, usvojeni su sljedeći dokumenti: Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016³⁵ (Strategija 2012. - 2016.), Plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.)³⁶ (Plan),

³⁴ Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2012. - 2016. dostupna je na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/reforma_sustava_socijalne_skrbi.

³⁵ Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. dostupna je na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/reforma_sustava_socijalne_skrbi.

³⁶ Plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.) dostupan je na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/reforma_sustava_socijalne_skrbi.

Strateški plan Ministarstva socijalne politike i mladih³⁷ (Strateški plan) i Nacionalni program za mlade 2009. - 2013.³⁸

Strategija 2012. - 2016. odražava napore hrvatske vlade da bolje usmjeri mjere sustava socijalne skrbi kako bi se osigurao minimalni životni standard za najugroženije dijelove stanovništva i zadovoljile potrebe društveno osjetljivih grupa, prihvaćajući smjernice raznih hrvatskih i međunarodnih strateških dokumenata, uključujući, između ostalog, strategiju "Europa 2020".

Strategija uključuje sljedeće u prioritetne razvojne ciljeve: povećanje učinkovitosti sustava socijalne skrbi, decentralizacija socijalne skrbi, povećanje raspoloživosti i pristupa socijalnim službama (deinstitucionalizacija, sprečavanje institucionalizacije), uvođenje informacijske tehnologije u socijalnu skrb, poboljšanje suradnje s OCD-ovima, jačanje lokalnih zajednica u procesu socijalnog planiranja usluga, izgradnja normi za praćenje i ocjenjivanje pružanja socijalnih usluga, poboljšanje suradnje između raznih razina vlade i državnih tijela.

Kao nastavak procesa reforme deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi, Sektor za socijalnu skrb je u procesu provedbe IPA projekta "Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitucionalizacije socijalnih usluga" koji je usredotočen na dva međusobno povezana područja: nastavak procesa lokalnog socijalnog planiranja na županijskoj razini i daljnju transformaciju domova socijalne skrbi. Projekt podupire stručnjake iz sektora za socijalnu skrb daljnjim razvojem i provedbom učinkovitih i uključivih socijalnih službi poboljšavajući proces socijalnog planiranja i institucionalne transformacije.

U okviru strategije, jedan od prioriteta je razvoj socijalnih usluga, posebice onih koje se pružaju primateljima u njihovim domovima i lokalnim zajednicama. Širenje mreže usluga socijalne skrbi u zajednici pridonosi neovisnom životu posebnih skupina u društvu (kao što su osobe s invaliditetom, uključujući psihički bolesne odrasle osobe, itd.), njihovoj reintegraciji u društvo, kao i usklađivanju rada i obiteljske uloge u obiteljima s članovima koji ovise o skrbi drugih, koji je jedan od prioriteta utvrđenih u JIM-u – "širenje mreže socijalnih službi, razvoj sustava usluga u okviru zajednice i poboljšanje pristupa uslugama."

Ministarstvo socijalne politike i mladih (MSPM) već je poduzelo određene mjere da proširi mrežu socijalnih službi u okviru zajednice financiranjem njihovog razvoja iz državnog proračuna i nacionalnog lutrijskog fonda na godišnjoj razini kroz otvorene natječaje za ponude za NVO-ove, kao i podupiranjem strateških partnerstava i sufinanciranjem programa u trajanju od tri godine. Kako bi se postigli ovi ciljevi, poduzeta su daljnja ulaganja u praćenje i ocjenjivanje programa i projekata.

Što se tiče decentralizacije, preduvjet za decentralizaciju sustava socijalne skrbi je izgradnja okvira i strategije za financijsku decentralizaciju. Zbog poteškoća u fiskalnoj decentralizaciji i smanjenih kapaciteta županija, cijeli postupak decentralizacije socijalne skrbi bio je spor. Strategija 2012. - 2016. omogućava učinkovitiju provedbu sustava decentralizacije do trenutka stvaranja uvjeta za financijsku decentralizaciju.

Plan predstavlja strateški dokument MSPM-a čiji je cilj jačanje procesa reformi deinstitucionalizacije i transformacije te predstavlja osnovu za planiranje mreže domova i aktivnosti socijalne skrbi. Cilj je smanjenje ulaska korisnika u institucije i povećanje broja onih koji izlaze iz institucija u nove oblike

³⁷ Strateški plan Ministarstva socijalne politike i mladih dostupan je na:

http://www.mspm.hr/ministarstvo/strateski_plan_ministarstva_socijalne_politike_i_mladih

³⁸ Nacionalni program za mlade 2009. - 2013. dostupan je na:

http://www.hzz.hr/DocSlike/Nacionalni_program_za_mlade_2009-2013.pdf

socijalne skrbi, posebice poticanjem reintegracije u obitelji. Plan utvrđuje konkretne ciljeve transformacije i deinstitucionalizacije za sljedeće skupine korisnika: djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mlade s poremećajima u ponašanju, djecu s posebnim potrebama, odrasle osobe s invaliditetom i odrasle osobe s psiho-socijalnim invaliditetom. Plan je u skladu s prioritetima JIM-a: - uspostava akcijskog plana za deinstitucionalizaciju usluga za djecu i osobe s invaliditetom (prekid izgradnje novih institucija, širenje alternativnih oblika socijalnih usluga i smanjenje broja korisnika u institucijama socijalne skrbi); - podrška pružanju usluga unutar zajednice gdje korisnici žive.

Strateški plan predstavlja nastavak procesa reforme sustava socijalne politike za razdoblje 2013. - 2015. Utvrđuje viziju, zadatak, i ciljeve razvoja sustava socijalne politike u Hrvatskoj s pokazateljima napretka. U tom su smislu utvrđena tri opća cilja za sustav socijalne politike u sljedećem razdoblju: poboljšanje kvalitete života socijalno ugroženih skupina osiguravanjem minimalnih životnih standarda građana iz najrizičnijih skupina odgovarajućim ispunjavanjem njihovih potreba; zaštita prava djece i mladih te podupiranje obitelji i jačanje sustava socijalne politike njegovim usklađivanjem s ciljevima EU-a.

U 2011. i 2012. usvojene su izmjene i dopune Zakona o socijalnoj skrbi (Zakon). Cilj izmjena i dopuna bio je daljnje pojednostavljenje administrativnog postupka, objedinjavanje prava društvenih korisnika i bolje otkrivanje cijelog sustava, uključujući potporu procesu daljnje deinstitucionalizacije. Izmjene i dopune su utvrdile nove kriterije za provođenje socijalne pomoći i socijalnih usluga, predvidjele su vrste potpore za uključivanje korisnika u društvo i tržište rada; predstavile su različite metode izračuna financijskih naknada; predložile poboljšanje financijskog stanja osoba koje žive u samačkim kućanstvima; jasnije definirale ispitivanje prihoda i imovine; uvele minimalne standarde kvalitete socijalnih usluga; uvele temelje za provedbu deinstitucionalizacije i razvoja novih izvaninstitucionalnih usluga; predstavile su cjelovit registar korisnika pomoći i usluga s ciljem poboljšanja učinkovitosti sustava i dostupnosti usluga te su podigle razinu upoznatosti za korisnike i društvo s obzirom na socijalna prava. Cilj je bio i provedba opsežnije reforme sustava - širenje socijalnih usluga na lokalnoj razini, bolje uključivanje NVO-ova u pružanje socijalnih usluga te postupna decentralizacija i deinstitucionalizacija sustava. Nadalje, organizacijska uspostava centara za socijalnu skrb je izmijenjena, što je dovelo do decentralizacije i stvaranja sustava socijalne skrbi koji je dostupniji korisnicima. Kvaliteta pružanja socijalne skrbi utvrđena je u Zakonu o kvaliteti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Nacionalni program za mlade 2009. - 2013.³⁹ (NPM) temeljni je strateški dokument u Republici Hrvatskoj, koji se primjenjuje za mlade od 15 do 30 godina. Glavni je cilj povećati sveukupne aktivnosti državne uprave i javnih institucija, čiji bi ciljevi i odgovornosti mogli pridonijeti rješavanju potreba mladih i poboljšanju kvalitete njihovih života. Novi Nacionalni program za mlade 2014. - 2017. izradit će se u 2013., u skladu s nacionalnim prioritetima, ali i s cjelovitom Europskom strategijom za mlade u 2009. - Europska strategija za mlade: ulaganje i osnaživanje 2010. - 2018., kao i u skladu s dokumentima Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe. Kako bi se utvrdile najučinkovitije mjere usmjerene na mlade, provodit će se aktivno uključivanje mladih u procese donošenja odluka te će se primjenjivati rezultati istraživanja o potrebama, problemima i mogućnostima mladih. Organizirani sektor za mlade i rad mladih uredit će se novim Zakonom o mladima u 2013.

³⁹ Nacionalni program za mlade 2009. - 2013. dostupan je na:
http://www.hzz.hr/DocSlike/Nacionalni_program_za_mlade_2009-2013.pdf.

2.4.3 Vještine, obrazovanje i osposobljavanje

S ciljem razvijanja društva i gospodarstva temeljenog na znanju te poboljšanja kvalitete obrazovanja u skladu s odredbama Lisabonske strategije Europske unije, Hrvatska je poduzela brojne značajne mjere povećanja ekonomičnosti i djelotvornosti svog obrazovnog sustava, uspostave sveobuhvatnih nacionalnih standarda i postizanja bolje usklađenosti obrazovanja i potreba tržišta rada, a sve su spomenute inicijative u skladu s mjerama utvrđenim u strategiji "Europa 2020".

Razvojni ciljevi na području obrazovanja također odražavaju predanost Republike Hrvatske ubrzanju reformi na svim razinama obrazovnog sustava kroz nacionalne obrazovne politike. Tijekom posljednjeg razdoblja, Hrvatska je odredila ambiciozne ciljeve reformi na temelju Plana razvoja obrazovnog sektora za 2005. - 2010. (2005.), Strategije razvoja sustava strukovnog obrazovanja 2008. - 2013. (2008.), Strategije za izradu i razvoj nacionalnog kurikuluma za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2007.) i Strategije za obrazovanje odraslih (2004.). Također se radi na nacrtu nove Strategije razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije 2020., a planira se i razvoj zasebnih podsektorskih strategija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih.

Hrvatski obrazovni sustav sastoji se od: **predškolskog odgoja, osnovno , srednjeg i visoko obrazovanja**, uključujući osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje i osposobljavanje za odrasle. Posebna pozornost posvećuje se načelu **cjeloživotnog učenja**, s ciljem uključivanja odraslih osoba i nezaposlenih u fleksibilne programe obrazovanja i osposobljavanja koji će ih kvalificirati za aktivno i trajno sudjelovanje u tržištu rada.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (2008.) je temeljni zakon koji uređuje mrežu škola, obrazovne programe, nacionalni kurikulum, ocjenjivanje postignuća učenika, licenciranje škola i nastavnika, organizaciju i upravljanje školama, financiranje, itd. Državni pedagoški standardi predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja koje je Državni sabor usvojio 2008. godine određuju prioritete za raspodjelu financijskih sredstava i ljudskih resursa te minimalnu obrazovnu infrastrukturu koju je potrebno postupno uvoditi. U Standardima (2008.) su određeni detaljni zahtjevi i plan provedbe koji uključuje pet rokova (2008., 2010., 2012., 2017. i 2022.). Međutim, Standardi se ne provode prema planu zbog proračunskih ograničenja.

Stoga su neki od planova za obrazovanje morali biti revidirani zbog gospodarske krize. Ta situacija je utjecala na razinu ulaganja u obnovu škola i na Nacionalni program za uvođenje obveznoga srednjoškolskoga obrazovanja ("Srednjoškolsko obrazovanje za sve"), koji se više ne provodi, a posebice na njegove tri mjere koje bi imale najveći financijski utjecaj na državni proračun (besplatni udžbenici i javni prijevoz te osiguravanje smještaja u učeničkim domovima).

U srpnju 2010., MZOS je usvojio Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (MZOS, 2010.). NOK propisuje (u smislu znanja, vještina i kompetencija) očekivana postignuća učenika, odgojno-obrazovna područja te ocjenjivanje učenika. S ciljem poboljšanja kvalitete obrazovanja, NOK definira opsežna obrazovna područja povezana zajedničkim rezultatima učenja i međupredmetnim temama. Ova područja i teme uključuju: jezik i komunikaciju; matematiku i prirodne znanosti, tehnologiju i informatiku, društvene i humanističke znanosti i umjetnost, zdravlje, sigurnost i zaštitu okoliša, učenje kako učiti, poduzetništvo i građanski odgoj i obrazovanje.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) razvio je provedbu postupka "Državne mature" (DM) i uveo ga na razini cijelog obrazovnog sustava školske godine 2009./2010. Državna matura je obvezna za učenike svih srednjih škola (gimnazija) i sastoji se od triju predmeta:

hrvatskog jezika, stranog jezika i matematike. Drugi predmeti mogu biti dodani kao izborni. DM predstavlja značajno postignuće za povećanu transparentnost ove ključne točke vezane uz procjenu znanja te poboljšava pristup visokom obrazovanju, budući da zamjenjuje većinu prijemnih ispita u visokom obrazovanju. Iako su potrebna dodatna poboljšanja kako bi se rezultati DM-a mogli ubuduće koristiti kao osnova za politike utemeljene na dokazima, ti rezultati mogu već sada pružiti podatke koji se mogu koristiti kao pokazatelji za mjere podizanja kvalitete srednjoškolskog obrazovanja.

S ciljem poboljšanja kvalitete postupka upisa i stvaranja povoljnijih uvjeta nakon završetka primarnog obrazovanja, MZOS je uveo Nacionalni informacijski sustav prijave i upisa u srednje škole⁴⁰ koji će omogućiti MZOS-u učinkovitiju kontrolu postupka te nadzor primjene i raspoloživosti točnih podataka u svakoj njegovoj fazi, kao i osigurati bolje planiranje i organizaciju upisa u škole, što će učiniti obrazovanje jednako dostupnim svim učenicima ovisno o njihovim sposobnostima. Na taj način, sustav će povezati opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje i osigurati zakonitost i transparentnost prijamnog postupka.

Nastavne metode nisu još dovoljno osuvremenjene da odgovore na izazove društva koje se mijenja. Početno pedagoško obrazovanje nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je nedostavno, a školska nastava u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je uglavnom teorijska, zbog slabe povezanosti s poduzećima i poslodavcima. Međutim, poduzimaju se početne mjere za stvaranje potrebnog institucionalnog i zakonodavnog okvira. Od školske godine 2011./12., sve škole su obvezne vršiti samoprocjenu, kao mehanizam osiguravanja kvalitete. Za vanjsko vrednovanje kvalitete prenošenja i usvajanja znanja i licenciranje nastavnika i ravnatelja (koji su sada obvezni obnoviti licenciju svakih pet godina) odgovoran je NCVVO. Stručno usavršavanje za nastavnike općih predmeta provodi Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO), a za nastavnike strukovnih predmeta provodi Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Osim toga, nastavnici imaju priliku sudjelovati u stručnom usavršavanju putem Programa cjeloživotnog učenja kojeg provodi Agencija za mobilnost i programe Europske unije.

Strategija razvoja stručnog usavršavanja nastavnika u AZOO-u 2009. - 2013. kao strateške prioritete određuje razvoj ljudskih potencijala, dokumentacije, baza podataka i sustava stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika. Nacrt nove Strategije stručnog usavršavanja 2014. - 2020. već je načinjen i predstavljen stručnoj javnosti u ožujku 2013. Njezini strateški ciljevi obuhvaćaju pitanja vezana uz razvoj efikasnog sustava stručnog usavršavanja nastavnika utemeljenog na kvaliteti i preporukama koje proizlaze iz politika EU-a u tom području. Uz to, nova strategija je usmjerena na unapređenje kapaciteta AZOO-a, poticanje stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnog osoblja, sudjelovanje u programima EU-a, promicanje istraživanja u obrazovanju i uspostava državnih i međudržavnih partnerstava.

Nakon osnivanja Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) u 2005., Hrvatska je započela postupak intenzivne modernizacije sustava SOO-a, koji se smatrao zastarjelim te su mu nedostajali metodološki i ljudski resursi za potrebne promjene. 2008. godine usvojena je *Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. - 2013*⁴¹, koja određuje srednjoročni i dugoročni razvoj posebnih aspekata sustava SOO-a, a 2009. godine usvojen je Zakon o strukovnom obrazovanju. Kao tijelo javne vlasti, ASOO ima ovlast provoditi osposobljavanje i stručno usavršavanje zaposlenih u sustavu strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, organizirati i provoditi stručne ispite te postupke stručnog napredovanja za nastavnike struke u strukovnom obrazovanju.

⁴⁰ <https://www.upisi.hr/upisi/>

⁴¹ <http://www.asoo.hr/default.aspx?id=100>

. Kako bi se maksimalno povećao opseg ovih promjena, koristila su se dostupna sredstva iz fondova EU-a.

Ta su dva strateška dokumenta odredila glavne strateške smjernice za daljnji razvoj sustava SOO-a: mehanizmi povezivanja obrazovanja s tržištem rada putem osnivanja tripartitnih sektorskih vijeća i izrade analitičkih dokumenata u sklopu profila sektora, kao dijela postupka planiranja kvalifikacija SOO-a, razvoj metodologije za izradu kvalifikacija standarda zanimanja i kurikuluma te razvoj "E-kvalifikacija" koje su internetski alat i baza podataka svih standarda zanimanja, kvalifikacija, jedinica kvalifikacija i strukovnih kurikuluma.

Pripremljeno je više od 30 novih strukovnih kurikuluma usmjerenih na ishode učenja i utemeljenih na novoj metodologiji koja se oslanja na utvrđivanje potrebne razine kompetencija prije pristupanja izradi kurikuluma i uključivanje svih elemenata osiguravanja kvalitete. Nadalje, razvijeni su metodologija i model istraživanja tržišta rada, koji sadrže smjernice za daljnji razvoj istraživanja, kao i za identifikaciju i sustavno praćenje, nužno za usklađivanje SOO-a sa zahtjevima tržišta rada.

Tijekom 2011., ASOO je razvio jedinstveni i sustavni pristup razvoju osiguranja kvalitete u SOO-u, s naglaskom na primjenu ovog koncepta u praksi. Pripremljen je i objavljen *Priručnik za samvrednovanje* pružatelja usluga SOO-a. Nadalje, razvijeni su internetski alat prilagođen korisniku pod nazivom "E-kvaliteta", koji se nalazi na mrežnim stranicama Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Alat je namijenjen pružanju pomoći strukovnim školama u postupku samovrednovanja, čiji se rezultati zatim učitavaju u navedenu bazu podataka. *E-kvaliteta* strogo slijedi pristup korišten u razvoju Hrvatskog okvira za kontrolu kvalitete. On sadrži prioriteta područja koja su opisana u *Okviru za osiguranje kvalitete u SOO* te omogućuje jednostavno unošenje rezultata pomoću pet stupanjskih ljestvica za procjenu. Razvojem ovog alata, Republika Hrvatska se pridružila drugim europskim zemljama u razvoju alata koji služe kao potpora postupku samovrednovanja i provedbi načela Europskog okvira za osiguranje kvalitete (eng. *European Quality Assurance Reference Framework, EQARF*).

Nadalje, mnogo je napora uloženo u poboljšanje kapaciteta strukovnih škola za izradu inovacija, korištenjem pristupa odozdo prema gore. K tome, pripremljeno je i provedeno nekoliko projekata za dodjelu bespovratnih sredstava strukovnim školama (financiranih iz sredstava CARDS-a i IPA-a). S ciljem pripremanja strukovnih škola za financiranje iz ESF-a, pripremljen je priručnik i provedena izobrazba vezana za ESF i razvoj inovacija u strukovnim školama. Nadalje, strukovnim školama su dodijeljena bespovratna sredstva s ciljem poticanja uvođenja novih suvremenih i inovativnih sadržaja/mogućnosti u strukovne škole unutar početnog sustava SOO-a, kao i osiguranja njihove relevantnosti/prilagodljivosti na tržištu rada, poboljšanjem njihovih kapaciteta za provođenje suvremenog praktičnog osposobljavanja u školama te ispunjavanje potreba gospodarstva utemeljenog na znanju u Republici Hrvatskoj.

Nadalje, podržavaju se nove metode stručnog usavršavanja nastavnika s ciljem organiziranja i omogućavanja usavršavanja nastavnika u poduzećima koja im nude mogućnosti modernizacije njihovih kompetencija i povezivanja s novim tehnologijama.

Hrvatska je intenzivno uključena u izradu i praćenje provedbe politika EU-a u području strukovnog obrazovanja, te je kao takva posvećena integriranju relevantnih elemenata i preporuka Kopenhaškog procesa u hrvatski sustav SOO-a. Budući da Hrvatska ima vrlo nisku razinu sudjelovanja odraslih u obrazovanju u usporedbi s EU-27 (9,1% na razini EU-a u 2010.), potreba za rješavanjem te strukturne slabosti predstavlja dodatan strateški prioritet programa koji je potrebno dalje razvijati. U oblikovanju

novog i obuhvatnijeg pristupa razvoju cjeloživotnog učenja, strateški naglasak stavit će se na nove zakonske, institucionalne i provedbene standarde za pružanje usluga obrazovanja odraslih.

U posljednjim godinama, Hrvatska je napravila značajne zakonske promjene unutar sektora obrazovanja odraslih. 2004. godine donesena je Strategija obrazovanja odraslih i Akcijski plan provedbe Strategije obrazovanja odraslih, u kojima se ističe ključna uloga sustava obrazovanja odraslih u realizaciji načela cjeloživotnog učenja. U Zakonu o obrazovanju odraslih (NN 17/07), obrazovanje odraslih prepoznato je kao sastavni dio hrvatskog obrazovnog sustava, koji omogućuje svakome tko je iz bilo kojeg razloga prekinuo svoje formalno obrazovanje da se ponovo vrati u sustav i nastavi svoje obrazovanje bez ikakvih ograničenja. U skladu s načelom vertikalne mobilnosti, te osobe imaju priliku ne samo za povratak u osnovnu školu i stjecanje osnovno g obrazovanja, već i za stjecanje srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja.

Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu (NN 109/07) omogućuje poslodavcima smanjenje troškova obrazovanja i osposobljavanja svojih zaposlenika. Troškovi koji se navode u Zakonu su: školarine, izdaci za seminare, konferencije, radionice, usavršavanje i specijalizaciju u Hrvatskoj i inozemstvu, troškovi pomoćnih nastavnih materijala i instruktora.

Donošenje Strategije razvoja sustava SOO-a 2008. - 2013. i Zakona o strukovnom obrazovanju (NN 30/09) je daljnji korak u pružanju "druge prilike", tj. zakonske mogućnosti povratka u redovni sustav stjecanja kvalifikacija, unatoč prekidu školovanja.

Zakon o Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donesen 2010. godine, omogućio je udruživanje dviju agencija koje su prethodno djelovale kao odvojena tijela, to jest, Agencije za strukovno obrazovanje i Agencije za obrazovanje odraslih (NN 24/2010). Od 2003. MZOS kroz različite projekte podržava koncept projekta "Za Hrvatsku pismenosti: put do poželjne budućnosti", u potpunosti financiranog iz državnog proračuna. U skladu s njegovim načelima, završetak osnovnog i strukovnog obrazovanja besplatan je za njegove sudionike. Svrha projekta je povećanje sveukupne razine pismenosti i smanjenje nezaposlenosti osposobljavanjem osoba u dobi iznad 15 godina za završavanje programa osnovnog obrazovanja i osposobljavanja za jednostavna zanimanja. Nadalje, ASOO je provodio kampanju o važnosti **cjeloživotnog učenja**, ističući važnost neformalnog i informalnog obrazovanja na radnom mjestu i u radnom okruženju. Od 2008., Agencija je organizirala provedbu Tjedna cjeloživotnog učenja. Tijekom 2011., Tjedan cjeloživotnog učenja održavao se u svim županijama na nacionalnoj razini, kroz različite aktivnosti usmjerene na promicanje obrazovanja i učenja. Tijekom kampanje, održano je više od 350 događaja u kojima je sudjelovalo više od 600 različitih ustanova i koja su znatno doprinijela osvještavanju javnosti o važnosti cjeloživotnog učenja.

Nadalje, metodologija za izradu programa obrazovanja odraslih je razvijena te bi oni trebali biti usklađeni s Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom (HKO-om).

Programi osposobljavanja se temelje na kompetencijama i navode ishode učenja koje polaznik treba postići do kraja programa osposobljavanja. Dodatna svrha ovako zamišljenih programa je postavljanje temelja za njihovu preobrazbu u kvalifikacije koje će se također moći steći na osnovi bodova, među kojima i onih za prethodno iskustveno učenje.

Hrvatska je potpisala **Bolonjsku deklaraciju** u 2001. godini i od 2003. godine provodi intenzivnu reformu sustava visokog obrazovanja u skladu sa svojim nacionalnim potrebama i europskim standardima. Tijekom 2003. i 2004. godine, donesen je novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i Zakon o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija u koje su ugrađena sva načela Bolonjske deklaracije. U prosincu 2004. godine doneseno je pet pravilnika koji se odnose na područje

visokog obrazovanja i koji uređuju: osnivanje visokih učilišta, mjere i kriterije koji će se koristiti za ocjenu kvalitete i učinkovitosti učilišta i studijskih programa; sadržaj baza podataka o studentima; sadržaj studentskih isprava; i sadržaj diploma i dopunske isprave o studiju. Prva faza Bolonjskog procesa dovršena je u 2005. godini uvođenjem prva dva ciklusa studija, preddiplomskog i poslijediplomskog. Provedeno je vrednovanje više od 800 studijskih programa čiji je sadržaj i strukturu bilo potrebno prilagoditi kriterijima novog Europskog prostora visokog obrazovanja i Bolonjske deklaracije. Ova faza je također uključivala i uspostavu sustava osiguranja kvalitete. **Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO)** provodi prosudbu sustava osiguravanja kvalitete i jedinica za osiguravanje kvalitete visokih učilišta. Agencija za znanost i visoko obrazovanje i **Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje (NVVO)** uspostavljena su kao dva neovisna tijela koja nadziru razvoj i kvalitetu cjelokupnog sustava visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Konkretno, AZVO ima zakonsku ovlast prikupljati i analizirati podatke u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, kao i u drugim povezanim sustavima. Također je odgovorna za razvoj i održavanje nacionalnih baza podataka u sustavu znanosti i visokog obrazovanja.

Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (HKO) donesen je kao posljedica sudjelovanja Hrvatske u Bolonjskom i Kopenhaškom procesu. Razvoj HKO-a odvija se od 2007., kao odgovor na potrebu za nacionalnim kvalifikacijskim okvirom koji povezuje razine kvalifikacija u jedinstveni transparentni kvalifikacijski okvir.

Zakon o HKO-u (NN, 22/2013) propisuje potrebni zakonski i institucionalni okvir za daljnji razvoj i provedbu HKO-a te za njegovo povezivanje s Europskim kvalifikacijskim okvirom i Kvalifikacijskim okvirom Europskog prostora visokog obrazovanja. K tome, on je važan preduvjet za provedbu i reguliranje sustava cjeloživotnog učenja, koji je temelj društva znanja. HKO postavlja jasne kriterije za očekivane kompetencije osobe koja je završila određeni stupanj obrazovanja. Cilj HKO-a je razjasniti postojeći sustav kvalifikacija te omogućiti prijenos kvalifikacija i povezati sustave napredovanja unutar različitih obrazovnih usmjerenja. Nadalje, HKO jasno određuje skup kriterija za jasnoću, pristupanje stjecanju, prohodnost, i kvalitetu i utemeljeno stjecanje kvalifikacija. Kako bi bio bolje povezan s tržištem rada, HKO naglašava koncept i primjenu ishoda učenja. To je jedinstven sustav koji podrazumijeva da su ishodi učenja mjerljivi i usporedivi. Sastoji se od osam razina te dodatne četiri podrazine koje odražavaju posebne karakteristike hrvatskog obrazovnog sustava. Svaka razina obrazovanja je opisana s obzirom na radno opterećenje, razinu, mjerljive ishode učenja, stečene kompetencije i profesionalni profil, i usko je povezana s nacionalnim i institucionalnim sustavima osiguranja kvalitete.

Na temelju odredbi Zakona o HKO-u, relevantna resorna ministarstva će do kraja 2013. uspostaviti institucionalni okvir za kvalitetnu provedbu HKO-a, to jest, *Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala i 26 sektorskih vijeća*. To će osigurati interdisciplinarni pristup i mehanizme, kao i sustave vrednovanja potrebnih za integracijsku politiku gospodarskog razvoja, obrazovanja i zapošljavanja. Nacionalno vijeće će davati preporuke o povezivanju obrazovanja s potrebama tržišta rada, dok će sektorska vijeća vrednovati prijedloge standarda kvalifikacija u svrhu njihova upisivanja u Registar HKO-a. Registar će sadržavati jasne i transparentne podatke o standardima kvalifikacija i pripadajućim programima za stjecanje kvalifikacija te o njihovom povezivanju sa standardima zanimanja na temelju analiza potreba tržišta rada. Time će Registar postati ključno sredstvo za smanjenje neusklađenosti između struktura ponude i potražnje na tržištu rada. Unutar HKO-a, svi oblici stjecanja kompetencija imaju jednaku važnost, uključujući neformalno i informalno obrazovanje, kao i kompetencije koje se stječu kroz život, na radnom mjestu ili kroz različite oblike učenja. Provedba HKO-a će rezultirati većim stupnjem zapošljivosti, omogućiti povezivanje i usporedbu s drugim obrazovnim sustavima u

Europi te olakšati mobilnost i pristup daljnjem obrazovanju građanima i ostalima koji su kvalifikacije stekli u Hrvatskoj. U 2014. se planira donošenje Pravilnika o priznavanju i vrednovanju neformalnog i informalnog učenja, dok će se informacijski sustav za vođenje Registra Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, koji će sadržavati prve standarde kvalifikacijai zanimanja, uspostaviti u 2015.

Od 2003., *Zakon o znanosti i visokom obrazovanju* (NN 123/03, 105/04, 174/04, 2/07- Odluka USRH, 46/07 i 45/09) te podzakonski propisi izvedeni iz njega određuju zakonodavni okvir za razvoj **znanosti i istraživanja** u Hrvatskoj. 2009. godine, Vlada Republike Hrvatske je donijela *Zakon o Hrvatskoj zakladi za znanost* (NN 117/01, 45/09, 92/10, 78/12) i *Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju* (NN 45/2009). Cjelokupni sustav je pod izravnom odgovornošću MZOS-a, kao tijela nadležnog za izradu i financiranje javnih djelatnosti istraživanja i razvoja, zajedno s Nacionalnim vijećem za znanost, Hrvatskom zakladom za znanost, Agencijom za znanost i visoko obrazovanje i Poslovno-inovacijskom agencijom Republike Hrvatske (BICRO). Sustav znanstvene djelatnosti sastoji se od: 25 javnih znanstvenih instituta, sedam javnih sveučilišta, 11 javnih veleučilišta, tri visoke škole, pet ureda za transfer tehnologije (četiri na razini sveučilišta i jedan u znanstveno-istraživačkom institutu).

Razvoj znanosti i istraživanja i nacionalni istraživački prioriteti temelje se na ***Strateškom okviru za razvoj 2006. - 2013. i Znanstvenoj i tehnologijskoj politici Republike Hrvatske 2006. - 2010.***, koju je usvojila Vlada 2006. godine, kojima je utvrđen skup dugoročnih i kratkoročnih prioriteta. Dodatni elementi referentnog okvira uključuju *Akcijski Plan za poticanje ulaganja u znanost i istraživanje*, usvojen u travnju 2008. s ciljem povećanja ulaganja u istraživanje i razvoj na razinu od 3% BDP-a, kako je propisano u *Lisabonskoj agendi EU-a, Akcijski plan provedbe znanstvene i tehnologijske politike 2007. - 2010.* te *Akcijski plan za mobilnost istraživača 2011. - 2012.* Iako većina navedenih dokumenata službeno više nije na snazi, još uvijek se smatraju relevantnim okvirom, do usvajanja novih strateških dokumenata.

2.4.4 Civilno društvo i socijalni dijalog

Nacionalna strategija za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva ("Strategija"), hrvatski strateški dokument vezan uz razvoj civilnog društva, daje osnovne smjernice koje se tiču daljnjeg unapređenja i jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva (OCD). U toj je strategiji zacrtan, na temelju općeg konsenzusa predstavnika civilnog društva i zastupnika Vlade, Strateški okvir za razvoj civilnog društva za razdoblje 2012. - 2016.⁴² Mjere koje se utvrđene u Strategiji trebaju osigurati odgovarajuće zakonodavne, administrativne i socijalne uvjete za razvoj civilnog društva kao potpuno neovisnog i vrlo značajnog subjekta društvenih inovacija, promicanja participativne demokracije, učinkovitog doprinosa kreiranju javnih politika, u okolnostima kad se Hrvatska nalazi u završnoj fazi procesa pristupanja članstvu EU-a te u razdoblju koje slijedi neposredno nakon toga. Da bi se javne politike definirale i provele u skladu s načelima dobrog upravljanja, nužno je imati aktivne i iskusne organizacije civilnog društva koje učinkovito komuniciraju s vlastima o temama od javnog interesa.

Svojom aktivnom ulogom u lokalnim zajednicama, OCD-i unapređuju međusektorsku interakciju koja doprinosi rastu i razvoju pojedinaca i društva te pomažu u učinkovitoj provedbi svih reformi i prioritarnih mjera OP RLJP-a. Također, oni igraju važnu ulogu u društvenom i obrazovnom sektoru i sve više preuzimaju odgovornosti državnih službi. Stoga, potpora i jačanje OCD-a može se smatrati doprinosom ulaganjima u ljudski kapital, jačanju socijalne uključenosti i promicanju prilagodljivosti radnika. To je važan sektor s potencijalom za zapošljavanje (posebno mladih, visoko obrazovanih ljudi)

⁴² Nacionalna strategija za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za razdoblje 2012. - 2016. je dostupna u elektroničkom obliku na: <http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/Nacionalna%20strategija%20FINAL.pdf>.

i za praktičnu primjenu reformi koje se trebaju provesti u okviru strategije "Europa 2020". OCD-i su također postali jedni od najvažnijih dionika u provedbi projekata financiranih javnim sredstvima i usmjerenih na podizanje zapošljivosti (posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina). Jačanje kapaciteta OCD-a i partnerstva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u svrhu pružanja širokog spektra kvalitetnih javnih usluga ključno je u ovoj fazi.

Socijalni dijalog

U Strateškom okviru za razvoj 2006. - 2013., Vlada RH naglašava promicanje socijalnog dijaloga kao jednog od glavnih ciljeva na području socijalne kohezije i socijalne pravde. Ona tvrdi da svi društveni čimbenici trebaju raditi na stvaranju ozračja socijalne pravednosti i izradi mehanizama za njezino postizanje. U poglavlju "Nova uloga države", snažno zagovara potrebu promicanja alternativnog rješavanja sporova (ARS), posebno u vezi s radnim sporovima. Nadalje, predlaže internetsku uslugu za promicanje mirenja, putem se koje građani i poduzetnici mogu informirati o mirenju i imati pristup informacijama potrebnim za učinkovit postupak mirenja: mogućnost pretraživanja baze sudskih odluka te pristup najvažnijim stranim slučajevima, arbitražnim presudama i postupcima mirenja u Hrvatskoj, kao i popisima miritelja, savjetnika i sudskih vještaka koji mogu pružiti pomoć u postupku mirenja.

Potrebno je informirati sudionike u socijalnom dijalogu o tehnikama mirenja i iskustvima država koje su poznate po svom uspjehu u održavanju socijalnog dijaloga. Kao što je vidljivo iz **Strategije reforme pravosuđa za razdoblje od 2011. do 2015.**, kao rezultat daljnjih napora k povećanju učinkovitosti i djelotvornosti pravosuđa i sudske uprave, u siječnju 2011. donesen je novi Zakon o mirenju s ciljem daljnjeg unapređivanja i promicanja mirenja kao alternativnog načina rješavanja sporova.

U Programu Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije za 2011. godinu, prepoznaje se potreba pružanja mogućnosti obuke socijalnih partnera za tripartitni socijalni dijalog na europskoj razini te njihovog opremanja za sektorski i tripartitni socijalni dijalog.

U Nacionalnom strateškom referentnom okviru (2013.) naglašava se da socijalni dijalog na regionalnoj i lokalnoj razini treba dodatno ojačati kroz aktivnosti usmjerene na poboljšanje komunikacije između relevantnog Vladinog koordinacijskog ureda i pojedinačnih organizacija na općinskoj razini i socijalnih partnera, kako bi se osigurala obostrano zadovoljavajuća rješenja vezana uz sektor tržišta rada.

Poglavlje 10 novog **Programa Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011. - 2015.** odnosi se na socijalni dijalog, odnosno na problematiku vezanu uz rad, i u njemu se naglašava snažna potpora Vlade daljnjem unapređenju mehanizama socijalnog dijaloga u Hrvatskoj.

Od 28. siječnja 2013., nacionalni GSV je prestao djelovati uslijed odredbi Zakona o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje, koji je donesen u srpnju 2012. Posljednjim prebrojavanjem sindikalnih udruženja provedenim početkom 2013. utvrđeno je da samo četiri sindikalna udruženja udovoljavaju propisanim kriterijima. Prema tome, očekuje se da će se to odraziti na sastav novog GSV-a, kada bude osnovano, odnosno na manji broj predstavnika sindikata u njemu. Hrvatska udruga poslodavaca još je uvijek jedina organizacija poslodavaca koja ima svoje predstavnike u GSV-u.

Na razini državne administracije postoji trodijelni institucionalni okvir za suradnju sa sektorom civilnog društva: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Savjet za razvoj civilnoga društva i Nacionalna

zaklada za razvoj civilnoga društva, a svaka od institucija ima određenu ulogu u stvaranju poticajnog okruženja za aktivnosti organizacija civilnog društva u Hrvatskoj.

2.5 Smjernice politike EU-a

2.5.1 Strateški okvir Europske unije

Obnovljena Lisabonska strategija

Zaključci sa zasjedanja Europskog vijeća u Lisabonu u ožujku 2000. – temeljni dokument kojim se utvrđuje Lisabonska strategija – izlaže strategiju i široki raspon ciljeva i sredstava za provedbu politike usmjerene na unapređenje dinamičnosti i konkurentnosti Europske unije. Sjednica Europskog vijeća u Göteborgu 2001. tim je ciljevima pridodala i ekološku dimenziju. Na temelju polugodišnje provjere tog procesa zaključeno je da su njegovi dotadašnji rezultati neujednačeni. Nakon obećavajućeg početka u 2000., rast zaposlenosti je naglo usporen, dok je rast produktivnosti u cijelom razdoblju bio razočaravajući, djelomice zbog toga što nisu u potpunosti iskorištene prednosti gospodarstva utemeljenog na znanju i informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT-a). Iako su slabi ekonomski rezultati djelomice uzrokovani usporavanjem globalne ekonomske aktivnosti, potrebno je poduzeti veći napor kako bi se povećao potencijal ekonomskog rasta i zaposlenost u Europi. U veljači 2005., Komisija je predložila novo Partnerstvo za rast i zapošljavanje za sjednicu Europskog vijeća u ožujku 2005. Vijeće je potvrdilo njegove ciljeve te istaknulo potrebu ponovnog pokretanja Lisabonske strategije.

S obzirom na navedeno i na obnovljenu Lisabonsku strategiju za rast i zapošljavanje, programi koji će se sufinancirati kroz kohezijsku politiku su određeni u dokumentu "Kohezijska politika kao potpora razvoju i zapošljavanju: Strateške smjernice Zajednice 2007. - 2013".

Dokument je usmjeren na upotrebu sredstava na temelju sljedeće tri strateške smjernice:

Strateška smjernica A: Učiniti Europu i njezine regije privlačnijima za ulaganja i rad;

Strateška smjernica B: Unaprijediti znanje i inovacije u svrhu razvoja;

Strateška smjernica C: Povećati broj novih i kvalitetnijih radnih mjesta.

U kontekstu ovog Operativnog programa, "Priopćenje Komisije o kohezijskoj politici kao potpori razvoju i zapošljavanju: Strateške smjernice Zajednice 2007. - 2013." je od izravne važnosti, posebice Smjernica 3, koja se odnosi na sljedeći cilj:

"Povećanje broja novih i kvalitetnijih radnih mjesta privlačenjem više ljudi u zaposlenost ili poduzetničke aktivnosti, unapređivanjem prilagodljivosti radnika i poduzeća i povećanjem ulaganja u ljudski kapital."

U slučaju Hrvatske, ovaj će cilj služiti kao ključni strateški okvir za politiku unutar kojeg će se utvrđivati prioritete vezani uz zapošljavanje i razvoj ljudskih potencijala.

Nakon velike reforme Kohezijskih politika EU-a za razdoblje od 2007. - 2013. sve se veći naglasak politika stavlja na strateške prioritete Unije koji uključuju konkurentno i održivo gospodarstvo utemeljeno na znanju usmjereno ka provedbi reforma na način koji je u skladu s Lisabonskom i Goteburškom agendom.

S obzirom na trenutnu recesiju, Europi je trebala koherentna strategija za izlazak iz krize i pretvaranje EU-a u pametnu, održivu i uključivu ekonomiju koja generira učinkovito zapošljavanje, rast i socijalnu koheziju.

Europa 2020 - strategija

3. ožujka 2010., Europska komisija je pokrenula "Europu 2020" - strategiju za pametan, održiv i uključiv rast, u svrhu vođenja Europe u svladavanju trenutne gospodarske krize i pripreme gospodarstva Europske unije za sljedeće desetljeće. Strategija kao prioritete postavlja pospješnje završetka krize i svladavanje izazova poput globalizacije, smanjenja ponude radne snage, pritiska trošenja energije i prirodnih resursa te osiguravanje elemenata održivog rasta.

Strategija osigurava održavanje i dodatno poboljšanje visoke kvalitete života u Europi i njezinog jedinstvenog društvenog modela te optimizaciju zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.

Strategija određuje tri prioriteta koji se međusobno nadopunjuju:

- pametni rast – razvoj gospodarstva utemeljenog na znanju i inovacijama;
- održivi rast – promicanje energetski učinkovitijeg, konkurentnijeg i više ekološki orijentiranog gospodarstva;
- uključivi rast – njegovanje gospodarstva s visokom stopom zaposlenosti koje donosi gospodarsku, društvenu i teritorijalnu povezanost.

Također, strategija definira sljedeće glavne ciljeve EU-a:

- 75% populacije starosti od 20 do 64 godine bi trebalo biti zaposleno,
- 3% BDP-a Unije treba uložiti u istraživanje i razvoj,
- treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve "20/20/20",
- stopa odustajanja od školovanja treba biti manja od 10%,
- najmanje 40% mlađe generacije bi trebalo imati visokoškolsku diplomu,
- broj ljudi kojima prijete siromaštvo trebao bi se smanjiti za 20 milijuna.

Na temelju Lisabonske strategije, Hrvatska također mora imati na umu tzv. "vodeće inicijative" dokumenta "Europa 2020", koji se nadovezuje na lisabonske smjernice i novija kretanja u gospodarstvu EU-a. Sedam vodećih inicijativa su: Unija inovacija, Mladi u pokretu, Digitalni program za Europu, Resursno učinkovita Europa, Industrijska politika za globalizacijsko doba, Program za nove vještine i radna mjesta te Europska platforma protiv siromaštva.

Provedba ovih inicijativa je zajednički prioritet i bit će potrebne mjere na svim razinama - EU-a, država članica, tijela regionalne i lokalne samouprave.

Opće smjernice ekonomskih politika

Cilj ovih osnovnih smjernica je uskladiti gospodarske politike država članica. One su također usmjerene na stvaranje pametnog, održivog i uključivog rasta diljem Europske unije.

Preporuke Vijeća o općem vođenju gospodarske politike daju se u obliku smjernica upućenih pojedinim državama članicama. Ove smjernice omogućavaju usklađivanje gospodarskih politika država članica s ciljem postizanja zajedničkih ciljeva. Trenutne smjernice Vijeća podržavaju strategiju "Europa 2020". Ova strategija bi trebala omogućiti postizanje pametnog, održivog i uključivog rasta gospodarstva EU-a tijekom sljedećih deset godina. U ovoj Preporuci, Vijeće također upućuje na važnost održivosti javnih financija država članica i njihove makroekonomske stabilnosti.

Države članice bi trebale uzeti u obzir ove smjernice u provedbi svojih gospodarskih politika i izradi nacionalnih programa reforme.

2.5.2 Zajednička procjena prioriteta politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP)

Zajednička procjena prioriteta politike zapošljavanja (eng. *Joint Assessment of Employment Priorities*, JAP) predstavlja zajedničku osnovu djelovanja u području politike zapošljavanja u skladu s Europskom strategijom zapošljavanja. Glavna svrha JAP-a je pružiti cjelovitu analizu gospodarskog stanja i s njim povezanih kretanja, kao i stanja na tržištu rada i s njim povezanih ciljeva politike zapošljavanja.

U smislu utvrđivanja komplementarnosti s ovim Operativnim programom, ciljevi politike izloženi u nastavku zacrtavaju širi okvir politike unutar kojeg će se Program usmjeriti na niz strateških prioriteta namijenjenih jačanju priprema za buduću potporu u sklopu ESF-a.

U području **srednjoškolskog obrazovanja**, politika će se usredotočiti na produljenje obveznog školovanja i daljnje povećanje udjela maturanata u cilju promicanja veće socijalne kohezije. Ujedno je potrebno poduzeti određene korake u svrhu reforme SOO-a kako bi bio bolje usklađen s potražnjom na tržištu rada. U tom kontekstu, politika će značajan naglasak staviti na daljnji razvoj **HKO-a**. Iako nedostaju dostupni podaci o **obrazovanju i osposobljavanju odraslih**, je procijenjena ukupna participacija odraslih i dalje je niska prema standardima EU-a. U tom kontekstu potrebno je dodatno ojačati nedavno osnovane institucije u cilju razvoja modela za obrazovanje odraslih koji će djelotvornije zadovoljavati potrebe pojedinaca i potrebe tržišta rada.

Kako bi **HZZ** postao djelotvorniji instrument prilagođen zahtjevima na dinamičnom tržištu rada, nužno je daljnjom modernizacijom i reorganizacijom unaprijediti njegov uspjeh u posredovanju i njegovu ulogu. U tom smislu, politika će biti usmjerena na osiguravanje veće participacije nezaposlenih u **mjerama aktivne politike zapošljavanja** uz djelotvornu ocjenu utjecaja i učinaka tih mjera. I konačno, mjere koje imaju za cilj povećanje broja visoko obrazovanih i širenje sektora usluga trebale bi doprinijeti povećanju zaposlenosti i plaća žena i na taj način pozitivno utjecati na smanjenje **neravnopravnosti među spolovima**.

Na temelju **strateških prioriteta politike utvrđenih u JAP-u**, ključni se izazovi mogu sažeti na sljedeći način:

- razviti pristup radu na cjeloživotnoj osnovi koji se bavi nezaposlenošću mladih, dugotrajnom nezaposlenošću i "putovima" prema zapošljavanju, većom participacijom žena, posebno niskokvalificiranih, kao i boljom usklađenosti poslovnog i obiteljskog života te potporom aktivnom starenju;
- promicati "uključivije tržište rada" provedbom aktivnih i preventivnih mjera zapošljavanja;
- poticati bolje usklađivanje pojedinačnih interesa i sposobnosti s potrebama na tržištu rada modernizacijom institucija na tržištu rada i boljim predviđanjem potrebnih vještina, manjka radne snage i "uskih grla";
- unaprijediti prilagodljivost radnika i poduzeća uključujući uspostavu fleksibilnijih oblika zapošljavanja;
- promicati fleksibilnost u kombinaciji sa sigurnošću zaposlenja uključujući pregled ugovornih odnosa i sporazuma o radnom vremenu, novih oblika organizacije rada, te bolje predviđanje i upravljanje promjenama;
- povećati ulaganja u ljudski kapital, uključujući lakši pristup početnom i trajnom obrazovanju i osposobljavanju, lakši pristup obrazovanju i odgovarajuće pružanje usluga osposobljavanja nezaposlenim osobama i osobama u nepovoljnom položaju, naprednije sustave obrazovanja i osposobljavanja kao reakciju na nove zahtjeve za sposobnostima i prilagodljivošću te više mogućnosti obrazovanja odraslih kao dio sveobuhvatnog okvira cjeloživotnog učenja.

S institucionalnog stajališta, promicanje "dobrog upravljanja" prepoznato je kao temeljna odrednica strategije reforme hrvatskog tržišta rada.

Izvešća za 2011. o evaluaciji napretka u provedbi JAP-a

U razdoblju od 2008. do 2011. postignut je značajan napredak u smislu opsega mjera aktivne politike zapošljavanja. Međutim, njihov pozitivni utjecaj umanjili su negativni učinci teške gospodarske krize koja je donijela masovnu nezaposlenost, koja je prvenstveno pogodila mlađe dobne skupine. Kako bi se ublažio utjecaj krize, znatno je povećano korištenje javnih radova. Nadalje, kroz mjere stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa, mladi su mogli steći radno iskustvo u poslovima koji odgovaraju njihovom obrazovanju. Pozitivni rezultati prethodnih aktivnosti vezanih uz provedbu JAP-a, koje se odnose na proces uspostave relevantnih institucija i njegovo dovršenje do trenutka pristupanja u punopravno članstvo, uvelike će odrediti uspjeh u korištenju sredstava iz Europskog socijalnog fonda.

S obzirom na dugoročne strukturne probleme neusklađenosti vještina radne snage i potreba tržišta rada, prethodni trend imao je pozitivan predznak. Značajno se povećao broj mladih koji pohađaju i završavaju sveučilišno i visokoškolsko obrazovanje, što će u budućnosti znatno poboljšati njihov položaj na tržištu rada. Na temelju analiza i prognoza tržišta rada, usvojene su preporuke za politiku upisivanja i stipendiranja. Kao što je već istaknuto, usklađivanje obrazovnog kurikuluma s potrebama tržišta rada već se uspješno provodi u sklopu HKO-a.

2.5.3 Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (JIM)

Kao što je već navedeno, Hrvatska je, kao i druge zemlje kandidatkinje, s Europskom komisijom pripremila (i u svibnju 2007. sklopila) Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (eng. *Joint Inclusion Memorandum*, JIM) u svrhu ostvarivanja potpunog sudjelovanja u području politike socijalnog uključivanja EU-a nakon pristupanja. S tim ciljem, tamo gdje se smatralo potrebnim, prioriteti utvrđeni u ovom operativnom programu u skladu su s ključnim prioritetima i izazovima definiranim u JIM-u.

U sklopu popratnih aktivnosti vezanih uz JIM, MSPM, koji vrši dužnost koordinатора tih aktivnosti zajedno s drugim uključenim dionicima, redovito na dvogodišnjoj osnovi priprema Nacionalne provedbene planove za socijalno uključivanje (NPPSU-ove). Ti se planovi izrađuju za razdoblje od dvije godine (trenutno važeći plan pokriva razdoblje od 2011. do 2012.), usvaja ih Vlada Republike Hrvatske te uključuju izvješća o ocjeni napretka u provedbi JIM-a. Novi NPPSU 2011. - 2012. pruža pregled mjera predviđenih za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti u skladu s JIM-ovim strateškim prioritetima i ciljnim skupinama te odredbama Obnovljene socijalne agende. Iz skupine ciljeva navedenih u JIM-u, u nastavku su izdvojeni oni koji mogu biti strogo korelirani s problemima utvrđenim putem socioekonomskih analiza:

- povećati razinu zaposlenosti i stvoriti veće mogućnosti zapošljavanja za dugotrajno nezaposlene i druge ugrožene skupine na tržištu rada, uključujući integraciju osoba s invaliditetom;
- poboljšati razinu obrazovanosti stanovništva usklađivanjem obrazovanja sa zahtjevima tržišta rada te poticanjem obrazovanja odraslih;
- proširiti mrežu socijalnih službi razvijanjem sustava usluga u okviru zajednice i poboljšanja pristupa uslugama;

- promicati ravnopravnost spolova u suzbijanju siromaštva i socijalne uključenosti uzimajući u obzir razlike među spolovima prilikom donošenja odluka i njihove provedbe.

Stranke u dokumentu suglasne su i da će prioriteta politika u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti biti sljedeći:

- povećati zapošljivost onih skupina koje su najviše pogođene dugotrajnom nezaposlenošću i neaktivnošću, prije svega, usmjeravanjem mjera aktivne politike zapošljavanja prema osobama s invaliditetom, nacionalnim manjinama, starijim radnicima i bivšim ovisnicima; posebnu pozornost prilikom zapošljavanja posvetiti uklanjanju diskriminacije protiv žena; osigurati potpunu provedbu odredbi o zapošljavanju manjina iz Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama; voditi evidenciju o sudjelovanju korisnika socijalne pomoći u programima aktivne politike zapošljavanja;
- proširiti opseg srednjeg i visokog obrazovanja (kroz širenje obveznog obrazovanja te bolje praćenje i smanjenje broja onih koji odustaju od školovanja, odnosno poticanje završavanja različitih vrsta obrazovanja u skladu s potrebama na tržištu rada i provedbom mjera kojima se osigurava uspješan završetak studija i skraćuje trajanje studija); provesti reformu strukovnog obrazovanja radi usklađivanja sa zahtjevima tržišta rada; više ulagati u cjeloživotno učenje i sustavno ga promicati;
- proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom (posebice u manjim mjestima i ruralnim područjima); izraditi akcijski plan za deinstitutionalizaciju usluga za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom (zaustaviti gradnju novih ustanova, proširiti alternativne oblike pružanja socijalnih usluga i smanjiti broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi); podržati pružanje usluga u zajednicama u kojima korisnici žive; razviti strategiju decentralizacije socijalnih usluga (prenošenje "osnivačkih prava" svih domova socijalne skrbi na razinu županija) s naglaskom na područja koja zaostaju u razvoju; poticati suradnju lokalnih zajednica i NVO-a u pružanju usluga; pružiti korisnicima usluga mogućnost izbora; promicati bolju usklađenost između poslovnog i privatnog života, posebice za žene, ulaganjem u ustanove za brigu o djeci.

Izvešća za 2011. o evaluaciji napretka u provedbi JIM-a

- U prosincu 2011. završena je vanjska neovisna evaluacija mjera aktivne politike zapošljavanja koje je provodio HZZ. Zaključak evaluacije je bio da se neke od mjera mogu smatrati oblikom uvjetne potpore nezaposlenima te njihovog socijalnog uključivanja.
- Početkom svibnja 2011. donesen je Plan prijama pripadnika nacionalnih manjina u državnu službu u tijela državne uprave za razdoblje od 2011. do 2014. godine. Njegova svrha je utvrđivanje realnih mogućnosti povećanja broja pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave u razdoblju od 2011. do 2014. godine.
- Postignut je napredak vezan uz uključivanje djece s predškolskim obrazovanjem, pa je tako u 2011. godini 61% djece bilo upisano u vrtiće, a njih 99% je pohađalo programe predškolskog obrazovanja.
- Program socijalnog stanovanja bio je odgođen zbog fiskalnih i financijskih poteškoća nastalih tijekom 2010.
- Zakon o socijalnoj skrbi iz 2011. uveo je koncept beskućnika, s ciljem otvaranja novih mogućnosti poboljšanja socijalne skrbi za ovu ugroženu skupinu.
- Situacija Roma poboljšava se u raznim područjima.

- Postoji rastući trend sudjelovanja romske djece u različitim stupnjevima obrazovanja, isplanirana je infrastruktura u značajnom broju romskih naselja te je poboljšana zdravstvena skrb za romske učenike i ostvareno je veće sudjelovanje Roma u političkom životu na nacionalnoj i lokalnoj razini.
- S ciljem promicanja ravnopravnosti između žena i muškaraca na lokalnoj razini, poticalo se osnivanje i jačanje kapaciteta županijskih i općinskih/gradskih odbora za ravnopravnost spolova.

Zaključak vezan uz rezultate izvješća o provedbi JIM-a i JAP-a

Hrvatska Vlada naglašava važnost učinkovitog usklađivanja, planiranja, praćenja i evaluacije poduzetih mjera. Sljedeće razdoblje treba se iskoristiti za pripremu Hrvatske za postavljanje jasnih ciljeva unutar strategije "Europa 2020", posvećivanjem pozornosti značajnom smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti putem povećanja zaposlenosti i daljnjeg poboljšanja rezultata obrazovanja.

Od ključne je važnosti kontinuirano i aktivno usmjeravanje na sljedeće izazove: regionalni nerazmjeri, uključivanje socijalno ugroženih skupina u tržište rada (posebna pozornost bi se trebala posvetiti nacionalnim manjinama, posebno Romima i srpskoj nacionalnoj manjini), smanjenje nezaposlenosti u svim skupinama, ravnopravnost spolova, deinstitutionalizacija socijalnih službi, neusklađenost vještina s potrebama tržišta rada, APTR usmjeren na rezultate, ulaganje u ljudski kapital, socijalna mirovina i osiguravanje nediskriminacije manjina i osoba s invaliditetom.

Zaključci Vijeća Europske unije o Strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i stručnog usavršavanja ("ET 2020.")

Ovaj ažurirani strateški okvir temelji se na napretku postignutom u sklopu programa rada "Obrazovanje i stručno usavršavanje 2010." i pružat će trajnu korist sustavima obrazovanja i stručnog usavršavanja država članica do 2020. godine. U njemu se naglašava da je učinkovito ulaganje u ljudski kapital putem sustava obrazovanja i stručnog usavršavanja ključna komponenta europske strategije postizanja visoke razine održivog, na znanju utemeljenog rasta i poslova, koji su središnja tema Lisabonske strategije, uz istovremeno promicanje osobnog ispunjenja, socijalne kohezije i aktivnog građanstva. Utvrđena su sljedeća četiri strateška cilja:

- realizacija cjeloživotnog učenja i mobilnosti radne snage;
- povećanje učinkovitosti i kvalitete sustava obrazovanja i osposobljavanja;
- promicanje jednakosti, socijalne kohezije i aktivnog građanstva;
- unapređenje kreativnosti i inovativnosti, uključujući i poduzetništvo, na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

Priopćenje Europske komisije: "Poboljšanje kompetencija za 21. stoljeće: agenda za europsku suradnju u području školstva"

Ovaj dokument, između ostaloga, naglašava sljedeće elemente:

- škole moraju biti spremne na neprestano prilagođavanje promjenjivom okruženju i potrebama učenika, nastavnog osoblja i roditelja, koji su njihovi ključni partneri;
- u reformi kurikuluma koja se provodi u svrhu poboljšanja kompetencija potreban je holistički pristup. organizacija učenja unutar pojedinih predmeta te između njih, eksplicitno podučavanje kompetencija, novi pristupi u usavršavanju nastavnika i didaktici, a primarno je potpuno uključivanje nastavnika, učenika i ostalih sudionika.

Kvaliteta nastavnika je najvažniji unutarškolski čimbenik koji utječe na uspješnost učenika i, kao takav, ključan je za postizanje Lisabonskih ciljeva – međutim, vrijeme utrošeno na stručno usavršavanje je minimalno i mnoge države članice ne nude sustavnu potporu novim nastavnicima. Stoga, nastavnici bi trebali imati dovoljno poticaja da tijekom karijere provjeravaju vlastite obrazovne potrebe i stječu nova znanja, vještine i kompetencije.

2.6 Postupak izrade Operativnog programa

2.6.1 Koordinacija i savjetovanje

Vezano uz prezentaciju aktivnosti u sklopu OP RLJP-a, Služba za koordinaciju i programiranje MRMS-a je do sada organizirala četiri kruga regionalnih partnerskih konzultacija (RPK-a). Konzultacije su započele u rujnu 2009. i nastavile se u travnju i svibnju 2010. Treći krug se održao u veljači 2011., a četvrti u studenom 2011. u Zagrebu. Bili su pozvani svi relevantni dionici iz državne, lokalne i regionalne uprave, obrazovnih ustanova, centara za socijalnu skrb i sindikata te poduzetnici. Uz predstavnike MRMS-a, RPK-u su također prisustvovali predstavnici MSPM-a i MZOS-a kao relevantnih resornih ministarstava.

Teme konzultacija bile su sljedeće:

- IPA općenito i Operativni program "Razvoj ljudskih potencijala";
- sheme za dodjelu bespovratnih sredstava koje trebaju uskoro biti pokrenute;
- mogućnosti u okviru Europskog socijalnog fonda;
- prezentacija o socijalnom poduzetništvu;
- "Progress" (program Zajednice).

Tijekom četvrtog kruga Regionalnih partnerskih konzultacija, u kojem su predstavnici institucija uključenih u upravljanje i provedbu OP RLJP-a posjetili mnoštvo gradova diljem Republike Hrvatske, bilo je mnogo interesa među potencijalnim kandidatima za dodjelu bespovratnih sredstava u svim dijelovima Hrvatske.

U siječnju 2012. pokrenuta je službena internetska stranica operativne strukture za OP RLJP, koja pruža najnovije informacije o upravljanju i provedbi tog OP-a (www.ljudskipotencijali.hr).

2.6.2 Ex-ante evaluacija

Ex-ante evaluacija OP RLJP-a je provedena između ožujka i lipnja 2012., u skladu s Uredbom Vijeća 1083/2006. Nacrt izvješća je predstavljen osnovnim dionicima u lipnju, a završno izvješće je predstavljeno u kolovozu 2012.

Evaluacija je bila provedena u okviru projekta IPA 2008. "Ex-ante evaluacija programskih dokumenata i jačanje evaluacijskih kapaciteta za EU fondove u post-pristupnom razdoblju." Glavni referentni dokument za evaluaciju je bio nacrt OP RLJP-a koji je posljednji put izmijenjen u ožujku 2012.

Izvješće o ex-ante evaluaciji se zasnivalo na sljedećoj metodologiji:

- uredski pregled pozadinske literature, dokumenti Programa, druga dokumentacija, uključujući dokumente o politikama (najvažniji pregledani dokumenti navedeni su u Dodatku C);
- analiza podataka o pokazateljima uspješnosti Programa te općenitih podataka o tržištu rada i socioekonomskih podataka;

- strateške konzultacije sa svakim od ključnih dionika. Konzultacije su provedene sa službenicima iz Ministarstva financija, Ministarstva regionalnoga razvoja i europskih fondova, Ministarstva rada i mirovinskoga sustava, Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva, u obliku individualnih i grupnih sastanaka. (Sudionici konzultacija navedeni su u Dodatku B).

Glavni zaključci ex-ante evaluacije su sljedeći:

Zaključak 1. OP RLJP je jedinstveni dokument OP-a, s obzirom na ponovljenu izradu programa i dvostruku provedbu. Kao rezultat odgođenog pristupanja EU-u, pragmatična odluka o nastavku podupiranja prioriteta RLJP-a određenih u sklopu IPA 2007. - 2013./2 dovela je do izrade jedinstvenog dokumenta OP-a koji obuhvaća cijelo razdoblje od 2007. do 2013., uključujući proračunske linije IPA-a i ESF-a. Stoga će provedba OP RLJP-a predstavljati značajni izazov za Hrvatsku, s obzirom na istovremenu primjenu različitih postupaka za slične projekte unutar jednog programskog okvira.

Zaključak 2. Nacrt OP RLJP-a od ožujka 2012. može se karakterizirati kao dokument koji udovoljava standardima EU-a, jer:

- sadrži opširnu analizu hrvatskog tržišta rada, obrazovnog sustava, položaja ugroženih skupina i civilnog društva;
- je strategija prevedena u skup predloženih prioriteta i ključnih područja intervencije, kojima će se rješavati nedostaci razvoja ljudskih potencijala u Hrvatskoj, utvrđeni u analitičkom dijelu dokumenta;
- su strategija i intervencije usklađene s politikama EU-a i nacionalnim politikama, što uključuje i komplementarnost s drugim operativnim programima;
- je uz svaki prioritet priložen skup kvantificiranih pokazatelja;
- OP RLJP također sadrži kratak pregled provedbe. Međutim, potrebno je daljnje poboljšanje logike intervencije i sustava pokazatelja.

Zaključak 3. OP RLJP predstavlja znatnu dodanu vrijednost za Europu. Prema mišljenju evaluatora, OP RLJP generira dodanu vrijednost zbog toga što:

- pomaže u rješavanju dugogodišnjih strukturnih problema i jazova u području zaposlenosti, obrazovanja, socijalnog uključivanja i civilnog društva u Hrvatskoj;
- pruža pristup postupcima izrade programa i nabave vezanim uz IPA i ESF, što je samo po sebi veliki korak prema uspješnom korištenju potpore za 2014. - 2020.

Zaključak 4. Strateški pristup koji se primjenjuje u OP RLJP-u predstavlja poboljšanje u usporedbi s prijašnjim intervencijama financiranim od strane EU;

OP RLJP je obuhvatnija intervencija koja kombinira izgradnju institucija i kapaciteta s promjenom politike ulaganja u ljudski kapital, što dovodi do dugotrajnijih rezultata.

Zaključak 5. Ljudski kapital u Hrvatskoj suočen je s novim izazovima. Stalne visoke stope nezaposlenosti i neaktivnosti, koje posebno pogađaju žene, prelazak na cjeloživotno obrazovanje i obrazovanje odraslih te nastupanje civilnog društva glavni su trendovi na tržištu rada i u socioekonomskom okruženju, koji zahtijevaju odgovor u smislu izmijenjene politike, kojem OP RLJP treba doprinijeti.

Zaključak 6. Potrebno je ublažiti faktore rizika u prelasku s IPA na ESF. Manjak kadrova u kombinaciji s prevelikim radnim opterećenjem, neopravdanim razlikama u plaći između državnih i javnih službenika te odgađanje pripreme postupaka i podzakonskih akata vezanih uz ESF tvore faktore rizika o kojima se mora voditi računa kako bi se omogućila nesmetana provedba u neposrednoj budućnosti.

Na temelju navedenih zaključaka, Tim za evaluaciju predlaže preporuke navedene u nastavku. Na temelju rezultata evaluacije i preporuka evaluatora, Operativna struktura je poduzela reviziju OP RLJP-a i uvela brojna poboljšanja njegovog sadržaja i oblika. **Sažetak izmjena i dodatnih primjedbi nalazi se u nastavku.**

1. S ciljem izbjegavanja nastanka nejasnoća među javnim korisnicima, preporučuje se dodavanje kratkog uvodnog odjeljka u kojem se opisuje razvoj OP RLJP-a s obzirom na odgođeno pristupanje EU-u i objašnjavaju terminološke razlike, ciljevi, pokazatelji i postupci vezani uz IPA-u i ESF.

Članovi Operativne strukture OP RLJP-a odlučili su da se ne dodaje kratki uvodni odjeljak u kojem se opisuje razvoj OP RLJP-a u posebnim uvjetima odgođenog pristupanja EU-u, budući da je sadržaj dokumenta OP HRD-a prvenstveno namijenjen toj operativnoj strukturi te instrumentima i metodologiji njegove provedbe, a ne ustanovama korisnicima.

2. Potreban je daljnji razvoj metodologije i uspostava sustava za redovito mjerenje neusklađenosti između obrazovnog sustava i potreba tržišta rada. Ona je važan pomoćni alat za nacionalne politike zapošljavanja i obrazovanja te za buduće praćenje i izradu programa pomoći Europske unije. S druge strane, potrebna je revizija i dopunjavanje pojedinih dijelova dokumenta OP-a, usmjereno na novija kretanja u obrazovnom sektoru te na rezultate postignute u okviru ugovora o pružanju usluga kroz IPA.

Operativna struktura OP RLJP-a objasnila je da su se ishodi prijašnjih Ugovora o pružanju usluga kroz IPA donekle odnosili na taj problem te su bili razvijeni određeni alati (tj. "Metode analize obrazovnih potreba za gospodarski razvoj" bile su jedan od rezultata projekta naslovljenog "Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova"). Nadalje, provedena je analiza trendova vezanih uz potrebe lokalnih tržišta rada (<http://www.asoo.hr/euprojekti/mreza/default.aspx?id=1099>). Nadalje, unutar projekta IPA 2007. - 2009. "Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda kvalifikacija i kurikuluma za obrazovanje i osposobljavanje" izrađeni su sveobuhvatni priručnici - Metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma, Planiranje kvalifikacija te Priručnik za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma.

3. Potrebno je poduzeti korektivne mjere vezano uz logiku intervencije predložene Prioritetne osi 5 "Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje", s ciljem pojašnjavanja njezinog doprinosa ispunjavanju okvirnog cilja Programa.

S ciljem pojašnjavanja doprinosa predloženog PO 5 cilju Programa, u odjeljak 1.1.3, "Kontekst nacionalne politike", dodan je novi tekst.

4. Sustav mjerljivih pokazatelja zahtijeva sljedeća poboljšanja:

a. Mora biti definirana tipologija svih pokazatelja (neposredni rezultat, rezultat i utjecaj).

b. Moraju biti definirani dodatni pokazatelji kojima se prate postignuća s obzirom na dulje vremensko razdoblje (tj. pokazatelji rezultata i učinka).

c. Potrebno je dosljedno primjenjivati dodjelu svakog pokazatelja jednom određenom cilju u Prioritetnim osima 3, 4 i 5.

d. Opis pojedinih ciljeva u tablici pokazatelja Prioritetne osi 4 treba biti usklađen s opisom u tekstu.

e. Nejasni pokazatelji trebaju biti opisani. Potrebno je navesti relevantne definicije, pretpostavke, objašnjenja i/ili smjernice vezane uz prikupljanje podataka, s ciljem poboljšanja i standardizacije razumijevanja pokazatelja od strane korisnika te povećanja točnosti nadzora.

f. Kako bi se osigurala ispravnost podataka o nadzoru, potrebno je poduzeti mjere za izbjegavanje višestrukog prebrojavanja osoba koje sudjeluju u više projekata/aktivnosti.

Operativna struktura OP RLJP-a izmijenila je navedeni sustav pokazatelja te, sukladno tome, i tipologiju svih pokazatelja. Definirani su dodatni pokazatelji, a opisi pokazatelja su usklađeni. Dijelovi pokazatelja koji su bili nejasni u nekim područjima su korigirani. Svaki pokazatelj pojedine Prioritetne osi (3, 4 i 5) ima vlastiti konkretni cilj. Nadalje, u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka, bit će utvrđen način prikupljanja osobnih podataka.

5. Podzakonski akti i unutarnji postupci za ESF koji nedostaju moraju biti pripremljeni i usvojeni. Istovremeno je potrebno iskoristiti tu mogućnost za poboljšanje postojećih postupaka koji su previše složeni, posebice u shemama za dodjelu bespovratnih sredstava.

U skladu s novim zakonskim aktima⁴³, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, kao koordinacijsko tijelo, nadležno je za uspostavljanje sustava i koordinaciju aktivnosti vezanih uz ocjenjivanje usklađenosti. Osnovane su radne skupine te je pripremljen Akcijski plan za postupke izrade nacrtu i Priručnik o postupanju za ESF.

a. Izvještavanje jednom u tromjesečju i potreba za opširnom pratećom dokumentacijom čine većinu administrativnog opterećenja i za ugovaratelja i za korisnike. Međutim, unatoč čestom i radno intenzivnom izvještavanju, prikupljeni podaci o kvalitativnim postignućima projekata su nedovoljni. Pojednostavljenje postupaka izvještavanja i obogaćivanje ograničenih kvalitativnih podataka o napretku projekta ostaju izazovi.

Operativna struktura OP RLJP-a izvijestila je da je spomenuto izvještavanje dovelo do značajnog administrativnog opterećenja osoblja PT-a te je stoga odlučila uključiti tu temu u PoP 5.0., koji je u izradi. Cilj te odluke je pojednostavljenje postupka izvještavanja, no i usmjeravanje redovitog izvještavanja samo na onaj njegov dio u kojem su zamijećena značajna odstupanja.

b. Troškovi upravljanja projektom bi trebali postati prihvatljivi izdaci u sklopu ESF-a. Od jednake je važnosti uspostavljanje kontrolnih mehanizama kako bi se izbjegla višestruka nadoknada plaće osobama koje rade na više projekata.

OS RLJP-a ustanovio je da PT-i nemaju standardne kontrolne mehanizme kojima bi se automatski izbjegla višestruka nadoknada troškova za osoblje, budući da se to sada kontrolira u sklopu standardnog upravljanja proračunom.

c. Potrebno je uspostaviti sofisticirane kontrolne mehanizme kojima bi se spriječilo višestruko izvještavanje i višestruka nadoknada troškova za osobe koje sudjeluju u više projekata/aktivnosti. Za početak, identifikacijski obrasci krajnjih primatelja prikupljeni u okviru IPA projekata trebaju biti pretvoreni u format prikladan za unos u elektroničku bazu podataka te provjereni.

⁴³ Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj (Službeni list Europske unije 78/2012 od 13. srpnja 2012.) i Uredba o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj (SL 97/2012).

OS RLJP-a izvještava da je informacijski sustav upravljanja (eng. *Management Information System, MIS*) spreman i u upotrebi od prve polovice 2013.

d. S ciljem povećanja učinkovitosti Programa, potrebno je načiniti popis maksimalnih prihvatljivih jediničnih cijena za najčešće proračunske stavke (npr. honorari voditelja projekata po satu, cijene različitih vrsta osposobljavanja po satu, cijene iznajmljivanja prostora za osposobljavanje, cijene IT opreme itd.). Podrazumijeva se da bi jedinične cijene trebale odražavati trenutne tržišne cijene i omogućavati nabavu visokokvalitetnih usluga i opreme.

OS RLJP-a prepoznao je da problem postoji i pokušat će ga riješiti na mjesečnim radnim sastancima OS-a RLJP-a.

e. Potrebno je utvrditi postupke izravne dodjele bespovratnih sredstava, budući da ta vrsta postupka još nije provedena izvan Operativne strukture u sklopu IPA-a u Hrvatskoj.

Postupci za izravnu dodjelu sredstava su opisani u Provedbenim odredbama OP RLJP-a (5.).

6. Potrebno je ubrzati pripremanje natječaja i poziva na dostavu prijedloga projekata koji će se financirati iz sredstava ESF-a za 2013. Ako budu objavljeni u Službenom listu Europske unije prije datuma pristupanja, ti natječaji i pozivi će se provoditi prema Praktičnom vodiču kroz procedure ugovaranja pomoći EZ-a trećim zemljama, čime će se smanjiti rizik odgode isplate i vraćanja sredstava.

OS RLJP-a prepoznao je da problem postoji i pobrinut će se za pronalaženje optimalnog rješenja.

7. Financijsku motivaciju javnim službenicima unutar Operativne strukture potrebno je pružiti ubrzanim usvajanjem novog Zakona o državnim službenicima, kojim bi se njihove plaće uredile na sličan način kao one državnih službenika.

Kao upravljačko tijelo, MRMS je podnio prijedlog Ministarstvu uprave o objedinjavanju Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama, kako bi se osiguralo ujednačeno vrednovanje svih djelatnika koji aktivno sudjeluju u provedbi OP RLJP-a.

8. Izrazito je važna daljnja izgradnja kapaciteta u smislu odabira osoblja i unapređivanja vještina.

Nadalje, kao dio pripreme za ESF, treba biti razvijen realistični plan osposobljavanja koji se mora provesti diljem Operativne strukture.

OS RLJP-a izvještava da je plan osposobljavanja za 2013. u fazi razvoja.

9. Potreban je završni pregled dokumenta Programa usmjeren na pogreške u tipkanju.

OS RLJP je poboljšao kvalitetu dokumenta.

2.7 Horizontalna pitanja

2.7.1 Ravnopravnost spolova i sprečavanje diskriminacije

OP uzima u obzir vodeća načela politike EU-a (koja su prenesena u Strateški okvir za razvoj RH), to jest, ravnopravnost, dostupnost za osobe s invaliditetom, nediskriminacija, i kreiranje programa za razvoj na temelju održivosti i zaštite okoliša. Ove horizontalne teme su uzete u obzir u cijelom OP-u. Njima se također bave određene nacionalne politike. Dodatno područje potpore mogu činiti i civilno društvo i dobro upravljanje, zbog posebne prirode sektora. Potreba poboljšanja i ubrzanja uspostave

informativnog društva rješava se na horizontalni način kroz posebne odredbe u OP RLJP-u, gdje je potrebno.

Na temelju navedenog, OP RLJP i povezane hrvatske politike na prikladan se način bave prioritarnim tematskim područjima izloženima u nastavku.

Poštivanje načela ravnopravnosti i nediskriminacije je osigurano unutar OP RLJP-a tijekom izrade i provedbe programa. Ta načela će se također uzeti u obzir tijekom evaluacije (ex-ante, periodične, itd.). S ciljem promicanja ravnopravnosti i suzbijanja diskriminacije, provodit će se nadzor provedbe programa kako bi se utvrdilo jesu li dostupni krajnjim korisnicima, bez obzira na njihov spol, invaliditet i/ili dob, rasno i/ili etničko podrijetlo (uključujući romsko stanovništvo) ili vjersku pripadnost.

S obzirom na vladinu politiku, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, Hrvatski sabor je u srpnju 2011. godine usvojio Nacionalnu politiku za ravnopravnost spolova 2011. - 2015. Uz to, u srpnju 2008. donesen je Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/2008). Oba dokumenta su u potpunosti usklađena s relevantnim odredbama pravne stečevine Europske unije. Stoga, očekuje se da će se ravnopravnost spolova postići poboljšanjem položaja žena na tržištu rada i u društvu, smanjenjem nezaposlenosti žena, promicanjem ženskog poduzetništva, poboljšanjem provedbe relevantnih zakona o radu i jačanjem mjera koje podržavaju usklađivanje profesionalnog i obiteljskog života. Nadalje, sukladno navedenim odredbama, svi relevantni nacionalni pravilnici usklađeni su s obzirom na rad pravobranitelja.

Također, u svrhu zaštite i promicanja ljudskih prava, Zakon o suzbijanju diskriminacije usvojen u srpnju 2008. i Nacionalni plan suzbijanja diskriminacije usvojen u rujnu 2008. potpuno su usklađeni s relevantnim direktivama Europskog vijeća. Zakon zabranjuje diskriminaciju na tržištu rada te u zapošljavanju i pristupu robi i uslugama i uvodi nove institucije za zaštitu potencijalnih žrtava diskriminacije. Strateški okvir u području borbe protiv diskriminacije obuhvaća: Nacionalnu strategiju za uključivanje Roma 2013. - 2020., Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma 2013. - 2015., Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava 2013. - 2016., itd.

OP RLJP je osmišljen u skladu s odredbama članka 16. Uredbe o strukturnim fondovima 1083/2006, koja propisuje poduzimanje prikladnih mjera sprečavanja bilo kakve diskriminacije na temelju navedenih socioekonomskih karakteristika. Posebice u odnosu na ravnopravnost spolova, pristup uvođenja politike ravnopravnosti spolova kombinirat će se s posebnim aktivnostima, koje nadopunjavaju mjere definirane u Nacionalnoj politici za ravnopravnost spolova 2011. - 2015., u cilju unapređenja održivog sudjelovanja i napretka žena u zapošljavanju.

Kako bi se osiguralo poštivanje ovih načela na svim razinama provedbe, osigurat će se sudjelovanje predstavnika Ureda za ravnopravnost spolova te Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH u radu Nadzornog odbora ovog OP-a, u svrhu praćenja provedbe načela ravnopravnosti spolova i nediskriminacije.

2.7.2 Održivi razvoj i zaštita okoliša

Opći pojam održivog razvoja također je uključen u OP; potrebno je opisati na koji će se način taj pojam uključiti u relevantne mjere dostavljenih prijedloga projekata. U tu svrhu, Program bi trebao biti u skladu sa Strategijom održivog razvoja EU-a i trebao bi sadržavati mjere koje se namjeravaju poduzeti u svrhu kontinuiranog poboljšanja kvalitete okoliša, uključujući stvaranje održivih zajednica s kapacitetom učinkovitog upravljanja sredstvima i njihovog korištenja, koje spajaju ekološke i društvene inovacije s gospodarstvom.

U OP-u nema posebnih odredbi koje se odnose na mjere zaštite okoliša, iako su one uključene u hrvatski Zakon o zaštiti okoliša iz 1999. Međutim, kako bi se tijekom upravljanja programom i njegove provedbe osiguralo uzimanje u obzir održivosti i zaštite okoliša, potrebno je usvojiti sljedeće glavne postupke i zahtjeve:

- kampanje informiranja i promidžbe u sklopu OP-a uzimat će u obzir zahtjev za promoviranjem zaštite okoliša i održivog razvoja;
- od tražitelja pomoći iz programa IPA očekivat će se da dokažu/potvrde da njihov projekt neće imati nikakav utjecaj na okoliš i/ili da predoče na koji će način projekt pozitivno doprinijeti održivom razvoju;
- godišnja izvješća o provedbi Operativnog programa sadržavat će komentare o aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša i održivi razvoj;
- utjecaj HRD OP-a na zaštitu okoliša i održivi razvoj promatrat će se kao dio njegove evaluacije.

2.7.3 Partnerstvo s civilnim društvom

OP Razvoj ljudskih potencijala (RLJP) je pripremljen i provodit će se, pratiti i ocjenjivati kroz najšire potencijalno partnerstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini nadležnih tijela javne vlasti, i s gospodarskim i društvenim partnerima, partnerima za zaštitu okoliša te predstavnicima civilnog društva, organizacija i tijela nadležnih za promoviranje jednakosti na tržištu rada i društva. Europski gospodarski i socijalni odbor definira 'organizacije civilnog društva' kao "sve organizacijske ustroje čiji članovi imaju ciljeve i odgovornosti općeg interesa i koji također vrše dužnost posrednika između tijela javne vlasti i građana."

Organizacije civilnog društva se primarno smatraju kao organizacije socijalnih partnera, udruga, zaklada i privatnih institucija, ali i akademika i obrazovnih ustanova i medija. Glavni cilj pomoćnih organizacija civilnog društva je njihovo uključivanje u postupak donošenja odluka tako da se poboljša njihova sposobnosti u područjima demokracije i ljudska prava, zaštite okoliša, održivog razvoja i društvene potpore i zdravstvene skrbi. Nadalje, sudjelovanje predstavnika organizacija civilnog društva u radu OP RLJP-a Sektorskog nadzornog odbora predstavlja važan doprinos u nastavku provedbe OP RLJP-a.

2.7.4 Dobro upravljanje

Dobro upravljanje je izravno oslovljeno potrebom za antikorupcijskim intervencijama koja će biti obuhvaćena na horizontalnoj osnovi u skladu s odredbama napravljenima u Odluci 2566/2007 Europske komisije o Višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu 2007. – 2009. za Hrvatsku. Pod OP RLJP, fokus je na legitimnosti, transparentnosti, učinkovitosti, pluralnosti i odgovornosti javne uprave, s naročitom pažnjom na borbi protiv korupcije.

2.7.5 Pokazatelji (Dodatak XXIII)

Analiza podataka sudionika u intervencijama Europskog socijalnog fonda (ESF) u skladu s Dodatkom XXIII, osigurat će se kroz već razvijenu metodologiju koja se dosad koristila za prikupljanje potpokazatelja za djelatnosti unutar OP RLJP-a za programsko razdoblje 2007. - 2013.

Potpokazatelji OP RLJP-a se odnose na određene karakteristike sudionika (krajnjih korisnika) i uključuju analizu na kategorije kao što su: spol, određene ugrožene skupine (nacionalne manjine uključujući Rome, osobe s invaliditetom, druge osobe u nepovoljnom položaju), dugotrajno

nezaposlene, nezaposlene, mlade bez ikakvog radnog iskustva, obrazovanja, nezaposlene osobe preko 50 godina, žene u primarnoj-dobnoj skupini (starosti između 25-49), starije žene, itd.

2.8 Komplementarnost s drugim oblicima pomoći

2.8.1 Prethodna i predviđena pomoć Europske unije

Sveukupno, pomoć Europske unije Hrvatskoj se razvijala od poslijeratne rekonstrukcije i humanitarne pomoći (kasnih 1990-ih) kroz stabilizaciju i udruge potpore (program pomoći Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji (CARDS)) do korištenja tri predpristupna programa (Pomoć za gospodarsko prestrukturiranje u državama srednje i istočne Europe (PHARE), Instrument za strukturne strategije u pretpristupnom razdoblju (ISPA) i Posebni pretpristupni program za poljoprivredu i ruralni razvoj (SAPARD)) za 2005. i 2006. godinu i Instrument pretpristupne pomoći (IPA) za razdoblje od 2007. - 2013. Međutim, ostaje činjenica da je onoliko pomoći EU-e Hrvatskoj bilo namijenjeno olakšavanju naknadnih učinka rata i uglavnom provedeno kroz projekte usmjerene na institucionalnu reformu i izgradnju kapaciteta u vidu rješavanja određenih problema vezanih uz razvoj ljudskih potencijala ili kroz bilateralno donatorstvo. Tek zadnjih nekoliko godina možemo slijediti sustavni i holistički pristup na temelju vladinih strateških dokumenata i uključenosti i usmjeravanju profesije.

Unatoč tome, Hrvatska je stekla **ogromno iskustvo** u prošlim godinama u programiranju i uvođenju značajnog broja projekata pomoći EU-e kroz razne CARDS i PHARE programske inicijative i kroz Instrumente pretpristupne pomoći (IPA). Odredbe izrađene u OP RLJP-u 2007. - 2013. uzimaju u obzir iskustvo Hrvatske u korištenju prethodnih pomoći EU-e u sektoru ljudskih resursa i u nekim slučajevima, postojeće intervencije nadopunjavaju prethodne i/ili postaju njihov nastavak.

Iskustvo stečeno kroz programiranje IPA intervencija u razvoju ljudskih potencijala i društvenom sektoru djelotvorno pridonosi razvoju, provedbi, praćenju i procjeni politika zapošljavanja, obrazovanja, strukovnog obrazovanja, strukovnog osposobljavanja i socijalnog uključivanja, u skladu s odgovarajućim politikama EU-e.

Prethodne intervencije, provedene kroz brojna osposobljavanja i radionice, su pridonijele sposobnostima administrativnog osoblja i potencijalnih tražitelja bespovratnih sredstava na regionalnoj i lokalnoj razini kako bi pripremili kvalitetnu prijavu za projekt i time primili više predviđenih sredstava.

Važno je naglasiti da su prethodna iskustva u vezi s pripremama projekata u sektoru **zapošljavanja** pokazala snažnu potrebu jačanja i modernizacije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje s ciljem razvoja njegovog kapaciteta reagiranja na izazove brzog društveno-gospodarskog restrukturiranja i izazove novih politika tržišta rada koje prate ovaj proces. Podupiranje razvoja reformi u **obrazovanju** u cilju razvijanja društva znanja u skladu s odredbama Lisabonske strategije EU-e, je također bio ključni strateški prioritet projekata temeljen na iskustvu koji su se provodili ili su trenutačno u procesu implementacije.

S obzirom na mjere u dijelu **socijalnog uključivanja** koje su sastavni dio promoviranja održivog i uključivog pristupa integraciji tržišta rada kako bi se osigurao veći pristup osobama u nepovoljnom položaju ili osobama kojima prijeti socijalna isključenost, je rezultat intervencija učinjenih prethodnih godina, koji je jasno pokazao da su potrebna daljnja sredstva i razvojne inicijative u ovom sektoru.

Također, kao što je navedeno nekoliko puta u OP-u, iskustvo je pokazalo da je daljnja pomoć potrebna u vidu tehničke pomoći službenicima upravljačke strukture i budućim korisnicima tako da oni mogu

posljedično koristiti dodijeljenu pomoć ESF-a predviđenu za Hrvatsku kroz njihove kvalitetne projektne ideje na najučinkovitiji način.

Hrvatska prati europske i globalne trendove i najnovije inicijative na području razvoja ljudskih potencijala pošto je to područje prepoznato kao važan društveno-gospodarski element budućeg razvoja čime postaje područje političkog pitanja svake hrvatske Vlade.

Programiranje IPA pomoći uzima u obzir iskustvo prethodne pomoći EU-a u poljima razvoja ljudskih potencijala i socijalnog uključivanja. Pažnja je također usmjerena i na potrebu koordiniranja IPA pomoći s intervencijama financiranih od strane međunarodnih financijskih institucija i međunarodnih donatora.

Kao sastavni dio ocjenjivanja sve prethodne i planirane pomoći EU-a, sve mjere i njihove sastavne djelatnosti u okviru ovoga OP-a će biti ocijenjene kao izvedive kako bi se osiguralo da se ta ista pomoć ne iskoristi opet.

Kao sastavni dio ocjenjivanja sve prethodne i planirane pomoći EU-a, sve mjere i njihove sastavne djelatnosti u okviru ovoga OP-a su ocijenjene i ne koriste se zajedno s drugim vrstama pomoći.

Pomoć EU-e u ovom području je dosad usmjerena na tri vrste problematike: razvoj politike, institucionalna reforma i izgradnja kapaciteta te priprema za provedbu ESF-a kroz iskustva s bespovratnim sredstvima.

Zaključno, sljedeće treba biti spomenuto **kao glavne naučene lekcije i zaključke** dosadašnjeg iskustva:

- Još uvijek postoji potreba jačanja organizacijskih kapaciteta, uključujući odabir osoblja i pružanje kontinuirane profesionalne i metodološke podrške upravljanju fondova EU-a.
- Postoji velika potreba formuliranja strateških prioriteta i/ili osiguravanja široke suglasnosti oko postojećih prioriteta između svih relevantnih organizacija i podsektora na koje se odnose.
- Slijedom navedenog, učinkovito programiranje na temelju širokog društvenog partnerstva se pokazalo prijeko potrebno.
- Mobilizacija/aktivacije dionika podrazumijeva potrebu daljnje komunikacije raspoloživih mogućnosti u okviru OP IPA-e i OP ESF-a u velikoj mjeri, kroz podizanje svijesti, širenja informacija, i publiciteta usmjerenog na potencijalne korisnike.
- Trebaju se poduzeti mjere kako bi se povećala učinkovitost intervencija kroz praćenje i vrednovanje odredbi.
- Postoji potreba učinkovitog usklađivanja intervencija predviđenih u okviru nekoliko drugih operativnih programa i strateških dokumenata (npr. OP Regionalna konkurentnost, Strategija reforme državne uprave i IPARD programa 2007. - 2013 za provedbu Plana za poljoprivredu i ruralni razvitak - svrha nije tek izbjeći preklapanje između odredbi ovih dokumenata nego radije dobiti što više dodatne vrijednosti koliko je moguće od njih).
- Postoji potreba za učinkovitijom koordinacijom intervencija napravljenih u okviru raznih prioritarnih osi i/ili djelatnosti.
- Kao rezultat zakonodavstva i reformi, posljednja ulaganja (posebice u sektoru socijalne skrbi, što uključuje i područje sigurnosti i zaštite na radu) su pridonijela povećanju kapaciteta i učinkovitosti sustava socijalne pomoći i realističnom procjenom područja gdje su potrebne daljnje aktivnosti. Jednako je jasna važnost nadogradnje na prethodnim projektima i povezivanje ciljeva prošlih i budućih projekata. U tom pogledu, standardni zahtjev za buduće

programsko razdoblje je učinkovito i komplementarno povezivanje odredbi već napravljenih unutar CARDS-a, PHARE-a i IPA-a s ESF-om.

3 Strateški prioriteti

3.1 Doprinos OP-a ciljevima Nacionalnog strateškog referentnog okvira

Sljedeća poglavlja opisuju doprinos operativnog programa ostvarenjem strateških ciljeva NSRO-a i strateških prioriteti OP-a, koji su projektirani u smislu pružanja jasnog fokusa na što se može postići tijekom trajanja programa.

Opći cilj NSRO-a je **podržati približavanje Hrvatske standardima drugih država članica EU-e ubrzavajući gospodarski rast i potičući zapošljavanje.**

Tri strateška cilja su identificirana kako bi se podržalo postignuće ovog općeg cilja:

- konkurentno gospodarstvo temeljeno na integraciji tržišta, institucionalnim reformama i održivom razvoju;
- poboljšanje uvjeta za stvaranje radnih mjesta i zapošljivosti;
- uravnoteženi regionalni razvoj i poboljšanje životnih uvjeta.

Opći cilj NSRO-a, zajedno s njegovim strateškim ciljevima, definira strateški fokus ulaganja planiranih u širem razvojnom kontekstu, dok ih četiri tematska prioriteti NSRO-a usmjeravaju u određenom smjeru. Tematski prioriteti NSRO-a su:

- Razvoj suvremenih prijevoznih mreža i povećane dostupnosti regija;
- Poboljšanje ekološke infrastrukture i kvaliteta sličnih usluga;
- Veća konkurentnost MSP-a i potpora gospodarstvu utemeljenom na znanju;
- Poboljšanje efikasnosti tržišta rada, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalnog uključivanja.

Četvrti tematski prioritet NSRO-a, **poboljšanje efikasnosti tržišta rada, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalnog uključivanja**, je opći cilj OP RLJP-a i direktno će se rješavati kroz provedbu ovog OP-a. Provedba OP-a će također izravno doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva NSRO-a, konkretno, podržavajući političke reforme usmjerene na poboljšanje ljudskog kapitala i stvaranja snažnije veze između rezultata obrazovanja i osposobljavanja te potreba tržišta, nastojeći poboljšati stvaranje lokalnih mogućnosti zaposlenja i pružanje lokalnih usluga podrške tražitelju posla, i kroz provođenje mjera povećavajući razine društvene odgovornosti.

“Obnavljanjem” Lisabonske strategije, Europsko vijeće je prihvatilo skupinu Smjernica koje objedinjavaju Opće smjernice ekonomskih politika kao i smjernice Europske strategije zapošljavanja, samim time integrirajući makro i mikro politike te politike zapošljavanja za rast i radna mjesta.

Prioriteti naznačeni pod Strateškim smjernicama Zajednice za koheziju u sferi zapošljavanja, a posebno ljudskih resursa, kao svoj izvor imaju smjernice Europske strategije zapošljavanja (ESZ).

Kako je naglašeno u CSG-u, poticanje pune zaposlenosti i veće produktivnosti ovisi o širokom rasponu radnja. Uistinu, kao ilustracija, ulaganje u infrastrukturu, kombinirano s razvojem poslovanja i istraživanja, će u pravilu povećati mogućnosti zapošljavanja kako kratkoročno (kao rezultat efekta 'prvog-kruga') tako i dugoročno kao rezultat njihovog pozitivnog učinka na konkurentnost.

Međutim, kako bi se povećao učinak takvog ulaganja na zapošljavanje, ljudski kapital se mora dalje razvijati i unapređivati. U tu svrhu, smjernice Europske strategije zapošljavanja ističu tri prioriteta posebno u kontekstu promoviranja 'više radnih mjesta i boljih poslova':

- privući i zadržati više ljudi u radnom odnosu i modernizirati sustave socijalne zaštite;
- poboljšati prilagodljivost radnika i poduzeća kao i fleksibilnost tržišta rada te
- povećati investicije u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i znanje.

U skladu s ovim prioritetima, odgovarajući fokus će također dobiti ulaganja koja povećaju učinkovitost i efikasnost javne uprave.

Dobivajući svoje 'usmjeravanje' od ESZ prioriteta navedenih iznad, **Okvir za usklađenost strategija** određuje 'strateški smjer' za ovaj Operativni program kako je opisano u poglavlju 1.2.2 iznad.

U praktičnim pojmovima, ovaj pristup će tvoriti temelj razvoja hrvatskog ljudskog kapitala tijekom kratkoročnog trajanja OP-a ujedno predstavljajući 'platformu' za dugoročnije perspektive prepoznate u okviru buduće pomoći ESF-a.

Budući da će postavke prioriteta OP-a na strateškoj razini uključivati među-djelovanje politika na područjima zapošljavanja, obrazovanja i osposobljavanja te socijalnog uključivanja, strateški prioriteti prepoznati u ovom Poglavlju su osmišljeni kako bi pružili jasan fokus na ono što se može postići tijekom trajanja programa i ono što se može dalje razvijati u okviru ESF-a.

S obzirom na administrativnu sposobnost, strateški prioritet će se također fokusirati na ono što je ostvarivo u okviru programa koji se može osnažiti u okviru ESF-a.

3.1.1 Zapošljavanje

Ključni cilj je uspostavljanje efikasnog i djelotvornog tržišta rada koje reagira na trenutne potrebe gospodarstva i istovremeno predviđa buduće potrebe. U tu svrhu je prijeko potrebno razviti i izgraditi institucionalni okvir sposoban reagirati na izazove brzog društveno-gospodarskog restrukturiranja i demografskog starenja.

U ovom kontekstu, HZZ kao državna ustanova nadležna za tržište rada mora ojačati svoje usluge podrške i korištenja prema tražiteljima posla kao i prema nezaposlenima i onima u nepovoljnom položaju. HZZ provodi aktivne mjere tržišta rada i neprestano razvija nove pristupe i posebno prilagođene mjere koje reagiraju na potrebe određenih grupa.

Istovremeno, takav pristup bi trebao olakšati razvoj učinkovitijih prijevremenih mehanizama u rješavanju manjka vještina dok bi istovremeno ublažavao zagušenja diljem sektora i/ili predmetnih zanimanja. HZZ provodi godišnje ispitivanje poslodavaca koje pokazuje karakteristike tržišta rada i može u određenoj mjeri predvidjeti buduće trendove. Provedba aktivnih politika tržišta rada će ostati ključni strateški prioritet. Temeljno načelo leži u razvijanju i uvođenju čitavog niza politika tržišta rada u tu svrhu. Posebna pozornost se daje sprečavanju dugoročne nezaposlenosti u budućnosti, olakšavajući povratak u status zaposlenih onima čije se sposobnosti trebaju prilagoditi stvarnim uvjetima lokalnog tržišta.

Stoga, snažno je podržan partnerski pristup dok su pozitivni rezultati iz *Lokalnih partnerstava za zapošljavanje* pokazala da lokalna zajednica najbolje razumije potrebe lokalnog tržišta rada pa zato partnerstvo dionika može ispuniti uvjete uspješnog projektiranja aktivnih mjera tržišta rada.

Dok će radne subvencije imati ulogu u napredovanju aktivnih politika tržišta rada na nacionalnoj razini, smjer temeljne strateške politike u okviru programa će postupno mijenjati fokus prema mjerama koje pružaju osposobljavanje za unapređenje vještina i znanja koje u konačnici dovode do bolje zapošljivosti nezaposlenih. Osposobljavanje će se omogućiti dugotrajno nezaposlenima i onima kojima prijete nezaposlenost/ radnicima koji su proglašeni viškom tj. onima kojima prijete gubitak posla, jer su njihova znanja i vještine neadekvatne za savladavanje novih tehnologija i poslovnih procesa. Te osobe treba osposobiti kako bi se poboljšala njihova znanja i vještine s ciljem povećavanja njihove zapošljivosti i olakšavanja pristupa tržištu rada. Nadalje, poseban naglasak će se pružiti stjecanju radnog iskustva s obzirom na visoke stope nezaposlenosti za mlade. Zbog činjenice da mnogi poslodavci preferiraju zapošljivati radnike s iskustvom i dokazanim sposobnostima, mlade osobe zahtijevaju posebnu pozornost i pomoć za pristupanje na tržište rada. U tom smislu pod sadašnjim mjerama aktivne politike tržišta rada, poticaji za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva u privatnom sektoru će se rješavati na način da će se nuditi povrat poreza na dohodak. Nadalje, Vijeće za posao, aktivno starenje i zapošljavanje i Vijeće za predlaganje mjera koje podržavaju zapošljavanje mladeži, igraju važnu ulogu u daljnjem razvoju mjera i aktivnosti vezanih uz provedbu politika zapošljavanja. Također, Mreža mladih Hrvatske - savez od 61 nevladine organizacije za mlade sudjeluje u radu Vijeća. Ovaj pristup temeljen na partnerstvu je u skladu s preporukom Vijeća o uspostavljanju programa Garancija za mlade.

Poduzetništvo je međusobno povezano sa stanjem tržišta rada. U slučajevima visoke nezaposlenosti, određeni broj ljudi se motivira da postanu samozaposleni kao poduzetnici ili obrtnici. Međutim, pomoćni mehanizmi su važni u ranim fazama početka poslovanja naročito mikro kreditiranje i poboljšanje znanja i vještina, ali i poslovno savjetovanje za novoosnovana poduzetništva. Također je važno da se postojeća mala i srednja poduzetništva prilagode konkurentnoj okolini jednog europskog tržišta, ulažući u ljudske resurse. Nadalje, povećavajući globalnu konkurentnost malih i srednjih poduzeća i obrtništava, potrebno je povećati investiciju u ljudski kapital. To zahtijeva osposobljeno, fleksibilno i mobilno osoblje u svim sektorima i svih kvalifikacijskih razina. Kako bi se prilagodilo brzo mijenjajućim radnim okruženjima, od osoblja će se očekivati ne samo da razviju svoje stručno znanje već i vještine i stručnosti. Uspostavljanje održivog i učinkovitog sustava strukovnog obrazovanja spojenog s odgovarajućim programima cjeloživotnog učenja su ključni za Hrvatsku kako bi održala kvalitetu radne snage čije vještine mogu pridonijeti daljnjem razvoju i napretku gospodarstva.

HZZ je presudni dionik na tržištu rada, i stoga ga treba dodatno osnažiti kako bi pružao kvalitetne usluge svojim klijentima.

Zbog visoke stope nezaposlenosti u Hrvatskoj i velikom broju klijenata HZZ-a, osoblje HZZ-a je jako opterećeno. Stoga, uz nove mjere i politike moraju se uvesti novi poslovni procesi. Jedan od mehanizama umanjenja opterećenja na savjetnike HZZ-a je osnivanje kontakta centra koji će osigurati pomoć na najefikasniji način i uz poštivanje rokova.

3.1.2 Socijalno uključivanje

Namjera OP RLJP-a je zaštita i promidžba društvene i profesionalne integracije svih ljudi kojima prijete, ili bi u budućnosti mogla prijetiti, socijalna isključenost, u skladu sa Smjernicama EU-a 19: "osigurati uključiva tržišta rada, poboljšati privlačnost rada, učiniti posao isplativ tražiteljima posla, uključujući osobe u nepovoljnom položaju i neaktivne osobe." Osim toga, u skladu sa strategijom "Europa 2020", veliki trud će biti potreban u suzbijanju siromaštva i socijalne isključenosti te definiranju i provođenju mjera usmjerenih na specifične prilike socijalno ugroženih skupina (kao što su jednoroditeljske obitelji, starije žene, manjine, Romi, osobe s invaliditetom).

Zbog demografskih promjena i promjena u obiteljskim strukturama u vidu stalnog rasta starijeg stanovništva, slabljenja tradicionalnih obitelji, porasta broja jednoroditeljskih obitelji i ostalih ranjivih vrsta obitelji, uloga socijalnih usluga postaje sve značajnija i sa stajališta usklađivanja rada i obiteljskog života.

Stoga, postoji potreba za razvoj mreže alternative oblika usluga koje će biti dostupne korisnicima u njihovim domovima ili lokalnim zajednicama kako bi se poboljšale sveukupne mogućnosti za zapošljavanje. Koncept je u skladu s Obnovljenom socijalnom agendom (Europsko dvogodišnje izvješće o socijalnim uslugama od općeg interesa 2008.) gdje je pružanje ovih vrsta socijalnih usluga važno ne samo kao sredstvo zapošljavanja već i omogućavanje sudjelovanja na tržištu rada za one koji skrbe o nekome. Nadalje, potrebno je povećati dostupnost socijalnih usluga kako bi omogućili potpuno sudjelovanje osoba u nepovoljnom položaju u zapošljavanju i društvenom životu; socijalne usluge se smatraju dijelom djelatnosti od općeg interesa koje podupiru mjere zapošljavanja.

Ključni strateški prioriteti će biti potpora socijalnom uključivanju skupina u nepovoljnom položaju omogućavajući im pristup tržištu rada i kroz razvoj socijalnih usluga u zajednici. **Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske**⁴⁴ također ističe da se stabilnost i napredak mogu postići samo putem uravnotežene politike usmjerene na razvijanje, između ostalog, učinkovitog sustava socijalne skrbi, sustava posebnih mjera usmjerenih na skupine u nepovoljnom položaju i uravnoteženi regionalni razvoj. Socijalno uključivanje i borba protiv siromaštva bi trebali biti glavni prioriteti. Važno je povećati razinu obrazovanja stanovništva i poduzeti aktivne mjere kako bi se povećala zapošljivost osoba sa slabim vještinama i znanjima.

Sljedeće, mjere politike na tržištu rada bi također trebale rješavati probleme ugroženih skupina (dugotrajna nezaposlenost, starije osobe, mladi ljudi, osobe s invaliditetom, manjine, prijašnji ovisnici) s ciljem povećanja njihove zapošljivosti. Potrebno je povećati radne mogućnosti osoba s invaliditetom i razviti mjere usmjerene na integriranje Roma na tržište rada uključujući ih u programe obrazovanja, osposobljavanja i prekvalifikacija. Trebali bi se provoditi učinkovitiji programi za ugrožene skupine, a postojeći proširiti.

3.1.3 Obrazovanje, osposobljavanje i razvoj vještina

Hrvatski obrazovni sustav trenutačno prolazi kroz mnoge promjene na svim razinama, kao što je već prikazano u prethodnim poglavljima. Glavni cilj reforme je **poboljšati kvalitetu sustava i uskladiti je s europskim standardima**. Reforma (formalnog) obrazovnog sustava započela je prije nekoliko godina na razini višeg obrazovanja, ali i na svim ostalim razinama(formalnog) obrazovnog sustava od 2005. godine. Opći ciljevi i načela hrvatskog obrazovnog sustava određeni su u Planu razvoja odgoja i obrazovanja 2005. - 2010., (eng. ESDP)i nastavljeni u Strateškom planu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 2013. - 2015. koji ističe ciljeve za održavanje dugoročne kvalitete u obrazovnom sustavu razvijajući mrežu obrazovnih ustanova i kvalifikacija/kurikuluma u skladu s potrebama tržišta rada kao i razvoj znanosti jačajući povezanost istraživačkog potencijala u javnim institucijama i sveučilištima s gospodarskim i društvenim razvojem.

Nadalje, Smjernice za novu strategiju obrazovanja i osposobljavanja, znanosti i tehnologije obuhvaćaju intervencije nužne na svim razinama obrazovanja, od vrtića do visokog obrazovanja, kao i cjeloživotno učenje, istraživanje i inovacije.

⁴⁴ Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske je dostupna na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html

Tijekom 2013., usvojit će se Strategija za obrazovanje, znanost i tehnologiju. Strategija će, između ostalog, stvoriti uvjete za istraživanje i inovacije usmjerene na uspješnost, znanstveno i industrijsko vodstvo kao i društvene izazove koji bi trebali pridonijeti otvaranju radnih mjesta, blagostanju, poboljšanoj kvaliteti življenja i općoj dobrobiti hrvatskog društva.

Provedba reformi je uvijek bila otežana zbog ograničenih sredstava za ulaganja i inovacije; međutim, prilike se stvaraju zbog dostupnosti fondova EU-a te kredita Svjetske banke. Postojeći sustav proračunskog financiranja je bio prepreka u financiranju reformskih mjera, posebno na tercijarnoj razini obrazovanja.

Većina nacionalnih reformi i dostignuća na području obrazovanja je u krhkoj fazi i bit će potrebno vrijeme da se osigura potpuno objedinjavanje mjera reforme u svakom segmentu obrazovnog sustava. Prema tome, sveobuhvatni naponi i komplementarne mjere potrebni su na svim razinama obrazovanja, s proaktivnom uključenosti svih dionika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, tj. nužne su razvojne inicijative i inovacije sa svih razina. Važno je poboljšati uključenost i socijalni dijalog dionika u provedbi cjeloživotnog učenja. Partnerstva na regionalnoj i lokalnoj razini između pružatelja javnih usluga, obrazovanja i osposobljavanja te poslodavaca, mogu efektivno identificirati potrebe za novim vještinama, povećati relevantnost obrazovanja i osposobljavanja, te time olakšati pristup pojedincu daljnjem obrazovanju i osposobljavanju. Dijalog socijalnih partnera je izrazito važan za sustav učinkovitog dijeljenja troškova, učenja na radnom mjestu, kao i unapređenju suradnje između institucija javnog i privatnog sektora.

Kvalitetno obrazovanje je ulaganje u budućnosti i u tom smislu neophodno je osigurati nepristrani pristup visokokvalitetnom, uključivom ranom predškolskom odgoju i obrazovanju posebice za djecu nepovoljnim socioekonomskim, migrantskim ili romskim podrijetlom, ili s posebnim obrazovnim potrebama, promicati programe i kurikulume primjerene razvoju, koji potiču stjecanje i kognitivnih i ne-kognitivnih vještina, istovremeno prepoznavajući važnost igre, što je također presudno u učenju u ranim godinama kao i podrška integriranom pristupu obrazovanju i skrbi, uzimajući u obzir dječje potrebe na cjelovit način. Stoga, potrebni su stalni naponi kako bi se poboljšala i održala kvaliteta ranog predškolskog odgoja i obrazovanja.

Minimalni zahtjevi navedeni su u Pedagoškim standardima za predškolski i osnovnoškolski odgoj i obrazovanje i u skladu s time bi sljedeći elementi za osiguravanje kvalitete ranog predškolskog odgoja i obrazovanja trebali biti obuhvaćeni: sigurnosni i zdravstveni standardi, udio djece/osoblja, stručna osposobljenost osoblja, standard programa kao i zahtjevi vezani uz društveno okruženje i vještine djece (spoznajne, društvene, emocionalne i fizičke).

Obrazovanje, a osobito strukovno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih bi trebalo pratiti potrebe tržišta rada i najnovija postignuća, standarde i prioritete u drugim sektorima, posebno u onima koji su od primarne važnosti za daljnji razvoj i uspjeh hrvatskog gospodarstva. Poseban trud potrebno je usmjeriti u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, razvojem kvalifikacija i kurikuluma utemeljenih na istraživanju i analizama tržišta rada u obliku sektorskih profila. Također, sveukupna kvaliteta SOO-a bi se trebala povećati provedbom sustava osiguranja kvalitete, uključujući samovrednovanje i vanjsko vrjednovanje. Nadalje, naponi se moraju uložiti u stručno usavršavanje nastavnika, osuvremenjivanjem sustava početnog obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika. Ovo je jedan od elemenata koji će omogućiti uključivo, relevantno i privlačno SOO u Hrvatskoj.

Obrazovanje odraslih mora se dalje poboljšavati jačanjem kapaciteta, fleksibilnosti i prioritarnim usmjeravanjem. To je vitalno za premošćivanje kompetencijskog jaza hrvatske radne snage.

Kroz daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) osiguranje kvalitete promicat će se na svim razinama obrazovanja. HKO integrira cjelokupni proces reformi u okviru obrazovnog sustava i važan je preduvjet za regulaciju sustava cjeloživotnog učenja. Njegov daljnji razvoj omogućiti će usporedivost, transparentnost i prenosivost ostvarenih kvalifikacija i na nacionalnoj i europskoj razini i poticati će cjeloživotni proces učenja. HKO stoga ima poseban značaj za provedbu razvojne strategije sustava strukovnog obrazovanja i Bolonjskog procesa.

Strukturne reforme u području obrazovanja i osposobljavanja na svim razinama bi trebale općenito biti usmjerene na modernizaciju i reformu kurikuluma temeljenih na ishodima učenja i razvoju ključnih i transverzalnih kompetencija. Razvoj takvih kompetencija je preduvjet za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju i povećavanju broja visokoobrazovanih stanovnika. Zajedno s modernizacijom kurikuluma i studijskih programa, reforme bi se također trebale usmjeriti na povećavanje nastavnih standarda, razvoj standarda zanimanja i kvalifikacija te razvoj sustava praćenja profesionalnoga razvoja i zapošljivosti studenata, koji bi povećao povezanost obrazovne ponude i potreba tržišta rada.

Nadalje, s obzirom da trenutno ne postoji sustav za priznavanje kompetencija stečenih kroz neformalno i informalno učenje, razvoj takvog sustava će prije svega omogućiti uključivanje osoba bez formalnih kvalifikacija u formalni sustav što će povećati njihove mogućnosti za daljnjim obrazovanjem i zapošljivošću. To će imati izravan utjecaj na povećanje broja osoba s kvalifikacijama, broja zaposlenih i broja odraslih osoba koje sudjeluju u cjeloživotnom učenju.

Drugi prioritet je daljnje poticanje osoba s invaliditetom i onih iz različitih marginaliziranih skupina da uđu i ostanu u obrazovnom sustavu. Poboljšanje njihovih vještina je snažno povezano s perspektivom njihove zapošljivosti u budućnosti, i stoga može smanjiti rizik od siromaštva koji je značajan razlog za njihovu socijalnu isključenost. Kako bi se postigli ti ciljevi, većinu postojećih programa za djecu/učenike/studente s invaliditetom potrebno je revidirati uzimajući u obzir načela utvrđena u Nacionalnom okvirnom kurikulumu (usmjerenost na integraciju odgojno-obrazovnih sadržaja naspram tradicionalnim kurikulumima koji su usmjereni na predmet, nepovezani i neusklađeni s obrazovnim potrebama i razvojnim potencijalima djece/učenika/studenata s invaliditetom).

U tom smislu važno je da škole promiču izvannastavne aktivnosti, pružaju društvenu i obrazovnu podršku, poboljšaju suradnju s drugim službama i promiču uključenost roditelja. U svrhu smanjivanja broja osoba koje su prekinule školovanje na razini višeg obrazovanja, utvrđene su specifične potrebe za podržavanje razvoja i funkcioniranja službi za studenata kojih proživljavaju teškoće i potrebna im je privremena psihološka potpora i savjetovanje. Nadalje, potrebno je poticati individualni pristup djeci predškolskog uzrasta/učenicima/studentima s invaliditetom razvojem novih metoda podučavanja i korištenjem pomoćnih tehnologija. Također je važno poboljšati postojeći sustav praćenja i vrednovanja kvalitete provedenih mjera u području inkluzivnog obrazovanja od predškolskog do visokog obrazovanja.

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu provodi stručno usavršavanje nastavnika za rad s djecom/učenicima/studentima s invaliditetom, što je učinkovito, no većina nastavnika nema pristup toj vrsti usavršavanja. Svi nastavnici bi trebali biti osposobljeni za rad s djecom/učenicima/studentima s invaliditetom, uzimajući u obzir činjenicu da se integracijska politika u Hrvatskoj promiče od 1980. (Obrazovne politike za učenike u riziku i učenike s teškoćama u razvoju u jugoistočnoj Europi 2006./2007., OECD).

U tom smislu jedno od potpodručja unutar cjelokupnog sustava početnog obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika bi trebali biti obrazovni moduli za poboljšavanje općih vještina nastavnika

potrebnih za rad s različitostima u učionicama. Posebna bi se pažnja trebala usmjeriti na jačanje suradnje različitih dionika na razini lokalnih zajednica, i olakšavanje uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni proces.

Stjecanjem neovisnosti početkom 1990-tih, Hrvatska je prolazila kroz duboke gospodarske, društvene, političke i demografske promjene koje su u mnogim slučajevima imale negativni učinak na odgojno-obrazovni sustav, osobito zbog smanjenja financiranja predškolskog odgoja i srednjoškolskog obrazovanja. Obveze koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma i deklaracija⁴⁵ će se morati u potpunosti provoditi kako bi se zaustavio ovaj trend. Iz ovog proizlazi i potreba za uvođenjem različitih potpora/programa stipendija za različite kategorije korisnika, poput studenata prirodnih znanosti, studenata u nepovoljnom položaju, studenata u geografski izoliranim područjima Hrvatske. Na takav način omogućiti će se veće uključivanje u obrazovni sustav.

Opći prioriteti razvoja znanosti i tehnologije u Hrvatskoj koje definira Znanstvena i tehnologijska politika RH su sveukupno povećanje ulaganja u znanost, istraživanje i razvoj temeljeno na uspješnosti, zajedno s porastom njihove pojedinačne učinkovitosti, preustroj znanstvenog sustava, poticanje istraživačkih partnerstava i jačanje sustava potpore za mlade istraživače, stvaranjem bolje povezanosti i međuinstitucijske

suradnje znanosti i poslovnog sektora, mjere usmjerene na tehnologiju i inovacijski razvoj, kao i poticanje uključenosti hrvatskih znanstvenika u okvirnim programima EU-a. Kako bi hrvatsko gospodarstvo bolje reagiralo na zahtjeve društva znanja, intervencije u području istraživanja i inovacija će također podržati suradnju između visokoobrazovnih i istraživačkih ustanova, s tehnološkim centrima i poduzeća, i na taj način poticati inovacije i prijenos tehnologija.

Sve planirane intervencije u obrazovnom sektoru u skladu su s nacionalnim strateškim dokumentima u obrazovanju kao i Strateškim planom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 2013. - 2015. "Strategijom razvoja sustava SOO-a u Hrvatskoj 2008. - 2013.", "Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju", (travanj, 2009.), "Znanstvenom i tehnologijskom politikom RH 2006. - 2010." i "Akcijskim planom za poticanje ulaganja u znanost i istraživanje" te Zakonom o HKO-u (NN, 22/2013.).

3.1.4 Socijalni dijalog i organizacije civilnog društva

Većinu socijalnih partnera u Republici Hrvatskoj zabrinjavaju novi razvoji na razini politike EU-a i nacionalne politike koji bi mogli smanjiti postojeći utjecaj socijalnog dijaloga u političkom projektiranju i donošenju odluka. Prema socijalnim partnerima, kvalitetni socijalni dijalog mora dovesti do njihovog šireg uključivanja u određivanje politike što će imati pozitivan učinak na njihovu dodanu vrijednost. Socijalni partneri očekuju da ih se konzultira ne samo za pitanja društvenih politika, zapošljavanja i problematike povezane s radom, već i za pitanja makroekonomskih politika, zakonodavstva i strategija, koja izravno utječu na njihova dugoročna područja odgovornosti.

S obzirom na provedbu ugovora, rezultata i ishoda socijalnog dijaloga, određeni okvir mora se uspostaviti, a najučinkovitiji je međusobni dogovor predstavnika socijalnih partnera na nacionalnoj razini kada se mogu usuglasiti zajednička stajališta koja će vlada uvažiti.

Međutim, stvarni kriterij za reprezentativnost socijalnih partnera još uvijek nije definiran što sprječava funkcionirajući socijalni dijalog na svim razinama, smanjujući njihovu sposobnost da značajnije utječu na političko projektiranje. Jedna od prepreka su njihova fragmentacija i strukturalno organizacijske

⁴⁵ Prva je bila Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948., temeljem koje svi imaju pravo na obrazovanje te temeljem koje je osnovno obrazovanje besplatno i obvezno, a viši stupnjevi obrazovanja dostupni svima prema sposobnostima.

razlike, ali neke od prepreka su posljedica nedostatka pouzdanih i dostupnih statističkih podataka o organizacijama i udrugama socijalnih partnera.

Što se tiče postignuća europskog socijalnog dijaloga, socijalni partneri su istaknuli mnoge pozitivne rezultate koji su pridonijeli pozitivnom razvoju problematika rada u EU-u, i prepoznali da će time pomoći jačanju nacionalnog socijalnog dijaloga. Ali socijalni partneri u Hrvatskoj su također svjesni da bi tekuće gospodarske teškoće mogle imati negativan učinak na njihov stvarni utjecaj u definiranju politika gospodarstva, društva i tržišta rada, kao i izazvati nedostatak povjerenja i suradnje time sprečavajući njihovu mogućnost potpune provedbe socijalnog dijaloga na razini EU. Svi socijalni partneri opetovano naglašavaju da sudjelovanje u europskom socijalnom dijalogu ne može zamijeniti kvalitetan socijalni dijalog u Hrvatskoj.

Socijalni dijalog je i hijerarhijski i obrnuti postupak. Uočilo se da postoji potreba praćenja i analiziranja smjera socijalnog dijaloga i radnih odnosa kako bi se shvatili trenutni pokazatelji, stvorila i nadopunila statistika s ciljem poboljšanja postojećeg znanja. Poduzeti zajednički projekti izgradnje kapaciteta i prijenosa znanja su se pokazali jako važnima kako bi se razvila funkcionalna struktura, praksa i kultura usmjerena na dijalog. Međutim, trenutna razina sakupljenih specijaliziranih znanja i vještina pokazuje da je potrebno više djelovanja u budućnosti.

Neovisno o ponekad prilično polariziranom mišljenju o očekivanim i poželjnim rezultatima socijalnog dijaloga u Hrvatskoj, postoji vidljivo stapanje mišljenja s obzirom na potrebu jačanja međusektorskog i sektorskog socijalnog dijaloga, jer su obostrano podupirući; na radu za povećanje "vidljivosti" socijalnog dijaloga i poboljšanju razmjena konkretnih rezultata postignutih kroz utjecaj i uključenost socijalnih partnera u javnosti; poboljšanju transparentnosti mehanizama, procedura i donošenja odluka u kontekstu europskog socijalnog dijaloga za nacionalne članske organizacije s ciljem olakšavanja njihovog sudjelovanja u socijalnom dijalogu na razini EU-a; jačanja kapaciteta i stručnosti organizacija, struktura i institucija socijalnih partnera; neprestanoj potpori za izgradnju kapaciteta, uzajamni prijenos znanja i razmjene iskustva i posljednje, ali ne i manje važno, uvažavanje specifičnih potreba određenih grupa socijalnih partnera s ciljem omogućavanja njihovog uključivanja u osmišljavanje politike.

Organizacije civilnog društva imaju sve važniju ulogu u zemljama u tranziciji, jer pomažu demokratsku tranziciju, promiču pravo na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu i pružaju humanitarnu pomoć, posebno u područjima gdje teško pristupačne državne institucije imaju nisku razinu utjecaja. Velik broj organizacija civilnog društva u Hrvatskoj posjeduje značajna iskustva i znanja, stečena kroz njihov angažman u izgradnji hrvatske države, kad se radi o pitanjima vezanim za tranziciju te u rješavanju problema, kao posljedica rata. *Nacionalna strategija za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2006. - 2011.*⁴⁶ je osnovana u razdoblju priprema Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji.

Ona pruža smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva do 2016. s ciljem daljnjeg poboljšanja pravnog, financijskog i institucionalnog sustava podrške za rad organizacija civilnog društva kao važnih čimbenika društvenog i gospodarskog razvoja u Republici Hrvatskoj, i važnih dionika u stvaranju i uvođenju politika Europske unije. Također, Strategija uključuje konkretne rokove i provedbena tijela, izvore financiranja provedba planiranih mjera i aktivnosti, kao i pokazatelje za ocjenjivanje uspjeha njihove provedbe. Važno je primijetiti kako je Republika Hrvatska jedna od prvih zemalja srednje i istočne Europe koja je primijenila sustavan pristup u pružanju podrške razvoju civilnog društva.

⁴⁶ Nacionalna strategija za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva za razdoblje 2012. - 2016. je dostupna na Internetu na: <http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/Nacionalna%20strategija%20FINAL.pdf>

Uloga koju organizacije civilnog društva imaju u procesu hrvatskog pristupanja EU može se analizirati s nekoliko aspekata: kroz promicanje javnog dijaloga o hrvatskom procesu pristupanja EU, kroz sudjelovanje u procesu pregovora, i kroz praćenje napretka u ispunjavanju zahtjeva za punopravno članstvo u EU.

Nadalje, zbog trenutne svjetske financijske i gospodarske krize, uloga socijalne ekonomije, neprofitnog poduzetništva i volonterstva mogla bi postati još važnija, jer će upravo spomenute aktivnosti biti od ključnog značaja za ublažavanje socijalnih posljedica krize. Volontiranje postaje sve više prepoznato kao važan katalizator zapošljavanja i socijalnog uključivanja marginaliziranih skupina budući da omogućuje skupinama bolju uključenost u društvo kroz volonterski rad (budući da mogu stvoriti nove odnose, proširiti svoju društvenu mrežu, steći nove vještine i znanje), kako donosi uvid u korisničku perspektivu pružanja socijalnih usluga kroz aktivnu uključenost motiviranih volontera zajednice koja poboljšava socijalno uključivanje korisnika socijalnih usluga.

Jedan od glavnih izazova označenih u okviru Memoranduma o zajedničkom uključivanju Republike Hrvatske (eng. JIM) je kreiranje dostupne i odgovarajuće socijalne službe gdje će država, privatni sektor i organizacije civilnog društva morati surađivati i uspostavljati partnerstva s ciljem poboljšanja dostupnosti i kvalitete socijalnih usluga – korisnicima se pruža usluga u njihovim domovima i lokalnim zajednicama (socijalne usluge u okviru zajednice), na taj način stvarajući uvjete za integraciju i obnovu unutar same zajednice.

JIM je odredio da je demokratizacija socijalnih usluga jedan od prioriteta koji se mora riješiti, tj. uložiti napore kako bi se osiguralo da na plan i odredbe socijalnih usluga utječu građani i društvene grupe kojima su i namijenjene (individualizirane usluge i mogućnost izbora) čime mogu pridonijeti i aktivnosti neprofitabilnih i drugih organizacija društvenog sektora. Korisnici bi trebali imati velik utjecaj nad organizacijom, vrstom i kvalitetom usluge i načina na koji se one provode, tako da oni postanu sredstvo za integraciju unutar svijeta rada i društva.

Ističe se potreba poticanja donatorskih aktivnosti, civilnih inicijativa, i praksa volontiranja unutar lokalnih zajednica, s financijskom potporom nadležnih tijela na različitim razinama.

3.1.5 Administrativna sposobnost

U smislu veće strateške uloge koju ESF ima u promicanju učinkovitije i djelotvornije javne uprave, prihvaćena je činjenica da treba dati veći i značajniji doprinos procesima reformi. Ako se u kontekst stave opsežnija sredstva iz ESF-a, najvažniji cilj bit će jačati javnu politiku i sposobnost javne uprave s ciljem osiguranja djelotvornog upravljanja socioekonomskim čimbenicima koji doprinose konkurentnijem i uključivijem društvu.

U okviru perspektive samog OP-a, strateški naglasak oblikovan je u skladu s opsegom i financijskim ograničenjima ESF-a. Ključni temeljni strateški prioritet bit će **ojačati kapacitet i promicati dobro upravljanje u zapošljavanju, obrazovanju i osposobljavanju, socijalnom uključivanju i područjima civilnog društva.**

Dok opseg ESF-a obuhvaća jačanje kapaciteta institucionalne sposobnosti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, strateški fokus je osigurati da je **sposobnost na središnjoj razini** ojačana tijekom početnih faza postupka.

3.2 Prioritetne osi

3.2.1 Koncentracija pomoći - prioritetne osi

U okviru općeg cilja osiguravanja da mjerodavne institucije Republike Hrvatske razviju institucionalnu sposobnost i praktično iskustvo u upravljanju Europskog socijalnog fonda - vrstama intervencija, sljedeći opći cilj je uspostavljen temeljem ovoga OP-a.

Opći cilj ovog OP-a je poboljšanje efikasnosti tržišta rada, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalnog uključivanja.

U daljnjem tekstu prikazana je logička podloga i posebni ciljevi za svaku **Prioritetnu os** ovog Operativnog programa uz kratak opis vrsta aktivnosti koje oni mogu podržati, kao i indikativni popis ciljnih skupina/korisnika.

Prioritetna os 1 – Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage

Obrazloženje

Prioritetna os je usmjerena na hrvatske politike zapošljavanja koje su blisko povezane i temelje se na relevantnim politikama Europske unije. Intervencije u okviru ove Prioritetne osi će rješavati krizna žarišta hrvatskog tržišta rada – strukturalni raskorak između ponude radne snage i potražnje kao i neravnomjerno širenje nezaposlenosti širom zemlje. Glavni cilj je postići neprekidni rast stope zaposlenosti, posebice razvitka učinkovitijeg i efikasnijeg tržišta rada za mlade osobe kao ključnog preduvjeta konkurentnog gospodarstva.

Specifični ciljevi

Konkretni ciljevi su: smanjiti postojeću nezaposlenost i “prijetnju” buduće nezaposlenosti, a i promovirati reintegraciju nezaposlenih podupiranjem plana i provedbe i aktivnih i pasivnih mjera tržišta rada koje su usmjerene na posebne uvjete hrvatskog tržišta rada, podržati razvoj kapaciteta hrvatskih državnih ustanova u području zapošljavanja poboljšanjem kvalitete usluge HZZ-a i povećanjem prilagodljivosti MSP-a i obrtničtva pružajući ključna profesionalna poduzetnička znanja i vještine djelatnika i vlasnika poduzeća/obrta.

Opis

Ulaganja u okviru ove Prioritetne osi će riješiti problem strukturne nezaposlenosti, kojeg prije svega karakteriziraju niske kvalifikacije i vještine nezaposlenih. Ulaganja u okviru ovoga prioriteta će biti usmjerena na neaktivne ljude i povećati će zapošljivost suvišnih radnika i dugotrajno nezaposlenih osobe kroz osposobljavanje za zaposlenje.

Dio Prioriteta će se izravno dodijeliti podršci i razvijanju aktivnih i preventivnih programa tržišta rada koje će provoditi javnih zavod za zapošljavanje u Hrvatskoj.

Zapošljivost radnika koji su proglašeni viškom i dugotrajno nezaposlenih osoba će se postići kroz različite aktivnosti (osposobljavanje i ponovno osposobljavanje) koje će povećati zapošljivost ciljnih skupina, koje su dio aktivnih mjera tržišta rada koje HZZ redovito implementira. Ciljne skupine će proći kroz osposobljavanje koje je u skladu s potrebama tržišta rada. Suradnja između regionalnih ureda HZZ-a i različitih dionika na lokalnoj razini u identificiranju potreba lokalnog tržišta rada će ojačati partnerski pristup problematici tržišta rada.

Nadalje, aktivne mjere politike zapošljavanja i potpore koju je pružio HZZ-e će uključivati motivacijske aktivnosti; cjeloživotno profesionalno usmjerenje; posredovanje, obrazovanje, osposobljavanje i aktivnosti ponovnog osposobljavanja. Dio ovih mjera će biti usmjeren na smanjivanje nezaposlenosti mladih, kao i promicanje provedba mjera tržišta rada putem mjera vezanih uz profesionalno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa.

Regionalni i lokalni nerazmjer u smislu zapošljavanja i stopa nezaposlenosti će se također riješiti, primarno uspostavljanjem i pružanjem potpore lokalnim radnim partnerstvima. Naglasak će isto tako biti na podizanju opće razine poduzetničke stručnosti MSP-a i obrtništva kao i poboljšanju cjelokupnih kapaciteta HZZ-a radi pružanja bolje kvalitete usluga klijentima.

Indikativni popis aktivnosti

Ovaj prioritet će se provesti kroz sljedeće aktivnosti:

Provedba aktivnih mjera tržišta rada kroz nacionalne i lokalne inicijative

Pomoć će podržati provedbu i daljnji razvoj aktivnih i preventivnih mjera tržišta rada koje je HZZ donio na centraliziranoj razini. Ove mjere se primarno sastoje od posredovanja, profesionalnog usmjeravanja i pružanja programa obrazovanja i osposobljavanja posebno prilagođenih potrebama i karakteristikama specifičnih ciljnih grupa.

Cilj je povećati zapošljivost nezaposlenih i dugotrajno nezaposlenih osoba utvrđivanjem i rješavanjem njihovih vlastitih prepreka za ulaz i mogućnost efektivnog sudjelovanja na tržištu rada, ali i da se poboljšaju vještine određenih skupina radne snage koje ne posjeduju odgovarajuće kvalifikacije koje zahtijevaju razvojne potrebe gospodarstva s posebnim naglaskom na mlade. U tom su smislu predviđene potporne mjere/poticaje za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva kroz Garanciju za mlade.

Predviđene intervencije će također promicati razvoj i jačanje lokalnih partnerstva između javnih službi za zapošljavanje, tijela lokalnih vlasti i ostalih javnih tijela u području obrazovanja, tržišta rada i regionalnog razvoja kao i socijalnih partnera. Glavni ciljevi utemeljenih partnerstava uključuju procjenjivanje potreba lokalnog tržišta rada, projektiranje strategija lokalnog razvoja ljudskih potencijala i razvoj liste projekata radi učinkovitog korištenja ESF-a i ostalih sredstava.

Podrška učinkovitosti i kvaliteti hrvatskih javnih službi nadležnih za zapošljavanje

Intervencije će se fokusirati na podizanje kvalitete, ekonomičnosti i djelotvornosti HZZ-a u pružanju usluga klijentima osnivanjem i jačanjem raznih instrumenata HZZ-a kao što su kontaktni centar i jedinice CPU-a.

Predviđene intervencije uključuju poboljšanje poslovnih procesa HZZ-a, poboljšanje ICT potpore i pružanje pomoći kadru HZZ-a u snalaženju s novom tehnologijom i uslugama. Također s ciljem podupiranja potpuno prilagođenog idejnog rješenja i kvalitativnih provedbi od aktivnih i pasivnih mjera tržišta rada koje su usmjerene na posebne uvjete hrvatskog tržišta rada određena procjenjivanja APTR-a će biti izvršena s ciljem razvijanja na prethodnom iskustvu i najboljoj praksi.

Podupiranje razvoja poduzetništva i unapređivanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća i obrta

Glavni cilj predviđenih intervencija je povećanje prilagodljivosti MSP-a i obrta provedbom obrazovnih programa za razvoj posebnih poduzetničkih vještina, uključujući digitalne vještine, znanja njihovih zaposlenika i vlasnika potrebnih za razvijanje inovacija i obavljanje tržišnih aktivnosti.

Indikativni popis korisnika/ciljnih skupina

Potencijalni korisnici:

- Središnji i područni uredi za zapošljavanje HZZ-a
- OCD-i, privatne i javne obrazovne ustanove
- Sindikati, udruge poslodavaca, komore, privatna poduzetništva; MSP-i, socijalne udruge
- Županije, općine
- Agencije za lokalni i regionalni razvoj
- Lokalna i regionalna partnerstva.

Potencijalne ciljne skupine:

- Nezaposlene, dugotrajno nezaposlene osobe (osobito osobe smještene u zaostalim regijama i osobe bez radnog iskustva u zanimanjima za koji su on/ona diplomirali) i mladi
- Ljudi u opasnosti od nezaposlenosti/suvišni radnici zbog neadekvatnih znanja i vještina;
- Mlade nezaposlene osobe
- Osoblje HZZ-a
- Djelatnici u MSP-ovima, obrtnici, djelatnici u obrtništva.

Međusobno financiranje

U skladu s Člankom 34 (2) uredbom Vijeća (EZ) Br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i o ukidanju Uredbe (EZ) br. 1260/1999, projekti mogu sadržavati ograničeni udio aktivnosti, ako ih pomaže EFRR, pod uvjetom da su neophodni za zadovoljavajuću provedbu projekata i da su izravno povezani s njima. Udio troškova za vrstu aktivnosti EFRR-a u okviru Prioritetne osi 1 ne bi trebao biti više od 10% ukupnih projektno prihvatljivih troškova za projekte.

Kvantificirani ciljevi i pokazatelji

Pokazatelj		Cilj	Jedinica	Početna vrijednost	Postignuta vrijednost	Ciljna vrijednost	Učestalost provjere	Izvor podataka ^[1]
Rezultat	Neposredni pokazatelj ostvarenja			2007. godina)	(31.12.2012.)	(2016. godina)		
Prioritetna os 1: Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage*								
Broj sudionika u statusu zaposlenosti unutar šest mjeseci nakon		Smanjiti postojeću nezaposlenost i opasnost od nove	Broj	0	0	1 600	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

*Podaci će biti prikupljeni u skladu s Dodatkom XXIII od 01. srpnja 2013.

završetka projekta ⁴⁷	Broj sudionika obuhvaćenih aktivnim mjerama politike tržišta rada	nezaposlenosti i promicati reintegraciju nezaposlenih podržavanjem pripreme i	Broj	0	0	6 000	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj sudionika u programima dodjele bespovratnih sredstava	provedbe aktivnih i pasivnih mjera zapošljavanja koje su usmjerene na	Broj	0	4 232	12 000	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj osnovanih partnerstava za zapošljavanje i razvijenih Strategija RLJP-a prihvaćenih od strane županijskih skupština	posebne uvjete na hrvatskom tržištu rada.	Broj	8	21	21	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj lokalnih projekata za razvoj zapošljavanja		Broj	0	30	100	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj korisnika bespovratnih sredstava		Broj	0	64	150	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
Broj osoba koje su stekle potvrdu o stručnoj osposobljenosti		Povećanje prilagodljivosti MSP-a i obrtništava pružajući ključna	Broj	0	0	1250	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj osoba koje su sudjelovale u osposobljavanju	profesionalna poduzetnička znanja i vještine djelatnika i vlasnika poduzeća/obrta.	Broj	0	0	1 500	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj kampanja vezanih uz promicanje obrazovanja i osposobljavanja obrtnika koje su provele obrtničke komore i udruženja		Broj	0	0	40	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

⁴⁷ Ovaj pokazatelj rezultata se nije mjerio sve do 31.12.2012. budući da će se mjeriti od 01. srpnja 2013.

	Broj utemeljenih centara cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja	Podržati učinkovitost i kvalitetu hrvatskih službi za zapošljavanje	Broj	0	0	7	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj ključnih poslovnih procesa podržanih s ICT rješenjima		Broj	3	3	5	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj HZZ djelatnika osposobljenih za pružanje novih i poboljšanih usluga		Broj	0	49	130	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

Prioritetna os 2 – Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju

Obrazloženje

Analiza hrvatskog konteksta označava određene skupine u nepovoljnom položaju poput onih s niskim prihodima (nezaposleni, stariji bez mirovina, jednoroditeljske obitelji, obitelji s više od dvoje djece, samohrane majke i starije žene), prognane osobe, izbjeglice i povratnici, ranjiva nacionalne manjine (posebno članovi romske zajednice), osobe s invaliditetom i ostale grupe koje nisu toliko brojne, ali se suočavaju s izazovima krajnjeg siromaštva (beskućnici, izliječeni ovisnici), i značajnim preprekama u potrazi za poslom, kao i u sudjelovanju u zapošljavanju u Hrvatskoj. Romi su najviše pogođena etnička/nacionalna manjina na tržištu rada i oni čine značajan broj među nezaposlenim stanovništvom s vrlo niskom razinom zapošljivosti. Takve prepreke nisu samo prepreka pravoj društvenoj povezanosti; one također smanjuju ekonomičnost i djelatnost tržišta rada. Također, predrasude prema ovim grupama, su generalno još uvijek prisutne kod javnosti, uključujući i poslodavce. Nadalje, uloga socijalnih službi postaje sve značajnija za jačanje skupina u nepovoljnom položaju lišenih socijalne uključenosti i ulaska na tržište rada, kao i sa stajališta usklađivanja rada i obiteljskog života. Stoga, postoji potreba za razvoj mreže alternativnih oblika usluga koje će biti dostupne korisnicima u njihovim domovima ili lokalnim zajednicama kako bi povećali sveukupne mogućnosti za zapošljavanje, kao i razvili usluge koje bolje pristaju potrebama raznih skupina korisnika (uključujući mogućnost izbora) te proširili mrežu socijalnih usluga uzimajući u obzir regionalnu jednakost distribucije socijalnih usluga u Hrvatskoj.

Nadalje, razina obrazovanja određenih skupina u nepovoljnom položaju je niska i sustav često nije u mogućnosti ostvariti njihove potrebe zbog različitih razloga, bilo socioekonomskih, infrastrukturnih ili nedostatan usmjerene podrške (npr. prijevoz učenika/studenata s invaliditetom, prilagođeni nastavni materijali, arhitektonske prepreke, osobna pomoć, nedostatan dodatna podrška s ciljem organiziranja predškolskih aktivnosti i omogućavanja većeg uključivanja romske djece u izvan školske aktivnosti, posebno onima koji su u općinama i gradovima s niskim prihodima). Drugi problem vezan uz obrazovanje romske djece je njihovo nedovoljno poznavanje hrvatskog jezika i u svrhu rješavanja ovog

problema trebalo bi se podržati zapošljavanje romskih pomagača. Slijedom navedenog, često se ne sudjeluju u tržištu rada, što dovodi do njihovog lošeg socioekonomskog statusa kao i do njihove socijalne isključenosti. Kako bi se spriječile ovakve situacije i pružile osobama u nepovoljnom položaju i s invaliditetom bolje prilike, važno je ustrajati u njihovom integriranju u redoviti obrazovni sustav i pružiti im potrebnu pomoć. Na kraju, jednako je važno promicati usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika kako bi im bilo pruženo znanje potrebno da odgovore na različite potrebe osoba s invaliditetom te kako bi se osigurao visoko kvalitetno obrazovanje za te osobe.

Specifični ciljevi

Ova Prioritetna os će promicati socijalnu uključivanje skupina u nepovoljnom položaju kroz njihovu integraciju u tržište rada, te promicati obrazovanje njihovim uključivanjem u redoviti obrazovni sustav. Fokus će biti na pružanju aktivnosti koje će olakšati pristup tržištu rada skupina u nepovoljnom položaju vodeći do bolje socijalne uključenosti. Nadalje, usmjeriti će se i na razvoj socijalnih službi što će ojačati potencijal skupina u nepovoljnom položaju i omogućiti im bolje sudjelovanje u životu zajednice. Ova Prioritetna os cilja na poboljšanje mogućnosti zapošljavanja i promiče usklađivanje rada i obiteljskog života razvijanjem novih i poboljšanjem kvalitete postojećih socijalnih službi u zajednici.

Opis

Ova Prioritetna os će promicati integraciju skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada osiguravajući im posebno prilagođene programe razvoja vještina i pojedinačne potpore u procesu traženja posla kako bi se povećala zapošljivost skupina u nepovoljnom položaju kao i podržavanje osnivanja i rukovođenja zadruga kao dobre prakse poticanja zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju. Ova Prioritetna os će također podržati projekte koji će još više razviti socijalne usluge u okviru zajednice, usmjerene na skupine u nepovoljnom položaju s ciljem podizanja kvalitete socijalnih usluga kao i širenja njihovih mreža, uključujući mrežu alternativnih oblika usluga koje će biti na raspolaganju korisnicima u njihovim domovima ili lokalnim zajednicama kako bi poboljšali sveukupne mogućnosti zapošljavanja.

Nadalje, Prioritetna os namjerava povećati socijalnu uključenost osoba u nepovoljnom položaju u obrazovnim ustanovama i pružiti potporu za sve nužne intervencije u obrazovnom sustavu, s ciljem ispunjavanja potreba svih skupina i osiguravanja istih prilika za obrazovanje kao i istu kvalitetu obrazovanja za sve skupine u društvu.

Indikativni popis aktivnosti

Ovaj će se prioritet provoditi kroz sljedeće aktivnosti:

Potpore skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju

Jedan od načina za povećanje zapošljivosti grupa kojima prijeti socijalna isključenost je poboljšanje njihove stručnosti kroz posebno prilagođene programe osposobljavanja, uključujući aktivne oblike pomoći kao što su osposobljavanja radnih i mekih vještina u skladu s mijenjajućim potrebama tržišta rada. Podupiranje integracije tih grupa u tržište rada koje doživljavaju određene teškoće u mogućnostima zapošljavanja će obuhvaćati brojne elemente uključujući jačanje i potporu u različitim oblicima, kao što je procjena potreba za razvoj vještina, definiranje stručnosti i vještina potrebnih za određene poslove, posebno prilagođeno pojedinačno i grupno savjetovanje u aktivnom traženju posla, nakon čega slijede prilagođeni programi razvoja vještina (ključne kompetencije, uključujući i digitalnu kompetenciju, osposobljavanja u osnovnim vještinama, ali i razvoj mekih vještina, kao što su komunikacija, vještina donošenja odluka, jačanje samopouzdanja i dr. zbog zapošljavanja,

profesionalnog usmjeravanja, programa osposobljavanja i ponovnog osposobljavanja kao i programa koji pružaju podršku u zapošljavanju, radno iskustvo i pripravnštvo, osnivanje i rukovođenje zadruga kao dobre prakse poticanja zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju). Nadalje, podići svijest potreba i mogućnosti skupina u nepovoljnom položaju, kampanje protiv diskriminacije, obrazovne i informacijske aktivnosti usmjerene su na širu javnost gdje su poslodavci ili mediji od velike važnosti. Također, pristupom podrške za zapošljavanje nacionalnih manjina će dobiti posebnu pozornost.

Podrška pristupa obrazovanju skupinama s posebnim potrebama

Predviđenim aktivnostima se planira podržati posebno prilagođene aktivnosti usmjerene prema socijalnoj uključenosti djece/mladih s posebnim potrebama, kao i aktivnosti usmjerene na jačanje kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova/njihovog osoblja kako bi se moglo odgovarajuće reagirati na različite potrebe djece/učenika/studenta. Konkretno, aktivnosti namjeravaju povećati socijalnu uključenost i integraciju skupina s posebnim potrebama u redovnim školama, specijaliziranim školama kao i visokoobrazovnim ustanovama, uključujući mogućnost programa stipendija za studente s posebnim potrebama i drugih usluga, kao što su zapošljavanje osobnih pomoćnika, kao preduvjeti za njihovo aktivno uključivanje u visokoobrazovni sustav.

Osim toga, podržati će se jačanje kapaciteta odgojno-obrazovnih djelatnika s ciljem njegovog osposobljavanja za vještine potrebne kako bi mogli odgovoriti na različite potrebe skupina u nepovoljnom položaju, uključujući učenike/studente s teškoćama u učenju ili problemima u ponašanju, kao i drugi inovativni projekti za socijalnu uključenost u obrazovanje.

Razvoj socijalnih usluga radi unaprjeđenja mogućnosti zapošljavanja

Ovo područje djelovanja planira povećati mogućnosti zapošljavanja tako da se podrži daljnji razvoj efikasnih i uključivih socijalnih usluga u okviru postupak daljnje deinstitucionalizacije, kao i da se podrže aktivnosti usmjerene na usklađivanje rada i obiteljskog života s određenom pažnjom na obitelji s uzdržavanim članovima. Između ostaloga, neke od aktivnosti koje će biti financirane uključuju pružanje natkrivenih smještaja/smještaja u malim stambenim jedinicama, aktivnosti koje mijenjaju kapacitete rada ciljnih skupina, dječji vrtići ili klubovi, multidisciplinarni mobilni timovi za osobe s psiho-socijalnim invaliditetom, promicanje rada osobnih tajnika za osobe s invaliditetom (uključujući osobe s psiho-socijalnim invaliditetom), kućna skrb i pomoć za starije osobe i osobe s invaliditetom kao i za druge uzdržavane članove obitelji, druge aktivnosti usmjerene na pomaganje članova obitelji s obvezama obiteljske skrbi. Nadalje, druga točka interesa za financiranje u okviru ovoga područja djelovanja je unapređenje kvalitete života osoba s posebnim potrebama i članova njihovih obitelji kao i osiguranje njihovog neovisnog života, koji bi također mogao biti ostvaren kroz pružanje usluga osobnih tajnika za najozbiljnije oblike i stupnjeve invalidnosti i osobe s intelektualnim ili mentalnim oštećenjima s ciljem zadovoljavanja potreba osoba koje nisu u stanju obavljati svakodnevne radnje u društvu.

Također, podržati će se i aktivnosti koje podržavaju stručnjake iz sektora socijalne skrbi u daljnjem razvoju efikasnih i uključivih socijalnih usluga, kao što će se podržati provedba standarda kvalitete, uključujući unapređenje informatičke podrške.

Indikativni popis korisnika/ciljnih skupina

Potencijalni korisnici:

- nevladine organizacije, neprofitne organizacije;
- javne institucije;

- jedinice lokalne i regionalne samouprave;
- privatne institucije, privatna poduzeća;
- zadruge;
- lokalne i regionalne razvojne agencije;
- međunarodne (međudržavne) organizacije;
- Ministarstvo socijalne politike i mladih;
- javne institucije odgovorne za oblikovanje politika i financiranje u području odgoja i obrazovanja
- profesionalna udruženja, udruge poslodavaca, sindikati i ostale relevantne nevladine organizacije, uključujući studentske organizacije
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- Odgojno-obrazovne ustanove na svim razinama (vrtići, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, centri za obrazovanje učenika s teškoćama, ustanove za obrazovanje odraslih, znanstveno-istraživački instituti)

Potencijalne ciljne skupine:

- nastavnici i suradnici u odgojno-obrazovnom i nastavnom radu ; ostali stručni suradnici (tj. školski psiholozi, pedagozi, radnici studentskih službi na visokim učilištima, itd.); stručni djelatnici u predškolskom odgoju i naobrazbi; studenti u nastavničkim profesijama; (korisnici);
- stručnjaci u CZSS-u (Centar za socijalnu skrb) i ustanovama socijalne skrbi, kao i stručnjaci u području zapošljavanja, OCD-i (Organizacije civilnog društva) i ostali relevantni dionici na regionalnoj/lokalnoj razini; Ministarstvo socijalne politike i mladih, (korisnici);
- Starije i dugotrajno nezaposlene osobe, žene, nezaposleni mladi, osobe s niskom razinom obrazovnog postignuća, osobe koje su rano napustile školovanje ili mladi pod rizikom da napuste školovanje u ranoj dobi;
- beskućnici, žrtve nasilničkog ponašanja u obitelji, izliječeni ovisnici, azilanti, starije i slabe osobe, ratni veterani, nacionalne manjine
- djeca i mladi s neadekvatnom obiteljskom skrbi, i ostale osobe u nepovoljnom položaju kao i članovi obitelji koji skrbe za ovisne osobe (kao što su starije i slabe osobe, djeca, ljudi s trajnim invaliditetom i ostale ovisne osobe), učenici/studenti s invaliditetom, studenti, djeca i mladi s problemima u ponašanju i/ili teškoćama u učenju
- studenti iz siromašnih socioekonomskih uvjeta i/ili nefunkcionalnih obitelji; ljudi koji žive u manje razvijenim regijama.

Međusobno financiranje

U skladu sa člankom 34. (2) Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj (eng. EFRR), Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i o ukidanju Uredbe Vijeća (EZ) br. 1260/1999, projekti mogu sadržavati ograničeni udio aktivnosti, ako ih pomaže EFRR, pod uvjetom da su neophodni za zadovoljavajuću provedbu projekata i da su izravno povezani s njima. Udio troškova za vrstu aktivnosti EFRR-a u okviru Prioritetne osi 2 ne bi trebao iznositi više od 10% ukupnih projektno prihvatljivih troškova za projekte.

Kvantificirani ciljevi i pokazatelji

Pokazatelj		Cilj	Jedinica	Početa vrijednost (2007. godina)	Postignuta vrijednost (31.12. 2012.)	Ciljna vrijednost (2016. godina)	Učestalost provjere	Izvor podataka
Rezultat	Neposredni pokazatelj ostvarenja							
Prioritetna os 2⁴⁸: Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju ^{*49}								
Broj ⁵⁰ sudionika u statusu zaposlenosti unutar šest mjeseci nakon završetka projekta		Promicati socijalno uključivanje skupina u nepovoljnom položaju njihovom integracijom na tržište rada	Broj	0	0	900	Godišnje	Pregledi/Informacijski sustav upravljanja
Broj sudionika koji su stekli diplomu ili potvrdu (službenu/neslužbenu) prilikom izlaska iz projekta	Broj sudionika projekta		Broj	0	4590	17000	Tromjesečno	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
		Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje i promicati pomirenje poslovnog i obiteljskog života	Broj	0	1888	6000	Tromjesečno	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj stručnjaka koji su prošli osposobljavanje	razvojem novih i unaprjeđenje kvalitete socijalnih usluga u zajednici	Broj	0	652	1200	Dva puta godišnje	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

⁴⁸ Podaci će biti prikupljeni u skladu s Dodatkom XXIII od 1. srpnja 2013.

⁴⁹ Prikupljanje potpokazatelja se provodi u skladu s karakterističnom tipologijom; spol, određene ugrožene skupina (nacionalne manjine uključujući Rome, osobe s invaliditetom, druge socijalno ugrožene osobe), dugotrajno nezaposlene osobe, nezaposleni, mladi bez ikakvog radnog iskustva i obrazovanja, nezaposlene osobe iznad 50 godina starosti, žene u primarnoj dobnj skupini (25-49), starije žene itd.

⁵⁰ Ovaj pokazatelj rezultata se nije mjerio sve do 31.12.2012. budući da će se mjeriti od 01. srpnja 2013

	<i>Broj osoba u nepovoljnom položaju koje sudjeluju u ciljanim odgojno-obrazovnim uslugama</i>	Promicati obrazovanje skupina s posebnim potrebama kroz njihovu integraciju u redovni obrazovni sustav	Broj	0	0 ⁵¹	600	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
Broj zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji su završili specifične programe stručnog usavršavanja			Broj	0	0	300	Podvratku aktivnosti	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	<i>Broj zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama kojima je pružena podrška kroz posebno prilagođene aktivnosti</i>		Broj	0	0	550	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

Prioritetna os 3 – Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju

Obrazloženje

Ova prioritetna os odražava politiku ESF-a i hrvatskih strateških usmjerenja za povećanjem ulaganja u ljudski kapital pomoću boljeg obrazovanja i vještina. Glavni cilj ovog prioriteta je **podrška razvoju reformi u sustavu obrazovanja i osposobljavanja** koje odgovaraju na potrebe tržišta rada s ciljem poboljšavanja kvalitete obrazovnog sustava i njegova usklađivanja s europskim standardima. Intervencije je potrebno usmjeriti na razvoj ljudskih potencijala u istraživanju i inovacijama, s obzirom na činjenicu da mladi istraživači stvaraju inovacije i rast u suvremenim gospodarstvima temeljenima na znanju. Kako bi se potaknuo inovacijski proces, intervencije je također potrebno usmjeriti na promicanje međusektorske suradnje i prijenosa znanja i vještina istraživača i profesionalaca zaposlenih u području istraživanja i razvoja povećanjem mobilnosti znanstvenika i stručnjaka između visokih učilišta, inovativnih poduzeća te stranih istraživačkih institucija i inovativnih poduzeća. Postoji potreba za poboljšanjem ishoda učenja na svim razinama obrazovnog sustava (predškolska, osnovnoškolska, srednjoškolska, strukovna i visokozna obrazovanja te obrazovanje odraslih), primjenom integriranog pristupa koji će obuhvatiti ključne kompetencije, uključujući digitalnu kompetenciju, te biti usmjeren smanjenju ranog napuštanja obrazovanja. Nadalje, postoji potreba za osuvremenjivanjem i

⁵¹ U programskom razdoblju 2007. - 2009. provedena je shema dodjele bespovratnih sredstava "Pristup obrazovanju učenika s posebnim potrebama". Tijekom provedbe dodjela bespovratnih sredstava, u popisima sudionika vezanima uz obrazovne usluge namijenjene socijalno ugroženim osobama bilo je navedeno ukupno 1729 sudionika. Međutim, prikupljanje podataka na temelju identifikacijskog obrasca krajnjeg primatelja (IOKP) bilo je uvedeno nakon spomenutog programskog razdoblja. Budući da su projekti često bili podijeljeni na nekoliko dijelova, a evidencija sudjelovanja vezana uz dijelove jednog projekta, jedna osoba je često bila više puta prijavljivana pod isti projekt. U praksi je stoga bilo nemoguće naknadno izračunati broj pojedinih sudionika u projektima. Analizom podataka sudionika u intervencijama Europskog socijalnog fonda izvedenom u skladu s Dodatkom XXIII i prethodno razvijenom metodologijom za izradu IOKP-a, sustav za nadzor će se unaprijediti u svrhu sprečavanja dvostrukog prebrojavanja. Od početka provedbe ESF Operativnog Programa Razvoj ljudskih potencijala 2007. - 2013., brojanje sudionika će ponovo započeti od 0.

prilagođavanjem obrazovnih programa znanjima i vještinama koje će biti potrebne u budućnosti, s posebnim naglaskom na razvoj interdisciplinarnih i ključnih sposobnosti na svim razinama obrazovanja te s potporom digitalnih tehnologija. U tom smislu, intervencije predviđene u okviru ovog prioriteta podržat će i poduprijeti Hrvatski kvalifikacijski okvir, kao instrument koji će povećati zapošljivost i olakšati osoban razvoj pojedinca. Nadalje, predviđene intervencije trebale bi također biti usmjerene na podupiranje cjeloživotnog učenja koje je iznimno važno u poboljšanju konkurentnosti radne snage.

Zajedno s modernizacijom kurikuluma i studijskih programa, intervencije bi se također trebale usmjeriti na poboljšanje nastavnih standarda, razvoj standarda kvalifikacija i zanimanja te razvoj sustava praćenja profesionalnoga razvoja i zapošljivosti studenata, koji bi ojačao vezu između obrazovne ponude i potreba tržišta rada.

Specifični ciljevi

Specifični ciljevi obuhvaćaju jačanje ulaganja u ljudski kapital i promicanje veće zapošljivosti razvojem i provedbom usklađene politike razvoja ljudskih potencijala i nacionalnog kvalifikacijskog okvira te povećanje relevantnosti sveukupnog tržišta rada, učinkovitosti i kvalitete sustava obrazovanja i osposobljavanja. Nadalje, ciljevi ovog prioriteta su povećanje razine sudjelovanja u cjeloživotnom učenju, potpora dostupnosti cjeloživotnog učenja i povećanje ljudskog kapitala u zanimanjima vezanim uz istraživanje i razvoj poboljšanjem suradnje između znanstvenih institucija i privatnog sektora.

Očekuje se da će provedba aktivnosti u tim područjima dovesti do uspostavljanja učinkovite povezanosti između obrazovanja, stvarnih potreba tržišta rada te istraživanja, inovacija i poduzeća, što je preduvjet za razvoj ljudskih potencijala.

Opis

Cilj ove prioritetne osi je na kvalitetan način pružiti potporu trenutnim reformama u sustavu obrazovanja i osposobljavanja te prilagođavanjima koja su nužna kako bi se odgovorilo na stalno promjenjivu sliku potreba društva, gospodarstva i tržišta rada. Podupiranje istraživanja i inovacija u području obrazovanja, kao i uspostavljanje i promicanje mehanizama osiguranja kvalitete na svim razinama obrazovanja, bit će važni u održivosti razvoja sustava. Nadalje, predviđen je razvoj mehanizama za vanjsko i unutarnje vrednovanje, kao i sustav samovrednovanja te svi potencijalni postupci procjene i priznavanja ishoda neformalnog i informalnog učenja.

Naglasak će biti na provedbi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira koji spaja ishode učenja postignute u svim odgojno-obrazovnim ustanovama kroz formalno, neformalno i informalno učenje te će tako omogućiti njihovo navođenje u Hrvatskoj, kao i u kontekstu međunarodne razmjene.

Nadalje, poticati će se mladi znanstvenici (postdoktorandi sa sveučilišta i znanstveno-istraživačkih instituta) i profesionalci (postdoktorandi iz područja industrije) iz inozemstva i Hrvatske na osnivanje novih istraživačkih skupina i samostalno vođenje projekata razvojem njihovih istraživanja, upravljačkih i ostalih vještina te na osnivanje istraživačkih mreža u tradicionalnim ili inovativnim i poticajnim sektorima.

Indikativni popis aktivnosti

Ovaj će se prioritet provoditi kroz sljedeće aktivnosti:

Unapređenje obrazovnog sustava

Cilj ovog područja aktivnosti je daljnje jačanje provedbe Hrvatskog kvalifikacijskog okvira kroz razvoj standarda kvalifikacija, standarda zanimanja i studijskih programa i kurikuluma temeljenih na ishodima učenja, modernizaciju sustava i kvalifikacija općenito, SOO-a i visokog obrazovanja, razvoja i provedbe izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti unutar školskog kurikuluma. Ostali ciljevi odnose se na usvajanje ključnih kompetencija, uključujući digitalnu kompetenciju, cjeloživotno učenje, priznavanje prethodnog učenja i učenje usmjereno na učenika.

Ovo ključno područje aktivnosti također je usmjereno na daljnje poboljšanje uspješnosti obrazovnog sustava kako bi se olakšao ulazak mladih na tržište rada, kao i cjeloživotno učenje.

Dodatno će se naglasiti izgradnja kapaciteta ustanova za obrazovanje odraslih, unapređenje sustava stručnog usavršavanja nastavnika (u općem obrazovanju i SOO-u), i uvođenje inovativnih elemenata u odgojno-obrazovni sustav kao pomoćnih mehanizama za osiguranje kvalitete na svim razinama. U tom smislu će se osmisliti i provoditi mjere usmjerene na posebne aspekte odgojno-obrazovnog sustava kao što su HKO, sustav stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika kao i evaluaciju odgojno-obrazovnih politika itd. Naposljetku, potrebno je razviti nove učinkovite informacijske sustave praćenja, te nadograditi postojeće kako bi se osigurala dostupnost relevantnih statističkih podataka nužnih za buduće politike temeljene na dokazima u sveukupnom sustavu.

Razvoj ljudskih potencijala u istraživanju i inovacijama

Budući da u Hrvatskoj nedostaje ozbiljnog ulaganja u inovacijske sustave u području istraživanja i inovacija, omogućit će se potpore s ciljem poticanja izvrsnosti, jačanja stvaranja suradničkih mreža između visokih učilišta i inovativnih poduzeća, kao i s ciljem poticanja umrežavanja istih s međunarodnim institucijama za istraživanje i razvoj te inovativnim poduzećima, s posebnim naglaskom na profesionalni razvoj mladih istraživača, znanstvenika i profesionalaca i na osiguranje nužnih preduvjeta za izgradnju sposobnosti i uspješnost visokokvalitetnog i visoko konkurentnog istraživanja, posebno u skladu sa Strategijom Europa 2020. i glavnim inicijativama kao što su Unija inovacija i Digitalna agenda za Europu.

Indikativni popis korisnika/ciljnih skupina

Potencijalni korisnici:

- javne institucije, odgovorne za razvoj i provedbu politika odgoja i obrazovanja;
- odgojno-obrazovne ustanove na svim razinama;
- javne istraživačke organizacije, privatni poslovni subjekti, koji posluju u prihvatljivim poslovnim sektorima i registrirani su u Hrvatskoj;
- institucije javne uprave;
- državne institucije odgovorne za oblikovanje politika i financiranje u području odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije;
- jedinice lokalne i regionalne samouprave;
- profesionalna udruženja, udruge poslodavaca, sindikati i ostale relevantne nevladine organizacije, uključujući studentske organizacije;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Potencijalne ciljne skupine:

- učenici i studenti svih razina obrazovanja, odgojno-obrazovni stručnjaci, istraživači i odrasli polaznici, koji će u konačnici imati koristi od boljeg, suvremenijeg i fleksibilnijeg odgojno-obrazovnog sustava koji će im omogućiti lakšu integraciju u društvo i tržište rada;
- radnici školskih ustanova i rukovoditelji u odgojno-obrazovnim ustanovama; nastavnici i andragoški djelatnici;
- mladi iiskusni istraživači, studenti i profesionalci sa sveučilišta i znanstveno-istraživačkih instituta.

Međusobno financiranje

U skladu sa člankom 34. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj (EFRR), Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i o ukidanju Uredbe Vijeća (EZ) br. 1260/1999, projekti mogu sadržavati ograničeni udio aktivnosti, ako ih pomaže EFRR, pod uvjetom da su neophodni za zadovoljavajuću provedbu projekata i da su izravno povezani s njima. Udio troškova za vrstu aktivnosti EFRR-a u okviru Prioritetne osi 3 ne bi trebao iznositi više od 10% ukupnih projektnih prihvatljivih troškova za projekte.

Kvantificirani ciljevi i pokazatelji

Pokazatelj		Cilj	Jedinica	Početna vrijednost	Postignuta vrijednost	Ciljna vrijednost	Učestalost provjere	Izvor podataka
Rezultat	Neposredni pokazatelj ostvarenja			(2007.)	(2012.)	(2016.)		
Prioritetna os 3⁵² - Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju^{*53}								
	Broj zaposlenika odgojno-obrazovnih ustanova koji je sudjelovao u specifičnim aktivnostima stručnog usavršavanja	Jačanje ulaganja u ljudski kapital i promicanje veće zapošljivosti razvijanjem i provedbom usklađene politika razvoja ljudskih	Broj	0	875	1200	Tromjesečno	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
Broj ustanova koje su uvele nove kurikulume temeljene na		potencijala, kao i povećanje relevantnosti sveukupnog tržišta rada, učinkovitosti i	Broj	0	0	250	Po dovršetku aktivnosti	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

⁵² Podaci će biti prikupljeni u skladu s Dodatkom XXIII. od 1. srpnja 2013.

⁵³ Potpokazatelji se prikupljaju u skladu s karakterističnom tipologijom; spol, određene ugrožene skupine (nacionalne manjine uključujući Rome, osobe s invaliditetom, druge socijalno ugrožene osobe), dugotrajno nezaposlene osobe, nezaposleni, mladi bez ikakvog radnog iskustva i obrazovanja, nezaposlene osobe iznad 50 godina starosti, žene u primarnoj dobnoj skupini (25-49), starije žene itd.

ishodima učenja	Broj razvijenih studijskih programa/kurikula temeljenih na ishodima učenja	kvalitete sustava obrazovanja i osposobljavanja	Broj	0	26	200	Godišnje	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj razvijenih standarda kvalifikacija		Broj	0	46	100	Godišnje	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj polaznika programa obrazovanja odraslih		Broj	0	2724	3000	Tromjesečno	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Razvijen Nacionalni informacijski sustav za znanost i visoko obrazovanje		Broj	0	0	1	Po dovršetku aktivnosti	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj istraživača kojima je pružena potpora	Potporna dostupnosti cjeloživotnog učenja i poboljšanje ljudskog kapitala u zanimanjima istraživanja i razvoja, kako bi se povećala razina sudjelovanja u cjeloživotnom učenju	Broj	0	0	100	Tromjesečno	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

Prioritetna os 4 – Tehnička pomoć

Obrazloženje

Prioritetna os 4 pruža nužne mjere tehničke podrške za učinkovitu pripremu i provedbu OP-a. Podržat će Upravljačko tijelo i njegove partnere da ispune svoje odgovornosti vezane uz upravljanje OP-om i provođenje povezanih zadataka, između ostalog, odabira projekata, praćenja, nadzora i ocjenjivanja te djelovanja vezanog uz informiranje/promidžbu/vidljivost (IPV) OP-a.

Upravljanje ESF-om posebno se odnosi na ovaj OP i uključivat će dodatne troškove koji nisu dio tradicionalnih operativnih troškova hrvatske državne uprave (npr. informiranje i promidžba; razvoj pokazatelja praćenja napretka i Informacijski sustav upravljanja EU fondovima, kao i angažman vanjskih, neovisnih stručnjaka za periodične evaluacije i evaluacije u tijeku). Priprema potpunih, dobro

osmišljenih i zrelih prijedloga projekata, koja još traje, osigurat će korištenje pomoći EU-a na pravovremen i tehnički izvediv način.

Važno je istaknuti da problemi koji su već poznati OS-u, ali i utvrđeni u rezultatima izvješća o evaluaciji koja se odnose na ublažavanje čimbenika rizika u prelasku s IPA-a na ESF, manjak kadra u kombinaciji s radnim preopterećenjem, neopravdane razlike u plaćama između državnih i javnih službenika te odgode pripreme postupaka i podzakonskih propisa ESF-a, predstavljaju priznati rizik koji će se riješiti u neposrednoj budućnosti provođenjem aktivnosti razvoja obrazovnih vještina predviđenim u prioritetima tehničke pomoći.

Specifični ciljevi

Cilj Prioritetne osi 4 je financiranje aktivnosti pripreme, upravljanja, praćenja, ocjenjivanja, informiranja i kontrole Operativnog programa, kao i povećanje apsorpcijske sposobnosti ESF-a. To će uključivati strategiju informiranja i komunikacijsku strategiju programa, potporu za prioritetne teme i razvoj sustava praćenja i ocjenjivanja programa.

Sredstva dodijeljena prioritetu tehničke pomoći koristit će se za pripremu i provedbu OP-a te za učinkovito iskorištavanje nacionalnih sredstava i sredstava EU-a na temelju zakonodavstva i politike Zajednice.

Opis

U okviru ove Prioritetne osi bit će podržane četiri vrste djelovanja. Prije svega, specifična, prilagođena potpora za koordinaciju i upravljanje OP-om, uključujući programiranje, (IPV) aktivnosti, ocjenjivanje i odabir projekata, provedbu, financijsko upravljanje, kontrolu, praćenje, evaluaciju, izvještavanje i reviziju. Nakon toga, bit će potrebna potpora za jačanje specifikacije, prikupljanja i korištenja statističkih podataka koji će biti nužni za učinkovito praćenje i ocjenjivanje u okviru ESF-a i sektorske pomoći za jačanje sposobnosti potencijalnih korisnika, uključujući pripremu projektnih ideja i njihovu konačnu razradu u održive, prihvatljive i kvalitetne prijedloge. Konačno, bit će pružena konzultantska pomoć (uključujući savjete i izobrazbu) operativnoj strukturi OP-a, vezano uz bilo koji vid upravljanja, praćenja, evaluacije i kontrole, uključujući upravljanje shemama za dodjelu bespovratnih sredstava i javnim nabavama (npr. naknade za stručne procjenitelje i ocjenjivače prijave za projekte).

Indikativni popis aktivnosti

Ovaj će se prioritet provoditi kroz sljedeće aktivnosti:

Razvoj projekta i potpora za pripremu sljedećeg programskog razdoblja

Cilj ovog područja djelovanja je povećanje apsorpcijske sposobnosti ESF-a i potpora pripremi za sljedeće programsko razdoblje. Predviđena je razrada temeljnih studija i potpora za pripremu sljedećeg programskog razdoblja. U kratkoročnom i srednjoročnom razdoblju, ova tehnička pomoć potrebna je kao temelj za pripremu budućih projekata.

Upravljanje OP-om i izgradnja administrativne sposobnosti

Ovo djelovanje će podržati tijela u okviru Sustava upravljanja i kontrole Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala u provođenju aktivnosti vezanih uz provedbu propisa EU-a (analize, ex-ante evaluacije i evaluacije u tijeku, provedba sustava za praćenje i kontrolu, IPV aktivnosti, sastanci Nadzornog odbora, nabava opreme), kao i zadržavanje stručnog osoblja tijekom izvještavanja o

povezanim administrativnim troškovima i plaćama osoblja. Nadalje, širenje mogućnosti financiranja i dobre prakse projekata će također biti financirane.

Indikativni popis korisnika/ciljnih skupina

Potencijalni korisnici:

- Upravljačko tijelo OP-a;
- posrednička tijela;
- horizontalna tijela: koordinacijsko tijelo, tijelo za ovjeravanje i tijelo nadležno za reviziju;
- nadležno tijelo;
- korisnici bespovratnih sredstava OP RLJP-a/ potencijalni korisnici bespovratnih sredstava OP RLJP-a.

Potencijalne ciljne skupine:

Osoblje zaposleno u institucijama unutar sustava upravljanja i kontrole Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala 2007. - 2013. - djelatnici institucija podnositelja zahtjeva/potencijalni krajnji korisnici.

Međusobno financiranje

U skladu s člankom 34. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj (EFRR), Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i o ukidanju Uredbe Vijeća (EZ) br. 1260/1999, projekti mogu sadržavati ograničeni udio aktivnosti, ako ih pomaže EFRR, pod uvjetom da su neophodni za zadovoljavajuću provedbu projekata i da su izravno povezani s njima. Udio troškova za vrstu aktivnosti EFRR-a u okviru Prioritetne osi 4 ne bi trebao iznositi više od 10% ukupnih projektnih prihvatljivih troškova za projekte.

Kvantificirani ciljevi i pokazatelji

Pokazatelj	Cilj	Jedinica	Početna vrijednost (2007.)	Postignuta vrijednost (31.12.2012.)	Ciljna vrijednost (2016.)	Učestalost provjere	Izvor podataka
Neposredni pokazatelj ostvarenja							
Prioritetna os 4: Tehnička pomoć⁵⁴							
Broj potencijalnih prijavitelja koji su primili potporu u okviru tehničke pomoći	Osiguranje povećanja apsorpcijske sposobnosti ESF-a i potpora pripremi sljedećeg programskog razdoblja	Broj	0	1011	4500	Godišnje	Izvješća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
Ugovorena sredstva OP-a	Osiguranje učinkovitog i djelotvornog upravljanja OP-a financiranjem aktivnosti pripreme, upravljanja, praćenja, vrjednovanja, , informiranja i kontrole	%	0	28,33%	100	Godišnje	Informacijski sustav upravljanja

⁵⁴ Podaci će biti prikupljeni u skladu s Dodatkom XXIII. od 1. srpnja 2013.

Broj zaposlenika u okviru strukture upravljanja Operativnim programom koji su sudjelovali u aktivnostima izgradnje kapaciteta	Operativnog programa	Broj	0	50	200	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informatijski sustav upravljanja
Broj organiziranih informativnih događaja		Broj	0	5	15	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informatijski sustav upravljanja

Prioritetna os 5 – Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje

Obrazloženje

Jedna od prepreka za potpuno učinkovit socijalni dijalog u Hrvatskoj je pitanje nedostatnih ljudskih resursa i nedovoljno razvijenih administrativnih sposobnosti organizacija socijalnih partnera s ciljem učinkovitog predstavljanja interesa njihovih članova, posebno s obzirom na cjelovite zakonodavne aktivnosti koje je pokrenula hrvatska vlada s ciljem objedinjavanja državnog proračuna i olakšavanja inozemnog ulaganja. Zbog stalnog pada nacionalnog gospodarstva, trenutna prijetnja postojećoj razini socijalnog dijaloga je radikalizacija i daljnja polarizacija položaja socijalnih partnera koje bi mogle dovesti socijalni dijalog na mrtvu točku, gdje je bio prije dvije godine.

Nadalje, na razini industrijskih sektora ili pojedinačnih tvrtki partnerstvo između poslodavaca i sindikata ostaje slabo. Iako su dva najveća sindikalna udruženja dosta prisutna na razini EU-a, manji sindikati nisu dovoljno upoznati s najboljim europskim i međunarodnim praksama u području socijalnog dijaloga. U tom je smislu cilj jačanja kapaciteta glavnih partnera u socijalnom dijalogu za umrežavanje na nacionalnoj – a posebno na regionalnoj i lokalnoj razini – poboljšanje kvalitete i učinkovitosti dijaloga (s ili bez paralelne uključenosti ili koordinacije države). Sljedeći cilj je omogućavanje važnije i financijski održivije uloge socijalnih partnera u razvojnom postupku.

Dodatni problemi koji prikrivaju problem stvarnih kapaciteta socijalnih partnera u Hrvatskoj su odsustvo detaljnih, dosljednih i temeljitih analiza za pružanje pouzdanih podataka o njihovom broju, resursima i snazi. Trebale bi se poduzeti mjere za provođenje ozbiljnog i cjelovitog istraživanja s ciljem olakšavanja daljnjeg razumijevanja njihove reprezentativnosti na nacionalnoj, sektorskoj, regionalnoj i mikro razini.

Sve aktivnosti i intervencije projektirane su da omoguće socijalnim partnerima preuzimanje proaktivnije, učinkovitije i utjecajnije uloge u svim pitanjima socijalnog dijaloga na svim razinama, kroz cjeloživotno učenje, povećanje njihovih stručnosti, znanja i vještina, organizacijskih sposobnosti i održivosti te na taj način podupiru njihov doprinos i utjecaj na sva relevantna gospodarska i socijalna pitanja.

Kroz unapređenje i potporu partnerima koji provode socijalni dijalog, bit će postignuta veća kvaliteta novih Vladinih zakona i politika te će se na taj način pridonijeti cilju dobrog upravljanja – transparentnosti (ne)vladinih institucija.

Razvoj i provedba javnih politika u skladu s načelima dobrog upravljanja podrazumijeva prisutnost aktivnih i iskusnih organizacija civilnog društva koje učinkovito komuniciraju s tijelima javne vlasti u područjima društvenog interesa. Organizacije civilnog društva važan su instrument građanske kontrole cjelokupnog sustava projektiranja, provođenja i praćenja javnih politika. U kontekstu europske integracije, sposobnosti organizacija civilnog društva usmjerenih na zagovaranje u prepoznavanju, formuliranju, promicanju i predstavljanju interesa građana pomogle su osigurati usklađenost nacionalne politike s temeljnim načelima pravne stečevine EU-a.

Kroz svoju aktivnu ulogu u društvu, civilno društvo pomaže u učinkovitoj provedbi reformi i razvojnih pravaca definiranih u OP RLJP-u. U tom pogledu, najvažnije usmjerenje trenutne faze programiranja predstavlja stvaranje kapaciteta i partnerstava OCD-ova na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem pružanja širokog raspona kvalitetnih javnih usluga. Civilno društvo širok je temelj za aktivne građane koji mogu djelovati na odluke koje će utjecati na njihove živote te je povezano sa snažnim nevladinim organizacijama (NVO-i) koje djeluju u smjeru društvenih, gospodarskih i političkih promjena te također pružaju ključne usluge svojim sastavnicama, a te skupine napreduju i postaju zagovornici reformi. Male organizacije u okviru zajednice imaju ključnu ulogu u procesu decentralizacije. Zbog njihove blizine lokalnim zajednicama, male organizacije su u najboljem položaju da pruže rješenja posebno prilagođena lokalnim problemima, uzmu u obzir određene lokalne potrebe i interese, izgrade povjerenje i uzajamnost, omoguće i ojačaju građansko sudjelovanje, ojačaju socijalne mreže te podupru i izgrade snažne i pozitivne odnose.

Specifični ciljevi

Specifični cilj Prioritetne osi 5 je **poboljšanje kvalitete socijalnog dijaloga u Hrvatskoj te potpora i jačanje civilnog društva.**

Opis

Glavni očekivani učinak ove Prioritetne osi je svladavanje ograničenja s kojim se danas suočava civilno društvo u Hrvatskoj uklanjanjem trenutnih zapreka za daljnji razvoj socijalnog dijaloga, posebice s ciljem jačanja administrativnih sposobnosti organizacija socijalnih partnera s obzirom na ljudske resurse i nužne sposobnosti. Još važnije, očekuje se da će snažniji položaj socijalnih partnera imati pozitivan učinak na jačanje dijaloga između Vlade i socijalnih partnera, kao i partnerstva između udruga poslodavaca i sindikata. Ovo će zatim rezultirati snažnijim i utjecajnijim socijalnim dijalogom na svim razinama (lokalnoj i općinskoj razini te razini tvrtke), olakšavajući sektorski socijalni dijalog i sektorsko kolektivno pregovaranje.

Kapaciteti pružatelja socijalnih usluga OCD-ova moraju biti izgrađeni kako bi se povećala kvaliteta isporuke usluga, čineći ih isplativijima i sposobnima da prepoznaju i svladaju nedostatke u sustavu isporuke usluga, s ciljem povećanja dostupnosti socijalnih službi i omogućavanja pristupa socijalnim uslugama osobama u nepovoljnom položaju.

Razvoj i učinkovita provedba javnih politika na lokalnim razinama bit će osigurana pružanjem potpore malim OCD-ovima u okviru zajednice i organizacijama širokih masa provođenjem inicijativa razvoja zajednice usmjerenih na poticanje zapošljavanja i dobrog upravljanja na lokalnoj razini.

Očekuje se da će intervencije planirane u okviru OP RLJP-a pružiti potporu organizacijama civilnog društva i socijalnom dijalogu s ciljem poboljšanja institucionalnog, financijskog i pravnog konteksta za njihove aktivnosti jačanjem razvoja malih OCD-eva i omogućavanjem pružateljima socijalnih usluga

OCD-eva da isporuče kvalitativne i učinkovite javne usluge temeljene na jednakom regionalnom razvoju.

Indikativni popis aktivnosti

Ovaj će se prioritet provoditi kroz sljedeće aktivnosti:

Promicanje socijalnog dijaloga

Pomoć u ovom ključnom području aktivnosti pružit će potporu jačanju ljudskih i organizacijskih sposobnosti socijalnih partnera (sindikata, organizacija poslodavaca i javnih institucija nadležnih u politici socijalnog dijaloga) s ciljem promocije i poboljšanja kvalitete socijalnog dijaloga.

Jačanje uloge organizacija civilnog društva (OCD-ova) za društveno-gospodarski rast i demokratski razvoj

Lokalnim zajednicama i malim organizacijama treba se pružiti prilika da dobiju javna sredstva kako bi se provela rješenja posebno prilagođena lokalnim problemima. Potpora se mora pružiti izgradnji sposobnosti organizacija civilnog društva (OCD) – pružateljima socijalnih usluga s obzirom na rastuća očekivanja države da one preuzmu dio odgovornosti javnih službi, kao i zbog rastućih potreba korisnika socijalnih usluga. Također, bit će financirana izgradnja sposobnosti i potpora održivosti hrvatskih OCD-eva aktivnih u području zagovaranja javnih politika koje vode poboljšanju, učinkovitosti i transparentnosti hrvatske javne uprave.

Nadalje, poticat će se promicanje volontiranja, budući da je ono jedan od ključnih elemenata za poboljšanje društvenog kapitala i jačanje socijalne kohezije u društvu.

Potpora regionalnim strukturama podrške za organizacije civilnog društva pomoći će lokalnim organizacijama u razvoju i provedbi njihovih projekata, kao i u jačanju njihovih administrativnih i financijskih sposobnosti za njihov održiv razvoj.

Indikativni popis korisnika/ciljnih skupina

Potencijalni korisnici:

- sindikati i udruge sindikata, udruge poslodavaca, državne institucije, OCD-i i posredničke organizacije aktivne u području mirnog rješavanja radnih sporova
- OCD-ovi aktivni u područjima pružanja socijalnih usluga socijalno ugroženim skupinama;
- male organizacije civilnog društva u okviru zajednice definirane su kao organizacije civilnog društva koje djeluju na lokalnoj razini s ciljem poboljšanja života stanovnika i u skladu su s uvjetima poput: njihov godišnji promet jednak je ili manji od 15.000 EUR (budući da ne postoji unaprijed definirana, općeprihvaćena definicija ili kriterij koji bi omogućili razlikovanje između male i velike organizacije civilnog društva).

Postoji dodatna mogućnost predaje projekata udruge OCD-ova u ime malog OCD-a ako mali OCD ne može provesti projekt. U slučaju da mali OCD-ovi i udruge OCD-ova predaju slične kvalitetne projekte, prednost će se dati projektima malih OCD-ova.

Potencijalne ciljne skupine:

- Uredsko osoblje/djelatnici u: sindikatima i udrugama sindikata, udrugama poslodavaca, državnim i javnim institucijama (nadležnima u politici socijalnog dijaloga), OCD-ovima i posredničkim organizacijama.

Međusobno financiranje

U skladu s člankom 34. Stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. Srpnja 2006. O utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj (EFRR), Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i o ukidanju Uredbe Vijeća (EZ) br. 1260/1999, projekti mogu sadržavati ograničeni udio aktivnosti, ako ih pomaže EFRR, pod uvjetom da su neophodni za zadovoljavajuću provedbu projekata i da su izravno povezani s njima. Udio troškova za vrstu aktivnosti EFRR-a u okviru Prioritetne osi 5 ne bi trebao iznositi više od 10% ukupnih projektnih prihvatljivih troškova za projekte.

Kvantificirani ciljevi i pokazatelji

Pokazatelj		Cilj	Jedinica	Početna vrijednost (2007.)	Postignuta vrijednost 31.12.2012. ⁵⁵	Ciljna vrijednost (2016.)	Učestalost provjere	Izvor podataka
Rezultat	Neposredni pokazatelj ostvarenja							
Prioritetna os 5 – Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje⁵⁶								
Broj organizacija socijalnih partnera koje su povećale svoje kapacitete			Broj	0	0	15	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj socijalnih partnera korisnika programa bespovratnih sredstava	Poboljšanje kvalitete socijalnog dijaloga u Hrvatskoj	Broj	0	0	10	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj održanih radionica		Broj	0	0	20	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj osposobljenih sudionika		Broj	0	0	250	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
Broj OCD-eva koji uspješno provode projekte koji doprinose društvenogospodarskom rastu i demokratskom razvoju		Jačanje uloga organizacija civilnog društva za društvenogospodarski rast i demokratski razvoj	Broj	0	0	30	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj OCD-eva korisnika bespovratnih sredstava u području društvenogospodarskog rasta i		Broj	0	0	20	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

⁵⁵ Prioritetna os 5 novi je prioritet uključen u zadnju izmjenu OP RLJP-a koji je bio usvojen u kolovozu 2012. Sporazum o financiranju stupio je na snagu 20. prosinca 2012. i bio je objavljen u Narodnim novinama, Međunarodni ugovori br. 10/2012. U skladu s tim, do sada ne postoje podaci o provedbi i stoga ne postoje prekretnice dostupne s isključnim datumom 31.12.2012.

⁵⁶ Podaci će se prikupljati u skladu s Dodatkom XXIII. od 1. srpnja 2013.

	demokratskog razvoja							
	Broj malih organizacija civilnog društva u okviru zajednice kao korisnika projekata na lokalnoj razini		Broj	0	0	50	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj struktura podrške za organizacije civilnog društva uspostavljene na regionalnoj i lokalnoj razini		Broj	0	0	15	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj novih volonterskih programa koje razvijaju i kojima upravljaju OCD-ovi u Hrvatskoj		Broj	0	0	40	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj novih motivacijskih programa usmjerenih na socijalno isključene skupine		Broj	0	0	5	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj OCD-ova koji sudjeluju u aktivnostima izgradnje kapaciteta za pružanje socijalnih usluga		Broj	0	0	15	Godišnje	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja
	Broj sudionika u projektnim aktivnostima OCD-ova		Broj	0	0	300	Tromjesečno	Izvešća o provedbi/Informacijski sustav upravljanja

3.3 Komplementarnost s Operativnim programom za regionalnu konkurentnost

Utvrđene su snažne veze između OP-a RLJP i OP-a za regionalnu konkurentnost (OP-a RK), uglavnom vezano uz infrastrukturu koja u potpunosti omogućava važne sektore u razvoju ljudskih potencijala. Prilike koje proizlaze iz komunikacije između aktivnosti i koordinacije ostvarene su u vrlo ranoj fazi programiranja. Nadalje, koordinacija između Upravljačkih tijela dvaju OP-a provodit će se u fazi specifikacije intervencija s ciljem izbjegavanja preklapanja i osiguravanja komplementarnosti pomoći.

Komplementarnost je utvrđena u sljedećim područjima:

Sektor	OP RLJP		OP RK		Komplementarnost
	Prioritet	Djelovanja	Prioritet	Djelovanja	
MSP	Prioritet 1: Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage	Glavna djelovanja usredotočena su na prilike za postizanje temeljnih poduzetničkih vještina koje su nužne za porast prilagodljivosti MSP-a i obrtništava.	Prioritet 2: Jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva	OP RK će uključivati pružanje izravne potpore industrije i sektora usluga malim i srednjim poduzećima sufinanciranjem ulaganja u inovativne tehnologije, razvoj novih proizvoda, kvalitetniju proizvodnju itd., instaliranje moderne tehnologije i ostale opreme, aktivnosti izgradnje, modernizacije i promocije, tj. uglavnom u njihovu materijalnu imovinu te će pružati pomoć u podizanju njihovih općih vještina samo u ograničenom opsegu, nužnom za, primjerice, praćenje korištenja nove opreme, i neizravno će pružati pomoć pojedincima, kao i MSP-ovima u turizmu za ulaganja koja maksimalno povećavaju korištenje prirodnih, kulturnih i stvorenih resursa za turistički razvoj, ponovno se usredotočujući najviše na njihovu nematerijalnu imovinu te na mala i srednja poduzeća koja već posluju.	OP RLJP je posvećen pružanju osposobljavanja u temeljnim vještinama malog i srednjeg poduzetništva te opće poduzetničke stručnosti, posebice gdje se djelatnici suočavaju s prijetnjama nezaposlenosti zbog neadekvatnih znanja i vještina. Također će očekuje potpora novoosnovanim poduzećima, prije svega kao način promicanja samozapošljavanja. OP RK jasno je usmjeren samo na ona mala i srednja poduzeća koja su već osnovana i posluju te će se također usredotočiti na financiranje konzultantskih usluga malim i srednjim poduzećima, kao načina razvoja sektora tržišnih usluga u Hrvatskoj.

Sektor	OP RLJP		OP RK		Komplementarnost
	Prioritet	Djelovanja	Prioritet	Djelovanja	
Istraživa nje i razvoj	Prioritet 3: Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju	Aktivnosti koje podupiru ljudski kapital u sektoru razvoja i istraživanja istaknut će profesionalni razvoj mladih istraživača, znanstvenih novaka i profesionalaca, kao i osiguranje nužnih preduvjeta za visokokvalitetno i visoko konkurentno istraživanje.	Prioritet 2: Jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva	Intervencije će se usredotočiti na jačanje kapaciteta javnih visokoškolskih ustanova i javnih istraživačkih organizacija za aktivnosti prijenosa tehnologije, komercijalizaciju istraživačkih rezultata i poboljšanu suradnju između znanosti i industrije (posebno suradnju s MSP-ovima), prvenstveno ulaganjem u nužnu infrastrukturu i opremu javnih visokoškolskih ustanova i javnih istraživačkih organizacija. Također će se pružiti potpora razvoju infrastrukturnih projekata u području istraživanja i razvoja, koji će imati dodatnu važnu ulogu u približavanju javnih visokoškolskih ustanova i javnih istraživačkih organizacija potrebama gospodarstva i tržišta, kao izravnim aktivnim posrednicima suradnje između sveučilišta i industrije.	Dok je OP RLJP usmjeren na pružanje sredstava potpore mladim istraživačima, kao i na omogućavanje bolje međusektorske suradnje te prijenosa znanja i vještina, preduvjet je osiguranje infrastrukture u okviru OP RK.

3.4 Komplementarnost s ostalim OP-ovima

Razgraničenje s Programom IPARD – Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. - 2013.

Temelj za pripremu Programa IPARD - Plana za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. - 2013. (u daljnjem tekstu Program IPARD) bila je Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske. Nadalje, cjelokupna politika ruralnog razvoja, prioriteti Programa IPARD, kao i aktivnosti i mjere odražavaju nacionalne prioritete koji su u skladu s europskim strategijama i s glavnim europskim smjernicama u tom području.

Politika razvoja poljoprivrede omogućava ruralnim područjima da ispune svoj potencijal kao mjesta atraktivna za ulaganje, život i rad. Prilagođavanjem aktivnosti ekološkim uvjetima, politika izravno podupire održivi razvoj. Razvoj poljoprivrede doprinosi poboljšanju konkurentnosti poljoprivrednog i prehrambenog sektora. Kako bi se promicale inovacija i poduzetništvo, lokalne inicijative poput LEADER-a iznimno su važne. Također, važan izvor prihoda i mogućnosti zapošljavanja u ruralnim područjima predstavljaju aktivnosti vezane za okoliš, kao što je turizam.

Utvrđena prioritetna područja razvoja u sklopu programa IPARD su sljedeća:

PRIORITETNA OS 1: Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice: pomoć u sklopu ovoga prioriteta doprinijet će poboljšanju tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice u području zaštite okoliša, javnog zdravstva, zdravlja životinja i biljaka, dobrobiti životinja i zaštite na radu, a financirat će se sljedeće mjere:

- ulaganje u poljoprivredna gospodarstva radi njihovog restrukturiranja i nadogradnje prema standardima Zajednice;
- ulaganje u preradu i plasman poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice.

PRIORITETNA OS 2: Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja, u sklopu kojih će pomoć doprinijeti realizaciji pripremnih radnji za provedbu mjera ekološke poljoprivrede i pristupa LEADER, s ciljem bolje zaštite prirodnih resursa u područjima korištenja pomoći, stjecanja praktičnog iskustva u provedbi metoda poljoprivredne proizvodnje namijenjenih zaštiti i očuvanju okoliša i sela i povećanja sudjelovanja lokalnih aktera u razvoju i provedbi strategija ruralnog razvoja.

Predviđene su sljedeće mjere:

- aktivnosti usmjerene na uređenje okoliša i seoskih predjela;
- priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja.

U sklopu intervencija tipa LEADER planira se osposobljavanje i obrazovanje lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova), s ciljem izgradnje njihovih kapaciteta u područjima potrebnim za njihovo aktivno sudjelovanje u postupku planiranja i provedbe lokalnih strategija razvoja. Stoga, radi osnivanja uspješnih LAG-ova i uključivanja lokalnog stanovništva, potrebno je poticati obrazovanje s ciljem stjecanja vještina.

S druge strane, glavna vrsta aktivnosti u sklopu Prioritetne osi 5 OP RLJP-a uključuje postupke usmjerene na razvoj OCD-ova, fokusirajući se, između ostalog, na jačanje kapaciteta malih OCD-ova za pružanje usluga šireg raspona svojim lokalnim zajednicama. Stoga, razgraničenje između OP RLJP-a i

programa IPARD se temelji na različitim tipovima aktivnosti, čime se onemogućuje preklapanje tih dvaju programa.

Unatoč spomenutim razgraničenjima između OP RLJP-a i programa IPARD, Upravljačko tijelo OP RLJP-a i Ministarstvo poljoprivrede (u daljnjem tekstu MP) će održavati redovitu i trajnu komunikaciju s ciljem sprečavanja dvostrukog financiranja.

PRIORITETNA OS 3: Razvoj ruralne ekonomije: pomoć u okviru ovoga prioriteta doprinijet će poboljšanju kvalitete života korisnika u ruralnim područjima putem poboljšanja konkurentnosti tih područja, povećanja njihovih prihoda i stvaranja novih mogućnosti za zapošljavanje pomoću razvoja i diversifikacije aktivnosti na poljoprivrednim gospodarstvima i/ili izvan njih.

Pomoć u sklopu Prioritetne osi 3 ostvarivat će se kroz sljedeće mjere:

- unapređenje i razvoj ruralne infrastrukture;
- diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti.

U zaključku, trenutačno ne postoje područja u kojima je potrebno izvršiti detaljnije razgraničenje. Međutim, Upravljačko tijelo OP RLJP-a i Ministarstvo poljoprivrede će održavati redovitu i trajnu komunikaciju o odredbama provedbenih dokumenata s ciljem sprečavanja dvostrukog financiranja.

Razgraničenje s Operativnim programom za ribarstvo

Operativni program za ribarstvo je u pripremi, a Upravljačko tijelo OP RLJP-a i Ministarstvo poljoprivrede će održavati redovitu i trajnu komunikaciju o odredbama provedbenih dokumenata s ciljem sprečavanja dvostrukog financiranja.

Prijelazni instrument

Financijska pomoć iz Prijelaznog instrumenta za Hrvatsku će se koristiti za razvoj i jačanje administrativnih i pravosudnih kapaciteta u provedbi i primjeni pravne stečevine Zajednice i poticanju razmjene najboljih praksi između relevantnih institucija.

3.4.1 MFI-ovi i drugi međunarodni donatori

Svjetska banka odobrila je zajam od 85 milijuna USD (67,8 milijuna EUR) za Projekt razvoja obrazovnog sektora (ESDP) u 2005. godini. Glavni cilj ESDP-a jest *"unaprijediti podučavanje i učenje na svim razinama."*

Ključni prioriteti ESDP-a uključuju: (i) uvođenje državne mature i prakse ocjenjivanja na sistemskoj i institucionalnoj razini; (ii) razvoj sustava za pomoć u odlučivanju kao što je Informacijski sustav za upravljanje obrazovanjem, (iii) napore za unapređenje upravljanja, uključujući razvoj politike, planiranja i sposobnosti financijskog upravljanja na središnjoj razini, sposobnosti upravljanja i koordinacije na regionalnoj razini i obrazovno vodstvo na razini škola i (iv) unapređenje razine školovanja i stvaranje profesionalnih zajednica za učenje u školama izobrazbom stručnjaka za nastavne planove i programe, stručnim usavršavanjem učitelja, novim objektima za podučavanje i učenje, unapređenjem područnih centara za osposobljavanje učitelja i novim materijalima za nastavne planove i programe za učitelje.

Provedba projekta započela je u 2006. godini i on će se koristiti i za financiranje fizičke infrastrukture za strukovne škole u kombinaciji sa sufinanciranjem od strane države. Pripremna faza projekta ukazala

je na niz "gorućih problema" u odnosu na institucionalnu sposobnost MZOS-a, uključujući potrebu razvoja usklađene vizije za razvoj obrazovanja i iscrpni plan provedbe za korištenje sredstava u nadolazećem razdoblju. S obzirom na njegovu prirodu i opseg poduzet će se određeni koraci kojima će se osigurati nadzor nad ovim projektom uključujući sve vidove politike, operativne vidove i vidove sposobnosti mjera vezanih uz obrazovanje koje su uključene u ovaj Operativni program.

Projekt **Svjetske banke** za razvoj sustava socijalne skrbi (čiji je glavni korisnik MSPM) omogućava zajam od 31 milijuna eura koji Vlada Republike Hrvatske sufinancira sa 14 milijuna eura i za koji je Švedska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju odobrila donaciju od 1,6 milijuna eura. Projekt razvoja sustava socijalne skrbi uključuje tri sastavnice: unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i smanjiti udio rezidencijalne skrbi, obnoviti prostore institucija za socijalnu skrb, i razviti informatički operativni sustav.

GTZ, Njemačka financirao je projekt SOO-a vrijedan 1 milijun eura; usredotočen na trogodišnje SOO promicanjem škola izvrsnosti.

Kulturkontakt, Austrija financirao je projekte u sektoru turizma, u izobrazbi poduzetnika i ravnatelja škola.

DfID, UK financirao je projekt "*Jačanje strategija tržišta rada u Hrvatskoj i pružanje usluga u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje*" koju je financijski podržao i Ured za međunarodni razvoj Velike Britanije pod stručnim vodstvom stručnjaka iz britanskog Ureda za međunarodni razvoj, Ureda za rad i mirovine i Ureda za obrazovanje i vještine. Glavni cilj projekta bio je jačati okvir socijalne politike za razvoj hrvatskog Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja i podržati razvoj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Sastoji se od dvije sastavnice:

- razvoj prvog Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja u skladu s Europskom strategijom zapošljavanja;
- razvoj i provedba programa za izobrazbu i razvoj vještina zaposlenih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

Provedba projekta započela je u siječnju 2003. godine i završila krajem 2004. godine. Vlada Republike Hrvatske odobrila je u prosincu 2004. godine Nacionalni akcijski plan zapošljavanja. Od posebne važnosti su i sljedeći:

Austrijsko Ministarstvo gospodarstva i rada, Austrija: U 2006. godini započeta je provedba projekta "Evaluacija aktivne politike zapošljavanja u Hrvatskoj" Financijski je podržan od strane austrijskog Ministarstva gospodarstva i rada, dok ga je implementirao Institut za socijalna istraživanja L&R iz Beča i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Projekt će se nastaviti u 2007. godini i nadzirat će se u kontekstu projekta PHARE 2005 o "Aktivnim mjerama zapošljavanja skupina kojima prijeti socijalna isključenost".

Švedski nacionalni odbor za tržište rada, Švedska: 2-dnevni seminar za osoblje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje "Švedska iskustva u provedbi projekata Europskog socijalnog fonda" održan je u svibnju 2006. godine.

U mjeri u kojoj je to izvedivo i kako bi se osigurala komplementarnost navedenih donatorskih aktivnosti s ovim operativnim programom, voditelj operativne strukture, zajedno s mjerodavnim tijelima, osigurat će poštivanje načela članka 9. nacrtu Provedbene uredbe programa IPA (usklađenost provedbe pomoći).

Europska investicijska banka (EIB)

Kreditnom aktivnošću Europska investicijska banka u Hrvatskoj podupire projekte pomažući pri tome zemlju pri zadovoljavanju kriterija pristupanja EU i brzom integraciji u Uniju. EIB je aktivna u Hrvatskoj od 2001. godine, a od tada je 83% ukupnog kreditiranja bilo fokusirano na gradnju i obnovu prometne infrastrukture (805 milijuna eura). Povoljni kreditni uvjeti EIB-a preneseni su MSP korisnicima preko banaka partnera u državi. U 2009. godini, EIB je povećala svoje aktivnosti u Hrvatskoj reagirajući na gospodarsku krizu. U 2009. godini, MSP-ova ulaganja su dobila potporu u području financiranja projekata na maloj i srednjoj razini izvršenih od strane MSP-ova, u iznosu od 100,000,000 EUR, kao i financiranja projekata na maloj i srednjoj razini provedenih od strane MSP-ova, odnosno srednje kapitaliziranih tvrtki u iznosu od 250,000,000 EUR.

Europska zaklada za stručnu izobrazbu (ETF)

Ocjene zemalja pred-kandidata i zemalja kandidata od strane Europske zaklade za stručnu izobrazbu (ETF) će doprinijeti postupku izrade programa IPA RLJP. Europskim planom osposobljavanja za 2009. godinu istaknuti su ključni problemi i izazovi vezani uz zapošljavanje i socijalnu uključenost, obrazovanje i osposobljavanje unutar perspektive Cjeloživotnog učenja. Plan ETF-a za 2009. navodi ETF strategiju za intervenciju 2009. - 2011. u području gdje se podržava nacionalni prioritet razvitka Hrvatskog nacionalnog kvalifikacijskog okvira (HNKO), podatke i analizu, inicijalno SOO i učenje odraslih, te izvješćivanje MSP povelje i socijalnu uključenost.

Jačanje politike socijalne uključenosti (30. studenog 2005. - 31. prosinca 2010.)

Provedba procesa JIM i reforma sektora Socijalne skrbi dodatno su podržane u procjeni socijalne isključenosti u Hrvatskoj i oblikovanju praktične politike i strategija za uključivanje svojih najranjivijih dijelova stanovništva kroz ovaj projekt. Unutar ovog UNDP projekta, na županijskoj razini projektni zadatak bio je mapiranje raspoloživosti socijalnih službi i resursa za njegovu odredbu i zadatak istraživanja o razvoju socijalnih službi i mogućnosti deinstitucionalizacije koje uključuju Državni plan za deinstitucionalizaciju i preobrazbu rezidencijalnih ustanova socijalne skrbi, i ostale pravne osobe koje izvršavaju aktivnosti u navedenom području u Republici Hrvatskoj, u periodu od 2011. do 2016. (2018.) godine bi morali biti dovršeni. Socijalnu uključenost i osoba s invaliditetom (01. travnja 2007. - 31. prosinca 2011.). Temeljni cilj projekta je ostvariti prava djece i osobe s intelektualnim i tjelesnim invaliditetom kako bi punopravno sudjelovali u životu zajednice, ostvarili pravo na školovanje u redovitom obrazovnom sustavu i pravo na rad. Jačanje lokalnog razvoja i uključivanje ugroženih skupina kroz volonterstvo (01. travnja 2007. - 30. ožujka 2009.). Ovaj projekt promiče razvoj zajednice i socijalne uključenosti kroz volonterstvo. Ovaj pristup sastojao se od prepoznavanja i jačanja lokalnih mehanizama i društvene mobilizacije, te lokalnog sudjelovanja putem društvenih organizacija temeljenih na volonterstvu.

Program MATRA – projekt ‘Poboljšanje kvalitete alternativnih kazni i odgojnih mjera za mlade s poremećajima u ponašanju’ je omogućen u ustanovama socijalne skrbi. Ovaj dvogodišnji projekt financiran od Ministarstva vanjskih poslova Nizozemske i implementiran od strane nizozemsko-hrvatskog projektnog tima i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi pod vodstvom DO-a je završen.

4 Financijske tablice

4.1 Godišnje obveze

Financijski plan OP RLJP-a s detaljnim navođenjem godišnje raspodjele ESF-a, u eurima.

Za cjelokupni OP RLJP predviđeno je sufinanciranje od strane Europskog socijalnog Fonda. Međutim, međusobno financiranje također je predviđeno, kao i određene vrste aktivnosti Europskog fonda za regionalni razvoj koje su nužne za zadovoljavajuću implementaciju određenih aktivnosti sufinanciranih također od strane ESF-a, u skladu s člankom 34. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, od 11. srpnja 2006. godine, poštujući pri tome odgovarajuće gornje granice na razini svake relevantne prioritetne osi.

<i>Godina</i>	Godišnje raspodjele ESF-a
<i>2007.</i>	11.377.000,00
<i>2008.</i>	12.700.000,00
<i>2009.</i>	12.191.106,60
<i>2010.</i>	15.700.000,00
<i>2011.</i>	16.000.000,00
<i>2012.</i>	15.899.000,00
<i>2013.</i>	68.546.000,00
UKUPNO	152.413.106,60

4.2 Ukupna predviđena sredstva

Sljedeća tablica pokazuje financijski plan OP RLJP-a za programsko razdoblje od 2007. do 2013. godine. Prikazan je iznos ukupnih predviđenih sredstava Europskog socijalnog fonda, nacionalni udio financiranja i stopa povrata sredstava po prioritetnoj osi.

ESF	Ukupna sredstva	Financiranje iz fondova Zajednice (ESF)	Nacionalno sufinanciranje	Javno financiranje	Privatno ⁵⁷ financiranje	Stopa sufinanciranja	Ostalo (MFI, itd.)
2007. - 2013.	(1) =(2) + (3)	(2)	3=(4)+(5)	4	5	(4)=(2)/(1)	
	(euro)	(euro)	(euro)			(%)	(euro)
<i>Prioritetna os 1: Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage</i>	52.866.869,00	44.936.822,60	7.930.046,40	7.713.028,00	217.018,40	85%	0
<i>Prioritetna os 2: Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju</i>	47.037.038,00	39.981.474,00	7.055.564,00	6.637.971,00	417.593,00	85%	0
<i>Prioritetna os 3: Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju</i>	56.210.843,00	47.779.210,00	8.431.633,00	8.050.572,00	381.061,00	85%	0
<i>Prioritetna os 4: Tehnička pomoć</i>	13.798.134,00	11.728.400,00	2.069.734,00	2.069.734,00	0,00	85%	0
<i>Prioritetna os 5: Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje</i>	9.396.707,00	7.987.200,00	1.409.507,00	1.149.713,00	259.794,00	85%	0
Ukupno	179.309.591,00	152.413.106,60	26.896.484,40	25.621.018,00	1.275.466,40	85%	0

⁵⁷ Doprinos ESF-a izračunat je na temelju ukupnih troškova.

5 Provedbene odredbe

Ovaj odjeljak opisuje sustav provedbe OP RLJP-a u skladu s odredbama Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006. Sadržaj ovog poglavlja uključuje osnovne informacije o glavnim obilježjima provedbe OP-a koje će se dodatno razraditi u kasnijoj fazi pripreme OP-a.

Nakon parlamentarnih izbora, u prosincu 2011. godine Hrvatski je sabor usvojio Zakon o sustavu državne uprave (NN 150/11) i Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i drugih središnjih tijela državne uprave (NN 150/11, 22/12). Sabor je usvojio novi Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj, time ukidajući Odluku Vlade o strateškim dokumentima i institucionalnom okviru za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj iz listopada 2010. godine. Na temelju tog Zakona, Vlada Republike Hrvatske usvojila je u kolovozu 2012. godine novu Uredbu o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj. Ova Uredba određuje nadležnost pojedinih tijela u programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine, horizontalno na razini cijelog sustava, kao i na razini operativnih programa i njihovih prioriternih osi ili intervencija, ovisno o specifičnostima pojedinog operativnog programa.

5.1 Strukture upravljanja i kontrole

Institucionalni sustav za provedbu strukturnih instrumenata određen je Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: "Zakon") za provedbu Operativnog programa u programskom razdoblju između 2007. i 2013. godine, kao i za odgovornosti tijela u sustavu upravljanja i kontrole određenih Uredbom o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj ("Uredba").

Ukupna odgovornost

Ukupnu odgovornost za pravilnu i učinkovitu provedbu obveza utvrđenih u dokumentima vezanima uz strukturne i kohezijske fondove preuzima Vlada Republike Hrvatske.

5.1.1 Tijela i institucije

Na temelju Zakona i sukladno odredbama Uredbe određeni/uspostavljeni su sljedeći pojedinci/tijela:

Koordinacijsko tijelo unutar sustava je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije određeno je za vršenje uloge središnjeg koordinacijskog tijela Nacionalnog strateškog referentnog okvira (NSRO). Ono će osigurati stratešku povezanost politike Europske unije i nacionalne politike te komplementarno korištenje nacionalnih financijskih sredstava i sredstava Unije pri provođenju ciljeva vezanih uz nacionalni razvoj. Nadalje, koordinirat će i podržavati izradu programa, uspostavu sustava, usvajanje propisa, razvoj integriranog informacijskog sustava upravljanja (MIS), nadzor provedbe na nacionalnoj razini, pripremu koordinacije i reviziju kriterija za odabir projekata i suradnju s upravljačkim tijelom i njihovo podnošenje nadzornom odboru za Operativni program na odobravanje. Također, ono zajedno s Upravljačkim tijelom priprema komunikacijski plan i koordinira provedbu mjera informiranja i vidljivosti u cilju pravilne provedbe plana te pomaže u horizontalnim pitanjima upravljanja sredstvima EU-a, time osiguravajući apsorpciju pomoći EU-a u suradnji sa svim ostalim relevantnim državnim institucijama.

Upravljačko tijelo OP-a “Razvoj ljudskih potencijala”

U skladu sa zahtjevima članka 60. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, Upravljačko tijelo OP RLJP-a odgovorno je za upravljanje i provedbu OP-a u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja i jasnog rastavljanja funkcija. Funkciju Upravljačkog tijela (UT) za OP RLJP obavlja Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Uprava za koordinaciju programa i projekata Europske unije u području rada i socijalne sigurnosti, na temelju važećeg Vladinog zakona.

Odgovornosti i dužnosti Upravljačkog tijela OP RLJP-a utvrđene su u skladu s Pravilnicima strukturnih fondova i posebice, u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1083/2006 i Uredbom Komisije (EZ) br. 1828/2006, izmijenjena i dopunjena (EZ) 846/2009.

Te dužnosti su:

- osiguravanje da su projekti izabrani za financiranje u skladu s kriterijima važećima za Operativni program i da su u skladu s važećim propisima Zajednice i RH za vrijeme cijelog razdoblja njihove provedbe; kriterije za odabir priprema Posredničko tijelo razine 1 za relevantne prioritete/mjere i predaje ih Upravljačkom tijelu. Nadzorni odbor odobrava kriterije za odabir;
- potvrđivanje da su sufinancirani proizvodi i usluge isporučeni i da prijavljeni troškovi financiranja za aktivnosti korisnika odgovaraju stvarnom stanju i da su u skladu s pravilima Zajednice i RH; provjere pojedinačnih aktivnosti na licu mjesta mogu se vršiti na bazi uzorka u skladu s detaljnim pravilima koje će usvojiti Komisija;
- osiguravanje, u suradnji s Koordinacijskim tijelom, da sustav za vođenje i pohranjivanje računovodstvenih podataka u elektroničkom obliku evidentira svaku aktivnost unutar operativnog programa, te da podaci o provedbi, koji su potrebni za financijsko upravljanje, nadzor, provjere, revizije i evaluacije, funkcioniraju (Informacijski sustav upravljanja);
- osiguravanje da korisnici i ostala tijela uključena u provedbu aktivnosti vode zaseban računovodstveni sustav ili odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije vezane uz aktivnost, ne dovodeći pritom u pitanje nacionalne računovodstvene propise;
- osiguravanje provedbe evaluacije operativnih programa u skladu s člankom 47. Uredbe (EZ) 1083/2006;
- uspostava postupaka kojima bi se osiguralo da su svi dokumenti vezani uz troškove i revizije, kojima se osigurava odgovarajući revizorski trag, u skladu sa zahtjevima članka 90 Uredbe (EZ) 1083/2006;
- osiguravanje da Tijelo za ovjeravanje prima sve potrebne informacije o postupcima i provjerama izvršenima u vezi s troškovima u svrhu potvrđivanja;
- upravljanje radom Nadzornog odbora pomoću pripreme dokumenata potrebnih za dozvolu nadzora kvalitete provedbe Operativnog programa s obzirom na njegove specifične ciljeve;
- sastavljanje, i nakon odobrenja Nadzornog odbora, podnošenje godišnjih i završnih izvješća o provedbi Komisiji;
- osiguravanje usklađenosti sa zahtjevima vezanima uz informiranje i vidljivost, propisanim člankom 69. Uredbe (EZ) 1083/2006;
- opskrba Posredničkih tijela uputama za provedbu delegiranih zadataka i nadziranje tih tijela na temelju procjene rizika;
- nadzor napretka provedbe Operativnog programa i provođenje godišnjeg pregleda;
- praćenje primjene pravila n+3 i poduzimanje mjera potrebnih da bi se izbjeglo povrat sredstava;

- usklađivanje pripreme i potvrđivanje planova za provedbu prioriteta Operativnog programa i odobravanje mjera u skladu s istim (mogu se promijeniti odobrenjem dopuna programu);
- sudjelovanje na godišnjim revizijskim sastancima s Komisijom o napretku provedbe Operativnog programa;
- provedba evaluacija na način koji je određen planovima evaluacije;
- pridonosenje izradi opisa Sustava;
- sastavljanje pravilnika o unutarnjem poslovanju za obavljanje dužnosti prema propisima koje donosi Koordinacijsko tijelo;
- unos relevantnih podataka u Informacijski sustav upravljanja i osiguranje razmjene podataka s Komisijom kroz sustav SFC2007.;
- pohranjivanje dokumenata i evidencije o vršenju dužnosti kako bi se osiguralo postojanje odgovarajućeg revizijskog traga.

Unutar Upravljačkog tijela, u potpunosti će se poštovati zahtjevi za razdvajanjem funkcija odabira i odobrenja postupaka te provjere upravljanja. U unutarnjem ustrojstvu, zadaci provedbe i praćenja projekata bit će odvojeni od zadataka kontrole.

Posrednička tijela

U skladu sa člankom 37. stavkom 1. točkama (g) i (i) i člankom 59. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, Upravljačko tijelo OP RLJP-a dodjeljuje obavljanje određenih dužnosti Posredničkom tijelu (u skladu sa člankom 2.6. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006). Raspodjela dužnosti navedena u ovom poglavlju uzrokuje problem Upravljačkom tijelu u vođenju i usmjeravanju, u usporedbi s dužnostima koje obnašaju posrednička tijela. Ovlašt davanja smjernica i uputa bit će dodijeljena Upravljačkom tijelu, Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih fondova EU-a, kojeg je usvojila Vlada Republike Hrvatske.

Posrednička tijela (PT-i) određena za OP RLJP-a su:

Posredničko tijelo	Prioritetne osi (PO)/intervencije (aktivnosti)
Posrednička tijela (razina 1)	
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava; Upravljačko tijelo i PT1	<p>PO 1 Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage</p> <p>PO 4 Tehnička pomoć</p> <p>PO 5 Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje -intervencije vezane uz promicanje socijalnog dijaloga.</p>
Ministarstvo socijalne politike i mladih	<p>PO 2 Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju - intervencije vezane uz potporu skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju -intervencije vezane uz razvoj socijalnih usluga radi unapređenja mogućnosti zapošljavanja.</p>
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	<p>PO 2 Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju - intervencije vezane uz potporu pristupa obrazovanju skupina ljudi s posebnim</p>

	<p>potrebama</p> <p>PO 3 Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju</p>
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (UZUVRH)	<p>PO 5 Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje</p> <p>-intervencije vezane uz jačanje uloge organizacija civilnog društva za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj</p>
Posrednička tijela (razina 1)	
Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ)	<p>PO 1 Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radne snage</p> <p>PO 2 Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju</p> <p>-intervencije vezane uz potporu pristupa obrazovanju skupina ljudi s posebnim potrebama</p> <p>-intervencije vezane uz razvoj socijalnih usluga radi unapređenja mogućnosti zapošljavanja</p> <p>PO 4 Tehnička pomoć</p> <p>PO 5 Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje</p> <p>-intervencije vezane uz promicanje socijalnog dijaloga</p>
Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOOO)	<p>PO 2 Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju</p> <p>- intervencije vezane uz potporu pristupa obrazovanju skupina ljudi s posebnim potrebama</p> <p>PO 3 Unaprjeđenje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju</p>
Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva	<p>PO 5 Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje,</p> <p>-intervencije vezane uz jačanje uloge organizacija civilnog društva za društveno-ekonomski rast i demokratski razvoj</p>

Izmjene ili prilagodbe navedenog sustava potrebne nakon utvrđivanja potrebe za poboljšanjem provedbe OP RLJP-a formalizirat će se nakon procjene usklađenosti sa člankom 71. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006.

Posrednička tijela razine 1

Upravljačko tijelo dodjeljuje obavljanje sljedećih dužnosti svim Posredničkim tijelima razine 1:

- provedba mjera informiranja i vidljivosti definiranih komunikacijskim planom koje je izradilo Koordinacijsko tijelo, s posebnom pozornošću usmjerenom na mjere namijenjene korisnicima;
- provedba mjera usmjeravanja kako bi se osiguralo da korisnici razumiju svoja prava i odgovornosti vezane uz pružanje financijskih sredstava;
- planiranje i pokretanje odabira projekata u obliku otvorenih poziva za dostavu prijedloga ili ograničenih poziva za dostavu prijedloga i provedba postupka odabira projekta;

- u suradnji s Posredničkim tijelom razine 2, pripremanje smjernica/uputa za podnositelje zahtjeva za procjenu i ocjenjivanje projekata;
- osiguravanje procjene usklađenosti projekata s kriterijima za odabir koje je odobrio Nadzorni odbor Operativnog programa;
- odabir projekata za financiranje i predaja odabranih projekata Posredničkom tijelu razine 2 radi procjene usklađenosti projekata s pravilima prihvatljivosti;
- sastavljanje pravilnika o unutarnjem poslovanju za obavljanje dužnosti prema propisima koje donosi Koordinacijsko tijelo;
- unos relevantnih podataka u Informacijski sustav upravljanja;
- pohranjivanje dokumenata i evidencije radne učinkovitosti funkcija u svrhu osiguranja odgovarajućeg revizijskog traga;
- sastavljanje kriterija za odabir pojedinog prioriteta ili mjere i predavanje istih Upravljačkom tijelu na potvrđivanje;
- pokretanje i razvoj strateških projekata, pridonoseći ostvarivanju prioritetnih ciljeva OP-a;
- pripremanje, izrada i poboljšanje kvalitete pojedinih (sektorskih) dijelova NSRO-a i OP-a;
- potvrđivanje mjera za provedbu prioriteta OP-a i razvijanje njegovih planova i uvjeta za provedbu;
- provedba prognoze apsorpcijske učinkovitosti, nadzor provedbe prioriteta/mjera OP-a te zatim obavještanje Upravljačkog tijela;
- u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, planiranje i upravljanje proračunskim sredstvima Europskog socijalnog fonda te nacionalnim sredstvima, da bi se osiguralo sufinanciranje projekata;
- planiranje i predviđanje financijskih obveza za određene aktivnosti;
- osiguravanje javnog financiranja za projekte i sklapanje (potpisivanje) ugovora s korisnicima bespovratnih sredstava i s posredničkim tijelom razine 2;
- pripremanje i podnošenje zahtjeva, za prijenos javnih sredstava korisnicima, tijelu odgovornom za isplate te pružanje potpune isplate javnog doprinosa;
- osiguravanje povrata sredstava koji nisu bili ispravno plaćeni i stvaranje evidencije iznosa koji su nadoknađeni ili moraju biti nadoknađeni;
- pružanje informacija Tijelu za ovjeravanje o iznosima koji su nadoknađeni ili moraju biti nadoknađeni.

U sklopu tehničke pomoći OP-a (PO 5), Upravljačko tijelo je također korisnik tehničke pomoći. Odgovarajuće odvajanje dužnosti osigurat će se dodjeljivanjem srodnih zadataka zasebnoj jedinici koja se bavi aktivnostima tehničke pomoći.

U tim slučajevima, provjera upravljanja će se dodijeliti organizacijskoj jedinici unutar MRMS-a koja je funkcionalno neovisna od Upravljačkog tijela.

Posrednička tijela razine 2

će obavljati sljedeće dužnosti i biti odgovorna za:

- provedbu mjera informiranja i vidljivosti s posebnim naglaskom na one predviđene za korisnike, sukladno planu komunikacije koje je izradilo Koordinacijsko tijelo;
- provedbu savjetodavnih mjera koje osiguravaju da su korisnici svjesni prava i odgovornosti vezanih uz svoje financijske obveze;
- osiguravanje primjerene provedbe mjera za korisnike vezanih uz informiranje i vidljivost;

- pružanje pomoći Posredničkom tijelu razine 1 u pripremi smjernica za predlagatelje projekata, posebno onih njihovih dijelova u kojima se definiraju specifični uvjeti za projekte sukladno s važećim pravilima prihvatljivosti;
- provedbu preliminarne procjene projekata sukladno s važećim pravilima prihvatljivosti i podnošenje rezultata i mišljenja Posredničkom tijelu razine 1;
- pružanje administrativne podrške Posredničkom tijelu razine 1 u evaluaciji prijedloga u sklopu metode otvorenog poziva za dostavu prijedloga;
- sklapanje/potpisivanje ugovora s korisnicima bespovratnih sredstava i s Posredničkim tijelom razine 1;
- potvrđivanje ostvarenih i prihvatljivih troškova projekata i provođenje administrativnih provjera te provjera na licu mjesta;
- pružanje informacija o prihvatljivim troškovima nadležnom ministarstvu/instituciji koja provodi financiranje te Upravljačkom tijelu;
- nadzor napretka projekata i podnošenje izvješća o tome Posredničkom tijelu razine 1;
- ispitivanje očekivanih nepravilnosti i podnošenje izvješća o njima Posredničkom tijelu razine 1;
- osiguravanje da korisnici koriste posebni računovodstveni sustav za projekte;
- sastavljanje pravilnika o unutarnjem poslovanju za obavljanje dužnosti u skladu s pravilima koje je odobrilo Koordinacijsko tijelo;
- unos podataka u Informacijski sustav upravljanja;
- vođenje dokumentacije i evidencije o obavljanju dužnosti radi osiguravanja postojanja odgovarajućeg revizijskog traga.

Što se tiče zadataka delegiranih Posredničkim tijelima, Upravljačko tijelo je i dalje u potpunosti odgovorno za osiguravanje da su ti zadaci pravilno izvršeni. Stoga bi Upravljačko tijelo, u svom nadzornom kapacitetu, trebalo dobiti jamstvo da su svi zadaci pravilno izvršeni, izvođenjem kontrola kvalitete provjera koje su provodila posrednička tijela. Da bi se izbjegao rizik koji nastaje kada je posredničko tijelo u isto vrijeme korisnik aktivnosti, Upravljačko tijelo će provoditi provjere.

- ***Tijelo za ovjeravanje (Odobranje troškova)***

Nacionalni fond Ministarstva financija imenovan je za obavljanje dužnosti Tijela za ovjeravanje za sve OP-ove, u skladu sa zahtjevima članka 59. Opće uredbe br. 1083/2006.

Također je odgovoran za isplate i nadzor nepravilnosti unutar Sustava.

U skladu s odredbama članka 61. Opće uredbe br. 1083/2006, Nacionalni fond će, kao Certifikacijsko tijelo, obnašati sljedeće dužnosti i biti odgovoran za:

- pripremu i podnošenje Komisiji ovjerenih izvješća o troškovima i zahtjeva za plaćanje;
- odobranje troškova;
- osiguravanje, u svrhu ovjeravanja, primitka odgovarajućih podataka od Upravljačkog tijela o izvršenim postupcima i provjerama troškova navedenih u izvješću o troškovima; vođenje računa, u svrhu ovjeravanja, o rezultatima svih revizija koje je izvršilo i za koje je odgovorno Tijelo za reviziju;
- vođenje računovodstvene evidencije, u elektroničkom obliku, troškova prijavljenih Komisiji;
- vođenje evidencije o nadoknadivim iznosima i iznosima koji su povučeni nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela doprinosa za projekt;

- pružanje Komisiji okvirne prognoze iznosa zahtjeva za plaćanje;
- podnošenje izvješća Komisiji o povučanim i naplaćenim iznosima, naplatama koje trebaju biti izvršene i nenaplativim iznosima, otvaranje i upravljanje odvojenim računom državne riznice za Fondove;
- prijenos javnih doprinosa korisnicima u skladu sa zahtjevom plaćanja Posredničkog tijela razine 1;
- upravljanje i obračunavanje primljenih iznosa i iznosa isplaćenih s bankovnih računa u skladu s nacionalnim zakonodavstvom;
- osiguravanje prilagodbe nacionalnog zakonodavstva u svrhu međusobnog povezivanja planiranja i korištenja javnih financija s planiranjem i korištenjem Fondova;
- provođenje izračuna i provjera dodatnih informacija, kao i prikupljanje i pružanje svih relevantnih informacija Koordinacijskom tijelu;
- pružanje smjernica za otkrivanje, istraživanje i ispravljanje nepravilnosti te smjernica za provođenje preventivnih mjera, nadzor postupaka vezanih uz nepravilnosti te osiguravanje komunikacije i razmjene praksi između institucija;
- izvještavanje Komisije o nepravilnostima;
- nadzor primjene Pravilnika o postupanju, kao i osiguravanje razmjene praksi i komunikacije između tijela Sustava;
- pripremu pravilnika o unutarnjem poslovanju za obavljanje dužnosti i zadataka;
- unos relevantnih podataka u Informacijski sustav upravljanja i osiguravanje razmjene podataka s Komisijom kroz sustav SFC 2007.;
- pohranjivanje dokumenata i evidencije radne učinkovitosti funkcija u svrhu osiguravanja odgovarajućeg revizijskog traga.

Tijelo za ovjeravanje ne namjerava prenijeti svoje dužnosti na druga tijela.

- **Tijelo za reviziju** (Provjere troškova i funkcioniranja sustava)

U skladu s člankom 62. Uredbe Vijeća br. 1083/2006, Vlada Republike Hrvatske imenovala je Agenciju za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA) za vršitelja dužnosti Tijela za reviziju. ARPA je osnovan u skladu s Uredbom o osnivanju Agencije za reviziju sustava provedbe programa Europske unije, koju je Vlada Republike Hrvatske usvojila 20. lipnja 2008. godine. Tijelo za reviziju djeluje neovisno od upravljačkih tijela i od Tijela za ovjeravanje.

Zadaci Tijela za reviziju su sljedeći:

- osiguravanje provedbe revizija radi provjere učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole OP-a;
 - osiguravanje da se revizije aktivnosti provode na temelju prikladnog uzorka da bi se tako potvrdio prijavljeni trošak;
- a) predstavljanje Komisiji, u razdoblju od devet mjeseci nakon odobrenja operativnog programa, revizijske strategije koja se odnosi na tijela koja će izvoditi revizije iz točaka (a) i (b), metode koja će se koristiti, metode uzorka za revizije aktivnosti i planiranje revizija da bi se osiguralo da se obavlja revizija glavnih tijela i da su revizije ravnopravno podijeljene kroz programsko razdoblje;
 - b) ako se na nekoliko operativnih programa može primijeniti jedinstveni sustav, može se podnijeti samo jedna revizorska strategija.

c) Do 31. prosinca svake godine u razdoblju između 2013. i 2016. godine, potrebno je:

- i. podnošenje Komisiji godišnjeg kontrolnog izvješća u kojem se iznose rezultati revizija provedenih tijekom prethodnih 12 mjeseci, završno s 30. lipnja spomenute godine u skladu s revizorskom strategijom operativnog programa i izvještavanje o propustima pronađenima u sustavima za upravljanje i kontrolu programa. Prvo izvješće koje treba biti podneseno do 31. prosinca 2013. godini mora obuhvaćati razdoblje od 1. siječnja 2012. godine do 30. lipnja 2013. godine. Informacije vezane uz revizije provedene nakon 1. srpnja 2016. moraju biti sadržane u završnom kontrolnom izvješću koje podržava završnu izjavu iz točke (e);
- ii. davanje mišljenja, na temelju kontrola i revizija provedenih pod njegovom odgovornošću, o učinkovitosti rada sustava upravljanja i kontrole, kako bi se pružilo razumno uvjerenje da su izvješća o troškovima podnesena Komisiji točna i time dajući opravdano uvjerenje da su glavne transakcije zakonite i ispravne;
- iii. podnošenje, u slučajevima u kojima se primjenjuje članak 88., izjave o djelomičnom zaključivanju u kojoj se ocjenjuje da su iskazani troškovi zakoniti i točni. U slučajevima kada se na nekoliko operativnih programa može primijeniti jedinstveni sustav, informacije iz točke (i) mogu se skupiti u jedno izvješće, a mišljenje i izjava podnesene prema točkama (ii) i (iii) mogu pokriti sve spomenute operativne programe;

d) Podnošenje Komisiji, najkasnije do 31. ožujka 2018., završne izjave u kojoj će biti procijenjena ispravnost prijave za plaćanje zaključne bilance te zakonitost i ispravnost glavnih transakcija uključenih u završnom izvješću o troškovima, koje će biti podržano konačnim kontrolnim izvješćem.

Nadzor nad nepravilnostima

Postupak upravljanja nepravilnostima uključuje aktivnosti vezane uz sprečavanje, otkrivanje, provjeru, bilježenje i izvještavanje o nepravilnostima te aktivnosti nadzora nad prijavljenim nepravilnostima. Izvještavanje o nepravilnostima te prijevarama na koje se sumnja ili koje su utvrđene je sredstvo pouzdanog upravljanja financijama. U slučaju kada izvješće/dokument sadrži elemente povezane uz sumnju na prijevaru protiv financijskih interesa EU-a, načelnik Tijela će državnom odvjetništvu odmah poslati priopćenje o provjeri na licu mjesta/obavijest o administrativnoj provjeri te svu relevantnu dokumentaciju.

- Organizacija (UT, CT, PT1, PT2) koja posumnja u nepravilnosti u bilo kojoj fazi provedbe i/ili postupka kontrole, mora poslati obrazac za obavijest o nepravilnosti Posredničkom tijelu razine 2 koje će provesti postupak provjere.
- Nakon što Posredničko tijelo razine 2 završi provjeru, sastavit će izvješće u kojem će opisati rezultate i zaključak provjere. Zaključak Posredničkog tijela razine 2 može biti da je utvrđena nepravilnost ili da nije utvrđena nepravilnost.
- Utvrđena nepravilnost mora se prijaviti EZ-u.
- U roku od 15 dana nakon završetka svakog tromjesečja, Posredničko tijelo razine 2 mora izvijestiti Samostalnu službu za suzbijanje nepravilnosti i prijevara Ministarstva financija (eng. *Independent Service for Combating Irregularities and Fraud*, ISCIF) o bilo kakvoj nepravilnosti koja je bila predmet prvotnog administrativnog ili sudskog nalaza. Izvješće o

nepravilnosti se šalje elektroničkim putem, pomoću sigurne veze, kroz sustav za upravljanje informacijama (eng. *Information Management System*, IMS), koji je za ovu svrhu omogućila Samostalna služba za suzbijanje nepravilnosti i prijevара.

- Nakon utvrđivanja nepravilnosti unutar bilo kojeg projekta ili programa, Posredničko tijelo razine 2 mora odmah obavijestiti relevantne dionike.
- Posredničko tijelo razine 2 mora dostaviti informacije u izvješću o nepravilnosti, kao što je propisano člankom 28. Uredbe Komisije (EZ) 1828/2006.
- Također mora izvijestiti Samostalnu službu za suzbijanje nepravilnosti i prijevара o bilo kakvim nepravilnostima koje su bile predmet prvotnog administrativnog ili sudskog nalaza Posredničkog tijela razine 2.
- Daljnja izvješća o nepravilnostima sadrže bilo kakav razvoj administrativnog ili sudskog postupka vezanog uz prethodna izvješća o nepravilnostima koje su bile prijavljene putem sustava za upravljanje informacijama.
- Predmet vezan uz određenu nepravilnost će se zaključiti u sljedećim slučajevima: ako je donesena odluka da se odnosni slučaj neće smatrati nepravilnošću; ako su svi nepravilni troškovi nadoknađeni.

5.1.2 Različiti oblici dodjele pomoći

Postoje dva glavna oblika poziva za dostavu prijedloga projekata unutar OP RLJP-a. S jedne strane, postoji **otvoren poziv za dostavu prijedloga** koji je javno pokrenut, te je usmjeren na široki spektar potencijalnih podnositelja prijedloga. Odluka za pokretanjem otvorenog umjesto ograničenog poziva mora biti opravdana određenom formalnom prirodom poziva, ograničenim proračunom koji je dostupan te ograničenim brojem očekivanih prijedloga ili organizacijskim ograničenjima.

S druge strane, **ograničeni pozivi za dostavu prijedloga** su pozivi za dostavu prijedloga gdje se šalje izravni poziv za predaju prijave projekata jednom ili više predodređenih podnositelja prijedloga.

Predodređeni podnositelj prijedloga je podnositelj prijedloga imenovan za provedbu projekata utvrđenih Nacionalnom strategijom RH-a, Ugovorom o pristupanju i/ili operativnim programima, a koji je:

- pravna osoba koja ima isključivu nadležnost u području aktivnosti i/ili u geografskom području na koje se odnose bespovratna sredstva, sukladno važećem zakonu; ili
- pravna osoba koja je dio jedine organizacije (i) koja radi ili (ii) je sposobna za rad u području aktivnosti i/ili u zemljopisnom području na koje se odnose bespovratna sredstva, sukladno svim činjeničnim i zakonskim razlozima.

Za vrijeme trajanja ograničenih poziva za dostavu prijedloga, za mjere koje su već financirane iz državnog proračuna mogu biti izdvojena dodatna sredstva iz ESF-a.

5.2 Nadzor i evaluacija

5.2.1 Sustavi nadzora

Upravljačko tijelo OP-a odgovorno je za nadzor OP RLJP-a te je pod kontrolom Nadzornog odbora OP RLJP-a. Također su uspostavljene jedinice nadzora unutar Upravljačkog tijela i posredničkih tijela. Na svim razinama uprave moraju se primjenjivati ujednačena načela nadzora, kako u fizičkom tako i u financijskom nadzoru, koja su ograničena na određene pokazatelje, a podaci i izvješća moraju se predstavljati u dogovorenom obliku. Nadzor se provodi prema partnerskom načelu. Nadzorni odbor

osniva država članica, u dogovoru s Upravljačkim tijelom nakon konzultacija s partnerima te u skladu s vlastitim institucionalnim uvjetima i praksom.

Članstvo i uloga Nadzornog odbora OP RLJP-a

Nadzorni odbor mora biti osnovan u roku od tri mjeseca nakon odluke o odobrenju OP-a, prema članku 63. Uredbe Vijeća br. 1083/2006. Glavna odgovornost Nadzornog odbora je osiguravanje učinkovitosti i kvalitete provedbe OP RLJP-a.

Članovi Nadzornog odbora OP RLJP-a su predstavnici Upravljačkog tijela OP RLJP-a, predstavnici Koordinacijskog tijela, Tijela za ovjeravanje, Tijela za reviziju, posredničkih tijela, socijalni partneri (po potrebi), i relevantni NVO-i, uključujući predstavnike nacionalnih i regionalnih organizacija koje su zainteresirane za aktivno sudjelovanje u provedbi OP-a. Predstavnici Europske komisije sudjelovat će kao savjetnici u Nadzornom odboru.

Svaka institucija imenuje jednog punopravnog člana Nadzornog odbora te jednog zamjenika, koji ima široke ovlasti za donošenje odluka. Uložiti će se naponi kako bi sastav Nadzornog odbora OP RLJP-a odražavao zahtjeve rodne ravnopravnosti.

Prilikom predlaganja sastava Upravljačkog tijela (UT) OP RLJP-a, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, kao Upravljačko tijelo Operativnog programa razvoja ljudskih potencijala, poštuje odredbe Sporazuma o partnerstvu, kao što je propisano člankom 11. navedene Uredbe. Primjerice, predloženi sastav Nadzornog odbora uključuje predstavnike svih upravljačkih i nadzornih tijela RLJP-a. Nadalje, kako bi se osigurala veća sinergija, uključeni su i predstavnici Operativnog programa za regionalnu konkurentnost te predstavnici Ministarstva poljoprivrede. Reprezentativnost u radu Nadzornog odbora OP RLJP-a osigurana je kroz sudjelovanje socioekonomskih partnera, organizacija civilnog društva, lokalnih i regionalnih zajednica, predstavnika za ravnopravnost spolova i predstavnika nacionalnih manjina.

Daljnje promjene u članstvu ili sastavu Nadzornog odbora mogu se utvrditi unutar samog Odbora, te su podložne nacionalnom zakonodavstvu bez potrebe za izmjenama i dopunama OP RLJP-a. Popis članova Nadzornog odbora je u Prilogu 4.

Nadzornim odborom OP RLJP-a predsjedat će čelnik Upravljačkog tijela.

Nadzorni odbor će sastaviti i usvojiti vlastita pravila postupanja unutar nacionalnog institucionalnog, pravnog i financijskog okvira, kao i postupak donošenja odluka. Upravljačko tijelo OP RLJP-a osigurat će osnivanje tajništva Nadzornog odbora.

5.2.2 Informacijski sustav upravljanja (MIS)

U prikupljanju, sažimanju i predstavljanju podataka EFRR-a, ESF-a i Kohezijskog fonda, Hrvatska koristi Informacijski sustav upravljanja (MIS). Područje primjene Informacijskog sustava upravljanja je dvostruko, služi za upravljanje operativnim programima i projektima te kao mehanizam financijske kontrole za osiguravanje nesmetane obrade plaćanja.

Informacijski sustav upravljanja osigurava da su svi podaci koji su potrebni za financijsko upravljanje, praćenje, nadzor, reviziju i evaluaciju prikupljeni i osigurani kao što zahtijevaju opće i provedbene uredbe. Informacijski sustav upravljanja daje mogućnost nadzora operativnih podataka i financijskih informacija o:

- provedbi zasebnih projekata, financiranih iz strukturnih fondova i Kohezijskog fonda;
- napretku provedbe zasebnih operativnih programa;
- općem napretku provedbe pomoći u sklopu cilja "Približavanje";
- provjeri rezultata, otkrivenim nepravilnostima i reviziji.

Informacijski sustav upravljanja olakšava provedbu sljedećih dužnosti:

1. *Upravljanje*: unošenje podataka o financijskim planovima i pokazateljima operativnih programa u računalni sustav, prognoze i nadzor financijskih planova i pokazatelja, nadzor ispunjavanja obaveza, provedbe planova plaćanja te primjene pravila N+2/N+3.
2. *Administracija*: prijava projekata, upravljanje ugovorima, prognoza provedbe projekata i nadzor nad njihovim provođenjem, evidentiranje rezultata provjere, kontrola prihvatljivosti troškova i plaćanja. Ova dužnost također uključuje pružanje prikupljenih podataka da bi se omogućilo jednostavno uočavanje problema vezanih uz provedbu projekta i plaćanja.
3. *Mogućnost uvida u dokumentaciju*: pružanje informacija o napretku projekata, razrada sažetaka za izvješća, pružanje informacija o troškovima, prikupljanje informacija nužnih za obavljanje kontrole, revizije i evaluacije, podnošenje izvješća Komisiji putem elektroničkih medija (u svrhu revizije, prema zahtjevima Uredbe (EZ) br. 1083/2006).

Sustav omogućava višekorisničko grupno okruženje s jasno određenim ulogama i zadacima.

Informacijskim sustavom upravljanja centralizirano upravlja Koordinacijsko tijelo (MRRFEU), a razvijen je u suradnji s drugim ustanovama. Putem sustava se izdaju brojna standardna i prilagođena izvješća u skladu sa zahtjevima različitih grupa podataka, na *ad hoc* i/ili redovnoj osnovi. Planirano je da unos podataka započne u srpnju 2013. godine. Ovaj sustav osigurava prijenos podataka između Upravljačkog tijela i Europske komisije kao što je propisano u članku 60. točki (c) Uredbe (EZ) br. 1083/2006.

5.2.3 Odabir aktivnosti

U sveukupnom postupku provedbe OP RLJP-a, Upravljačko tijelo snosi ukupnu odgovornost za odabir projekata i postupke ugovaranja u sklopu programa.

5.2.4 Sustavi evaluacije

Evaluacija OP-a važno je sredstvo za cjelovito upravljanje OP-om. Njime se procjenjuje primjerenost, učinkovitost i djelotvornost financijske pomoći, kao i utjecaj i održivost ostvarenih rezultata. Sustavna evaluacija OP-a 2013. financirat će se iz tehničke pomoći i vršiti potpuno u skladu s odredbama Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (članci 37. i 47.-49.).

Provodit će se dva oblika evaluacije:

- *ex-ante* (prethodna) evaluacija;
- periodična evaluacija, uključujući vanjsku evaluaciju aktivnih mjera tržišta rada.

Institucionalni okvir evaluacije

Nacionalni institucionalni okvir evaluacije sastoji se od dvije razine:

- sveukupna koordinacijska razina, koju osigurava Koordinacijsko tijelo i
- funkcionalna razina, koja se odražava u jedinici za evaluaciju uspostavljenu unutar Upravljačkog tijela.

Središnja jedinica za evaluaciju ustanovljena je u sklopu MRRFEU-a te ima cjelokupnu koordinacijsku ulogu u evaluaciji kao i određene odgovornosti upravljanja evaluacijom prioriternih tematskih područja te evaluacijom aktivnosti izgradnje kapaciteta. Pod koordinacijom Središnje jedinice za evaluaciju, bit će uspostavljen daljnji postupak za preporuke evaluacije u Priručniku u postupcima evaluacije koje će primjenjivati Upravljačko tijelo OP-a 2013.

Jedinica za evaluaciju, uspostavljena unutar Upravljačkog tijela OP RLJP-a, bit će odgovorna za evaluaciju OP-a. Ova jedinica će osiguravati provedbu evaluacije sukladno visokim standardima, u prikladnom vremenskom roku, na ekonomičan način i u skladu sa zahtjevima propisa EU-a i smjernicama Komisije. Ova jedinica za evaluaciju će djelovati u suradnji s Nadzornim odborom te će na stalnoj bazi komunicirati sa Središnjom jedinicom za evaluaciju.

Rezultati evaluacije bit će dostupni javnosti kroz sredstva komunikacije koja će biti lako prepoznatljiva i dostupna.

5.3 Informiranje i promidžba

5.3.1 Uvod

Aktivnosti informiranja i promidžbe OP RLJP-a sadržane su u Komunikacijskom akcijskom planu (KAP) te pripremljene u skladu s Uredbom Komisije (EZ) br. 1828/2006 sa sljedećim posebnim ciljevima:

- osvještavanje javnosti o OP RLJP-u;
- informiranje te uključivanje dionika i potencijalnih korisnika na nacionalnoj i lokalnoj razini o mogućnostima financiranja u sklopu OP RLJP-a, kao i o postupcima prijave, uključujući Praktični vodič kroz procedure i/ili nacionalne zahtjeve u sklopu strukturnih fondova (ESF), te promicanje jednakih mogućnosti i pravednog pristupa za sve;
- osiguravanje neprekidne transparentnosti provedbe OP RLJP-a u skladu sa zahtjevima propisa EU-a i načelima najbolje prakse;
- usklađivanje svih komunikacijskih aktivnosti koje vrše institucije odgovorne za upravljanje OP RLJP-om, kao i olakšavanje komunikacije s partnerskim organizacijama i kroz partnerske organizacije i ključne dionike.

5.3.2 Upravljanje i provedba

Zadaci Nadzornog odbora OP RLJP-a, s obzirom na pitanja informiranja i promidžbe, uključuju usvajanje komunikacijskog plana i nadzor nad njegovim provođenjem.

Koordinacijsko tijelo će osigurati koordinaciju komunikacijskih aktivnosti između institucija uključenih u aktivnosti informiranja i promidžbe za sve operativne programe sustava strukturnih fondova. Nad mjerama komunikacije i promidžbe provodit će se evaluacije od strane Upravljačkog tijela OP RLJP-a te evaluacije Nadzornog odbora.

Upravljačko tijelo i posrednička tijela provode mjere informiranja i vidljivosti u skladu s komunikacijskim planom koje je pripremilo Koordinacijsko tijelo.

Prilog 1 – Sastav skupine za izradu OP RLJP ESF-a

MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOGA SUSTAVA

Uprava za koordinaciju programa i projekata Europske unije u području rada i socijalne sigurnosti

Dario Baron, pomoćnik ministra

Katarina Ivanković Knežević, načelnica sektora

Gordana Dragičević, voditeljica službe Marica Misir, voditeljica odjela

Naida Mekić, voditeljica službe

Stella Čužić, voditeljica službe

Lovrenka Brajković-Bulat, voditeljica odjela

MINISTARSTVO PODUZETNIŠTVA I OBRTA

Uprava za malo i srednje poduzetništvo i obrt

Vlatka Mlakar, voditeljica odjela

MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH

Služba za pristupne i strukturne fondove Europske unije

Mirjana Radovan, voditeljica službe

Ana Klofutar, voditeljica odjela

Služba za međunarodnu suradnju i programe Europske unije

esna Mastela Bužan, viša stručna savjetnica

MINISTARSTVO ZDRAVLJA

Uprava za zaštitu zdravlja

Danica Kramarić, načelnica sektora

Dunja Skoko Poljak, voditeljica službe

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Vlasta Dečković-Vukres, voditeljica službe

Mario Trošelj, voditelj odjela

MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA

Služba za programe i projekte Europske unije

Hrvoje Bakić, voditelj službe

Jasminka Majsec, voditeljica odjela

Mirna Štajduhar, voditeljica odjela

Marinela Krešo, stručna suradnica

Uprava za visoko obrazovanje

Ana Tecilazić-Goršić, načelnica Sektora za razvoj visokog obrazovanja

Tomislav Vodička, viši stručni savjetnik

Sektor za međunarodnu suradnju, programe i projekte Europske unije

Ivana Crnić Duplančić, voditeljica Službe za programe i projekte Europske unije

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE

Kristina Alerić, rukovoditeljica Odjela

Mirjana Zečirević, rukovoditeljica Odjela

Sanja Mesarov, rukovoditeljica Službe

Nada Kerovec, rukovoditeljica Odjela

Tatjana Tihomirović, rukovoditeljica Odsjeka

AGENCIJA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OBRAZOVANJE ODRASLIH

Jelena Letica, pomoćnica ravnatelja

Jure Biloglav, stručni savjetnik

Luka Margan, stručni suradnik

FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Damira Benc, zamjenica ravnatelja

Jasenska Sučić, pomoćnica ravnatelja

MINISTARSTVO FINANCIJA

Nada Zrinušić, voditeljica odjela

Andreja Milić, načelnica sektora

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Ana Papadopoulos, načelnica sektora

Vlatka Marčan, viša stručna savjetnica

Iva Hladnik, viša stručna savjetnica

Iva Šeler, voditeljica odjela

MINISTARSTVO TURIZMA

Sanja Bareza, voditeljica službe

Blanka Belošević, voditeljica odjela

Senka Daniel, stručna suradnica

MINISTARSTVO UPRAVE

Tatjana Čorlija Milivojević, voditeljica službe

Lada Justinijanović

URED ZA UDRUGE VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Igor Vidačak, ravnatelj Ureda

Jaša Jarec, voditelj odjela

URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Helena Štimac Radin, ravnateljica Ureda

Tamara Šterk, savjetnica

PRAVOBRANITELJICA ZA OSOBE S INVALIDITETOM

Boris Jakov Geričić, zamjenik

Marko Gotovac, savjetnik

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU

Rene Čepinac, voditelj odjela

Mario Vlajčević, stručni pomoćnik

NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Cvjetana Plavša-Matić, upraviteljica

Prilog 2 – Kategorizacija troškova i "Lisabonsko izdvajanje"

OP RLJP sadržava analizu raspodjele financijskih sredstava po kategorijama u skladu s odredbama članka 37. stavka 1. točke (d) Uredbe Vijeća br. 1083/2006 i u skladu s Uredbom Komisije br. 1828/2006. Kategorizacija predstavlja ex-ante procjenu o korištenju fondova u okviru OP RLJP-a. Kategorije koje se razmatraju su kodovi prema dimenzijama (Prioritetni predmet, Oblik financiranja i Područje), kako su navedeni u Prilogu II Uredbi Komisije br. 1828/2006.

Dimenzija 1		Dimenzija 2		Dimenzija 3	
Prioritetni predmet		Oblik financiranja		Područje	
Kod	Iznos	Kod	Iznos	Kod	Iznos
*	**	*	**	*	**

62 Razvoj sustava i strategija cjeloživotnog učenja u tvrtkama; osposobljavanje i usluge za djelatnike s ciljem poboljšanja njihove prilagodljivosti promjenama; promicanje poduzetništva i inovacija	2.000.000	01 Bespovratna potpora	152.413.106,60	00 Nije primjenjivo	0
64 Razvoj posebnih usluga za zapošljavanje, osposobljavanje i potporu vezanih uz restrukturiranje sektora i poduzeća te razvoj sustava za predviđanje gospodarskih promjena i budućih zahtjeva u smislu poslova i vještina	2.663.700				
65 Modernizacija i jačanje institucija tržišta rada	5.639.700	Ukupno	152.413.106,60	Ukupno	0
66 Provedba aktivnih i preventivnih mjera na tržištu rada	20.362.886,05				
68 Potpora za samozapošljavanje i novoosnovano poduzeće	2.000.000				
69 Mjere za poboljšanje pristupa zapošljavanju i jačanje održivog sudjelovanja i napretka žena u zapošljavanju s ciljem smanjenja spolne segregacije na tržištu rada i usklađivanja poslovnog i privatnog života, kao što je olakšavanje pristupa skrbi o djeci i brige za uzdržavane osobe	2.455.630,91				
71 Putovi prema integraciji i ponovnom zaposlenju za osobe u nepovoljnom položaju; borba protiv diskriminacije u pristupu i napretku na tržištu rada i promicanje prihvaćanja različitosti na radnom mjestu	29.037.110,09				

72 Projektiranje, uvođenje i provedba reformi u sustavima obrazovanja i osposobljavanja s ciljem razvoja zapošljivosti, poboljšanjem relevantnosti početnog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za tržište rada, unapređenje vještina nastavnog osoblja u pogledu inovacija i gospodarstva temeljenog na znanju	33.011.517
73 Mjere za povećanje cjeloživotnog sudjelovanja u obrazovanju i osposobljavanju, uključujući temeljito djelovanje s ciljem smanjenja ranog napuštanja školovanja, spolne segregacije predmeta i povećanog pristupa i kvalitete početnog stručnog i visokoškolskog obrazovanja i osposobljavanja	19.589.907
74 Razvoj ljudskih potencijala u području istraživanja i inovacija, posebice kroz postdiplomske studije i osposobljavanje istraživača te mrežne aktivnosti između sveučilišta, istraživačkih centara i poduzeća	4.713.000
79 Ostala društvena infrastruktura	1.005.000
80 Promicanje partnerstva, paktova i inicijativa umrežavanjem mjerodavnih dionika	14.934.236,95
81 Mehanizmi za poboljšanje kreiranja kvalitetnih politika i programa, praćenje i evaluaciju na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te izgradnju kapaciteta za provedbu politika i programa	3.272.018,75
85 Priprema, provedba, praćenje i provjera	10.113.121,85
86 Evaluacija i izrada studija; informiranje i komunikacija	1.615.278
Ukupno	152.413.106,60

* Kategorije su kodirane za svaku dimenziju pomoću standardne klasifikacije.

** Procijenjen iznos doprinosa Zajednice za svaku kategoriju.

Prilog 3 – Članovi Nadzornog odbora OP RLJP ESF-a

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Upravljačko tijelo,
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, PT 1
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Koordinacijsko tijelo i Upravljačko tijelo
Operativnog programa za regionalnu konkurentnost
Ministarstvo financija, Tijelo za ovjeravanje
Ministarstvo socijalne politike i mladih, Posredničko tijelo prve razine
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Posredničko tijelo prve razine
Ured za udruge Vlade RH, Posredničko tijelo prve razine
Hrvatski zavod za zapošljavanje, Posredničko tijelo druge razine
Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Posredničko tijelo druge razine
Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Posredničko tijelo druge razine
Ministarstvo poljoprivrede
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode

Predstavnici nacionalnih manjina:

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske

Predstavnici institucija nadležnih za promicanje ravnopravnosti spolova:

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Predstavnici na regionalnoj/lokalnoj razini:

Hrvatska zajednica županija

Predstavnici ekonomskih i socijalnih partnera:

Savez samostalnih sindikata Hrvatske

Hrvatska udruga poslodavaca (HUP)

Predstavnici civilnog društva:

NVO ODRAZ, Zagreb

"Udruga za razvoj civilnog društva SMART", Zagreb

NVO DEŠA, Dubrovnik

NVO Autonomni Centar-ACT, Čakovec

NVO "Mali princ", Zagreb

GONG, Zagreb

Udruga hrvatskih branitelja-dragovoljaca Domovinskog rata, Zagreb

Njemačka narodnosna zajednica - Zemaljska udruga Podunavskih Švaba, Osijek

"Volonterski centar Zagreb", Zagreb

Forum za slobodu odgoja, Zagreb, zamjenski član

Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Republike Hrvatske, zamjenski član

NVO "Mreža mladih Hrvatske", Zagreb, zamjenski član

Savjetodavna uloga:

Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije

Prilog 4 – Prethodna pretpristupna pomoć

Projekt u okviru programa CARDS 2001. "Restrukturiranje tržišta rada" započet je sredinom 2003. i dovršen je krajem 2005. Tim je programom postignuto sljedeće:

istraživanje tržišta rada provedeno je u četiri županije i na temelju dobivenih rezultata kasnije je provedena Studija tržišta rada;

izrađena je strategija za Usluge profesionalnog usmjeravanja; osposobljeno je 12 savjetnika iz Odjela za profesionalno usmjeravanje da dalje osposobe osoblje u školama i sam HZZ, koji učenicima pružaju usluge informiranja i savjetovanja o njihovim mogućnostima na tržištu rada;

osposobljeno je 26 savjetnika HZZ-a za pružanje usluga osobama s invaliditetom i teže zapošljivim osobama;

uspostavljen je program CASCAiD kako bi se unaprijedio sustav profesionalnog usmjeravanja;

kupljena je i instalirana računalna oprema u Središnjoj službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te područnim službama, a Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta ustupljeno je 36 računala za potrebe programa CASCAiD;

fond za razvoj i zapošljavanje i Europska komisija potpisali su ugovor o donaciji od 1.500,000 eura za financiranje centara za mobilnost;

osnovano je 7 centara za mobilnost u svrhu pružanja usluga radnicima zaposlenim u poduzećima koja prolaze kroz proces restrukturiranja. Također su osposobljeni i savjetnici za obavljanje tih poslova;

jedna od lekcija naučenih tijekom ovog projekta odnosila se na složenost preduvjeta koje je potrebno ispuniti kako bi se uspostavili centri za mobilnost;

u okviru projekata CARDS 2002. i CARDS 2004. "Lokalna partnerstva za zapošljavanje", osam je županija primilo tehničku pomoć za uspostavu lokalnih partnerstava za zapošljavanje, te su razvile strategije razvoja ljudskih potencijala na razini županije, uspostavile prateći institucionalni sustav te izradile listu projekata;

uspostavljena su četiri regionalna vijeća za tržište rada (RVTR) i četiri tematske radne skupine za razvoj ljudskih potencijala. Planira se da će županije u kojima su smještene primiti bespovratna sredstva za promicanje pristupa zapošljavanju (uključujući i samozapošljavanje) na lokalnim tržištima rada.

Projekt CARDS 2002. svi su dionici smatrali uspješnim osim što nije bilo odmah dostupnih shema za dodjelu bespovratnih sredstava. U tom je smislu projekt CARDS 2004. bio uspješniji, no još uvijek se treba razmotriti održivost sklopljenih partnerstava te činjenica da je županijska razina možda preniska baza za izradu djelotvorne strategije zapošljavanja; suradnja između županija kako bi se izradila strategija za više županija (na razini NUTS II ili nižoj) također zavređuje pozornost. Očekuje se da će projekt u okviru CARDS-a 2003. "Decentralizacija i reorganizacija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje" unaprijediti regionalne i lokalne sposobnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje promicanjem vještina, tehničkog znanja i iskustva nužnog za decentralizirane aktivnosti HZZ-a, što će rezultirati izravnijim uključivanjem u lokalne razvojne potrebe i inicijative. Istovremeno, uzimat će se u obzir i modernizacija HZZ-a koja se provodi uz pomoć sredstava iz ovog operativnog programa.

Cilj projekta Phare 2005 bio je olakšati pristup tržištu rada nezaposlenim osobama kojima prijeti socijalna isključenost korištenjem aktivnih politika tržišta rada prilagođenim njihovim potrebama.

Sljedeći rezultati postignuti su u ovom projektu i pomno su praćeni u kontekstu komplementarnosti i sinergije s ovim Operativnim programom:

- dubinska analiza postojećih mjera poticanja zapošljavanja;
- izrada novog niza mjera koje će se, po potrebi, nadograditi na prethodne te njihova naknadna evaluacija;
- u kontekstu procesa ranije spomenute modernizacije koja je trenutno u tijeku, povećanje profesionalne sposobnosti HZZ-a u izradi i provođenju aktivnih politika zapošljavanja;
- viša razina zapošljivosti društvenih skupina kojima prijete socijalna isključenost.

Projekti u području zapošljavanja kojima je pružena potpora iz programa CARDS i PHARE i koji su provedeni ili će se provoditi u okviru programa IPA stvorili su temelje za modernizaciju pristupa i standarda HZZ-a u planiranju i provedbi kroz ove intervencije. Jedan od najznačajnijih rezultata projekta bila je uključenost regionalnih dionika, što podrazumijeva i pristup odozdo prema gore u razvoju i provedbi aktivnih mjera tržišta rada i općenito politika, strategija i aktivnosti vezanih uz tržište rada.

U području obrazovanja projekti su usmjereni na povećanje ulaganja u ljudski kapital putem boljeg obrazovanja i vještina.

Reforma sektora strukovnog obrazovanja i osposobljavanja bila je jedan od primarnih ciljeva programa CARDS. Proces modernizacije sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Hrvatskoj primao je stalnu tehničku pomoć. Uz pomoć iz programa CARDS 2002. "Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: program modernizacije i izgradnje institucija" izrađena je strategija za taj sektor te prijedlog sadržaja zakona vezanih uz strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

Cilj sheme za dodjelu bespovratnih sredstava koja je pokrenuta u okviru tog istog programa te provedena u okviru projekta CARDS 2003. za strukovno obrazovanje i osposobljavanje bio je poboljšanje kvalitete strukovnog obrazovanja i usavršavanja u Hrvatskoj te njegovo usklađivanje s potrebama na tržištu rada razvojem inicijativa utemeljenih na partnerstvu i usmjerenih na podizanje razine kvalitete i usklađenosti s potrebama pojedinaca i tržišta rada. Shema za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru projekta CARDS 2003. bila je uspješna s obzirom na broj primljenih prijava, no pristup 'centrima izvrsnosti' nije proveden onako kako je izvorno zamišljen. Međutim, ovom će se konceptu, kao i široj reformi sektora strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, posvetiti daljnja pozornost. Ovi programi CARDS također potiču razvoj Sektorskih vijeća te izradu novih programa za stjecanje kvalifikacija i obrazovanja. Programu CARDS također je pružena pomoć u razvoju suvremenog i fleksibilnog koncepta obrazovanja odraslih u Hrvatskoj u skladu s novim zahtjevima tržišta rada, pristupom cjeloživotnom učenju i primjerima najbolje prakse u EU.

Skup projekata koji su već pokrenuti ili će biti pokrenuti u okviru IPA OP-a RLJP predstavlja nastavak reformi vezanih uz SOO i obrazovanje odraslih započelih u okviru programa CARDS, s istovremenim uvođenjem uvjeta za osiguranje kvalitete kroz cijeli spektar obrazovanja.

Program CARDS u sektoru visokog obrazovanja usmjeren je na usklađivanje zakonodavstva i jačanje administrativnih sposobnosti državnih upravnih tijela nadležnih za provedbu usklađenog zakonodavstva. Ovo se prije svega odnosi na pitanja akreditacije i kontrole kvalitete ustanova za visoko obrazovanje, s ciljem uklanjanja prepreka mobilnosti studenata i stvaranja fleksibilnog tržišta rada.

Putem programa TEMPUS hrvatske su vlasti i sveučilišta stekla iskustvo u upravljanju shemama za dodjelu bespovratnih sredstava u području visokog obrazovanja. Nacionalni ured za Tempus smješten je u okviru Agencije za znanost i visoko obrazovanje i odgovoran je za koordiniranje provedbe programa TEMPUS; iskustvo u upravljanju shemama za dodjelu bespovratnih sredstava ostaje u okviru raznih sveučilišta koja su glavni korisnici programa TEMPUS.

Što se tiče područja socijalne uključenosti, intervencije u okviru programa Phare poticat će puno sudjelovanje Roma i ostalih manjina u gospodarskom, obrazovnom, kulturnom i socijalnom životu hrvatskog društva.

Projekt u okviru programa CARDS 2002. "Pružanje socijalnih usluga od strane neprofitnog sektora" završen je 2006. To je bila prva značajna potpora partnerstvu s nevladinim sektorom u pružanju socijalnih usluga. Glavni rezultati bili su tehnička pomoć Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva, resornim ministarstvima i krajnjim korisnicima, kao i provedba Sheme za dodjelu bespovratnih sredstava. Predano je 105 prijedloga projekata, izabrano njih deset, a dovršeno devet.

Projekt u okviru programa CARDS 2003. "Pružanje socijalnih usluga od strane neprofitnog sektora" i dalje podupire inovativne sposobnosti NVO-ova u ovom području, a još je jedan takav projekt proveden u okviru programa CARDS 2004.

Projekti u okviru programa IPA 2007.-2009. u području socijalne uključenosti bili su usmjereni na promicanje socijalne uključenosti dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći i osoba s invaliditetom podupiranjem njihova pristupa tržištu rada te poboljšanjem zapošljivosti žena u nepovoljnom položaju i njihova pristupa tržištu rada.